

การศึกษาระบบการเทียบโอน และระบบธนาคารหน่วยกิต : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต :
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในศึกษาหาความรู้ ได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ/ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพ มาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ ทำให้ลดข้อจำกัดของผู้เรียน / ประชาชน อันจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยนโยบายการศึกษาของชาติ ตระหนักถึงความสำคัญจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียน จึงดำเนินการศึกษาวิจัย “ระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำข้อเสนอนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตสำหรับประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ผศ.เฟื่องอรุณ ปริดีติติก และคณะวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ สถานศึกษา ผู้บริหาร นักเรียน/ นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ที่ให้ความร่วมมือ ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมทั้งทุ่มเทกำลังแรงใจเพื่อร่วมพัฒนาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการก้าวสู่การศึกษาตลอดชีวิตของไทย

ท้ายที่สุดนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องและนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ และร่วมขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตไปด้วยกัน

(ดร.สุภัทร จำปาทอง)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง การศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ และ 3) นำเสนอแนวทางที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงาน วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้แทนจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาเอกชน สถาบันอาชีวศึกษา (ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง) สถาบันอุดมศึกษา (ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง) ผู้แทนสำนักงาน กศน.จังหวัด ผู้แทนอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสถานประกอบการ และผู้แทนพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ของกลุ่มจังหวัดในสี่ภูมิภาค ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์และตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน/นักศึกษา ผู้ปกครอง สถานประกอบการ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เอกสาร รวบรวมข้อมูลโดยการ 1) ศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย 2) สังเคราะห์เอกสารตามกรอบแนวคิดการวิจัย 3) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 4) สทนากลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษาและครู นักเรียน ผู้ปกครอง และตัวแทนสถานประกอบการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis)

ผลการวิจัย

บริบทของประเทศไทย ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุในอนาคต โดยประชากรในวัยเด็กจะลดลงในขณะที่วัยผู้ใหญ่และประชากรผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไปจะเพิ่มมากขึ้น โดยจะเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และในอนาคต อันจะส่งผลต่อจำนวนผู้เรียนและจำนวนแรงงานที่ลดลง

จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 - 2559 มีจำนวนลดลงมาก โดยนักเรียนที่ออกกลางคนมากที่สุด คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนในระดับอุดมศึกษามีจำนวนนักศึกษาลดลงเรื่อย ๆ โดยมีจำนวน

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมา คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาโท ตามลำดับ

ระดับการศึกษาที่สำเร็จของแรงงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ตั้งแต่ปี 2560 – 2564 คาดว่าจะเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา 8.64 ล้านคน รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา 6.27 ล้านคน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 6.21 ล้านคน ซึ่งความต้องการแรงงานยังเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ ส่วนแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาของผู้มีงานทำ ที่คาดว่าตลาดแรงงานต้องการเพิ่ม ได้แก่ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เช่น ปริญญาโท ปริญญาเอก รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ปริญญาตรี

ระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต กรณีศึกษาจังหวัดในสี่ภูมิภาค

1. **จังหวัดสุโขทัย** มีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาและโรงเรียนในพื้นที่ ใช้ระบบการเทียบโอนหน่วยกิตในรายวิชาระหว่างโรงเรียนวิทยาลัย และอาชีวศึกษา โดยการทำบันทึกความเข้าใจ MOU ร่วมกัน จากการสนทนากลุ่มมีความเห็นว่า ระบบธนาคารหน่วยกิตจะเป็นกลไกสำคัญในการสะสมหน่วยกิต ที่วัดได้จากความรู้ ประสบการณ์ของผู้เรียน สถาบันการศึกษาต้องเป็นภาคส่วนที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงาน สถานประกอบการ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการของระบบรับรองมาตรฐานการสะสมหน่วยกิตและระบบการเทียบโอน โดยต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมประสานกลไกอื่นภายในจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถาบันการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกสถานประกอบการ แรงงานจังหวัด และที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นศึกษาธิการจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ

2. **จังหวัดอุทัยธานี** มีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และผู้ประกอบการ ระบบการเทียบโอนมีเฉพาะในระดับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (กศน.) ทั้งเป็นการเทียบโอนในรายวิชา และจากประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ จากการสนทนากลุ่มมีความเห็นว่า ควรให้หน่วยงานราชการระดับกระทรวงหรือสูงกว่าเป็นผู้ดูแลระบบ มีคณะกรรมการภายนอกตรวจสอบ โดยระบบธนาคารหน่วยกิตจะเป็นที่เก็บประสบการณ์ที่ได้จากการทำงาน ทักษะการเรียนรู้ และสามารถนำมาเทียบโอนเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรงที่ได้จากการย่นระยะเวลาในการศึกษา การประหยัดค่าใช้จ่าย และสามารถเรียนในสิ่งที่ตรงกับความต้องการ โดยมีระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว

3. จังหวัดศรีสะเกษ มีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จัดการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ ในระดับอุดมศึกษามีมหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดการเรียนระบบ Pre-degree ซึ่งเป็นระบบการเรียนรายกระบวนวิชาเก็บหน่วยกิตที่ได้สะสมไว้สำหรับการเทียบโอนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีได้เร็วขึ้นจากการสนทนากลุ่มมีความเห็นว่า ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เทียบโอนรับรองมาตรฐานการเทียบโอนและออกใบรับรองหรือวุฒิบัตรที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ควรมีระบบฐานข้อมูลการสะสมหน่วยกิตในสถานศึกษาที่ผู้เรียนและสถานประกอบสามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยมีหน่วยงานกลางเป็นผู้วางนโยบายและควบคุม สถานประกอบการและภาคธุรกิจควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาผู้เรียนร่วมกับสถานศึกษา

4. จังหวัดสตูล มีการใช้ระบบการเทียบโอนเฉพาะในบางวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรระยะสั้น สถาบันในระดับอาชีวศึกษาเปิดสอนหลักสูตรทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการบางแห่ง ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการเทียบโอนรายวิชากับประสบการณ์การทำงานจะใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีความพร้อม โดยการเทียบโอนประสบการณ์จะเกิดเฉพาะกับสถานประกอบการและสถานศึกษาที่มี MOU ร่วมกันเท่านั้น และยังจำกัดอยู่ในระหว่างสถานศึกษาในระดับเดียวกันไม่สามารถนำไปเทียบกับการศึกษาระดับสูงกว่าได้ ผลการสนทนากลุ่มมีข้อเสนอแนะ ควรมีระบบฐานข้อมูลระบบสะสมหน่วยกิตในระดับประเทศ และมีแนวทางการเทียบโอนที่ชัดเจน กลไกการเทียบโอนควรมีหลากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนใช้ในการวางแผนในการศึกษาต่อได้ และระบบควรเป็นระบบที่เข้าถึงได้ง่าย ผู้เรียนและผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง

ปัจจุบันรูปแบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เป็นรูปแบบการเทียบโอนหน่วยกิตของรายวิชา ในขณะที่การเทียบโอนประสบการณ์ทางอาชีพของการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (กศน.) มีผู้เทียบโอนจริงน้อย ระบบการเรียนแบบทวิศึกษาเฉพาะในบางโรงเรียนที่มีการทำข้อตกลงความร่วมมือ MOU กับวิทยาลัย อาชีวศึกษา หรือสถานประกอบภายในจังหวัดเท่านั้น

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ

ปัจจัยในระดับพื้นที่ การบูรณาการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้ปกครองและนักเรียน/นักศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายบทบาทการทำงานที่ชัดเจนในแต่ละส่วนของระบบธนาคารหน่วยกิต ทั้งนี้ควรมีหน่วยงานกลางที่

รับผิดชอบการดำเนินงานและขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากทุกฝ่าย

ปัจจัยภายนอกพื้นที่ การบริการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้วยฐานข้อมูลของระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มต้องมีประสิทธิภาพ มีการออกแบบที่ดี สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและครบถ้วน เพื่อประโยชน์ต่อผู้สะสมหน่วยกิต และนายจ้างผู้ประกอบการที่ต้องการดูข้อมูลแรงงาน การประชาสัมพันธ์ และการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำความเข้าใจกับระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้เกิดประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อไป

แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงานมีข้อเสนอให้

1. มีนโยบายและแผนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับจังหวัด และระดับประเทศอย่างชัดเจน คือ การกำหนดขั้นตอน เป้าหมายร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในจังหวัด มีการบูรณาการการทำงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดบทบาทอย่างชัดเจนสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. มีการสื่อสารการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตระดับจังหวัดและระดับประเทศอย่างชัดเจน คือ ระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีข้อมูลครบถ้วน ใช้งานได้จริง เป็นฐานข้อมูลสำหรับผู้ดำเนินการเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต
3. มีระบบธนาคารหน่วยกิตที่มีประสิทธิภาพ คือ การเข้าถึงระบบข้อมูลที่ปลอดภัย มีการประเมินผลของระบบเป็นระยะ มีผู้รับผิดชอบโดยตรง และมีระบบควบคุมมาตรฐานการดำเนินงาน
4. มีโครงการนำร่องโรงเรียนระบบธนาคารหน่วยกิต และมีการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ควรนำผลของการวิจัยไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับจังหวัด โดยมีนโยบายและกลไกระดับประเทศรองรับ มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเป็นระดับจังหวัด ระดับประเทศอย่างเป็นทางการ
2. จัดทำแพลตฟอร์มระบบธนาคารหน่วยกิตแบบครบวงจร ซึ่งปัจจุบันดิจิทัลแพลตฟอร์มจะสะดวกต่อผู้ใช่มากที่สุด การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิต เนื่องจากผู้ปกครอง นักเรียน ครู และผู้บริหาร เห็นว่ายังไม่มีแหล่งให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจน

3. จัดทำคู่มือสถานศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งปัจจุบันมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องปรากฏอยู่ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ว่าว่าปริญญา เพื่อให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยการเชื่อมโยงผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งผลการเรียนรู้จากนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในสถานศึกษา ซึ่งมีหลักการและแนวทางในการเทียบโอน ประกอบด้วย หลักการเทียบโอนผลการเรียน แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562:ออนไลน์)

4. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษาที่ได้มีการทดลองใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งมีอยู่หลายแห่งแล้วในประเทศไทย เพื่อค้นหาข้อดี ข้อด้อย และแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

5. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสถานศึกษาที่ใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับจังหวัดและภูมิภาค

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
บทสรุปผู้บริหาร	(ข)
สารบัญ	(ข)
สารบัญตาราง	(ฅ)
สารบัญภาพ	(ง)
บทที่ 1 บทนำ	1
ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล	1
ตอนที่ 2 คำถามการวิจัย	3
ตอนที่ 3 วัตถุประสงค์	3
ตอนที่ 4 คำจำกัดความ	3
ตอนที่ 5 ขอบเขตการวิจัย	4
ตอนที่ 6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ตอนที่ 1 สภาพการณ์ประเทศไทย	7
ตอนที่ 2 สภาพการณ์การศึกษาไทย	14
ตอนที่ 3 ระบบธนาคารหน่วยกิต	26
ตอนที่ 4 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต	30
ตอนที่ 5 ระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย	44
ตอนที่ 6 ระบบธนาคารหน่วยกิตในต่างประเทศ	67
ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	142

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	153
ตอนที่ 1 การศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต ในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา	153
ตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ	158
ตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน	159
บทที่ 4 ผลการวิจัย	160
ตอนที่ 1 ระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา	160
ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน	245
ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงาน	255
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	267
ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัย	267
ตอนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย	269
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ	273
รายการอ้างอิง	274
ภาคผนวก	287
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	287
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรม	291
ภาคผนวก ค รายนามนิสิตและเจ้าหน้าที่ช่วยงาน	301

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนนักเรียนที่ศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปีการศึกษา 2556 – 2560)	14
ตารางที่ 2.2 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษา (ปีการศึกษา 2556 – 2560)	15
ตารางที่ 2.3 จำนวนนักเรียนออกกลางคันระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 - 2559	16
ตารางที่ 2.4 จำนวนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (ปีการศึกษา 2556 – 2560)	17
ตารางที่ 2.5 จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบ จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ปีการศึกษา 2556 – 2560)	18
ตารางที่ 2.6 จำนวนผู้เรียนสายอาชีพศึกษา (ปีการศึกษา 2556 – 2560)	19
ตารางที่ 2.7 อัตราร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ (ปีการศึกษา 2556 – 2560)	20
ตารางที่ 2.8 วิธีการประเมินประสพการณ์	62
ตารางที่ 2.9 แสดงเนื้อหาการเรียนที่สำคัญในระดับชั้น ป.3 - 6	94
ตารางที่ 2.10 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในโรงเรียนชั้นประถม	95
ตารางที่ 2.11 ขนาดของเกาะหลักทั้งสี่ของญี่ปุ่น	115
ตารางที่ 2.12 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIT	128
ตารางที่ 2.13 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIT	132
ตารางที่ 3.1 บริบทจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา	154
ตารางที่ 3.2 กำหนดการเวลาการสนทนากลุ่มจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา	156
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนโรงเรียน จำแนกตามสังกัด เป็นรายอำเภอ ปีการศึกษา 2561	165
ตารางที่ 4.2 จำนวนโรงเรียน จำแนกตามสังกัด เป็นรายอำเภอ ปีการศึกษา 2561	179
ตารางที่ 4.5 โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 กับโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	189

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.6 แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษาของบุคลากร สังกัดสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	199
ตารางที่ 4.7 อาชีพ จำนวนคนและร้อยละของงานในจังหวัดสตูลปี พ.ศ. 2562	214
ตารางที่ 4.8 อาชีพ จำนวนคนและร้อยละของแรงงานนอกระบบในจังหวัดสตูลปี พ.ศ. 2562	215
ตารางที่ 4.9 ระดับการศึกษาของผู้เรียนในจังหวัดสตูล	216
ตารางที่ 4.10 จำนวนนักเรียนแยกตามสังกัด	217
ตารางที่ 4.11 จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน ระหว่างปี 2552 – 2561	218
ตารางที่ 4.12 สาเหตุสำคัญที่นักเรียนออกกลางคันในปีการศึกษา 2561	219
ตารางที่ 4.13 จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนและสำเร็จการศึกษาจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน	220
ตารางที่ 4.14 บริษัทด้านต่าง ๆ ของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา	228
ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา	231
ตารางที่ 4.16 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน	250
ตารางที่ 4.17 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับจังหวัด	259
ตารางที่ 4.18 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับประเทศ	264

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพที่ 2.1 พีรามิดประชากรไทยปี พ.ศ. 2503 – พ.ศ. 2573	9
ภาพที่ 2.2 แนวโน้มความต้องการแรงงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ปี 2560 – 2564	10
ภาพที่ 2.3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ปี 2560 - 2564	11
ภาพที่ 2.4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงาน จำแนกตามอุตสาหกรรม 10 อันดับสูงสุด ปี 2560 - 2564	12
ภาพที่ 2.5 หลักการของระบบธนาคารหน่วยกิต	29
ภาพที่ 2.6 แนวทางการจัดเตรียมบุคลากรตามลักษณะการดำเนินธุรกิจขององค์กร	43
ภาพที่ 2.7 ตัวอย่างหลักสูตรธนาคารหน่วยกิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	66
ภาพที่ 2.8 ระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา	70
ภาพที่ 2.9 อัตราการตอบรับของ Prior learning assessment จำแนกโดยประเภทการประเมิน	76
ภาพที่ 2.10 ความต้องการวุฒิระดับอุดมศึกษาในการเข้าทำงาน	79
ภาพที่ 2.11 โครงสร้างการบริหารของการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (ACBS)	99
ภาพที่ 2.12 โครงสร้างการบริหารของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ	102
ภาพที่ 2.13 กระบวนการขอรับปริญญา	106
ภาพที่ 2.14 ระบบการศึกษาประเทศญี่ปุ่น	117
ภาพที่ 2.15 กระบวนการขออนุมัติการเรียนในระบบโรงเรียนทางเลือก และการได้รับผลการเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับของประเทศญี่ปุ่น	119
ภาพที่ 2.16 โครงสร้างการบริหารระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ และเทียบโอนผลการเรียนในสถาบันอุดมศึกษา	127
ภาพที่ 4.1 เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2561 - 2564	161
ภาพที่ 4.2 ผู้มีงานทำจังหวัดสุโขทัย จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมนอกภาคเกษตร (5 อันดับแรก)	163

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.3 ผู้มีงานทำจังหวัดสุโขทัย (จำแนกตามอาชีพ 5 อันดับแรก)	164
ภาพที่ 4.4 องค์ประกอบของระบบธนาคารหน่วยกิต	167
ภาพที่ 4.5 เจ้าภาพหลักในการเชื่อมประสานกลไกต่างๆ ในจังหวัด	169
ภาพที่ 4.6 ผู้มีงานทำจังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมนอกภาคเกษตร (5 อันดับแรก)	176
ภาพที่ 4.7 ผู้มีงานทำจังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามระดับการศึกษาในไตรมาส 2 ปี 2562	177
ภาพที่ 4.8 ความต้องการแรงงานของสถานประกอบการในจังหวัด จำแนกตามระดับการศึกษา ปี พ.ศ. 2561	178
ภาพที่ 4.9 สรุปสถานการณ์เด่นด้านแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2562	186
ภาพที่ 4.10 โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2562 ณ อาคารพระยาไกรภักดี วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ	191
ภาพที่ 4.11 โครงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทวิภาคี ร่วมกับบริษัทดัชเมลล์ จำกัด	193
ภาพที่ 4.12 โครงการการจัดการเรียนระบบทวิภาคีร่วมกับบริษัทเบทาโกร	193
ภาพที่ 4.13 โครงการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ไทย-อิสราเอล (ARAVA)	194
ภาพที่ 4.14 ขั้นตอนการลงนามความร่วมมือหลักสูตร (MOU) ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการในระบบทวิภาคี	203
ภาพที่ 4.15 การจัดการเรียนและแผนการฝึกอาชีพตลอดหลักสูตรระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการในระบบทวิภาคี	206
ภาพที่ 4.16 การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการในระบบทวิภาคี	207

บทที่ 1

บทนำ

ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล

เจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) คือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในการศึกษาหาความรู้ ได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ/ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพ มาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ ทำให้ลดข้อจำกัดของผู้เรียน / ประชาชน อันจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระบบธนาคารหน่วยกิตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา สำหรับระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของประเทศต่าง ๆ ยังมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ บางประเทศมีการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และสะสมหน่วยการเรียนรู้ บางประเทศดำเนินการเฉพาะเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) และระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันมีหลายมหาวิทยาลัยที่นำระบบธนาคารหน่วยกิตมาใช้ แต่เป็นลักษณะการดำเนินงานเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย ยังไม่ได้เชื่อมโยงกันทั้งระบบ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดเรื่องการเทียบโอนผลการเรียนในมาตรา 15 ว่า “การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้มีการเปรียบเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน”

นอกจากนี้ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 เรื่อง การเทียบโอน ผลการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่าปริญญาเพื่อเป็นแนวทาง การเทียบโอนผลการเรียนของหน่วยงานสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งเทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ซึ่งเป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานขึ้น โดยมีการกำหนด กรอบคุณวุฒิออกเป็น 9 ระดับ คือ ระดับ 1 มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับ 2 มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับ 3 ประกาศนียบัตร ระดับ 4 อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับ 5 ปริญญาตรี ระดับ 6 ประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับ 7 ปริญญาโท ระดับ 8 ประกาศนียบัตรบัณฑิต ชั้นสูง และระดับ 9 ปริญญาเอก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: ข)

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาที่ดีรอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีใน ทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะ สื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตร ยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

สำหรับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา และให้การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการวางระบบ Training Credit มีระบบรองรับ หลักสูตรออนไลน์ และนวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่

นอกจากนี้ ประเด็นเร่งด่วนในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ยังได้กำหนดให้ “โครงการ เทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) ระหว่างการทำงานกับภาค การศึกษา” เป็นตัวอย่างโครงการเร่งด่วนภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิต โดยมีสาระสำคัญว่าพัฒนาระบบและกลไกในการเข้าสู่ระดับวุฒิที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้บุคคลที่มีประสบการณ์หรือสมรรถนะ จากการปฏิบัติงานสามารถเทียบโอนหรือเติมเต็มเพื่อให้ ได้รับการรับรองวุฒินั้น ๆ จัดให้มีการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตให้ผู้เรียนสามารถ นำผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาในระบบ และผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษา ตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ของบุคคล มาเก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิต สำหรับสาขา ที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

ตอนที่ 2 คำถามการวิจัย

- 1) ระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา เป็นอย่างไร
- 2) ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศมีอะไรบ้าง
- 3) แนวทางที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงานควรเป็นอย่างไร

ตอนที่ 3 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

ตอนที่ 4 คำจำกัดความ

4.1 ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System: CBS) หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ หลักเกณฑ์ วิธีการ แนวทาง และปัจจัยสนับสนุน ที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียน/ผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ที่สะสมไว้ มาเทียบโอนกันได้ เพื่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น การเพิ่มวุฒิ หรือการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน

4.2 ระบบการเทียบโอน (Credit Transfer System) หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน ภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษา กำหนดและที่ได้รับอนุมัติจากต้นสังกัด

4.3 ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ ซึ่งสามารถแสดงในรูปแบบของคะแนนตัวอักษรหรือแต้มระดับคะแนนที่นำมาคิดคะแนนผลการเรียนหรือคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยที่สะสมได้

4.4 ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์ของบุคคลที่สั่งสมไว้ที่สามารถประเมินและวัดได้โดยวิธีการต่าง ๆ

4.5 ประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลที่สะสมไว้จากการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการทำงาน การฝึกอบรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น การฝึกอบรมจากการปฏิบัติงาน การฝึกอาชีพ การสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

4.6 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน หมายถึง สิ่งส่งเสริมให้ขั้นตอนการดำเนินการภายใต้ระบบธนาคารหน่วยกิตเอื้อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ ได้รับการยอมรับจากภาคแรงงานและสอดคล้องกับความต้องการของภาคการทำงาน แบ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมระดับจังหวัด และปัจจัยส่งเสริมระดับประเทศ

4.7 แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน หมายถึง วิธีทาง/หลักและวิธีปฏิบัติ ที่ขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ตอบสนองความต้องการของภาคการทำงาน

ตอนที่ 5 ขอบเขตการวิจัย

5.1 เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มในจังหวัดสี่ภูมิภาค ดังนี้

ภาคเหนือ คือ จังหวัดสุโขทัย

ภาคกลาง คือ จังหวัดอุทัยธานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดศรีสะเกษ

ภาคใต้ คือ จังหวัดสตูล

5.2 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในแต่ละจังหวัดไม่น้อยกว่า 15 คน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้แทนจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาเอกชน สถาบันอาชีวศึกษา (ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง) สถาบันอุดมศึกษา (ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง) ผู้แทนสำนักงาน กศน.จังหวัด ผู้แทนอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสถานประกอบการ และผู้แทนพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด

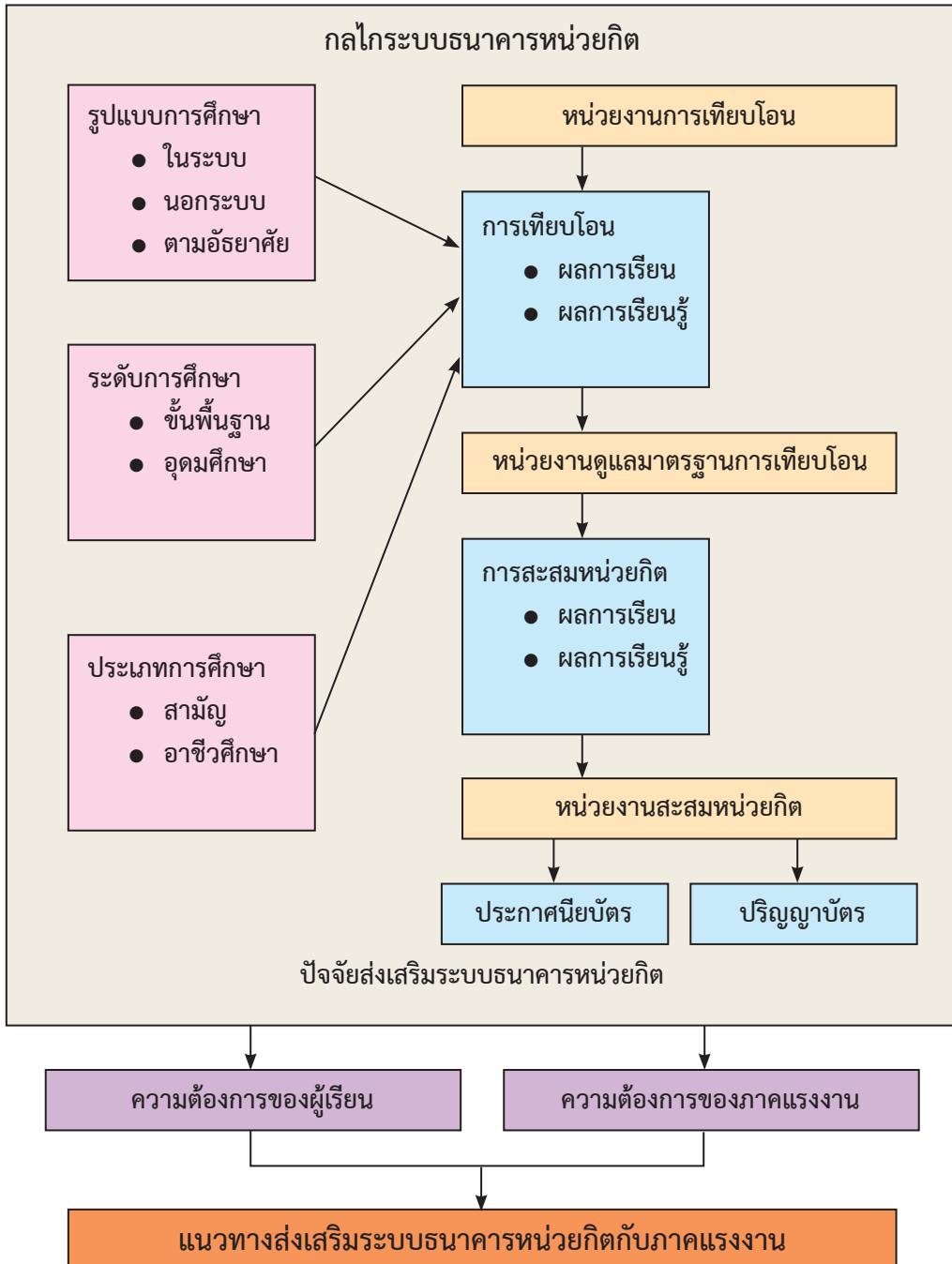
5.3 เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2563

ตอนที่ 6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานแนวทาง / นโยบายที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงาน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 สภาพการณ์ประเทศไทย

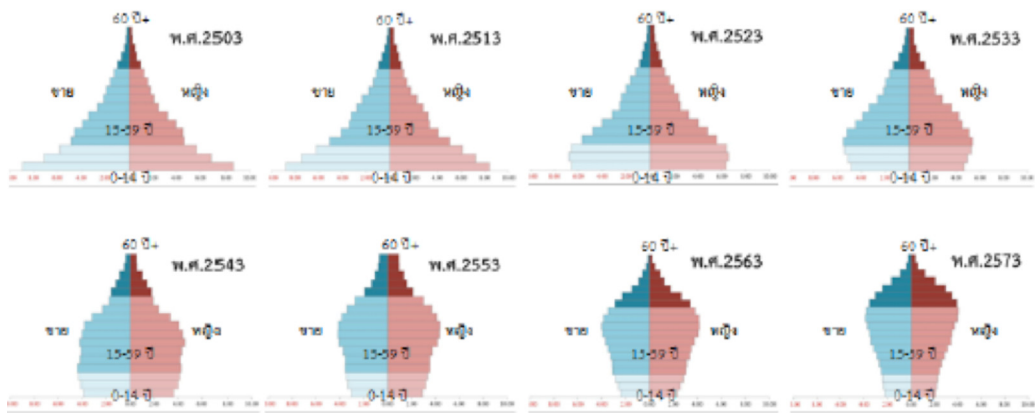
1. โครงสร้างประชากรไทย

ประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพทางเศรษฐกิจและสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ โดยโครงสร้างประชากรไทยได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยมากขึ้น และจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์¹ ในปี พ.ศ. 2564 โดยที่สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาวะที่ผลิตภาพแรงงานไทยยังต่ำเนื่องจากปัญหาคุณภาพแรงงาน ความล่าช้าในการพัฒนาเทคโนโลยี และปัญหาการบริหารจัดการจึงเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการสร้างรายได้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย และเมื่อประกอบกับคุณภาพของคนในทุกช่วงวัยที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่องกันก็จะยิ่งเป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ การพัฒนาความรู้และทักษะแรงงานไม่ตรงกับตลาดแรงงาน ขณะที่ผู้สูงอายุมิมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น รวมทั้งการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยผ่านสังคมยุคดิจิทัล โดยที่คนไทยจำนวนมากไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับอย่างเหมาะสม จึงส่งผลต่อการดำเนินชีวิต

¹ สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Completely Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปเกินกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงาน ก.พ., 2561 : ออนไลน์)

ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการเกิดของประชากรที่ค่อนข้างคงที่ สาเหตุเนื่องมาจากประเทศไทย มีนโยบายในการคุมกำเนิดที่ได้ผลดีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้หญิงไทยในวัยทำงานมีแนวโน้ม แต่งงานช้าและเป็นโสดมากขึ้น ตลอดจนโครงสร้างของสังคมที่เปลี่ยนมาเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว มากขึ้น จึงมีภาระและต้นทุนของค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตลอดจนการเลี้ยงดูบุตรที่มากขึ้นตามไปด้วย เป็นต้น ทั้งนี้พบว่าประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุในอนาคต โดยประชากรในวัยเด็ก จะลดลงในขณะเดียวกันประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มมากขึ้น

จากภาพที่ 2.1 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของอายุประชากรไทย ซึ่งแต่เดิมในปี พ.ศ. 2503 ประเทศไทยจะมีโครงสร้างประชากรที่มีรูปทรงเหมือนเจดีย์โดยที่ส่วนฐานแสดงให้เห็นถึงเด็กวัยเยาว์ และเด็กเกิดใหม่ที่มีจำนวนมากกว่ประชากรทุกช่วงวัย ส่วนกลางของเจดีย์ คือ จำนวนประชากรวัยแรงงานและ ส่วนปลายสุด คือ ประชากรสูงอายุซึ่งมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบสัดส่วนกับจำนวนประชากรทั้งหมด ข้อมูล ประชากรในปี พ.ศ. 2573 แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงถึงจำนวนประชากรวัยเด็กในส่วนของฐานของเจดีย์ที่มี สัดส่วนที่เล็กลงในขณะที่ส่วนกลางและส่วนปลายสุดเริ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นนั้นแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่มีภาวะเจริญพันธุ์ ลดลงเรื่อย ๆ (คนมีลูกน้อยลง) ในขณะที่ประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (คนมีอายุยืนยาวขึ้น) แนวโน้มดังกล่าวหากภาวการณ์เกิดยังคงลงอย่างต่อเนื่อง ต่อไปภายใน 5 ปีข้างหน้า ประชากรวัยเด็ก จะลดลงจนมีจำนวนน้อยกว่าประชากรสูงอายุเป็นครั้งแรกใน ประวัติศาสตร์ไทย (สถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554: ออนไลน์)

ภาพที่ 2.1 ปิรามิดประชากรไทยปี พ.ศ. 2503 – พ.ศ. 2573

ที่มา: Population Division of the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, World Population Prospects: The 2012 Revision, <http://esa.un.org/unpd/wpp/index.htm> (ใช้สมมติฐานแบบภาวะเจริญพันธุ์ ระดับกลาง โดยภาวะเจริญพันธุ์รวมจะเพิ่มขึ้นจาก 1.41 เป็น 1.82) อ้างถึงใน สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2558: ออนไลน์

2. แรงงาน

2.1 สถานการณ์แรงงาน

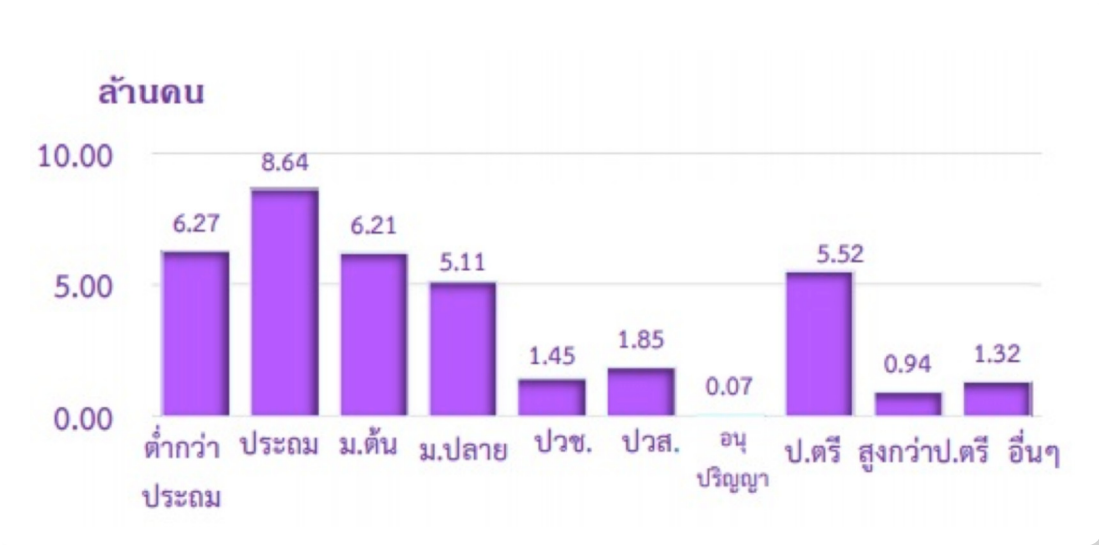
ในรายงานข้อมูลสำคัญด้านแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ระบุถึงนโยบายเร่งด่วนของกระทรวงแรงงาน คือ 1) เร่งรัด “ปฏิรูปกำลังแรงงาน” หรือ “Workforce Transformation” 2) ส่งเสริมการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามข้อตกลงกับประเทศต้นทาง และ 3) ยกเกรดรายได้สำหรับแรงงานเข้าทำงานให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ (กระทรวงแรงงาน, 2563: ออนไลน์)

สำหรับภาวะการทำงานของประชากรเดือนธันวาคม 2562 พบว่าผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานมีจำนวนทั้งสิ้น 38.21 ล้านคน ซึ่งประกอบด้วยผู้มีงานทำ 37.66 ล้านคน ผู้ว่างงาน 3.67 แสนคน และผู้รอฤดูกาล 1.79 แสนคน (กระทรวงแรงงาน, 2563: ออนไลน์)

นอกจากนี้ จากการรวบรวมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าระดับการศึกษาที่สำเร็จของแรงงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ปี 2560 – 2564 คาดว่าจะเป็นผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษา 8.64 ล้านคน รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา 6.27 ล้านคน และระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น 6.21 ล้านคน ทั้งนี้ความต้องการแรงงานยังเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ ดังแสดงในภาพที่ 2.2

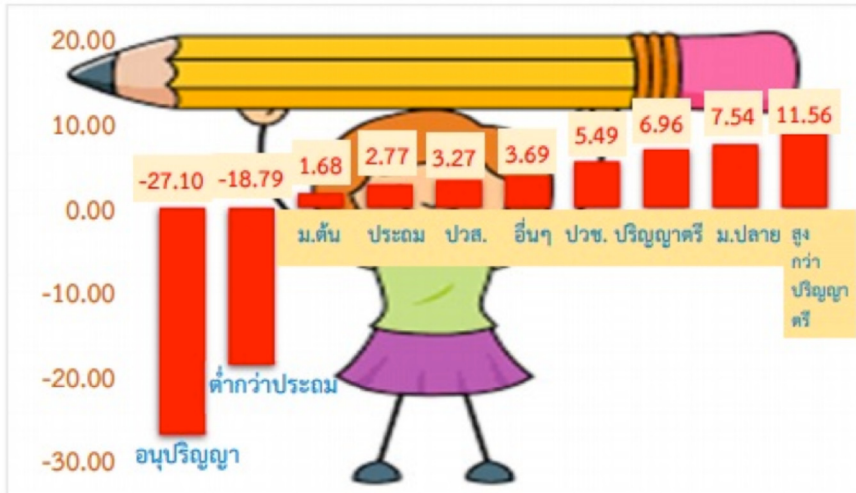

ภาพที่ 2.2 แนวโน้มความต้องการแรงงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ปี 2560 – 2564

ที่มา: (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์)

ส่วนแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาของผู้มีงานทำ ที่คาดว่าตลาดแรงงานต้องการเพิ่ม ได้แก่ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เช่น ปริญญาโท ปริญญาเอก ร้อยละ 11.56 (จาก 8.42 แสนคน เป็น 9.39 แสนคน) รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 7.54 (จาก 4.75 ล้านคน เป็น 5.11 ล้านคน) ปริญญาตรี ร้อยละ 6.96 (จาก 5.16 ล้านคน เป็น 5.52 ล้านคน) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อย 5.49 (จาก 1.37 ล้านคน เป็น 1.45 ล้านคน) ดังแสดงในภาพที่ 2.3 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์)

ร้อยละ

ภาพที่ 2.3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ
ปี 2560 - 2564

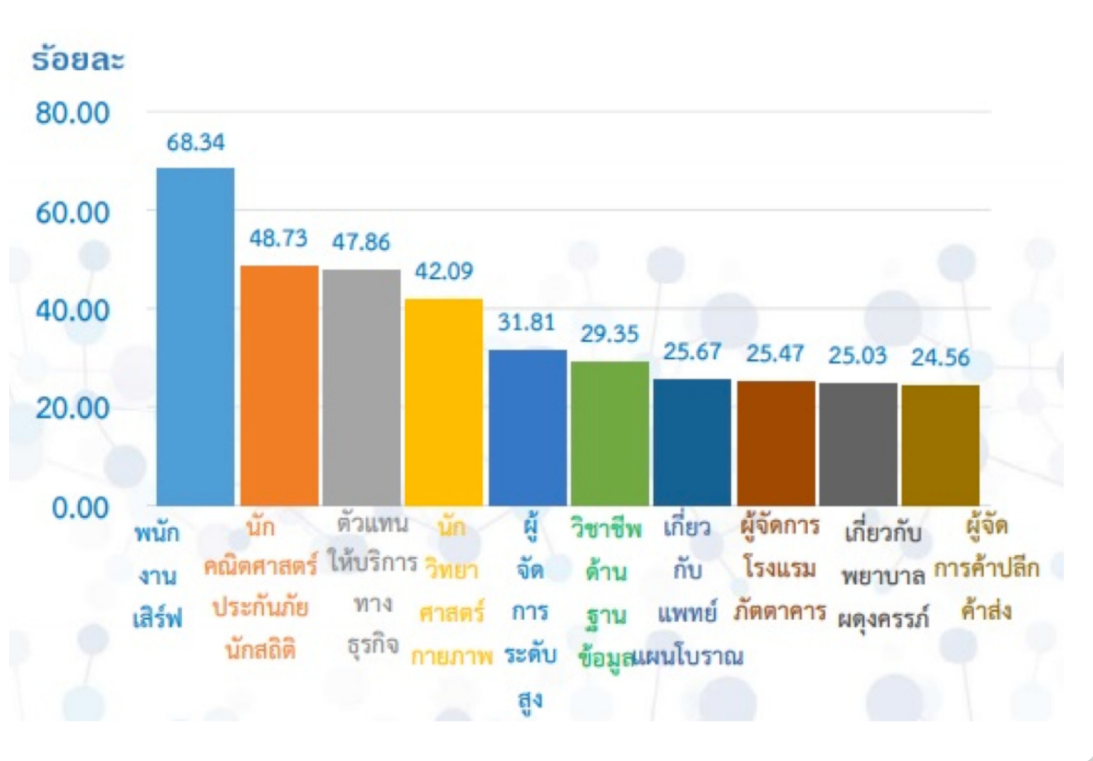
ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560: ออนไลน์)

2.2 ความต้องการแรงงาน

แนวโน้มความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานในประเทศไทย ช่วงปี 2560 - 2564 ด้านอาชีพที่คาดว่าจะยังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ด้านเกษตรกรปลูกพืชสวนและพืชไร่เพื่อการค้าขาย 7.51 ล้านคน อันดับสอง ผู้จำหน่ายสินค้าในร้านค้า 2.51 ล้านคน (แต่มีแนวโน้มลดลง) อันดับสาม ผู้จำหน่ายสินค้าตามถนนและตลาด 1.39 ล้านคน อันดับสี่ ผู้ขับรถยนต์ รถตู้ และจักรยานยนต์ 1.30 ล้านคน และอันดับห้า ผู้จำหน่ายสินค้าอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ขายที่ร้านหรือตลาด 1.10 ล้านคน เช่น ผู้จำหน่ายสินค้าตามบ้าน ทางโทรศัพท์ หรือขายสินค้าออนไลน์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์)

เมื่อพิจารณาแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานในแต่ละภาคอุตสาหกรรมตามประเภทกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คาดว่าความต้องการแรงงานและการเข้าสู่ตลาดแรงงานมากที่สุด 10 อันดับ อันดับแรก คือ อุตสาหกรรมการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์และกิจกรรม

ที่เกี่ยวข้อง 11.16 ล้านคน (แต่มีแนวโน้มลดลง) อันดับสอง คือ อุตสาหกรรมขายปลีก (ยกเว้น ยานยนต์และจักรยานยนต์) 4.87 ล้านคน อันดับสาม คือ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม 2.43 ล้านคน อันดับสี่ คือ การก่อสร้างอาคาร 1.62 ล้านคน อันดับห้า คือ การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ 1.59 ล้านคน ดังแสดงในภาพที่ 2.4 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์)

ภาพที่ 2.4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงานจำแนกตามอาชีพ 10 อันดับสูงสุด
ปี 2560 - 2564

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560: ออนไลน์)

2.3 การพัฒนาฝีมือแรงงาน

ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานใหม่ ตามประกาศ ราชกิจจานุเบกษากฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2559 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2559 เน้นพัฒนาศักยภาพคนทำงานทุกระดับให้มีผลิตภาพแรงงานสูง สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน และก้าวทันเทคโนโลยี 4.0 มีภารกิจที่สำคัญ ได้แก่

2.3.1 การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน

ดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 ผู้ประกอบกิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 100 คนขึ้นไปทุกห้องที่ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมฝีมือแรงงานให้แก่ลูกจ้างของตนหรือมีลูกจ้างเข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติและผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติหรือมีลูกจ้างผ่านการรับรองความรู้ความสามารถอย่างไร อย่างหนึ่งหรือรวมกันในส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนจ้างทั้งหมดในแต่ละปีปฏิทิน (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2019: ออนไลน์)

2.3.2 การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางวิชาการที่ใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับฝีมือ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ โดยมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ (สำนักมาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

- 1) ผู้มีฝีมือและความรู้พื้นฐานในการทำงาน ปฏิบัติงานภายใต้คำแนะนำของหัวหน้างาน
- 2) ผู้มีฝีมือระดับกลาง มีความรู้ความสามารถ ทักษะการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ได้ดี และมีประสบการณ์ในการทำงาน สามารถให้คำแนะนำผู้ได้บังคับบัญชาได้
- 3) ผู้ที่มีฝีมือระดับสูง สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหา นำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีใหม่ได้

ตอนที่ 2 สภาพการณ์การศึกษาไทย

1. สถิติการศึกษาไทย

ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2556 – 2560 มีจำนวนนักเรียนในทุกระดับชั้นทั่วประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรในช่วงอายุระหว่าง 3 – 17 ปี ในสัดส่วนที่สูง คือ มากกว่าร้อยละ 90 ดังแสดงในตารางที่ 2.1 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 165)

ตารางที่ 2.1 จำนวนนักเรียนที่ศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปีการศึกษา 2556 – 2560)

ปีการศึกษา	ประชากร ช่วงอายุ 3 – 17 ปี	จำนวนนักเรียน	ร้อยละของจำนวนนักเรียน ต่อจำนวนประชากร ช่วงอายุ 3 – 17 ปี
2556	12,607,577	12,151,467	96.4
2557	12,436,848	11,925,070	95.9
2558	12,469,766	11,874,205	95.2
2559	12,357,779	11,710,846	94.8
2560	12,130,226	11,765,273	96.9

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561: 165)

ในระหว่างปีการศึกษา 2556 – 2560 อัตราส่วนของผู้เรียนปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากนโยบายการขยายระยะเวลาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาภาคบังคับ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เรียนทุกคน ทำให้คนไทยได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษามากขึ้น เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเรียนต่อของผู้เรียน จะเห็นว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีอัตราการเรียนสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา โดยในปีการศึกษา 2560 มีอัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าร้อยละ 100 (ร้อยละ 107.5) เนื่องจากมีจำนวนผู้เข้าเรียนใหม่ในปี

การศึกษา 2560 มากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2559 ดังแสดงในตาราง 2.2 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 166 - 167)

นอกจากจำนวนนักเรียนที่เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว สถิติที่สำคัญในตารางที่ 2.2 คือ จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตารางที่ 2.3 จำนวนนักเรียนออกกลางคันระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษา

สำหรับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาจะสำเร็จการศึกษาจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ

จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 - 2559 มีจำนวนลดลงมาก โดยมีจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นออกกลางคันมากที่สุด

ตารางที่ 2.2 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำแนกตามระดับการศึกษา (ปีการศึกษา 2556 - 2560)

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา			
	2556	2557	2558	2559
ประถมศึกษา	776,561	780,501	785,598	744,815
มัธยมศึกษาตอนต้น	705,107	707,653	667,128	657,273
มัธยมศึกษาตอนปลาย	635,258	609,754	555,663	504,336
- สายสามัญ	439,917	423,519	427,650	381,732
- สายอาชีวศึกษา	195,341	186,235	128,013	122,604

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561: 190)

ตารางที่ 2.3 จำนวนนักเรียนออกกลางคันระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนปลาย
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 - 2559

หน่วย : คน

ชั้น	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559
รวมทั้งสิ้น	122,130	109,422	47,809	37,827	27,930	32,799	12,165	8,814	5,567	5,377
ประถมศึกษาปีที่ 1	8,020	6,532	1,653	1,440	765	839	605	353	325	280
ประถมศึกษาปีที่ 2	6,630	5,378	1,213	1,075	463	643	441	327	203	186
ประถมศึกษาปีที่ 3	6,579	5,619	1,033	934	487	578	346	198	154	161
ประถมศึกษาปีที่ 4	7,283	5,809	1,000	838	472	560	366	236	163	169
ประถมศึกษาปีที่ 5	8,164	6,800	1,502	1,104	624	798	370	278	217	209
ประถมศึกษาปีที่ 6	8,698	7,391	2,071	1,395	846	1,155	482	368	251	242
รวมประถมศึกษา	45,374	37,529	8,472	6,786	3,657	4,573	2,610	1,760	1,313	1,247
มัธยมศึกษาปีที่ 1	15,072	14,519	8,115	4,791	3,914	5,504	1,472	1,212	792	872
มัธยมศึกษาปีที่ 2	19,095	18,538	9,971	7,382	5,271	5,560	1,174	1,347	911	962
มัธยมศึกษาปีที่ 3	20,912	20,090	10,439	7,982	6,155	6,941	2,628	1,731	1,134	954
รวมมัธยมศึกษาตอนต้น	55,079	53,147	28,525	20,155	15,340	18,005	5,844	4,290	2,837	2,788
มัธยมศึกษาปีที่ 4	10,321	8,463	5,710	4,467	4,118	4,007	1,470	1,113	617	543
มัธยมศึกษาปีที่ 5	6,632	6,118	3,192	3,863	2,917	3,482	1,181	918	446	479
มัธยมศึกษาปีที่ 6	4,724	4,165	1,910	2,556	1,898	2,732	1,060	733	354	320
รวมมัธยมศึกษาตอนปลาย	21,677	18,746	10,812	10,886	8,933	10,221	3,711	2,764	1,417	1,342

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างถึงใน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

ส่วนในระดับอุดมศึกษา มีจำนวนนักศึกษา ปีการศึกษา 2556 – 2560 ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาโท ตามลำดับ โดยทั้งสามลำดับมีจำนวน นักศึกษาลดลงเรื่อย ๆ และมีจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี มากที่สุด รองลงมา คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาโท ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 จำนวนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (ปีการศึกษา 2556 – 2560)

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา				
	2556	2557	2558	2559	2560
ต่ำกว่าปริญญาตรี	316,288	312,770	344,377	348,060	329,673
ปริญญาตรี	1,881,816	1,843,477	1,851,653	1,780,382	1,715,976
ประกาศนียบัตรบัณฑิต	5,399	3,829	7,788	8,226	10,689
ปริญญาโท	200,304	188,327	179,245	147,096	131,511
ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง	1,442	1,523	1,438	1,025	1,761
ปริญญาเอก	25,394	24,487	24,742	23,995	24,472
รวม	2,430,643	2,3745,413	2,409,243	2,309,384	2,234,082

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561: 184)

นอกจากการศึกษาในระบบแล้ว สถิติจำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบตามระดับและ ประเภทการศึกษา โดยมีจำนวนผู้เรียนในสายอาชีพมากที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มการศึกษาอาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 189) ดังแสดงในตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบ จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา
(ปีการศึกษา 2556 – 2560)

ระดับ/ ประเภทการศึกษา	ปีการศึกษา				
	2556	2557	2558	2559	2560
1. การส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ	269,146	762,888	301,473	302,175	83,996
2. การจัดการศึกษาพื้นที่สูง	81,902	169,433	90,840	91,178	38,933
3. การศึกษาต่อเนื่อง (สายสามัญ)	1,652,554	2,188,302	1,239,311	2,271,551	2,150,413
- ระดับประถมศึกษา	191,151	211,003	116,117	173,115	154,373
- ระดับมัธยมศึกษา	1,461,403	1,977,299	1,123,194	2,098,436	1,996,040
4. การศึกษาสายอาชีพ	4,593,687	3,911,972	4,047,211	2,169,957	3,402,200
- หลักสูตรพิเศษ (สำนักงาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา)	1,161,962	724,018	1,065,485	219,077	282,991
- หลักสูตรที่เอกชนขออนุมัติ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน)	885,479	822,708	1,065,715	38,213	-
- หลักสูตรอาชีพระยะสั้น (กรุงเทพมหานคร)	14,678	18,939	19,776	6,494	19,392
- วิทยาลัยชุมชน หลักสูตรระยะสั้น (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา)	24,726	23,139	21,053	19,350	27,079
- กลุ่มการศึกษาอาชีพ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย)	2,506,842	2,323,168	1,875,182	1,886,823	3,072,538
รวมทั้งสิ้น	6,597,289	7,032,595	5,678,835	4,834,861	5,675,342

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561: 189)

ส่วนจำนวนผู้เรียนสายอาชีวศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 จำนวนผู้เรียนสายอาชีวศึกษา (ปีการศึกษา 2556 – 2560)

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา				
	2556	2557	2558	2559	2560
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	699,029	667,944	654,476	650,884	657,556
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	301,566	299,547	331,713	434,596	337,159
ประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.)	1,266	1,266	3,703	-	-
รวมทั้งสิ้น	1,001,861	968,757	989,892	1,089,480	994,715

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561: 192)

นอกจากนี้ อัตราร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ พบว่าช่วงปี 2556 – 2560 ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษามีอัตราส่วนการมีงานทำมากที่สุด ลำดับรองลงมา คือ ระดับอุดมศึกษา และต่ำกว่าประถมศึกษาซึ่งมีสลับกันบางปี ดังแสดงในตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 อัตราร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ (ปีการศึกษา 2556 – 2560)

ระดับการศึกษาที่สำเร็จ	ปี พ.ศ.				
	2556	2557	2558	2559	2560
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ไม่มีการศึกษา	3.2	3.4	3.3	3.1	2.9
ต่ำกว่าประถมศึกษา	22.5	21.9	21.7	21.0	19.9
ประถมศึกษา	25.1	22.8	22.1	22.3	22.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	16.6	16.0	15.7	16.3	16.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	15.0	15.1	15.8	16.1	16.3
อุดมศึกษา	17.2	19.9	20.4	20.5	21.2
อื่น ๆ (รวมอาชีวศึกษาระยะสั้น)	0.1	0.3	0.3	0.2	0.3
ไม่ทราบ	0.5	0.6	0.5	0.5	0.5

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561: 197)

2. ระบบการศึกษาไทย

ประเทศไทยมีรูปแบบการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 23)

1. การศึกษาในระบบ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นิยามไว้ว่า การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีทั้งสายสามัญและสายอาชีพหรืออาชีวศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 23)

การจัดการศึกษาในระบบของประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้แก่ (1) การศึกษาในชั้นเรียนปกติ (Mainstream Education) ประกอบด้วย

การศึกษาสายสามัญและการศึกษาสายอาชีพหรืออาชีวศึกษาสำหรับนักเรียนทั่วไป โดยจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนปกติทั่วไปและผู้เรียนต้องเข้าเรียนเต็มเวลาตามที่หลักสูตรกำหนด (2) การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม และนักเรียนด้อยโอกาสที่ศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (3) การศึกษาสำหรับสงฆ์และการศึกษาที่จัดโดยสถาบันการศาสนา (4) การศึกษาเฉพาะทางที่จัดโดยหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากกระทรวงศึกษาธิการ และ (5) การศึกษานานาชาติที่ใช้ภาษาอื่นเป็นสื่อการเรียนการสอน (ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 23)

1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นั้นได้กำหนดให้เป็นการศึกษาโดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 12 ปี นับแต่ปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้ขยายเวลาการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจาก 12 ปี เป็น 15 ปี โดยเริ่มจากระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในสายสามัญและสายอาชีวศึกษาซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษาศึกษาพิเศษสำหรับผู้เรียนด้อยโอกาสและยากไร้และการศึกษาพิเศษสำหรับผู้พิการในประเภทต่าง ๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 26 - 27) โครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษากำหนดให้มีเวลาเรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 1,000 ชั่วโมงต่อปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1,200 ชั่วโมงต่อปี ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องมี เวลาเรียนรวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,000 ชั่วโมง อย่างไรก็ตามได้มีการปรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในบางสาระเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีในการเข้าสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยปรับหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภูมิศาสตร์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 27)

ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญ ยังได้มีการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเพื่อให้มีประสบการณ์การทำงานและความรู้ขั้นพื้นฐานสำหรับการทำงานในอนาคตและการใช้เทคโนโลยีและในโรงเรียนบางแห่งยังได้จัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายหรือทวิศึกษา ซึ่งผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวจะได้รับวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

พร้อมกัน เป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการศึกษาทางด้านวิชาชีพ เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ความสามารถต่าง ๆ รวมทั้งโอกาสในการมีงานทำมากกว่า การมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงอย่างเดียว

1.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษามีบทบาทในการผลิตความรู้ชั้นสูง ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิต และบุคลากรเพื่อพัฒนาประเทศ วิจัย บริการสังคม โดยจัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น การศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันได้แบ่งออกเป็นระดับระดับต่ำกว่าปริญญาหรืออนุปริญญาและระดับปริญญา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 52 - 54)

ก) ระดับอนุปริญญาหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

การศึกษาระดับอนุปริญญาหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงใช้ระยะเวลาในการศึกษาจำนวน 2 ปี สถานศึกษาที่มีหลักสูตรระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ส่วนใหญ่จะอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ วิทยาลัยชุมชน สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยอาชีวศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักสูตรระดับอนุปริญญาหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงส่วนใหญ่จะเป็นศึกษาเฉพาะทางหรือสายอาชีพ

ข) ระดับปริญญา

ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาต้องสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในสายอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่า การศึกษาระดับปริญญาสามารถแบ่งเป็นระดับการศึกษาย่อยได้ ดังนี้

- **การศึกษาระดับปริญญาตรี** โดยปกติจะกำหนดระยะเวลาของหลักสูตรไว้ 4 ปี และ 2 หรือ 3 ปี ในหลักสูตรต่อเนื่องจากระดับอนุปริญญา ส่วนหลักสูตรปริญญาตรีที่กำหนดระยะเวลาเรียน 5 ปี นั้น จะอยู่ในสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาวิชาจิตรกรรม สาขาครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม ส่วนสาขาที่ใช้เวลาในการศึกษา 6 ปี ได้แก่ สาขาแพทยศาสตร์ สาขาสัตวแพทยศาสตร์ สาขาเภสัชศาสตร์ ในบางสาขาต้องมีการฝึกงานก่อนที่สำเร็จการศึกษา

- **การศึกษาระดับปริญญาโท** เป็นการศึกษาซึ่งลงลึกในขอบเขตการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงมากกว่าระดับปริญญาตรี ผู้เรียนใช้เวลาในการศึกษาอย่างน้อย 1 ปี แต่โดยทั่วไปแล้วจะต้องใช้เวลา 2 ปี ผู้เรียนจะต้องผลิตวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ในหัวข้อที่สนใจที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนก่อนที่จะได้รับอนุมัติให้สำเร็จการศึกษา

- การศึกษาระดับปริญญาเอก ใช้เวลาในการศึกษาโดยทั่วไป 3 ปี ต่อเนื่องจากการศึกษาระดับปริญญาโท โดยมีการเปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกในบางสาขาวิชา

นอกจากนี้ ในระดับอุดมศึกษายังมีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตซึ่งเป็นการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีแต่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ซึ่งเป็นการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาโทแต่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 54)

ในปี พ.ศ. 2561 มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 155 สถาบัน ประกอบด้วยสถาบันประเภทต่าง ๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยในกำกับ 24 แห่ง มหาวิทยาลัยของรัฐ 10 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 สถาบัน สถาบันวิทยาลัยชุมชน 1 แห่ง (มี 20 วิทยาเขต กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย) และสถาบันการศึกษาเอกชน 73 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาและสถาบันการศึกษาเฉพาะทางในระดับอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงและหน่วยงานอื่น ๆ นอกเหนือจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 54)

ในส่วนของสถาบันวิทยาลัยชุมชน ได้มีการจัดตั้งวิทยาเขตขึ้นใน 20 จังหวัดทั่วประเทศ ตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้เป็นสถาบันการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีให้การศึกษาและฝึกอบรมด้านวิชาการและวิชาชีพตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและกลุ่มบุคคลในชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 55)

2. การศึกษานอกระบบ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นิยามไว้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่มบุคคล หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สามารถให้บริการจัดการศึกษานอกระบบได้ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม หน่วยงานเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 47)

สถานที่จัดการศึกษานอกระบบมีหลากหลาย อาทิ สถานศึกษาทั่วไป ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำเขตและอำเภอ ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนใน ต่างประเทศ การจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบในปัจจุบันได้กำหนดใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้าง ยืดหยุ่นทั้งในด้านเนื้อหา สารการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย โดยเน้น การบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม ส่งเสริมให้มี การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และยังส่งเสริมให้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญสามารถ พัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ การดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบดังกล่าวในการศึกษาทั้ง 3 ระดับ (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2562: 47)

3. การศึกษาตามอัธยาศัย

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นิยามไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตาม ความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ ประกอบด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 48 - 49)

- การเรียนรู้ตามอัธยาศัยจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ รวมทั้งสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น
- การเรียนรู้ตามอัธยาศัยจากเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ห้องสมุดประชาชนประจำอำเภอ ศูนย์สุขภาพชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน
- การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ได้แก่ 1) แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดงถึง วัฒนธรรมและองค์ความรู้ในแต่ละชุมชน 2) สื่อท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และ ค่านิยมของสังคม โดยผ่านศิลปะการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ 3) ครอบครัวซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ ของผู้เรียนตั้งแต่แรกเกิด และ 4) เครือข่ายกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ

การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตและ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญในการส่งเสริมและ พัฒนาการศึกษาตามอัธยาศัย ยุทธศาสตร์ประการหนึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

ที่ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้ตามศักยภาพ และยังมีเป้าหมายในการให้แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 50)

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นภารกิจในความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนการศึกษาในระดับพื้นที่ ดูแลผู้ที่ขาดโอกาส ด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างเหมาะสมทุกช่วงวัย และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ หรือการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E-Library) หรือการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 50)

การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นมุ่งไปยังกลุ่มเป้าหมายทั่วไปที่ขาดโอกาสการศึกษาในระบบโรงเรียนและกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น ประชากรวัยแรงงานที่ไม่ได้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กออกจากการเรียนกลางคัน เด็กพื้นที่ชายขอบ ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย ผู้ต้องขัง ทหารเกณฑ์ เกษตรกร ผู้สูงอายุ ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ กลุ่มคนไทยในต่างประเทศ และนักเรียนที่ศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 50 - 51)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ได้ถูกประกาศใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นการสร้างคุณภาพชีวิต พัฒนาความรู้ ทักษะการดำเนินชีวิต ให้แก่ประชาชนตามศักยภาพ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม อันจะมีผลในการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ได้ตลอดช่วงชีวิตของตน พัฒนาศักยภาพและภูมิปัญญาของตนเองเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและเตรียมความพร้อมในการแข่งขันระดับนานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 51)

ตอนที่ 3 ระบบธนาคารหน่วยกิต

1. ความหมายของระบบธนาคารหน่วยกิตและคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่าระบบธนาคารหน่วยกิต ธนาคารหน่วยกิต และคำอื่นที่เกี่ยวข้อง ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

ระบบธนาคารหน่วยกิต หมายถึง การจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาในระบบ และนำผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ของบุคคล มาเก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อรับประกาศนียบัตร วุฒิบัตร สัมฤทธิบัตร อนุปริญญา หรือปริญญาตรี ตามหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา โดยไม่จำกัดอายุของผู้เรียน คุณวุฒิผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน

ธนาคารหน่วยกิต หมายถึง ระบบทะเบียนเฉพาะสำหรับผู้เรียนที่เข้าศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรฝึกอบรม หรือหลักสูตรระยะยาวในระออนุปริญญา หรือปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดไว้สำหรับการจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิตโดยจัดให้มีสมุดสะสมหน่วยกิตสำหรับผู้เรียนให้นำผลการเรียนและผลการเรียนรู้มาสะสมหน่วยกิตและฝากในธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาได้โดยไม่จำกัดระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิตและระยะเวลาในการเรียน

ผลการเรียน หมายถึง ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ ซึ่งสามารถแสดงในรูปของคะแนนตัวอักษรหรือแต้มระดับคะแนนที่นำมาคิดคะแนนผลการเรียนหรือคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยที่สะสมได้

ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์ของบุคคลที่สั่งสมไว้ที่สามารถประเมินและวัดได้โดยวิธีการต่าง ๆ

ประสบการณ์ของบุคคล หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลที่สะสมไว้จากการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการทำงาน การฝึกอบรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น การฝึกอบรมจากการปฏิบัติงาน การฝึกอาชีพ การสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

การเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนนำผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาในระบบ จากสถาบันเดียวหรือจากสถาบันอื่น ๆ ในระดับการศึกษาที่เทียบเท่ากับระดับการศึกษาที่ผู้เรียน ประสงค์จะเข้าศึกษามาเทียบกับรายวิชาในหลักสูตรเพื่อให้ได้หน่วยกิตตามหลักเกณฑ์การเทียบโอน ผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ

การเทียบโอนประสบการณ์ หมายถึง การที่ผู้เรียนนำผลการเรียนรู้อื่นมาขอเทียบกับเนื้อหา สาระสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ ของการเรียนในระบบตามหลักสูตรเพื่อให้ได้หน่วยกิต โดยผู้เรียน สามารถแสดงได้ว่ามีความรู้ ทักษะ และเจตคติของตนเอง พร้อมทั้งมีหลักฐานซึ่งแสดงว่าผู้เรียนนั้น มีผลสัมฤทธิ์ตรงตามจุดประสงค์ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่กำหนดในรายวิชา หรือกลุ่มรายวิชาของหลักสูตรที่ผู้เรียนศึกษาอยู่หรือประสงค์จะศึกษา ซึ่งควรได้รับการประเมินผล การเรียนรู้เพื่อการเทียบโอนประสบการณ์ที่มีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและไม่ต้องเสียเวลา เรียนสิ่งที่ตนเองรู้อยู่แล้วอีก ทั้งนี้ การเทียบโอนประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอน ผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ และข้อแนะนำเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอน การเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ

ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ให้คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

การสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต (Academic Credit Bank/Credit Bank) หมายถึง การดำเนินการเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนได้นำผลการเรียน หรือ ผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่สะสมไว้มาเทียบโอนกันได้เพื่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น การเพิ่มวุฒิ หรือเพิ่ม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสเชื่อมโยงการเรียนรู้และ/ หรือประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ ได้พัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อน และสามารถนำไปใช้ในการเรียนและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน และการพัฒนาประเทศในที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: 8)

ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) หมายถึง การจัดระบบ การดำเนินงานเกี่ยวกับปัจจัย ในด้านองค์กระระดับหน่วยงานกลาง และสถานศึกษา หลักเกณฑ์ วิธีการ แนวทาง ด้วยกลยุทธ์และกระบวนการดำเนินงานเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนและประชาชนได้นำ ผลการเรียน/ผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยที่สะสมไว้มาเทียบโอนกันได้ เพื่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น การเพิ่มวุฒิ หรือการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: 8)

การเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การนำผลการเรียน ทั้งที่เรียนในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน ภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษากำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: 8)

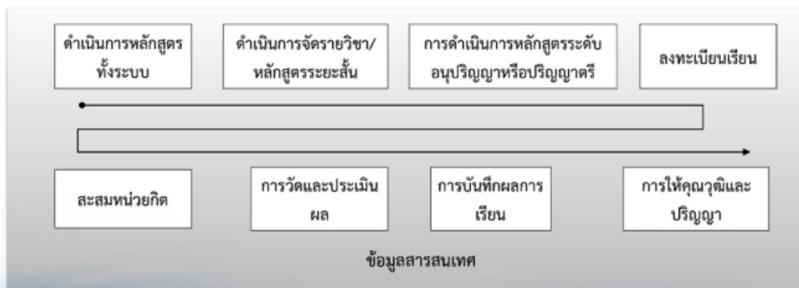
การเทียบผลการเรียนรู้ หมายถึง การนำผลการเรียน ผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพของผู้เรียน มาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน ภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษากำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: 8)

การเทียบประสบการณ์ หมายถึง การนำผลที่ได้รับจากประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม การทำงานอิสระ หรือในสถานประกอบการ หน่วยงาน การฝึกอาชีพของผู้เรียนมาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาตามหลักสูตรสถานศึกษาที่รับเทียบโอนประสบการณ์ภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษากำหนด และที่ได้รับอนุมัติจากต้นสังกัด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: 9)

สำหรับหลักการของระบบธนาคารหน่วยกิต ดังแสดงในภาพที่ 2.5

วิธีดำเนินการและเงื่อนไข

๒๒ **ธนาคารหน่วยกิต** ๒๒
Credit bank system
for Life long Education

ภาพที่ 2.5 หลักการของระบบธนาคารหน่วยกิต

ธนาคารหน่วยกิตจะตอบโจทย์การเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่และคนวัยทำงานหรือผู้ที่ต้องการ Up-skill Re-skill ร่วมด้วย เพราะเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต สิ่งที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน คือ การใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ศึกษาต่อและทำงานคู่กันเพิ่มขึ้น กลับเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้น ที่สำคัญเป็นการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และยังเป็น การเพิ่มทักษะให้แก่แรงงานอาชีพ เพราะแรงงานอาชีพหลายคนมีประสบการณ์มากแต่ด้วยยุคสมัยนี้ต้องมีการเพิ่มเติมทักษะอาชีพ การเรียนรู้ตลอดเวลา ถ้าสถานศึกษามีการเปิดเทียบโอน ก็จะทำให้คนวัยทำงานได้มาเพิ่มเติมศักยภาพ หรือช่วยให้ทุกคนสามารถวัดความรู้ เพิ่มในส่วนที่มีอยู่หรือทักษะที่ขาดไปด้วย (พิณสุตา สิริรังสี, 2563: ออนไลน์)

ตอนที่ 4 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะ เป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.: 9 – 10)

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2564 – 2566) มีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1) ยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจ

ของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

2) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

3) ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ...

4) ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป้าหมาย 5 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้ เป้าหมายประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้นพิจารณาจากทั้งประเด็นหลักและลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมโดยกำหนดไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรม มีความเหลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัย ตื่นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความเป็นสังคมประกอบการ มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพและรูปแบบที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการในตลาดโลก เป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น การให้บริการคุณภาพทั้งด้านการเงิน ระบบโลจิสติกส์ บริการด้านสุขภาพ และการท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นครัวโลกของอาหารคุณภาพและปลอดภัย เป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการอัจฉริยะที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้นวัตกรรม มนุษย์ทักษะสูงและเทคโนโลยีอัจฉริยะ มาต่อยอดฐานการผลิตและบริการที่มีศักยภาพในปัจจุบัน และพัฒนาฐานการผลิตและบริการใหม่ ๆ เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การมีระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนที่มีความเป็นอัจฉริยะ”

5) ยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม” แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมทั่วถึง เพื่อเพิ่มขยายฐานกลุ่มประชากรชั้นกลางให้กว้างขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ โอกาสทางสังคม และให้สูงขึ้น นอกจากรายได้ของกลุ่มประชากรได้รายต่ำสุดร้อยละ 40 การเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรมนับเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไปสำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทย โดยที่เส้นทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นกำหนดเป้าหมายทั้งในด้านรายได้ ความเป็นธรรม การลดความเหลื่อมล้ำและขยายฐานคนชั้นกลาง การสร้างสังคมที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาล และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

6) ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติการให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงใจใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว” จากการศึกษา เป็นกลไกเชื่อมต่อไปในลำดับแรกที่จะกำกับและส่งเสริมต่อแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายในยุทธศาสตร์ 20 ปี ให้เกิดการปฏิบัติในทุกระดับและในแต่ละด้านอย่างสอดคล้องกัน แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 จึงให้ความสำคัญกับการใช้กลไกประชารัฐที่เป็นการรวมพลังขับเคลื่อนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และการกำหนดประเด็นบูรณาการของการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูง และได้กำหนดในระดับแผนงานโครงการสำคัญที่จะตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่มีความครอบคลุมหลากหลายมิติ

3. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 ซึ่งกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนามาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ชาติแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: ออนไลน์)

โดยยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้อที่ 2 คือ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ประกอบด้วย (1) ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ (2) ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (3) ช่วงวัยแรงงาน ยกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และ (4) ช่วงวัยสูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ และข้อ 3 คือ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่รู้ตลอดเวลาโดย (1) การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 (2) การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ (3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ (4) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (5) การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก (6) การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และ (7) การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: ออนไลน์)

4. มาตรฐานการศึกษาของชาติ

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แทนฉบับเดิมปี พ.ศ. 2547 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา และใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว และยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 56 -57)

มาตรฐานดังกล่าวนี้จะอยู่ในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ (Desired Outcome of Education: DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องอ้างความความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก และเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 57)

1) **ผู้เรียนรู้** คือ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่ความรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคตและมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้อุณหภูมิความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักรักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมมาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2) **ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** เป็นผู้ที่มีทักษะทางปัญญาทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

3) **พลเมืองที่เข้มแข็ง** เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึก เป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติบนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสามารถใช้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษาและเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนระหว่างที่กำลังศึกษาให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา เป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของมาตรฐานการศึกษาของชาติคือ การให้อิสระสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียนที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 58)

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2561 กระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การพิเศษ เพื่อให้ใช้กับสถานศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกาศดังกล่าวจะเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา หน่วยงาน ต้นสังกัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายใน

ส่วนในระดับอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 เพื่อใช้เป็นกลไกในการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งครอบคลุมมาตรฐานการอุดมศึกษา 5 ด้าน คือ ผลลัพธ์ผู้เรียน การวิจัยและนวัตกรรม การบริการ วิชาการแก่สังคม ศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทย และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สำเร็จ การศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะของ คนไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และเป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 61)

5. มาตรฐานคุณวุฒิทางการศึกษา

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะในการ ปฏิบัติงาน เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2556 โดยกำหนดกรอบคุณวุฒิออกเป็น 9 ระดับ คือ ระดับ 1 มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับ 2 มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับ 3 ประกาศนียบัตร ระดับ 4 อนุปริญญา/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับ 5 ปริญญาตรี ระดับ 6 ประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับ 7 ปริญญาโท ระดับ 8 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และระดับ 9 ปริญญาเอก (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2561: ข)

ประเทศไทยได้จัดทำและพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระบบการศึกษาของไทย เพื่อ พัฒนากำลังคนให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่มีมาตรฐานสามารถเทียบเคียงได้ทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ และเพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอีกด้วย ได้แก่ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework: NQF) ที่คณะรัฐมนตรี มีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2556 จัดทำขึ้นโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และได้มีการกำหนดแผนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไป อย่างต่อเนื่อง ต่อมาได้มีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ” โดยมีรองนายกรัฐมนตรี ที่กำกับดูแลงานคุณวุฒิการศึกษา/งานคุณวุฒิวิชาชีพ เป็นประธานกรรมการ และรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานกรรมการคณะกรรมการกรอบคุณวุฒิแห่งชาตินี้ถือได้ว่าเป็นองค์กระดบนโยบายที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการระดับชาติที่มีอำนาจหน้าที่ในการประสาน ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ ในเอกสาร

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง ได้ระบุวัตถุประสงค์ของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไว้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 63 - 64)

1) เพื่อเป็นกลไกการปฏิรูปการศึกษา ด้วยการเชื่อมโยงความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพของภาคการผลิตและบริการกับระบบคุณวุฒิทางการศึกษา ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอาชีพ โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นสากล โปร่งใส และเทียบเคียงได้กับนานาชาติ

2) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการเพิ่มโอกาสการศึกษา (Widening Education Participation) ที่จำเป็นต่อการสร้างศักยภาพกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3) เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิของต่างประเทศ อันจะเป็นกลไกสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านกำลังคนของประเทศ เสริมสร้างความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการเคลื่อนย้ายกำลังคนและนักเรียนนักศึกษาในภูมิภาค (Mobility of Manpower and Students)

4) เพื่อยกระดับคุณค่าของผู้มีความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ต้องการเพิ่มพูนคุณวุฒิการศึกษาด้วยระบบการเทียบโอนประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ก่อน (Recognition of Prior Learning: RPL) รวมทั้งการเชื่อมโยงเส้นทางการเรียนรู้และความก้าวหน้าในอาชีพที่หลากหลายของบุคคล

โครงสร้างของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ประกอบด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 64)

1) ระดับคุณวุฒิ 8 ระดับที่กำหนดขอบเขตความยากง่ายแตกต่างกันไป ซึ่งระบุถึงความสามารถในการปฏิบัติงานตามขอบเขตความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ และความรับผิดชอบที่สามารถเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้

2) ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) อันได้แก่

2.1 ความรู้ (Knowledge) ทั้งในเชิงวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และข้อเท็จจริงต่าง ๆ

2.2 ทักษะ (Skills) ครอบคลุมทักษะด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การหยั่งรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ

2.3 ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility)

นอกจากนี้ หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานทางมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนสถานศึกษา และฝึกอบรม ต้องดำเนินงานเพื่อพัฒนาหลักสูตร บุคลากรทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษา มาตรฐานอาชีพ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อให้คุณวุฒิทางการศึกษาและทักษะสามารถเทียบเคียงกันได้

นอกจากกรอบคุณวุฒิแห่งชาติแล้ว ในส่วนขององค์กรด้านการศึกษา มีการกำหนดกรอบคุณวุฒิการศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ** จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตในสาขา/สาขาวิชาเดียวกัน มีมาตรฐานเทียบเคียงกันได้ทั้งในระดับชาติและระดับสากล โดยมีระดับคุณวุฒิ ระดับมาตรฐาน 6 ระดับ ได้แก่ อนุปริญญา (3 ปี) ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโทประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และปริญญาเอก โดยในแต่ละระดับจะมีรายละเอียดองค์ประกอบของระดับคุณวุฒิ/ระดับมาตรฐานผลการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

2) **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ** จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยชื่อของระดับคุณวุฒิ/ระดับมาตรฐาน ประกอบด้วย 5 ระดับ ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ 1 (ระยะสั้น) ประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ 2 (ระยะสั้น) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรี (สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ) โดยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติกำหนดการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษา ให้มีคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิ ประเภทวิชา และสาขาวิชาต้องครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และ 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ

ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน/ระดับต้องผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานวิชาชีพจึงจะได้รับคุณวุฒิ โดยมีระบบการประเมินตนเองทุกปีและมีการประเมินจากต้นสังกัดทุก 3 ปี โดยเน้นคุณภาพกระบวนการปฏิบัติงาน (Process) อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีระบบการประกันคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีผลต่อการได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ การกู้ยืมเงินของผู้เรียน และการส่งเสริมวิทยฐานะและความดีความชอบของบุคลากร

3) มาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีทั้งหมด 3 ระดับ ได้แก่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งระดับคุณวุฒิการศึกษาที่สามารถเทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติได้มี 2 ระดับ คือ ระดับขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แบ่งประเภทระดับคุณวุฒิ โดยอ้างอิงหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยได้แบ่งระดับคุณวุฒิออกเป็น 3 ระดับคุณวุฒิ ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนต้น (ประกอบด้วยระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) มัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ส่วนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้ดำเนินการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน โดยอิงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอาชีวศึกษาแห่งชาติ มี 4 ระดับ ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

6. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา เพื่อให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยการเชื่อมโยงผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งผลการเรียนรู้ออกนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในสถานศึกษา ซึ่งมีหลักการและแนวทางในการเทียบโอน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: ออนไลน์)

1) หลักการเทียบโอนผลการเรียน

ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในรูปแบบคณะกรรมการ

1.1) คำนึงถึงหลักความยุติธรรม โปร่งใส และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

1.2) การเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาจากเอกสาร หลักฐานการศึกษาหรือหลักฐานอื่นหรือประเมินจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ หรือประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ซับซ้อน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เทียบโอนผลการเรียนเป็นสำคัญ

1.3) พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนเพื่อการศึกษาต่อ โดยพิจารณารูปแบบการศึกษาและหลักสูตรที่อยู่ในระดับเดียวกัน

2) แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน

2.1) การเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาจากรูปแบบการจัดการศึกษา ลักษณะการจัดหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย โดยเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน

2.2) ช่วงเวลาในการเทียบโอนผลการเรียน ดำเนินการได้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 การเทียบโอนผลการเรียนที่เกิดขึ้นจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษาและขอกลับเข้าศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศ และขอเทียบโอนเข้าศึกษาต่อในประเทศ ให้ดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นนักเรียน/นักศึกษา เพื่อการวางแผนการเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาควรดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนให้แล้วเสร็จภายใน 1 ภาคเรียน ถ้ามีเหตุจำเป็นผู้ขอเทียบโอนไม่สามารถขอเทียบโอนได้ภายในเวลาที่กำหนด ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

กรณีที่ 2 การเทียบโอนความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ สถาบันทางศาสนา สถาบันฝึกอบรม วิชาชีพ บ้านเรียน (Home School) ฯลฯ ให้ดำเนินการต้นภาคเรียนหรือก่อนภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับเทียบโอนตามความเหมาะสม รวมทั้งกรณีของผู้กำลังเรียนและประสงค์จะไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษาก่อน

7. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565)

การวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว คือ แผนกำหนดทิศทางหรือแผนชี้แนะ เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา ในระยะยาว ประกอบด้วย แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2533 - 2547) และแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565) ในการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งอยู่ในยุคสมัยของการปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ด้าน จึงกำหนดหลักการพื้นฐานและแนวคิดในการจัดทำแผนที่มุ่งหวังให้อุดมศึกษาเป็นหัวรถจักรในการขับเคลื่อน

การพัฒนาประเทศ ปฏิรูปการอุดมศึกษาทั้งระบบและสร้างโอกาสในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาทั้งระบบของประเทศ จากแนวคิดดังกล่าวแผนอุดมศึกษาระยะยาวต้องให้คำนิยาม “อุดมศึกษา” ใหม่ให้ชัดเจน โดยอุดมศึกษาต้องเป็นสมองของประเทศไทยในการคิดวิเคราะห์เชิงรุก มีทฤษฎี มีตรรกะ สามารถสร้างสรรค์ นวัตกรรม แสวงหาทางเลือกใหม่ และสร้างรากฐาน การวิจัยเพื่อขับเคลื่อนชุมชนและสังคมในการพัฒนาประเทศ แผนต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบอุดมศึกษา ทั้งการปรับโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการจัดสรรทรัพยากร ให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561: ออนไลน์)

สำหรับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา และให้การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการวางระบบ training credit มีระบบรับรองหลักสูตรออนไลน์ และนวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561: ออนไลน์)

8. ร่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561 – 2580)

ร่างแผนแม่บทนี้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้มีระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่น มีมาตรการจูงใจและส่งเสริมสนับสนุนให้คนใฝ่เรียนรู้พัฒนาตนเอง รวมถึงการยกระดับทักษะวิชาชีพ พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชนให้เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งนี้ ในร่างแผนแม่บทฯ ยังได้กำหนดว่า การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีการวางระบบเทียบโอนประสบการณ์ (Training Credit) ระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นมาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ

นอกจากนี้ ประเด็นเร่งด่วนในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ยังได้กำหนดให้ “โครงการการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) ระหว่างการทำงานและภาคการศึกษา” เป็นตัวอย่างของโครงการเร่งด่วน ภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีสาระสำคัญว่า พัฒนาระบบและกลไกในการเข้าสู่ระดับคุณวุฒิที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้บุคคลที่มีประสบการณ์หรือสมรรถนะจากการปฏิบัติงานสามารถเทียบโอนหรือเติมเต็มเพื่อให้ได้การรับรองคุณวุฒินั้น ๆ จัดให้มีการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต

ให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาในระบบ และผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษา
นอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ของบุคคล มาเก็บสะสมไว้ในธนาคาร
หน่วยกิตสำหรับสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน

9. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox)

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นพื้นที่การศึกษาที่ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่สำหรับการทดลอง
นวัตกรรมการศึกษา โดยให้อำนาจสถานศึกษาในการบริหารงานได้อย่างอิสระและจัดการศึกษา
ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนา
ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยมีหน่วยงานส่วนกลางให้การสนับสนุน
ทั้งในด้านทรัพยากรและกลไกการหนุนเสริมแก่โรงเรียนในพื้นที่อย่างเหมาะสมผ่านการมีส่วนร่วม
ของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของพื้นที่ (สมพงษ์ จิตระดับ สุ้องคะวาทิน และ
ชุตินา ชุมพงษ์ อ้างถึงใน สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562: 2) โดยมีหลักการ
สำคัญ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562: 2)

1) กระจายอำนาจให้โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ มีอิสระในการบริหาร
จัดการหลักสูตร บุคลากร และการจัดการเรียนการสอนได้เอง ให้โรงเรียนและพื้นที่สร้างหลักสูตรที่
เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ โดยยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางที่สำคัญ

2) เป็นพื้นที่สำหรับทดลองนวัตกรรมการศึกษาแบบใหม่ตามแนวทางการจัดทำพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษา ดังนี้

- 2.1) ใช้หลักสูตรสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 ตามบริบทพื้นที่
- 2.2) จัดหาสื่อการสอนรูปแบบใหม่
- 2.3) สร้างภาคีร่วมพัฒนาบุคลากรในพื้นที่
- 2.4) การสอบและการประเมินผลต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนา
- 2.5) การบริหารจัดการช่วยลดภาระโรงเรียน

สำหรับพื้นที่นวัตกรรมนำร่อง ซึ่งคือพื้นที่พิเศษด้านการศึกษาที่เอื้อให้คนในพื้นที่ทุกภาคส่วน
รวมพลังร่วมจัดการศึกษา สร้างนวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ตอบโจทย์คุณภาพการศึกษาของ
ผู้เรียนและพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันและสร้างความรู้เพื่อการขยายผลสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจุบันกระทรวง
ศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่อง 6 พื้นที่ใน 6 ภูมิภาค ดังนี้ (สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562: 3)

- 1) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ – ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง – ภาคตะวันออก

- 3) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล – ภาคใต้
- 4) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ – ภาคเหนือ
- 5) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี – ภาคกลาง
- 6) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ – ปัตตานี ยะลา

10. พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 มี 9 หมวด คือ 1) การดำเนินการฝึกอบรมฝีมือแรงงาน 2) มาตรฐานฝีมือแรงงาน 3) กองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน 4) สิทธิประโยชน์ 5) คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน 6) นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ 7) การเพิกถอนการเป็นผู้ดำเนินการฝึก การพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต 8) การอุทธรณ์ และ 9) บทกำหนดโทษ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2558: ออนไลน์)

11. นโยบายอุตสาหกรรมเป้าหมาย S - Curve

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 เห็นชอบข้อเสนอของกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ข้อเสนอ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย: กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) ภายใต้หลักการ ประเทศไทยสามารถผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 5 อุตสาหกรรมที่มีคุณภาพ (First S - Curve) ประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next Generation Automotive) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวรายได้ดี และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ (Affluent Medical and Wellness Tourism) อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology) อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร (Food for the Future) และ 5 อุตสาหกรรมอนาคต (New S - Curve) ประกอบด้วย หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม (Robotics) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ((Aviation and Logistics) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemical) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hubs) เพื่อให้ 10 อุตสาหกรรมเป็นกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนานโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งมีความจำเป็นต้องเตรียมกำลังคนในทุกระดับทั้งการผลิตและพัฒนาให้มีศักยภาพ และปริมาณรองรับการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศ รวมทั้งสร้างสังคมแห่งนวัตกรรมให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561: ออนไลน์)

ในรายงานแนวโน้มความต้องการบุคลากรในอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต (New S - Curve) และทิศทางนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2563 -2567 ระบุไว้ว่า การจัดเตรียมบุคลากรแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) การพัฒนาบุคลากรภายในองค์กร (Build) 2) การสรรหาบุคลากรใหม่ (Recruit) 3) การนำบุคลากรภายนอกมาทำงานภายในองค์กรในเวลาและขอบเขตของงานที่กำหนด (Borrow – Short Term) และ 4) การปล่อยให้บุคลากรที่ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ออกจากองค์กร (Release) ดังแสดงในภาพด้านล่าง (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562: ออนไลน์)

ภาพที่ 2.6 แนวทางการจัดเตรียมบุคลากรตามลักษณะการดำเนินธุรกิจขององค์กร

ที่มา: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2562: ออนไลน์)

สำหรับแนวทางพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม New S – Curve ในกรอบระยะเวลา 5 ปี มี 5 แนวทาง ได้แก่ (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562: ออนไลน์)

- 1) สร้างระบบผลิตและพัฒนาากำลังคนให้มีคุณภาพ
- 2) ผลิตกำลังคนระดับสูงรองรับ EEC
- 3) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างทักษะเพื่ออนาคต
- 4) ส่งเสริมปัญญาประดิษฐ์เป็นฐานการขับเคลื่อนประเทศในอนาคต
- 5) ปฏิรูประบบการอุดมศึกษาของประเทศไทย

ตอนที่ 5 ระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย

การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา แบ่งเป็น 2 ประเภท 1) การเทียบโอนผลการเรียนในสถานศึกษา และ 2) การเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการทำงาน ฝึกอบรม และฝึกอาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 12)

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศเรื่องการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา ประกาศ ณ วันที่ 13 ตุลาคม 2546 มีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 10 – 12)

1. หลักการเทียบโอนผลการเรียนยึดหลัก

1.1 การกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในรูปของคณะกรรมการ

1.2 คำนึงถึงหลักความเป็นธรรม โปร่งใส และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

1.3 การเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาจากเอกสาร หลักฐานการศึกษา หรือหลักฐานอื่นหรือประเมินจากความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ซับซ้อน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนเป็นสำคัญ

1.4 พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนเพื่อการศึกษาต่อ โดยพิจารณารูปแบบการศึกษาและหลักสูตรที่อยู่ในระดับเดียวกัน

2. แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน ประกอบด้วย

2.1 การเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาจากรูปแบบการจัดการศึกษา ลักษณะการจัดหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย โดยเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน

2.2 ช่วงเวลาในการเทียบโอนผลการเรียน ดำเนินการได้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 การเทียบโอนผลการเรียนที่เกิดขึ้นจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษาและขอกลับเข้าศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเทียบโอนเข้าศึกษาต่อในประเทศ ให้ดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคการเรียนแรก หรือต้นภาคการเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นนักเรียน/นักศึกษา เพื่อการวางแผนการเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาควรดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนให้แล้วเสร็จภายใน 1 ภาคเรียน ถ้ามีเหตุจำเป็นผู้ขอเทียบโอนไม่สามารถขอเทียบโอนได้ภายในเวลาที่กำหนด ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

กรณีที่ 2 การเทียบโอนความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ สถาบันทางศาสนา สถาบันฝึกอบรมอาชีพบ้านเรียน (Home School) ฯลฯ ให้ดำเนินการต้นภาคเรียน หรือก่อนเปิดภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับเทียบโอนกำหนดรายวิชา หมวดวิชา จำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม รวมทั้งกรณีของผู้ที่กำลังเรียนและประสบการณ์จะไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษา ก่อน

2.3 การกำหนดอายุของผลการเรียนที่ขอเทียบโอนให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนโดยพิจารณาบนพื้นฐานของธรรมชาติวิชา ความทันสมัย ทันทต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน

2.4 การพิจารณาให้ผลการเรียนในรายวิชาหรือหมวดวิชาที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียน ให้ผลการเรียนตามหลักฐานเทียบโอนหรือให้ผลการเรียนใหม่ที่ได้จากการประเมินด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย

2.5 นักเรียน นักศึกษา ที่ได้รับการเทียบโอนผลการศึกษาดังกล่าวต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอน อย่างน้อย 1 ภาคเรียน

2.6 การจบหลักสูตรของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน การให้หน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับโอนกำหนด

2.7 การเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชน วัฒนธรรมในต่างประเทศเป็น 1 ปีการศึกษาให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการเทียบชั้นการศึกษาที่ กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกำหนดไว้แล้ว

2.8 การเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หลักสูตรเดิมของกระทรวงศึกษาธิการให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีระเบียบ คำสั่ง กำหนดไว้แล้ว

2.9 สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ โดยบันทึกผลการเทียบโอนไว้เป็นหลักฐาน และออกใบแจ้งผลการเทียบโอนให้แก่ผู้ยื่น ความจำนงและจัดเก็บเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอน พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนผู้ขอ เทียบโอนผลการเรียนไว้เพื่อการอ้างอิง สถานศึกษาสามารถบันทึกข้อมูลการเทียบโอนไว้ในช่อง หมายเหตุโดยไม่ต้องกรอกผลการเรียนเดิมในระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ และแนบเอกสารแสดงผล การเรียนจากแหล่งการเรียนรู้เดิมที่นำมาขอเทียบโอนไว้ด้วยกัน

2.10 ผู้ประสงค์จะขอเทียบโอนการเรียนจะต้องสมัครเข้าเป็นนักเรียน/นักศึกษาของ สถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของ ผู้เรียนได้โดยการพิจารณาการรับโอนผลการเรียนให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเข้าเรียนโดย พิจารณาให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญและต้องยึดหลักความโปร่งใสและมีความสามารถในการ ปฏิบัติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 12)

วัตถุประสงค์ของการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอลงกลับมาศึกษาต่อได้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีออกกลางคัน ย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนหลักสูตร และ ผู้ที่ศึกษาจากต่างประเทศขอกลับมาศึกษาในประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 12)

ส่วนหลักเกณฑ์การดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เป็นแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2558: 12 - 14)

1) กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับเทียบโอนผลการเรียน โดยผู้ขอเทียบจะต้องสมัครเป็น นักเรียนในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนก่อน จึงจะยื่นความจำนงในการขอเทียบโอนและมีคุณสมบัติ ตามที่สถานศึกษารับเทียบโอน

2) พิจารณาความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่มีมาก่อนของผู้ขอเทียบโอน โดยการทดสอบวิธีต่าง ๆ ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ

3) พิจารณาจากหลักฐานเอกสารแสดงผลการเรียน ผลการเรียนรู้ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน เช่น ระเบียบแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตร ใบรับรองผลการศึกษา สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ หรือหลักฐานอื่นที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอน

4) กำหนดช่วงเวลาในการยื่นขอเทียบโอนผลการเรียนกำหนดให้ผู้ขอเทียบโอนช่วงต้นภาคเรียนแรกที่รับสมัครเข้าเรียน เพื่อการวางแผนการเรียนร่วมกัน หากผู้ขอเทียบโอนมีความจำเป็นไม่สามารถยื่นความจำนงขอเทียบโอนได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา และในการเทียบโอนให้เสร็จสิ้นในภาคการเรียนนั้น ๆ หากในระหว่างที่ทำการศึกษาอยู่ หากผู้ขอเทียบโอนไปศึกษาหรือเสริมความรู้ในทักษะประสบการณ์ที่ขอเทียบโอนเพิ่มเติม ซึ่งต้องอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และผู้เรียนต้องได้รับการอนุญาตจากสถานศึกษาก่อน

5) อายุของผลการเรียนรู้ที่นักเรียนนำมาเทียบโอนให้สถานศึกษาพิจารณาระยะเวลาของผลการเรียน หากมีระยะเวลายาวนานและไม่มีการพัฒนาความรู้ทักษะเพิ่มเติม สถานศึกษาไม่รับเทียบโอนได้ โดยคำนึงถึงพื้นฐานของวิชา ความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามหลักสูตรของสถานศึกษา

วิธีการเทียบโอน

1) สถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนจำนวนหนึ่งไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน ซึ่งเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนและประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอน โดยหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเทียบโอน สถานศึกษาอาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมได้ และกรรมการหรืออนุกรรมการควรมีความรู้พื้นฐานที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่จะเทียบโอน หากมีความจำเป็นสถานศึกษาสามารถเชิญผู้มีประสบการณ์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภายนอกเข้าร่วมเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการ ทั้งนี้ การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนควรมีระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ชัดเจน

2) จัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้ผู้ขอเทียบโอนได้ทราบถึงข้อกำหนด และเป็นแนวทางในการประกอบการพิจารณา

3) จัดทำเอกสาร หลักฐาน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการเทียบโอนผลการเรียนและการประเมิน

4) การประเมินผล สถานศึกษาต้องมีวิธีการประเมินที่มีมาตรฐาน มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ผู้ประเมินต้องมีความรู้ในวิชาที่ประเมินและต้องมีเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น แฟ้มสะสมงาน การทดสอบปากเปล่า การลงมือปฏิบัติ หรือการสอบข้อเขียน

5) การจัดเข้าชั้นเรียน ในกรณีที่มีการรับเทียบโอนเข้าสถานศึกษาแล้ว จะต้องมีการจัดให้นักเรียนเข้าชั้นเรียน โดยพิจารณา ดังนี้

- ให้พิจารณาพื้นฐานความรู้ชั้นสุดท้ายที่ได้เรียนและจัดเข้าเรียนต่อเนื่องในชั้นเรียนที่ได้เรียนอยู่เดิม

- หากสถานศึกษาเห็นว่ายังมีรายวิชาหรือกิจกรรมใดที่ต้องจัดให้เรียนเสริม หรือเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขการจบช่วงชั้น หรือต้องครบตามโครงสร้างของหลักสูตร อาจจะต้องสอนเสริมหรือให้ลงทะเบียนเรียนเพิ่มตามความจำเป็น และจัดในช่วงเวลาที่เหมาะสม สำหรับรายวิชาที่ยังไม่ได้ตัดสินผลการเรียน ให้สถานศึกษาที่รับเทียบโอนพิจารณาว่าสามารถจัดรายวิชาใดในหลักสูตรเพื่อให้เรียนเพิ่มเติม หรือดำเนินการตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

- จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียน หน่วยน้ำหนัก ที่ผู้ขอเทียบโอนได้รับจากการเทียบโอนผลการเรียน ให้พิจารณาความรู้และทักษะที่สำคัญที่ได้เรียน เพื่อประกอบการพิจารณาเทียบโอนเพื่อให้ครบตามเกณฑ์การจบช่วงชั้นของหลักสูตร

- ผู้ขอเทียบโอนต้องใช้เวลาเรียนอยู่ในหลักสูตรอย่างน้อย 1 ภาคเรียน เพื่อเป็นการศึกษาจุดเน้น ปรัชญาการศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน และจบช่วงชั้นตามเกณฑ์ที่รับเทียบโอน

6) การเทียบโอนผลการเรียนที่มาจากหลักสูตรอื่น การเทียบโอนความรู้ประสบการณ์ และการเทียบโอนนักเรียนที่เข้าโครงการแลกเปลี่ยนให้ดำเนินการตามหลักการและแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ประกาศ ณ วันที่ 10 ตุลาคม 2540 และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สิงหาคม 2549)

7) การให้จำนวนหน่วย การให้ผลการเรียน การบันทึกผลการเรียน และการคิดผลการเรียน สำหรับในรายวิชา สาระ กิจกรรม จากการศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน จบหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน หลักสูตรเดิมของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตร

ต่างประเทศ จากการศึกษาที่จัดโดยครอบครัว ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพ ฯลฯ เพื่อศึกษาต่อในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถพิจารณาจากรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนได้

ตัวอย่างสถานศึกษามีระบบธนาคารหน่วยกิต

ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการทดลองใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตในสถานศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก แบ่งพื้นที่ทดลอง 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตาก (เป็นอำเภอที่ไม่มีพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ) และอำเภอแม่สอด (เป็นอำเภอที่มีพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ) สถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองตากที่เข้าร่วมทดลองมีจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 กิตติขจร โรงเรียนตากพิทยาคม โรงเรียนไฮเทค – เทคโนโลยีตาก ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองตาก วิทยาลัยชุมชนตาก และวิทยาลัยเทคนิคตาก ส่วนสถานศึกษาในเขตอำเภอแม่สอด มีจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่โกนเกน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ตาวกลางมิตรภาพที่ 26 โรงเรียนรามบริรักษ์แม่สอด อินเทอร์เน็ตศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอำเภอแม่สอด และวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: ก)

ลักษณะการดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ในสถานศึกษาจังหวัดตาก แบ่งออกเป็น 1) การดำเนินการภายในสถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนให้กับผู้เรียนที่เข้ามาศึกษา/กลับเข้ามาศึกษาต่อในสถานศึกษา เช่น ผู้ที่ขอลาพักการศึกษา นักเรียนทุนต่างประเทศ ผู้ที่สมัครเข้าเรียนในสถานศึกษา เป็นต้น และ 2) การดำเนินการภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนให้กับผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: ข)

ส่วนรูปแบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เป็นการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นผลมาจากการเทียบโอนผลการเรียน และเทียบโอนประสบการณ์ในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับ 2) การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่อง 3) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ 4) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ และ 5) การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์ โดยนำผลการเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ดังกล่าวสะสมไว้ ไปเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ที่ทำความตกลงกันระหว่างสถานศึกษาในอำเภอแม่สอด ดังกล่าวข้างต้น

ซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยจากการทดลองครั้งนี้ และเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคตาก ตามระบบทวิศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: ซ)

ผลการวิจัยพบว่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: 92 -93)

1) ผู้เรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา การทดลองการสะสมหน่วยการเรียนรู้ครั้งนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ ได้มีโอกาสในการกลับเข้าสู่ การศึกษาในระบบอีกครั้ง อีกทั้งยังช่วยลดระยะเวลาในการเรียนในรายวิชาที่เคยเรียนหรือศึกษา สำเร็จแล้วไม่ต้องเรียนซ้ำในรายวิชาดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรใน ระยะเวลาที่เร็วขึ้น

2) ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น การดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาและมีความต้องการเข้ามาศึกษาต่อในระบบ สามารถเข้ามาศึกษาในระบบโดยผ่านการนำประสบการณ์ทำงานที่เคยปฏิบัติมาเทียบโอนความรู้เพื่อ ศึกษาต่อในระบบได้

3) ผู้เรียนสามารถศึกษาต่อและเก็บสะสมหน่วยการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการทำงานเพื่อ การสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาที่กว้างมากขึ้นให้กับ ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดในเรื่องความพร้อมทางเศรษฐกิจและครอบครัว ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สามารถนำความรู้ และประสบการณ์การทำงานในภาค ปฏิบัติมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสะสมหน่วยการเรียนรู้ในภาคทฤษฎี สอดคล้องกับจุดเน้นทาง การศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574 ที่มุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นการเรียนรู้ ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน

4) เสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายทางการศึกษา โดยการนำหน่วยการเรียนรู้ที่สะสมในระบบสะสมการเรียนรู้ (Credit Bank System) มาใช้เทียบโอน การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และอาชีวศึกษาได้อย่างเสมอภาค

2. อาชีวศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาที่ตอบสนองกำลังคนด้านการผลิต และพัฒนาประเทศเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ เป็นการจัดการศึกษาที่เน้น ในลักษณะการสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนในด้านการฝึกงาน การฝึกอาชีพ สำหรับผู้เรียนที่เป็น ผู้มีงานทำ ผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และผู้กำลังหางานทำ อีกทั้งยังมุ่งเน้นการเพิ่ม โอกาสทางการศึกษา ได้เข้าถึงการศึกษาด้านวิชาชีพที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งการศึกษา

ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 16)

วัตถุประสงค์ของการเทียบโอนเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษานำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ มาทำการประเมินการเทียบโอนเข้าสู่หน่วยกิต เป็นการยอมรับความรู้และประสบการณ์ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 16)

สำหรับขอบข่ายการเทียบโอนผลการเรียน ทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย และ 2) การเทียบโอนผลการเรียนรายวิชา กลุ่มวิชาจากการศึกษาในระบบและนอกระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 16)

การเทียบโอน ผลการเรียนเข้าสู่หน่วยกิตตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สามารถดำเนินการได้ทุกหมวดวิชาโดยเทียบโอนได้ 2 ใน 3 ของจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตรสำหรับรายวิชาที่เรียนจากหลักสูตรอื่นของกระทรวงศึกษาธิการที่อยู่ระดับเดียวกันหรือเทียบเท่าและยังไม่จบหลักสูตร สามารถนำผลการเรียนมาเทียบโอนได้ โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่กำหนดไว้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 16)

ส่วนหลักเกณฑ์การดำเนินงาน ประกอบด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 16 - 20)

- 1) การกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับการประเมิน
  - 1.1) เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
  - 1.2) มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ในรายวิชา หรือกลุ่มวิชาที่ขอประเมิน โดยมีหลักฐานที่แสดงถึงความรู้และประสบการณ์
- 2) เงื่อนไขการขอรับการประเมินเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หน่วยกิต โดยเป็นการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนี้
  - 2.1) นักเรียน นักศึกษาลงทะเบียนเพื่อประเมินเทียบโอนผลการเรียนได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างในหลักสูตร

2.2) นักเรียน/นักศึกษา ที่มีประสบการณ์ในงานอาชีพ หรือฝึกงานในสถานฝึกอาชีพ หรือทำงานในงานอาชีพนั้นอยู่แล้ว หรือมีความรู้ในรายวิชาตามหลักสูตรดังกล่าวก่อนเข้าเรียน หรือ เข้าเรียนแล้วแต่ขอไปเรียน หรือฝึกปฏิบัติในสถานฝึกอาชีพจะขอประเมินเทียบโอนผลการเรียนเพื่อ ขอยกเว้นการเรียนรายวิชานั้นได้ นักเรียน นักศึกษา ที่ประเมินแล้วไม่ผ่านเกณฑ์ จะขอประเมิน เทียบโอนผลการเรียนในภาคเรียนนั้นอีกไม่ได้ แต่สามารถลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษานั้นได้ หรือสามารถลงทะเบียนในภาคเรียนนั้นได้ หรือสามารถขอรับคำแนะนำจากคณะกรรมการเพื่อใช้เป็น ข้อมูลในการขอรับการประเมินในภาคการเรียนต่อไป

2.3) การพิจารณาการประเมินเบื้องต้น

2.3.1) ตรวจสอบเอกสาร หลักฐานที่ทางราชการและ/หรือสถานประกอบการ ออกให้ เช่น ใบสำคัญวุฒิบัตร เกียรติบัตร หนังสือรับรองของสถานประกอบการ รางวัล ฯลฯ

หลักฐานที่นำมาแสดง พิจารณาเงื่อนไข ดังนี้

- หลักฐานต้องมีอายุไม่เกิน 5 ปี นับถึงวันขอประเมิน หรือให้อยู่ใน ดุลยพินิจของสถานศึกษา ถ้าเป็นหลักฐานที่ภาคเอกชนออกให้ ต้องเป็นภาคเอกชนที่ประกอบการ ถูกต้องตามกฎหมาย สำหรับอายุของผลการเรียนที่จะนำมาขอเทียบโอนผลการเรียน ให้พิจารณาจาก พื้นฐานธรรมชาติวิชา ความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ปัจจุบัน

- รายวิชา กลุ่มวิชาที่เสนอขอให้ประเมินจะต้องมีจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงาน และ/หรือฝึกอบรมไม่น้อยกว่าจำนวนชั่วโมงของรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และมีสมรรถนะ หรือ เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับรายวิชา กลุ่มวิชา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

- พิจารณาข้อมูลการสัมภาษณ์เบื้องต้นโดยการประเมินเบื้องต้น สถานศึกษาอาจมีการประเมินที่หลากหลายโดยให้อยู่ในดุลยพินิจและความพร้อมของสถานศึกษา

2.3.2) การประเมินความรู้และประสบการณ์ ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมิน ที่หลากหลายตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร ที่ขอประเมิน โดยคณะกรรมการประเมิน เป็นผู้ดำเนินการโดยให้อยู่ในดุลยพินิจและความพร้อมของ สถานศึกษา

3) ช่วงระยะเวลาเทียบโอน ในภาคเรียนแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน/นักศึกษา พร้อมทั้ง ยื่นคำร้องและหลักฐานการศึกษาหรือใบแสดงผลการเรียน ที่ประสงค์จะขอเทียบโอนตามระยะเวลาที่ สถานศึกษากำหนด สำหรับในภาคเรียนอื่น สถานศึกษาสามารถอนุญาตให้นักเรียน/นักศึกษาไปเรียน รายวิชาจากสถานศึกษาแห่งอื่นและรับโอนผลการเรียนได้ในกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถเปิดสอน รายวิชาได้

วิธีการเทียบโอน จำแนกเป็นวิธีการเทียบโอนผลการเรียนและผลการเรียนรู้ ดังนี้

1) วิธีการเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรเดียวกัน ได้แก่ (1) ให้สถานศึกษารับโอนผลการเรียนทุกรายวิชา (2) รายวิชาที่ได้รับระดับผลการเรียน 1 สถานศึกษาจะรับโอนหรือทำการประเมินใหม่ก่อนรับโอนก็ได้ (3) ในกรณีย้ายสถานศึกษา หากมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (ไม่ผ่าน) ในรายวิชาใดและมีสิทธิได้รับการประเมินใหม่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ให้สถานศึกษาดำเนินการประเมินใหม่ก่อน หากมีเหตุสุดวิสัยให้สถานศึกษาที่รับเข้า ดำเนินการประเมินใหม่ได้ โดยสถานศึกษาใช้ดุลยพินิจเป็นราย ๆ ไป

2) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรอื่นที่มีลักษณะเดียวของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชน หรือหน่วยงานของราชการจำแนกเป็น (1) รายวิชา หรือกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์ และเนื้อหาใกล้เคียงกัน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาที่ระบุในหลักสูตร และ (2) รายวิชาที่ได้รับระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไป สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไป สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนหรือจะทำการประเมินใหม่ แล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้

3) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. ของสถาบันการศึกษาหรือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายอื่นในระดับเดียวกัน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษาเอกชนหรือหน่วยราชการจำแนกเป็น (1) เป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาในหลักสูตร (2) รายวิชาที่ได้รับระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 ให้สถานศึกษาที่รับโอนผลการเรียนทำการประเมินใหม่ ถ้าเห็นว่ามีผลตามเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงรับโอนรายวิชานั้น และ (3) รายวิชาที่ได้รับระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไป สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนหรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้ รายวิชาที่มีการประเมินใหม่ตาม (1) (2) และ (3) ระดับผลการเรียนให้เป็นไปตามผลการประเมินใหม่ แต่ต้องไม่สูงกว่าเดิม

4) การเทียบโอนผลการเรียนของผู้ที่สถานศึกษาให้พ้นสภาพ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินการเรียนหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. โดยรับโอนเฉพาะรายวิชาที่ยังปรากฏในหลักสูตร หรือรายวิชา/กลุ่มวิชา ที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาในหลักสูตร และรับโอนเฉพาะรายวิชาที่ได้รับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไป

5) การอนุมัติผลการเรียน ผลการเรียนที่ได้รับการเทียบโอนให้คงผลการเรียนตามหลักฐานเดิมที่ปรากฏ หรือให้ผลการเรียนใหม่ที่ได้จากการประเมิน แต่ต้องไม่สูงกว่าผลการเรียนเดิม และให้สถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเทียบโอน

การเทียบโอนผลการเรียน

1) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการประเมิน ดังนี้

1.1) คณะกรรมการประเมินเบื้องต้น ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบไม่น้อยกว่า 3 คน โดยมีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตรและการสอน หัวหน้างานวัดผลประเมินผล การศึกษาร่วมเป็นคณะกรรมการ ทำหน้าที่ประเมินจากหลักฐานข้อมูลของผู้ขอรับการประเมินนำมาแสดงไว้และสัมภาษณ์

1.2) คณะกรรมการประเมินความรู้และประสบการณ์ ประกอบด้วยผู้รับผิดชอบไม่น้อยกว่า 3 คน โดยมีหัวหน้าแผนกวิชาหรือหัวหน้าคณะวิชา ผู้สอนหรือครูฝึกในรายวิชานั้นและผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพร่วมเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ประเมินว่าผู้ขอรับการประเมินมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความชำนาญ เจตคติ รวมทั้งกิจนิสัยตามสมรรถนะ (Competencies) ในรายวิชาที่ขอประเมิน ผ่านเกณฑ์หรือไม่ การประเมินต้องดำเนินการให้มีมาตรฐานชัดเจน สมเหตุสมผล ยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

2) การตัดสินผลการประเมินและการให้ค่าระดับผลการประเมินโดย

2.1) ให้ตัดสินผลการประเมินเป็นรายวิชาตามรายวิชาในหลักสูตร

2.2) ต้องได้คะแนนจากการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หน่วยกิตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 แต่ละรายวิชาที่ขอประเมิน ถ้ามีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ บางส่วนอาจประเมินเช่นเดียวกับการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษาปกติ และเวลาที่ใช้ในการประเมินต้องไม่น้อยกว่าเวลาเรียนต่อสัปดาห์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรืออยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

2.3) ให้ใช้ค่าตัวเลขแสดงค่าระดับผลการประเมินตามค่าระดับผลการเรียน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรที่ขอประเมินเทียบโอนผลการเรียน

แนวทางการจัดการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา

แนวทางการจัดการประเมินเพื่อเทียบผลการเรียนของสถานศึกษา ประกอบด้วย

1) ขั้นตอนปฏิบัติการประเมินเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา ได้แก่ (1) จัดทำประกาศและประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน/นักศึกษาทราบ (2) จัดเตรียมแบบคำร้องขอประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด (3) รับแบบคำร้องของผู้ขอรับการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน หรือเทียบโอนผลการเรียน (4) ดำเนินการประเมินเบื้องต้นและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้ารับการประเมิน (5) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน และเทียบโอนผลการเรียน (6) ประชุม

วางแผนการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน และเทียบโอนผลการเรียน (7) จัดดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียน/นักศึกษาที่ยื่นคำร้องขอเทียบโอนผลการเรียน เฉพาะผู้ขอรับการประเมินเทียบความรู้และประสบการณ์ จากนั้นจึงประกาศหรือแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จัดให้มีการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน จัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการประเมินรายวิชา กลุ่มวิชา ดำเนินการประเมินตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จัดทำเอกสารผลการประเมินเสนอหัวหน้าสถานศึกษาเพื่อขออนุมัติ และประกาศผลการเทียบโอนผลการเรียน และเทียบโอนผลการเรียนเพื่อนำผลการประเมินไปเทียบโอน ยกเว้นการเรียนรายวิชา

2) ขั้นตอนการขอประเมินเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียน นักศึกษา ประกอบด้วย

2.1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หน่วยกิตจากสถานศึกษา
2.2) ยื่นคำร้องขอประเมินความรู้และประสบการณ์พร้อมหลักฐาน ได้แก่ (1) บัตรประจำตัวนักเรียน นักศึกษา (2) หลักฐานที่แสดงความรู้และประสบการณ์ เช่น บันทึกรายงานที่แสดงถึงสิ่งที่ผู้ขอรับการประเมินทำเป็นประจำทั้งที่บ้าน สถานประกอบการ ฯลฯ แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) โดยรวบรวมเอกสาร ภาพถ่าย สำเนา เกียรติบัตร วุฒิบัตรจากการศึกษาทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ การอบรมระยะสั้น รางวัลต่าง ๆ ที่เคยได้รับ ตลอดจนการปฏิบัติงานอาชีพที่ชัดเจน หนังสือรับรองจากนายจ้าง ผู้ร่วมงาน ผู้นำชุมชน ซึ่งแสดงถึงการมีความรู้ ทักษะ ความสามารถในด้านอาชีพ บุคคลที่ผู้ขอรับการประเมินสามารถอ้างอิงได้ ชิ้นงานหรือผลงานดีเด่นด้านวิชาการ วิชาชีพ ฯลฯ หลักฐานหรือเอกสารที่แสดงผลตอบแทนทางธุรกิจ (ถ้ามี) (3) เข้ารับการประเมินเบื้องต้น (4) รับทราบผลการประเมินเบื้องต้น และเตรียมความพร้อมเข้ารับการประเมินเทียบโอนผลการเรียน (5) ลงทะเบียนขอประเมินตามระยะเวลาที่สถานศึกษากำหนด (6) เข้ารับการประเมินตามระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนด (7) รับทราบผลการประเมิน และ (8) นำผลการประเมินไปเทียบโอนเพื่อยกเว้นการเรียนหรือลงทะเบียนเรียนรายวิชา

3. อุดมศึกษา

การพัฒนาาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต คณะทำงานซึ่งได้ศึกษาข้อมูลการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศและต่างประเทศ และได้กำหนด กรอบแนวความคิดจากที่ระบุไว้ในกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวฯ ในการดำเนินการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตในเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับระบบอุดมศึกษาไทย ต่อมาปี พ.ศ. 2556 คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้แต่งตั้งคณะกรรมการ

พัฒนาและส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต ให้มีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทอุดมศึกษาของไทย พัฒนาระบบ กลไก และวิธีการในการสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) สำหรับสถาบันอุดมศึกษาและส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนและสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557: ออนไลน์)

การจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษามีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสและปรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ผู้ที่ต้องการมีความรู้ สามารถเข้าเรียนได้ ผู้เรียนที่ออกจากระบบมหาวิทยาลัยไปแล้วสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยลดข้อจำกัดบางประการ เช่น ต้องลงทะเบียนเรียนใหม่ การไม่จำกัดอายุของผู้เข้าเรียน สร้างวัฒนธรรมใหม่ให้มหาวิทยาลัย ไม่เน้นเรื่องการให้ปริญญาซึ่งคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต ได้ดำเนินการพัฒนาหลักเกณฑ์แนวทางการจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา โดยมีสาระสำคัญ คือ การเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นตามความต้องการ ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้อาสะสมไว้ในสถาบันอุดมศึกษาได้ ให้ความสำคัญกับการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน อันเป็นการสร้างศักยภาพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพหรือเพื่อให้ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่มสามารถเข้าศึกษาโดยไม่มีเงื่อนไขของคุณสมบัติผู้เรียน คุณวุฒิ หรือระยะเวลาในการเรียน สามารถสะสมผลการเรียนได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ โดยใช้หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เข้าสู่การศึกษาในระบบ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาระบบการประเมินที่มีคุณภาพและมาตรฐาน มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ คณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต ได้ดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและได้รายงานให้คณะกรรมการดำเนินการมาตรฐานอุดมศึกษาได้รับทราบผลการดำเนินการแล้วเมื่อเดือนสิงหาคม 2557 โดยที่ธนาคารหน่วยกิตเป็นแนวคิดใหม่ ซึ่งอาจมีความกังวลว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีช่องทางในการให้ผู้เรียนได้รับปริญญา โดยไม่มีความรู้ในประเด็นนี้ ควรได้มีการทบทวนแนวทางในการเทียบโอนความรู้และเทียบโอนประสบการณ์ให้มีความโปร่งใสและชัดเจนยิ่งขึ้น กรอบมาตรฐานคุณวุฒิได้มีการกำหนด Learning Outcomes ระดับรายวิชาและระดับหลักสูตรไว้ชัดเจน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ด้วย จึงควรใช้ประโยชน์ของ TQF เพื่อส่งเสริมการจัด

การศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต และควรส่งเสริมให้มีการนำร่องและเป็นกลุ่มสถาบันที่มีหลักสูตรเน้นทักษะการปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับสถานประกอบการที่มีการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนที่ชัดเจนใน Learning Outcomes (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557: ออนไลน์)²

การดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิต ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

- 1) การรับเข้าศึกษา
- 2) การให้คำแนะนำปรึกษา
- 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
- 4) การลงทะเบียน
- 5) การเทียบโอนประสบการณ์และการเทียบโอนผลการเรียน
- 6) การวัดและประเมินผล
- 7) การบันทึกผลการเรียน
- 8) การสะสมหน่วยกิต
- 9) การให้คณาจารย์
- 10) ข้อมูลสารสนเทศ

การรับเข้าศึกษา

1) การรับเข้าศึกษาของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต ที่ยังไม่ประสงค์เข้าสู่ระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดคุณสมบัติผู้รับเข้าตามหลักการของการจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต โดยไม่จำกัดอายุผู้เรียนและไม่จำกัดคุณวุฒิผู้เรียน สามารถเข้าศึกษารายวิชาในระดับอนุปริญญา/ระดับปริญญาตรีของหลักสูตรในระบบธนาคารหน่วยกิตไว้ในธนาคารหน่วยกิตได้

2) การรับเข้าศึกษาของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตกรณีประสงค์เข้าศึกษาเพื่อรับคุณวุฒิระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดคุณสมบัติการรับเข้าศึกษาให้สอดคล้องตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 และ/หรือคุณสมบัติอื่นตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

² อ้างอิงจากหนังสือชีวิตราชการ ชีวิตมาตรฐาน ดร.วราภรณ์ สีหนาท เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ 30 กันยายน 2557

การให้คำแนะนำปรึกษา

สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดระบบให้คำปรึกษาและคำแนะนำการจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต และควรกำหนดให้มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้คำแนะนำ ชี้แจงหลักการ วิธีการศึกษาและให้คำแนะนำหลักสูตรที่เปิดสอน รายวิชา คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ของรายวิชา หลักเกณฑ์การเทียบโอน หลักเกณฑ์การประเมิน

รูปแบบการจัดการศึกษา

รูปแบบที่ 1 การเปิดดำเนินการจัดการเรียนการสอนรายวิชา/หลักสูตรระยะสั้น

รูปแบบที่ 2 การเปิดหลักสูตรระดับอนุปริญญา/ระดับปริญญาตรี

การลงทะเบียน

1) กรณีลงทะเบียนเรียนเพื่อสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิตเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และยังไม่ประสงค์เข้าสู่ระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี

2) กรณีลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตเพื่อเข้าสู่ระดับอนุปริญญาและสะสมหน่วยกิตเพื่อเข้าสู่ระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรีในระบบธนาคารหน่วยกิต

การเทียบโอนประสบการณ์และการเทียบโอนผลการเรียน

ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีระบบและกลไกในการประเมินซึ่งการประเมินต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจน สมเหตุสมผล เชื่อถือได้ มีความโปร่งใสและมีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ

การวัดและประเมินผล

1) ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดการวัดและการประเมินผลผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต ต้องมีมาตรฐานเทียบเท่ากับผู้เรียนในระบบชั้นเรียนปกติ

2) กรณีรายวิชาใดที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว อาจทำให้องค์ความรู้ของผู้เรียนที่เรียนมานั้นไม่เป็นปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาและอาจกำหนดกลไกอื่นเพิ่มเติม

การบันทึกผลการเรียน

1) กรณีได้รับหน่วยกิตเกิดจากการเทียบโอนประสบการณ์ ให้บันทึกตามวิธีการประเมินตัวอักษร ไม่นำมาคิดคะแนนเฉลี่ยสะสม

2) กรณีได้หน่วยกิตจากการลงทะเบียนเรียน ให้บันทึกผลการเรียนตามระดับคะแนนที่ได้ นำมาคิดคะแนนเฉลี่ยสะสมได้

การสะสมหน่วยกิต

- 1) ให้สามารถสะสมหน่วยกิตได้จากการลงทะเบียนเรียน
- 2) ให้สามารถสะสมหน่วยกิตได้จากการเทียบโอนผลการเรียน และจากการเทียบโอนประสบการณ์

การให้คุณวุฒิ

- 1) สถาบันอุดมศึกษา สามารถให้ประกาศนียบัตร วุฒิบัตร หรือสัมฤทธิ์บัตรแล้วแต่กรณี ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด ให้แก่ผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตที่เข้าศึกษารายวิชา หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้
- 2) สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาให้คุณวุฒิแก่ผู้เรียนในระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี ต้องสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอนุปริญญา พ.ศ. 2548 ของกระทรวงศึกษาธิการและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ของกระทรวงศึกษาธิการและเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อมูลสารสนเทศ

สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีฐานข้อมูลทะเบียนเฉพาะผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเป็นธนาคารหน่วยกิตบันทึกผลการเรียนและการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนที่พร้อมกับการตรวจสอบและต้องรายงานผลให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต้องพัฒนาฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถรายงานผลออนไลน์ได้

สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาในส่วนของ การเทียบโอน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) การเทียบโอนผลการเรียน และ 2) การเทียบโอนประสบการณ์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1) การเทียบโอนผลการเรียน

- 1.1) ให้สถาบันอุดมศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนหรือผู้รับผิดชอบ ในการพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต
- 1.2) การเทียบโอนผลการเรียนให้ใช้แนวทางการพิจารณาตามหลักเกณฑ์การเทียบโอน ผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบของกระทรวงศึกษาธิการ
- 1.3) การเทียบโอนผลการเรียนให้แก่ผู้เรียนยังไม่ประสงค์เข้าสู่การศึกษาระดับ อนุปริญญา/ปริญญาตรี ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการเทียบโอน โดยกำหนดกลไก วิธีการให้เป็น

มาตรฐานเดียวกับผู้เรียนที่จะเทียบโอนเพื่อเข้าสู่การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี และให้สามารถสะสมผลการเรียนไว้ในธนาคารหน่วยกิต

1.4) การเทียบโอนผลการเรียนและสะสมหน่วยกิตให้แก่ผู้เรียนที่เข้าสู่การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี ต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาของกระทรวงศึกษาธิการ

1.5) การเทียบโอนผลการเรียนหน่วยกิตเพื่อสะสมในธนาคารหน่วยกิตต้องสามารถเทียบได้จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดของรายวิชา ไม่สามารถให้เพียงบางส่วนของรายวิชา

2) การเทียบโอนประสบการณ์

2.1) ผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเทียบโอนประสบการณ์ ผู้เรียนต้องสามารถแสดงให้เห็นผลการเรียนรู้ที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสอดคล้องตามที่กำหนดไว้ในรายวิชาของหลักสูตรที่ศึกษา เช่น สามารถแสดงถึงความคิดรวบยอด ความรู้ ทางทฤษฎี และความเข้าใจในเชิงปฏิบัติ หรือสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้ง ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2.2) การเทียบโอนประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตและยังไม่ประสงค์เข้าสู่การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการเทียบโอนโดยกำหนดกลไก วิธีการให้เป็นมาตรฐานเดียวกับผู้เรียนที่เข้าสู่การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี และให้สามารถสะสมผลการเรียนไว้ในธนาคารหน่วยกิต

2.3) การเทียบโอนประสบการณ์และสะสมหน่วยกิตให้แก่ผู้เรียนที่เข้าสู่การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี ผู้เรียนต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไปสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาของกระทรวงศึกษาธิการ

2.4) การเทียบโอนประสบการณ์จากการฝึกอบรมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนหรือสถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ ต้องเป็นหน่วยงานที่ผ่านการประเมินโดยสถาบันอุดมศึกษาที่ผู้เทียบโอนว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาที่กำหนด โดยให้สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินให้สามารถเทียบเคียงตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของหลักสูตรที่ขอเทียบโอน

2.5) ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งมีบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต กำหนดให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอน ประสบการณ์ได้ในทุกสถาบัน

อุดมศึกษาที่ได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่ขอเทียบโอนประสบการณ์ต้องดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้และสะสมหน่วยกิตให้แก่ผู้เรียน

2.6) กรณีผู้เรียนลงทะเบียนเรียนในหลายสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่มีบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ให้สถาบันอุดมศึกษาที่ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้และสะสมหน่วยกิต

2.7) การเทียบโอนผลการเรียนหน่วยกิตเพื่อสะสมในธนาคารหน่วยกิตต้องสามารถเทียบได้จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดของรายวิชา ไม่สามารถให้เพียงบางส่วนของรายวิชา

วิธีการประเมินการเทียบโอนผลการเรียน ผลการเรียนรู้ และการเทียบโอนประสบการณ์ เป็นดังนี้

1. การประเมินผลการเรียนและผลการเรียนรู้

1.1) ระบุหลักสูตรและรายวิชาหรือกลุ่มวิชารายวิชาที่จะเทียบโอนผลการเรียน/ผลการเรียนรู้ให้ชัดเจน

1.2) ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน/ผลเรียนรู้ในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาในหลักสูตรระดับอุดมศึกษา หรือเทียบเท่าตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

1.3) สถาบันอุดมศึกษาจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินว่าผลการเรียน/ผลเรียนรู้ นั้นเพียงพอที่จะให้เทียบโอนผลการเรียนหรือไม่

1.4) สถาบันอุดมศึกษาต้องประกาศวิธีการเทียบโอนผลการเรียนพร้อมแสดงรายละเอียด และขั้นตอนการขอเทียบโอนและการประเมินอย่างชัดเจน

1.5) สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรงในการประเมิน ดังนี้

(1) การประเมินผลการเรียนรู้ ให้สถาบันอุดมศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนประสบการณ์เพื่อประเมินผลเรียนรู้ของผู้เรียน

(2) การประเมินผลการเรียน ให้สถาบันอุดมศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนหรือกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อประเมินผลการเรียนของผู้เรียน

2) การประเมินผลเรียนรู้ที่ได้จากการเทียบโอนประสบการณ์

2.1) การเทียบความรู้จะเทียบเป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาตามหลักสูตรที่เปิดสอนในระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา

2.2) การเทียบโอนประสบการณ์ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และผลเรียนรู้ของรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.3) คณะกรรมการประเมินการเทียบโอนประสบการณ์เป็นผู้กำหนดวิธีการประเมิน โดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา โดยอาจกำหนดวิธีการดังตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.8 วิธีการประเมินประสบการณ์

วิธีการประเมิน	การบันทึกผลการประเมิน
การทดสอบมาตรฐาน (Standardized Tests)	CS (Credit from Standardized Tests)
การทดสอบที่ไม่ใช่การทดสอบมาตรฐาน	CE (Credit from Exams)
การประเมินการศึกษา / อบรม ที่จัดโดยหน่วยงานอื่นซึ่งไม่ใช่ สถาบันอุดมศึกษา	CT (Credit from Training)
แฟ้มสะสมผลการเรียนรู้ที่มีมาก่อน (Portfolio)	CP (Credit from Portfolio)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ม.ป.ป.: ออนไลน์)

2.4) การเทียบโอนประสบการณ์ทั้งจากการทำงาน หรือการฝึกอบรมให้หน่วยกิต ได้รวมกันไม่เกิน 3 ใน 4 ของหน่วยกิตรวมของหลักสูตรในระบบธนาคารหน่วยกิตที่ขอเทียบโอน

2.4.1) การประเมินโดยการทดสอบมาตรฐาน (Credit from Standardized Tests: CS) เป็นการทดสอบมาตรฐานที่เป็นการทดสอบของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่สร้างแบบทดสอบและได้รับการยอมรับให้เป็นมาตรฐานกลาง และสถาบันอุดมศึกษาให้การยอมรับผลการทดสอบนั้น บันทึกผลการเรียนเป็น “CS”

2.4.2) การประเมินโดยการทดสอบที่ไม่ใช่การทดสอบมาตรฐาน (Credit from examination: CE) การประเมินโดยการทดสอบที่ไม่ใช่การทดสอบมาตรฐาน (Non-Standardized Tests) การประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนแสดงว่าตนมีผลสัมฤทธิ์ตรงตามจุดประสงค์ ครบถ้วนและสอดคล้องตามรายวิชาโดยไม่ประสงค์เข้าเรียน ข้อสอบที่สร้างขึ้นต้องตรงตามวัตถุประสงค์ และผลการเรียนรู้ ของรายวิชานั้น ๆ บันทึกผลการเรียนเป็น “CE” ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท

(1) การสอบท้าทาย (Challenge Exams) คณะกรรมการประเมิน กำหนดวิธีการเพื่อวัดผลการเรียนรู้ของนักศึกษา นักศึกษาไม่ประสงค์จะเข้าเรียนวิชาแต่ประสงค์จะ แสดงว่าตนมีความรู้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ของรายวิชานั้น

(2) การสอบปากเปล่า (Oral Exams) สอบวัดความรู้ ความเข้าใจใน รายวิชาที่ขอเทียบโอนประสบการณ์ อาจใช้วิธีสัมภาษณ์ อภิปราย ตอบคำถามต่าง ๆ ที่คณะกรรมการ เทียบโอนประสบการณ์ได้กำหนดไว้แล้ว

(3) การสอบทักษะปฏิบัติ (Skill Performance) ผู้ขอเทียบโอน ประสบการณ์แสดงถึงความสามารถสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของรายวิชาที่ขอเทียบโอน ประสบการณ์

(4) การสอบแบบผสมผสานใช้วิธีการจากการทดสอบตามข้อ (1) – (3)

2.4.3) การประเมินโดยการประเมินการศึกษา/อบรม (Credit from Training: CT) ที่จัดโดยหน่วยงานอื่น ซึ่งไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษาให้บันทึกผลการเรียนเป็น “CT”

2.4.4) การประเมินจากแฟ้มสะสมการเรียนที่มีมาก่อน (Credit form Portfolio: CP) การประเมินจากหลักฐานที่แสดงถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการทำงาน การฝึกอาชีพ หรือจากการอบรมจากหน่วยงานอื่น ซึ่งสะท้อนผลการเรียนรู้ที่ได้ว่ามีความสอดคล้อง และสัมพันธ์กับผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่คาดหวัง ความรอบรู้ตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติของรายวิชาที่ขอเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต ให้บันทึกผลการเรียนเป็น “CP”

3) การประเมินผลการเรียนที่ได้จากการเทียบโอนผลการเรียน

3.1) เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

3.2) เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของ รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ขอเทียบ

3.3) เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับคะแนน C หรือ แต่มีระดับคะแนน 2.00 หรือเทียบเท่า

3.4) เทียบรายวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตได้ไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิต รวมของหลักสูตรที่รับโอน

3.5) รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่เทียบโอนจากต่างสถาบันอุดมศึกษาจะไม่นำมา คำนวณแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

3.6) นักศึกษาจะต้องใช้เวลาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่รับโอนอย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษา

ตัวอย่างระบบธนาคารหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษา

1. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหงระบุว่า เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่าขึ้นไป วุฒิปริญญาตรีจากสถาบันอื่นหรือเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง แต่หมดสถานภาพแล้ว กรณี 8 ปี หรือเคยเป็นนักศึกษาระบบ Pre - degree หรือจบปริญญาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้วแต่ต้องการเทียบโอนเป็นปริญญาที่ 2 ผู้สมัครสามารถขอใช้สิทธิเทียบโอนหน่วยกิตได้ ซึ่งแต่ละคณะจะเทียบโอนได้ไม่เท่ากัน ดังตัวอย่างเช่น (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.ก: ออนไลน์)

คณะนิติศาสตร์ หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 139 หน่วยกิต

<p>อนุปริญญา เทียบโอนได้ 27 หน่วยกิต เรียนเพิ่มอีก 112 หน่วยกิต</p>	<p>ปริญญาตรี เทียบโอนได้ 33 หน่วยกิต เรียนเพิ่มอีก 106 หน่วยกิต</p>
<p>หมวดวิชาที่เทียบโอนได้ วิชาศึกษาทั่วไป 27 หน่วยกิต ยกเว้นวิชา RAM 1000</p>	<p>หมวดวิชาที่เทียบโอนได้ วิชาศึกษาทั่วไป 27 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ยกเว้นวิชา RAM 1000</p>
<p>โอนย้าย โอนย้ายจากสถาบันอื่น (กรณีไม่สำเร็จการศึกษา) วิชาที่นำมาเทียบโอนได้ต้องมีคะแนนไม่ต่ำกว่า C คณะจะแจ้งผลการเทียบโอนให้ทราบภายหลัง การสมัคร</p>	<p>หมดสถานภาพ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง กรณีหมดสถานภาพ 8 ปีสมัครใหม่ หรือเป็นนักศึกษา Pre-Degree คณะจะแจ้งผลการเทียบโอนให้ทราบภายหลัง การสมัคร</p>

คณะรัฐศาสตร์ หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 129 หน่วยกิต

<p>อนุปริญญา เทียบโอนได้ 33 หน่วยกิต เรียนเพิ่มอีก 96 หน่วยกิต</p>	<p>ปริญญาตรี เทียบโอนได้ 51 หน่วยกิต เรียนเพิ่มอีก 78 หน่วยกิต</p>
<p>หมวดวิชาที่เทียบโอนได้ วิชาศึกษาทั่วไป 15 หน่วยกิต วิชาเลือกเฉพาะด้าน 12 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต</p>	<p>หมวดวิชาที่เทียบโอนได้ วิชาศึกษาทั่วไป 33 หน่วยกิต วิชาเลือกเฉพาะด้าน 12 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต</p>
<p>โอนย้าย โอนย้ายจากสถาบันอื่น (กรณีไม่สำเร็จการศึกษา) วิชาที่นำมาเทียบโอนได้ต้องมีคะแนนไม่ต่ำกว่า C คณะจะแจ้งผลการเทียบโอนให้ทราบภายหลัง การสมัคร</p>	<p>หมดสถานภาพ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง กรณีหมดสภาพ 8 ปีสมัครใหม่ หรือเป็นนักศึกษา Pre-Degree คณะจะแจ้งผลการเทียบโอนให้ทราบภายหลัง การสมัคร</p>

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยรามคำแหงยังมีระบบ Pre – degree ซึ่งเปิดโอกาสให้แก่ผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ผู้ที่ต้องการได้รับโอกาสที่ดีทั้งเรื่องการศึกษาต่อและการมีงานทำ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถสมัครเรียนในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยรามคำแหงด้วยระบบ Pre – degree เรียนรายกระบวนวิชาเก็บหน่วยกิตที่ได้สะสมไว้เทียบโอน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้สามารถจบการศึกษาระดับปริญญาตรีได้เร็วขึ้น (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.ช: ออนไลน์)

2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เกษตรก้าวไกล, 2561: ออนไลน์) ได้พัฒนาหลักสูตรที่ชื่อว่า “ศาสตร์แห่งแผ่นดินเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งเป็นหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ โดยระบุว่า มีจุดเด่น คือ

- บูรณาการข้ามคณะ สาขา และศาสตร์ต่าง ๆ
- เป็นหลักสูตรที่สามารถเรียนรู้ได้ทั้ง นิสิต ผู้ที่จบสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้ที่กำลังเรียนปริญญา คนในวัยทำงาน และผู้สูงวัย

- เน้นการเรียนรู้นอกห้องเรียน รู้จัก ฝึกจริง ทำจริง ใช้จริง ขายจริง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ Active Learning, Project-based Learning, Digital-based Learning และ Work Integrated- based Learning เป็นสำคัญ
- เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนได้ด้วยตนเอง (Tailor Made Student) ตามความต้องการ ความชอบ และสามารถใช้งานได้จริง การเรียนเป็นชุดวิชา (Module)
- เป็นการสร้างคนไทยแบบใหม่ให้ก้าวทันเทคโนโลยี คิดเก่ง ทำเก่ง สร้างสรรค์
- รูปแบบทั้งแบบ Degree และ Non – degree

KU KASETSART UNIVERSITY **ศาสตร์แห่งแผ่นดิน**

สร้างโอกาสทางเลือกการเรียนรู้อุตสาหกรรม

ธนาคาร...หน่วยกิต
หลักสูตรศาสตร์แห่งแผ่นดินเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เริ่มเรียน 4 พ.ค. - 12 ส.ค. 61

- ชุดวิชา..การพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน
- ชุดวิชา..การผลิตเนื้อโคคุณภาพสูง
- ชุดวิชา..ศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน
- ชุดวิชา..เทคโนโลยีผลิตกับไม้สำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่
- ชุดวิชา..การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสวยงามเชิงธุรกิจ

การสำเร็จหลักสุด

- ประกาศนียบัตรเมื่อผ่านในชุดวิชา
- สะสมหน่วยกิตของชุดวิชา (20 หน่วยกิต) ต่อออก ป.ตรี วท.บ.(ศาสตรบัณฑิต)

สมัครออนไลน์
17 - 30 เม.ย. 61

ติดตามรายละเอียด www.ku.ac.th

ภาพที่ 2.7 ตัวอย่างหลักสูตรธนาคารหน่วยกิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่มา: (เกษตรก้าวไกล, 2561: ออนไลน์)

3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (มทร.)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (มทร.) ระบุว่า จัดทำโครงการธนาคารหน่วยกิตรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนายปี 2561 – 2565 มหาวิทยาลัยมุ่งสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative University) เป้าหมายหลักที่ 1 ผลิตและพัฒนากำลังคนรองรับยุทธศาสตร์ชาติและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพ และเทคโนโลยีขั้นสูงรองรับยุทธศาสตร์ชาติ กลยุทธ์ที่ 7 Lifelong Learning ทางมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการจัดระบบการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต RILL (RMUTT Innovative Lifelong Learning) ทางมหาวิทยาลัยได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้อ่าน การศึกษาหรือฝึกอบรมที่ไม่ได้รับปริญญา (Non – degree) ระบบหลักสูตรสมรรถนะ ชุดวิชา รายวิชา Module ระบบเทียบโอนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระบบสื่อและ MOOCs และระบบสะสม หน่วยกิต (Credit Bank) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่เน้นปริญญา สะสมหน่วยกิตในธนาคาร หน่วยกิตของมหาวิทยาลัยและเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อขอรับปริญญาได้ นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาการเรียนแบบก้าวน้ำ พัฒนาระบบการเรียนสองปริญญา (Dual Degree) ระบบ การเรียนหลักสูตรรายบุคคล (Individual Based Program) และดำเนินการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Academy) (MGRonline, 2562: ออนไลน์)

ตอนที่ 6 ระบบธนาคารหน่วยกิตในต่างประเทศ

1. สหรัฐอเมริกา

1.1 บริบทประเทศ

หลังจากการประกาศอิสรภาพในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2319 ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ก่อตั้งขึ้นจากการร่วมมือกันของ 13 มลรัฐ และมีประธานาธิบดีคนแรกคือ จอร์จ วอชิงตัน ในปี พ.ศ. 2332 ในช่วงศตวรรษที่ 19 – 20 มีการเพิ่มรัฐใหม่จำนวน 37 มลรัฐ รวมเป็น 50 มลรัฐ ในปัจจุบัน ในอดีตสหรัฐอเมริกาได้เผชิญกับประสบการณ์อันเจ็บปวดด้วยกันสองครั้ง ได้แก่ สงคราม กลางเมือง พ.ศ. 2404 – 2408 และภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงทศวรรษที่ 1930 หลังจากสงครามโลก ครั้งที่ 1 และ 2 รวมการสิ้นสุดของสงครามเย็น สหรัฐอเมริกายังคงเป็นประเทศมหาอำนาจของโลก เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่คงที่ อัตราการว่างงานและเงินเฟ้อค่อนข้างต่ำ รวมถึงมีความ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว (Central Intelligence Agency, 2020: online)

สหรัฐอเมริกาตั้งอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ มีพื้นที่ 9,833,517 ตารางกิโลเมตร ซึ่งใหญ่เป็นอันดับสี่ของโลก มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดกับประเทศแคนาดา ทิศใต้ติดกับประเทศเม็กซิโก ทิศตะวันออกติดมหาสมุทรแอตแลนติก และทิศตะวันตกติดมหาสมุทรแปซิฟิก ลักษณะภูมิประเทศมีภูเขาสูงอยู่ทางฝั่งตะวันตก ส่วนกลางของประเทศเป็นพื้นที่ราบ ฝั่งตะวันออกเป็นเนินเขาและภูเขาต่ำ มีระดับที่ต่ำที่สุดคือ Death Valley ซึ่งอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล 86 เมตร มียอดเขา Mt. McKinley อยู่ในระดับสูงที่สุดคือ 6,190 เมตร และระดับความสูงเฉลี่ยของประเทศอยู่ที่ 760 เมตร จากระดับน้ำทะเล (U.S. Department of State Bureau of International Information Programs, 2010: online)

คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2563 สหรัฐอเมริกามีประชากรจำนวน 332,639,102 คน ซึ่งมากเป็นอันดับสามของโลก รัฐแคลิฟอร์เนียมีจำนวนประชากรมากที่สุดคือ 39.5 ล้านคน เมืองที่มีประชากรมากที่สุดคือ New York - Newark จำนวน 18.8 ล้านคน และพื้นที่ที่มีความหนาแน่นมากที่สุดคือ District of Columbia โดยมีจำนวนประชากร 11,544 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางไมล์ จำนวนประชากรในช่วงอายุ 0 - 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.46 อายุ 15 - 24 ปี ร้อยละ 12.91 อายุ 25 - 54 ปี ร้อยละ 38.92 อายุ 55 - 64 ปี ร้อยละ 12.86 และ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.85

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาในอดีตเป็นประเทศที่มีผู้อพยพสูง จึงมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยส่วนใหญ่จะเป็นชาวมิวนาคิตเป็นร้อยละ 72.4 ผิวดำร้อยละ 12.6 เอเชียร้อยละ 4.8 ชาวพื้นเมืองร้อยละ 0.9 ชาวพื้นเมืองฮาวายและหมู่เกาะแปซิฟิกร้อยละ 0.2 และอื่น ๆ ร้อยละ 6.2 สหรัฐอเมริกาไม่ได้มีการกำหนดภาษาทางการของประเทศ ภาษาอังกฤษ คือ ภาษาที่ใช้มากที่สุด ร้อยละ 78.2 ภาษาสเปน ร้อยละ 13.4 ภาษาจีนร้อยละ 1.1 ภาษาอื่น ๆ ร้อยละ 7.3 นอกจากนี้ ศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดได้แก่ศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ รองลงมาได้แก่โรมันคาทอลิก ยิว มอรมอน และศาสนาอื่น ๆ เช่น มุสลิม พุทธ และฮินดู (Central Intelligence Agency, 2020: online)

เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกามีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) สูงเป็นอันดับหนึ่งของโลกที่ 20.49 ล้านล้านเหรียญ (World Population Review, 2020: online) สหรัฐอเมริกามีทรัพยากรสำคัญ ได้แก่ ถ่านหิน ทองแดง เหล็ก ยูเรเนียม ทองคำ ก๊าซธรรมชาติ มีอุตสาหกรรมหลักคือ ปิโตรเลียม เครื่องยนต์ เครื่องบิน อุปกรณ์การสื่อสาร เคมีภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ อาหารแปรรูป และยังมีสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าประเภททุน (เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรกล เครื่องยนต์) สินค้าสำหรับอุตสาหกรรม (ยาง ปิโตรเลียม เคมีภัณฑ์ พลาสติก) และสินค้าบริการ (สิทธิทางปัญญา) ในขณะที่เดียวกันก็มีการนำเข้าที่สำคัญเช่น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาง อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ และอาหารทะเลแปรรูป โดยมี

ตลาดนำเข้าที่สำคัญคือ แคนาดา สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น เม็กซิโก และจีน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2562: ออนไลน์) หนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาคือ ปลูกฝังสังคมที่สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมให้แก่ผู้ประกอบการ ในขณะที่เดียวกันการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในสหรัฐอเมริกายังช่วยให้แรงงานมีความหลากหลาย นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมการผลิตชั้นนำของโลกโดยเป็นรองจากประเทศจีน (Word Population Review, 2020: online)

ปัจจุบันภายใต้การนำของประธานาธิบดี โดนัลด์ เจ ทรัมป์ สหรัฐอเมริกามีนโยบาย “American First” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีงานทำ ในขณะที่เดียวกันประเทศก็ต้องมีความปลอดภัยด้วย นโยบายนี้ยังส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเพื่อสร้างพันธมิตรในการเพิ่มอำนาจการต่อรองกับประเทศจีน และปกป้องการคุกคามจากเกาหลีเหนือและการก่อการร้ายด้วย (กระทรวงการต่างประเทศ, 2562: ออนไลน์)

1.2 ระบบการศึกษาของประเทศ

สหรัฐอเมริกาปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่เน้นด้านความมีเสรีภาพภายใต้กฎหมายที่มีความยุติธรรม การปกครอง จึงใช้หลักประชาธิปไตย และเน้นที่การกระจายอำนาจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ แต่ละมลรัฐจะสามารถบริหารจัดการตนเอง และสามารถจัดการการศึกษาให้เหมาะสมกับท้องถิ่นตนเองได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549)

ระบบการศึกษาของอเมริกานั้นมีความแตกต่างจากในหลาย ๆ ประเทศ แม้ว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะจัดสรรงบประมาณการศึกษาของชาติเกือบร้อยละ 10 แต่การศึกษายังคงเป็นความรับผิดชอบของมลรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่นเป็นหลัก ยกตัวอย่างเช่น ในรัฐมินนิโซตา ร้อยละ 80 ของงบประมาณการศึกษามาจากแหล่งทุนภายในมลรัฐเอง ร้อยละ 17 มาจากงบประมาณในท้องถิ่น และจากรัฐบาลกลางต่ำกว่าร้อยละ 5

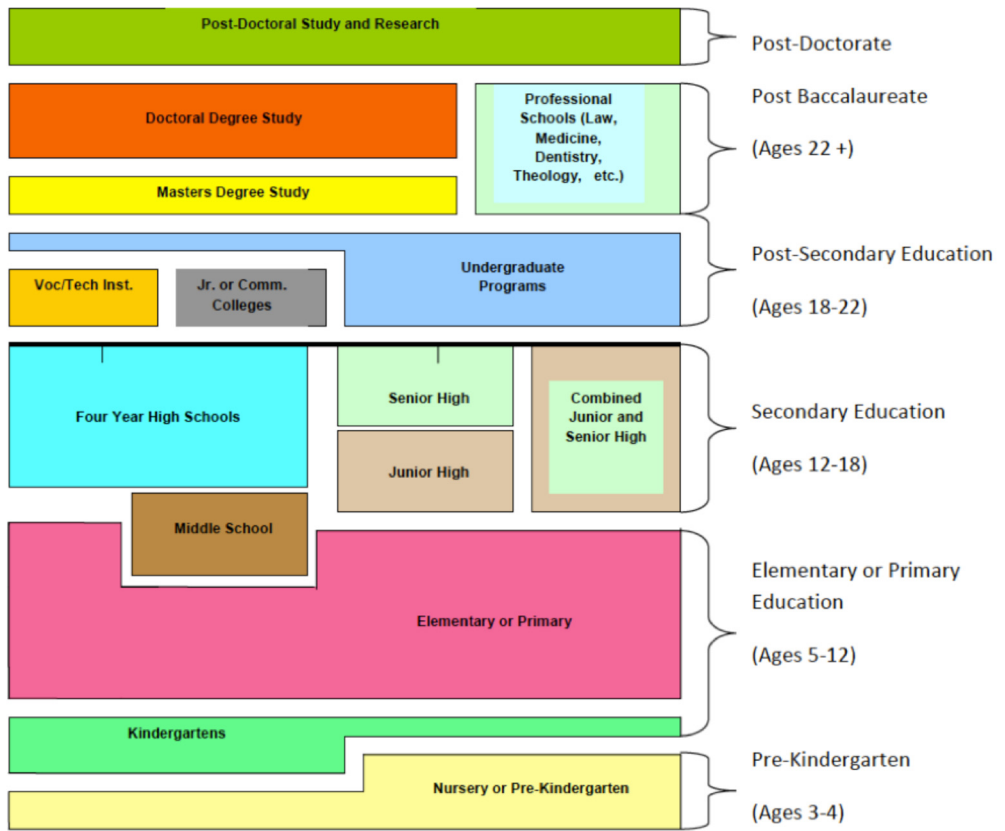
แต่ละมลรัฐจะมีกระทรวงศึกษามลรัฐและกฎหมายควบคุมด้านการเงิน การจ้างบุคลากรในโรงเรียนการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนและหลักสูตร แต่ละมลรัฐยังกำหนดจำนวนปีของการศึกษาภาคบังคับด้วยตนเองส่วนใหญ่แต่ละมลรัฐจะจัดการศึกษภาคบังคับสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 5 หรือ 6 ปี จนถึง 16 ปี แต่ในบางมลรัฐเด็กอาจต้องอยู่ในโรงเรียนจนถึงอายุ 18 ปี ระบบการศึกษาของรัฐเกือบทุกมลรัฐจะถูกแบ่งออกเป็นเขตการศึกษาท้องถิ่น (Local school District) ซึ่งจัดการโดยคณะกรรมการโรงเรียน (School Board) ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น (University of Minnesota, 2018: 2)

การศึกษาของสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ

1. ระดับประถมและมัธยมศึกษา (Elementary and Secondary Education)
2. ระดับอาชีวศึกษา (Vocational Education)
3. ระดับอุดมศึกษา (Higher Education หรือ Post-Secondary Education)

ระดับประถมและมัธยมศึกษา (Elementary and Secondary Education)

สหรัฐอเมริกาได้กำหนดระบบการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษาคือการศึกษาในชั้นประถมศึกษากับมัธยมศึกษา รวม 12 ชั้นหรือ 12 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายทั้งหมด เพื่อความเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา นโยบายของสหรัฐอเมริกากำหนดให้รัฐต้องให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนในแต่ละระดับที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ภาพที่ 2.8 ระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

การศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษาที่มีระยะเวลาศึกษา 12 ปีนั้นแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ (University of Minnesota, 2018: 4 - 7)

1. ระดับประถมเริ่มตั้งแต่ Grade 1 - 5 ใช้เวลาศึกษา 5 ปี ระดับมัธยมเริ่มตั้งแต่ Grade 6 - 8 ใช้เวลาศึกษา 3 ปี เรียกว่า Middle School และ Grade 9 - 12 ใช้เวลาศึกษา 4 ปี เรียกว่า High School

2. ระดับประถมเริ่มตั้งแต่ Grade 1 - 6 ใช้เวลาศึกษา 6 ปีระดับมัธยมเริ่มตั้งแต่ Grade 7 - 9 ใช้เวลาศึกษา 3 ปีเรียกว่า Junior High และ Grade 10 - 12 ใช้เวลาศึกษา 3 ปีเรียกว่า Senior High

3. ระดับประถมเริ่มตั้งแต่ Grade 1 - 8 ใช้เวลาศึกษา 8 ปีระดับมัธยมเริ่มตั้งแต่ Grade 9 - 12 ใช้เวลาศึกษา 4 ปี

4. ระดับประถมเริ่มตั้งแต่ Grade 1 - 6 ใช้เวลาศึกษา 6 ปีระดับมัธยมเริ่มตั้งแต่ Grade 7 - 12 ใช้เวลาศึกษา 6 ปี

โรงเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษาจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) โรงเรียนที่เป็นของรัฐ (Public School) และ 2) โรงเรียนที่เป็นของเอกชน (Private School)

ระดับอาชีวศึกษา (Vocational Education)

การศึกษาระดับอาชีวศึกษา หมายถึงการศึกษาต่อจากระดับสามัญตามการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี หลักสูตรเน้นหนักไปทางวิชาชีพ เช่น ซ่อมเครื่องยนต์ วิชาถ่ายภาพ วิชาการพิมพ์ ฯลฯ โดยแต่ละหลักสูตรจะใช้เวลาหนึ่งปีครึ่งถึงสองปีในการศึกษา การศึกษาระดับนี้เป็นการศึกษาที่อาจต่อเนื่องจาก Grade 10 หรือ Grade 12 ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาจะเป็นผู้กำหนด

ระดับอุดมศึกษา (Higher Education)

การศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึงการศึกษาที่ต่อเนื่องจากระดับ Secondary Education เป็นการศึกษาเพื่อประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอกหรือปริญญาทางวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เป็นต้น แบ่งออกเป็น 5 ประเภทได้ดังนี้

1. ระดับอนุปริญญา (Junior College หรือ Community College) หลักสูตร 2 ปีจะมีส่วนคล้ายกับอาชีวศึกษาที่มีหลักสูตรประกาศนียบัตร แต่ Junior College จะมีหลักสูตรอนุปริญญา (Associate Degree) เพิ่มขึ้นมา Junior College

2. วิทยาลัย (College) มีหลักสูตร 4 ปี ให้ปริญญาตรี มีคณะ (Department) ซึ่งเปิดสอนในสาขาวิชาหลากหลาย เช่น เศรษฐศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เป็นต้น บางแห่ง

มีการเปิดสอนระดับปริญญาโทด้วย โดยทั่วไปวิทยาลัยมีมาตรฐานการศึกษาไม่แตกต่างไปจากมหาวิทยาลัย

3. มหาวิทยาลัย (University) คือสถาบันการศึกษาที่ประกอบด้วย College หรือ School ในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้ง Professional School และบัณฑิตวิทยาลัย (Graduate School) ด้วยเป็นการศึกษาที่ได้รับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอกหรือปริญญาทางวิชาชีพ มีหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรี 4 ถึง 5 ปี แล้วแต่สาขาวิชา หลักสูตรปริญญาโท 1 ถึง 2 ปี และหลักสูตรปริญญาเอก 3 ปีขึ้นไป

4. สถาบันเทคโนโลยี (Institute of Technology) หรือสถาบันที่เน้นการสอนเฉพาะสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เปิดสอนในระดับปริญญาตรีโทและเอกเช่น Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.) หรือ California Institute of Technology เป็นต้น

5. สถานศึกษาวิชาชีพ (Professional School) เป็นสถาบันที่เปิดสอนในสาขาวิชาชีพ เช่น การแพทย์ กฎหมาย วิศวกรรมศาสตร์ ดนตรี บริหารธุรกิจ และศิลปะ เป็นต้น หลักสูตรมีระยะเวลา 3 – 7 ปี แล้วแต่สาขาวิชา (สำนักงาน ก.พ., ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1.3 ระบบธนาคารหน่วยกิต

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการปกครองแบบกระจายอำนาจ การบริหารการศึกษาจึงมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจเช่นกัน โดยเป็นความรับผิดชอบของมลรัฐและท้องถิ่นเอง ดังนั้นระบบการเทียบโอนจึงขึ้นอยู่กับโครงสร้างของแต่ละรัฐ

สหรัฐอเมริกามีระบบธนาคารหน่วยกิตที่นำร่องโดย The Midwestern Higher Education Compact (MHEC) โดยใช้ชื่อว่า Credential Repository for Education, Skills and Training (Midwest-CREST) ซึ่งเป็นระบบธนาคารสำหรับเก็บสะสมหน่วยกิตที่ผู้เรียนได้รับมาจากการศึกษาจากวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การได้รับปริญญาบัตร (Jennifer Epstein, 2009: online)

“There are so many people out there with some college and no degree,” said Larry A. Isaak, MHEC’s president. “This would be a one-stop shop for institutions to view what people have and how that fits in with the institution’s requirements for degrees, whether the student’s already decided to enroll or hasn’t even considered that college or university.”

โครงการ Midwest-CREST ประกอบด้วยสมาชิก 12 มลรัฐ ได้แก่ Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Michigan, Minnesota, Missouri, Nebraska, North Dakota, Ohio, South Dakota และ Wisconsin “ได้รับทุนอุดหนุนบางส่วนจากมูลนิธิ Bill and Melinda Gates Foundation”

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการภายใต้การสนับสนุนจาก Lumina Foundation พบว่า CREST ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จึงมีความจำเป็นต้องยกเลิกไป (Mary E. Roberson: Senior Director of Communications and Marketing, Midwestern Higher Education Compact)

Credit for Prior Learning (CPL)

American Council on Education (ACE) เป็นหนึ่งองค์กรที่ทำหน้าที่เทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ ได้ให้ความหมายของ CPL เป็นการเทียบโอนการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากนอกรั้วเรียน เทียบเท่าเครดิตเชิงวิชาการระดับวิทยาลัย โดยใช้วิธีการประเมินที่มีมาตรฐาน ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบ รวมถึงมีการประเมินเป็นรายบุคคล เช่นการประเมินจากแฟ้มผลงาน

ระบบการเทียบโอนหน่วยกิต (Credit for Prior Learning หรือ Recognition of Prior Learning) ในสหรัฐอเมริกาเริ่มขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2461 โดย The Emergency Council on Education ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น American Council on Education (ACE) เพื่อให้กองทัพ รัฐบาล และภาคการศึกษา ร่วมมือกันทางด้านการศึกษาให้แก่ทหารผ่านศึกในสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่จะกลับมาใช้ชีวิตอย่างพลเรือน (American Council on Education, 2015: online)

American Council on Education (ACE)

The American Council on Education คือองค์กรสมาชิกในระดับอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมนวัตกรรม และแนวทางการปฏิบัติที่มีคุณภาพ สมาชิกของ ACE ประกอบด้วยวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยกว่า 1,700 แห่ง สมาคมที่เกี่ยวข้องและองค์กรอื่น ๆ ทั้งในอเมริกาและต่างประเทศ นอกจากนี้ ACE ยังเป็นองค์กรสำคัญเพียงองค์กรเดียวที่ให้การรับรองสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกประเภทในสหรัฐอเมริกา แบบสองหรือสี่ปีการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ทั้งนี้ นักเรียนสองในสามที่จบการศึกษาจากสถาบันในสหรัฐอเมริกาจะเป็นสถาบันที่ได้รับการรับรองจาก ACE

นอกจากการรับรองแล้ว ACE มีโปรแกรมการเรียนรู้ในระดับอาชีพที่มีคุณภาพสูงที่สามารถผสมผสานกับแต่ละสถาบันเพื่อเปลี่ยนแปลง และเพิ่มขีดความสามารถที่มีความหลากหลายให้แก่สถาบันที่เป็นสมาชิก ACE ยังมีบริการที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่ต้องการให้การศึกษาในระดับหลังจากมัธยมศึกษา (post-secondary) เป็นการศึกษาที่สามารถเข้าถึง และประสบความสำเร็จได้ เช่น การประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งจากการทำงาน และการฝึกทางการทหาร เพื่อเป็นเครดิตทางวิชาการ

การวิจัยที่ทันสมัย และข้อมูลเชิงลึกของสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของ ACE นับเป็นอีกปัจจัยในการขับเคลื่อน และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่กลุ่มสมาชิกอีกด้วย (American Council on Education, n.d.: online)

The Council for Adult & Experiential Learning (CAEL)

CAEL คือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ และประสบการณ์การทำงานทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ทั่วโลก

CAEL ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างนักการศึกษา นายจ้างและภูมิภาคเข้าด้วยกัน เพื่อผสมผสานการทำงาน และการเรียนรู้เข้าไว้ด้วยกัน นอกจากนี้ CAEL ยังได้วางเส้นทางการศึกษาของลูกจ้างที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่นายจ้างหรือเจ้าของธุรกิจด้วยการให้การช่วยเหลือ และการเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าไว้ด้วยกัน โดยแบ่งเป็นสามกลุ่มดังนี้

ผู้ให้บริการการศึกษา และการเรียนรู้ มีหน้าที่สร้างสรรค์โปรแกรมการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นที่ต้องการของผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ นายจ้าง และท้องถิ่น

นายจ้าง หรือองค์กร ที่ต้องการพัฒนาบุคลากร และสร้างความร่วมมือกับผู้ให้บริการการศึกษา และการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

ท้องถิ่น มลรัฐ และภูมิภาค ที่มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเศรษฐกิจผ่านการบูรณาการการศึกษา และกลยุทธ์ด้านแรงงานเข้าด้วยกัน เพื่อเปิดโอกาสในการทำงานสำหรับทุกคน (The Council for Adult and Experiential Learning, n.d.: online)

ทั้งสององค์กร ACE และ CAEL มีจุดประสงค์ที่คล้ายกันคือการศึกษาให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้นเพื่อเป็นการนำผู้เรียนที่มีความจำเป็นต้องออกจากโรงเรียนด้วยเหตุผลต่าง ๆ กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และสามารถนำการเรียนรู้และประสบการณ์มาเทียบเป็นหน่วยกิตทางวิชาการได้ อย่างไรก็ตาม ACE จะมุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานของสถาบันต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกเพื่อ

รองรับระบบการเทียบโอนหน่วยกิต ในระหว่างที่ CAEL ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ และผู้ที่ทำงานแล้วให้สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นที่ต้องการของนายจ้าง และท้องถิ่นได้ โดยการบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน

Prior Learning Assessment Methods

วิธีรับรองการเทียบโอนหน่วยกิต (American Council on Education, 2015: online)

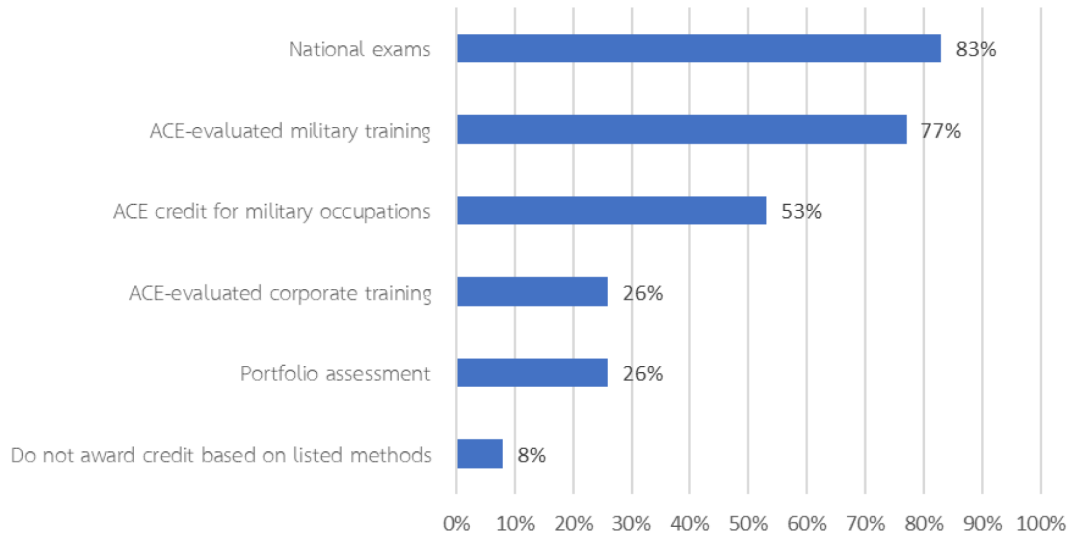
- **แบบทดสอบมาตรฐาน** ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อทดสอบความเชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา เช่น Advanced Placement (AP), College Level Examination Program (CLEP), DANTES Subject Standardized Test (DSST), Excelsior College Exams, International Baccalaureate (IB), New York University School of Professional Studies Foreign Language Proficiency Exams และ Thomas Edison State College (NJ) Examination Program (TECEP)

- **การประเมินโดยหน่วยงานนอก** ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางสำหรับนายจ้าง การฝึกงาน การทหาร และการรับรองมาตรฐานจากอุตสาหกรรมนั้น ๆ ผลการประเมินจะเป็นการแนะนำเครดิตที่ผู้สำเร็จการฝึกอบรมสมควรได้รับ และสถาบันจะเป็นผู้ตัดสินใจในการมอบเครดิตให้หรือไม่ หน่วยงานภายนอกที่ให้บริการประเมินเช่น ACE College Credit Recommendation Service (CREDIT®) และ the National College Credit Recommendation Service (NCCRS) อย่างไรก็ตาม บางสถาบันมีการจัดตั้งหน่วยงานภายนอกเอง ซึ่งเป็นการประเมินตามบริบทของท้องถิ่นที่สถาบันนั้น ๆ ตั้งอยู่

- **การประเมินรายบุคคล** เป็นการสาธิตความรู้ในระดับวิทยาลัยที่ผู้รับการประเมินได้รับจากการทำงานหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์อื่น ๆ เช่น การสมัครเป็นอาสาสมัคร เป็นต้น ตัวอย่าง ได้แก่ แฟ้มสะสมผลงาน การสาธิตความสามารถ การสัมภาษณ์ด้วยวาจา หรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ร่วมกัน

- **การทดสอบหรือการประเมินโดยสถาบัน** ถูกสร้างขึ้นโดยคณาจารย์เพื่อทดสอบความสามารถของผู้เรียนที่สามารถนำมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตของแต่ละวิชา

Overall campus acceptance of prior learning by assessment type.

ภาพที่ 2.9 อัตราการตอบรับของ Prior learning assessment จำแนกโดย ประเภทการประเมิน

ที่มา: American Council on education (2013)

การตอบรับของสถาบันการศึกษาต่อการเทียบโอนหน่วยกิต PLA ด้วยวิธีการประเมินที่แตกต่างกัน มีอัตราการตอบรับดังนี้ National Exam ร้อยละ 83 ACE- evaluated Military Training ร้อยละ 77 ACE Credit for Military Occupations ร้อยละ 53 ACE-evaluated Corporate Training และ Portfolio Assessment ร้อยละ 26 ไม่ตอบรับต่อวิธีการที่กล่าวมาข้างต้น ร้อยละ 8 (American Council on Education, 2013: online)

ความเชื่อมโยงของภาคการศึกษากับภาคการทำงาน

องค์กร CAEL เป็นผู้ช่วยที่ทำให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนากำลังคนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการประเมินผลการเรียนรู้ ทักษะ และสมรรถนะ รวมถึงการแนะแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการประกอบอาชีพในปัจจุบัน และอนาคต (อนุชัช งามวรัญกูร และ นลินรัตน์ รักกุศล, 2557: 70)

ในสหรัฐอเมริกาความร่วมมือของภาคการศึกษาและภาคการทำงานในการพัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิตโดย สมาคมวิชาชีพ (Professional Societies) หน่วยงานที่ให้การรับรอง (Accreditation Bodies) องค์กรนายจ้าง (Employer-based Organizations) ร่วมกำหนดสมรรถนะที่ต้องการในการทำงาน เพื่อนำไปบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาหลังมัธยมศึกษา ซึ่งจะทำให้การบูรณาการระหว่างภาควิชาการ และภาคการทำงานง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงาน Workcred ซึ่งเป็นพันธมิตรกับ American National Standard Institute ได้ทำงานควบคู่กับสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานราชการ และกลุ่มผู้ประกอบการหลากหลายกลุ่ม เพื่อค้นหาแนวทางในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เช่น ความหมายของหน่วยกิตที่ผู้เรียนได้รับ ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านใดบ้าง คุณภาพ การถ่ายโอน และ มูลค่าที่มีต่อตลาดแรงงาน (Lumina Foundation, 2015: online)

สถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกามีการศึกษาความเป็นไปได้ในการบูรณาการประกาศนียบัตรทางวิชาชีพเข้ากับวุฒิบัตรของสถาบันการศึกษา โดยส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบที่เน้นทางด้านสมรรถนะเป็นหลัก เช่น การมอบหน่วยกิตให้แก่ผู้ที่เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรเพื่อนำมาประกอบในหลักสูตรปริญญาบัตร พัฒนาหลักสูตรที่ผู้เรียนได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพควบคู่ไปกับการศึกษาปกติโดยมีองค์กรทางวิชาชีพเป็นผู้ให้การรับรอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนในระดับมัธยมปลายสามารถเรียนควบคู่ไปกับการศึกษาในระดับวิชาชีพขั้นสูงหรือการศึกษาระดับปริญญาตรีได้

จะเห็นได้ว่าในการเทียบโอนหน่วยกิตนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือของภาคการศึกษาและภาคการทำงานเข้าด้วยกัน การให้ภาคการทำงานมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐาน และการประเมิน จะสามารถตอบโจทย์ความต้องการกำลังคนที่เหมาะสมกับลักษณะงานของงานแต่ละชนิดได้เป็นอย่างดี รวมถึงสถาบันการศึกษาจะสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด และผลิตกำลังคนที่มีสมรรถนะเป็นที่พึงประสงค์ของทุกภาคส่วน

1.4 นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 มีการรวมตัวของ 14 หน่วยงานทางการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ในชื่อ The Emergency Council on Education เพื่อประสาน และจัดการทรัพยากรของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับภาวะสงครามของชาติ เนื่องจากผู้บริหารของสถาบันการศึกษาหลายแห่งไม่มั่นใจในนโยบายของหน่วยงานกลางที่มีผลกระทบต่อสถาบันการศึกษา รวมถึงจำนวนนักศึกษาที่ลดลงเนื่องจากการทำสงคราม ในปี พ.ศ. 2461 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น The American Council on Education (ACE) และเป็นเริ่มทำการเทียบโอนหน่วยกิตให้แก่ทหารผ่านศึกเพื่อเตรียม

ให้ทหารเหล่านั้นพร้อมกลับมาใช้ชีวิตอย่างบุคคลทั่วไปหลังจากการปลดประจำการ ภายหลังจากระบบการเทียบโอนหน่วยกิตได้รับการพัฒนา และแพร่ขยายไปสู่แรงงานในอาชีพต่าง ๆ ต่อไป

จากแผนกลยุทธ์ด้านการศึกษา The U.S. Department of Education's Strategic Plan for Fiscal Years (FY) 2018 - 22 มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ดังนี้ (U.S. Department of Education, 2017: online)

เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่ 2 ขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับหลังจากมัธยมศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดโอกาสทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมให้มีพลเมืองที่พร้อมด้วยข้อมูล ความคิด และมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 2.1 คือ ให้การสนับสนุนสถาบันการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อเพิ่มการเข้าถึง และสำเร็จการศึกษาในระดับวิทยาลัย, การเรียนรู้ตลอดชีวิต และอาชีพ การศึกษาด้านเทคนิค และการศึกษาผู้ใหญ่

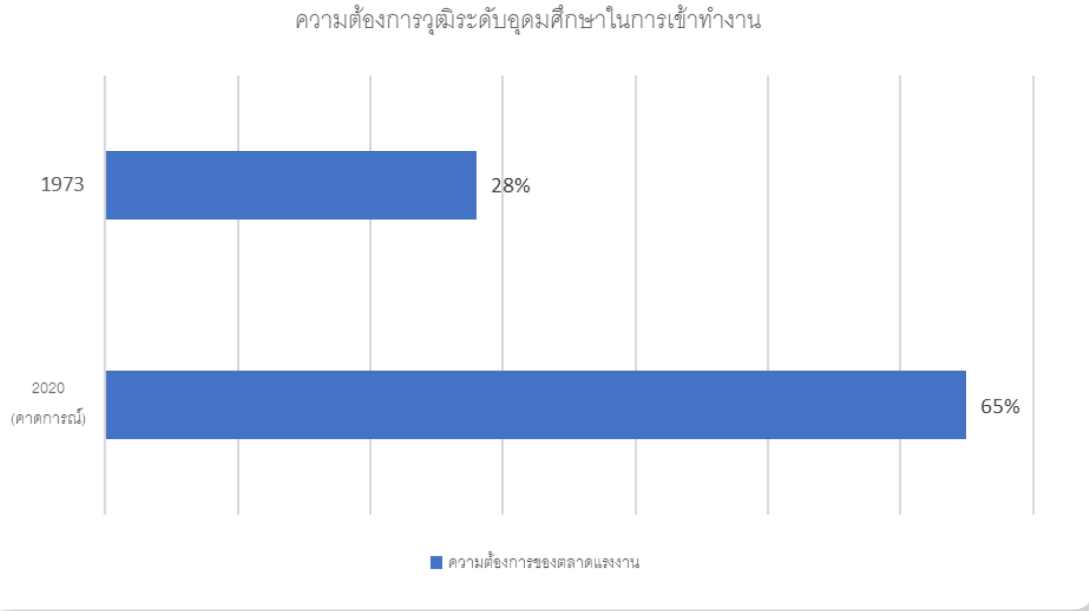
หนึ่งในปัจจัยที่ก่อให้เกิด CPL คือ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นความต้องการในการรับเข้าทำงานของนายจ้างมากขึ้นกว่าในอดีต

1.5 ประโยชน์ที่เกิดจากระบบธนาคารหน่วยกิต

การเทียบโอนหน่วยกิตสามารถลดระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาลงได้ จากรายงานของ CAEL จากการสนับสนุนของมูลนิธิ Lumina พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนหน่วยกิตใช้เวลาในการจบการศึกษาน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการเทียบโอนเป็นเวลา 2.5 ถึง 10.1 เดือน การศึกษายังพบอีกว่าในกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนหน่วยกิตจำนวน 62,475 คน มีผู้เรียนที่สามารถจบการศึกษาภายในระยะเวลา 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 56 เมื่อเทียบกับผู้เรียนที่ไม่ได้รับการเทียบโอนที่มีเพียงร้อยละ 21

The American Council on Education (ACE) พบว่าการเทียบโอนหน่วยกิตทำให้ผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่สามารถจบการศึกษาได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนประหยัดค่าใช้จ่ายรวมถึงลดการเป็นหนี้เพื่อการศึกษาอีกด้วย

นโยบายการเทียบโอนหน่วยกิตของมลรัฐก่อให้เกิดความคล่องตัวแก่ผู้เรียนการโอนย้ายระหว่างสถาบันการศึกษาหรือหลักสูตรภายในมลรัฐ แต่ละมลรัฐส่วนใหญ่จะอาศัยหน่วยงานการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นผู้พัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิต แต่บางมลรัฐได้สร้างหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อพัฒนารอบการเทียบโอนหน่วยกิตสำหรับที่เหมาะสมกับบริบทของมลรัฐเอง (National Conference of State Legislatures, 2019: online)

ภาพที่ 2.10 ความต้องการวุฒิระดับอุดมศึกษาในการเข้าทำงาน

ที่มา: Lumina Foundation (2015)

จากข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของ ACE จำนวน 1,348 คน ที่ร่วมทำแบบสอบถาม พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีงานประจำอยู่ และเลือกใช้วิธีการเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อต้องการจบการศึกษาเร็วขึ้นโดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี ผู้เรียนกลุ่มนี้เกือบทั้งหมดกล่าวว่าพวกเขาพยายามที่จะใช้เครดิตที่ได้รับการแนะนำมาในวิทยาลัยหรือในที่ทำงานคิดเป็นร้อยละ 94 และประสบความสำเร็จในการใช้ คิดเป็นร้อยละ 82 แรงจูงใจของพวกเขา คือ การได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรคิดเป็นร้อยละ 54 และร้อยละ 46 ต้องการรับโดยเร็ว ผู้ตอบแบบสอบถามยังชี้ให้เห็นว่า การประหยัดเวลาและเงิน เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ ร้อยละ 70 ต้องการได้รับวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 21 สำหรับระดับอนุปริญญา และร้อยละ 9 สำหรับใบรับรอง (American Council on Education, 2013: online)

1.6 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตให้ประสบความสำเร็จ

จากรายงานของมูลนิธิ Lumina ซึ่งชี้ให้เห็นว่าระบบการเทียบโอนหน่วยกิตมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวผู้เรียน นายจ้าง และเศรษฐกิจของประเทศ ที่จะประสบความสำเร็จได้ในอนาคต ในปี พ.ศ. 2557 มีการร่วมลงนามเพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบการเทียบโอนเนื่องจากผู้ร่วมลงนามเห็นว่า ระบบการเทียบโอนในปัจจุบันมีความซับซ้อน กระจัดกระจาย และมีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงควรจะเกิดจากภายในคือ ตัวผู้ใช้งาน ไม่ใช่จากส่วนกลาง หรือจากภายนอก อย่างไรก็ตาม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงปัญหานี้ และได้เริ่มดำเนินการแก้ไข โดยมีหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย

รัฐบาลกลาง (The Federal Government) ให้การสนับสนุนโดยการเป็นผู้นำการปฏิรูป สนับสนุนทุน และมีส่วนร่วมในการวิจัย นอกจากนี้ยังปรับปรุงการรวบรวมข้อมูล และค้นหาวิธีการช่วยเหลือด้านเงินทุนเพื่อสนับสนุนระบบการเทียบโอนแบบอิงสมรรถนะ

รัฐบาลท้องถิ่น (State Government) ทำงานร่วมกับภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับระบบการเทียบโอนแบบอิงสมรรถนะที่มีความสอดคล้อง และสามารถใช้งานร่วมกันได้ นอกจากนี้รัฐบาลท้องถิ่นยังมีความพยายามพัฒนาปัจจัยอื่นที่เอื้อต่อการเทียบโอนหน่วยกิต เช่น มองหาช่องทางในการให้ได้ว่าซึ่งหน่วยกิตสำหรับผู้เรียน ทดลองนำประกาศนียบัตรแบบอิงสมรรถนะมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่ได้รับทุนอุดหนุน กำหนดนโยบายช่วยเหลือโครงการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

สมาคมวิชาชีพ (Professional Societies) หน่วยงานที่ให้การรับรอง (Accreditation Bodies) องค์กรนายจ้าง (Employer-based Organizations) ร่วมกำหนดมาตรฐาน และสมรรถนะที่เป็นที่ต้องการในการทำงาน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของนายจ้าง

สถาบันอุดมศึกษา (Higher Education Institutions) ทดลองจัดหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ หลักสูตรจะเป็นในลักษณะอิงสมรรถนะที่มีการบูรณาการร่วมกับผู้ประกอบการ และจัดให้มีองค์กรเกี่ยวกับอุตสาหกรรมนั้น ๆ ให้การรับรองหลักสูตร เป็นต้น

มูลนิธิ และคณะทำงาน (Foundations and Think Tanks) ร่วมสนับสนุน ส่งเสริม การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา แก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น นำโดยองค์กรเช่น American Council on Education (ACE), American National Standards Institute, Business Roundtable, Center for American Progress, Center for Policy Research and Strategy, CLASP's Center for

Postsecondary and Economic Success, Corporation for a Skilled Workforce and Council for Adult and Experiential Learning

เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น และทักษะในการทำงานจำเป็นต้องมีการพัฒนา ระบบเทียบโอนจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ขึ้น (Lumina Foundation, 2015: online)

2. ออสเตรเลีย

2.1 บริบทประเทศ

รัฐบาลออสเตรเลียให้ความสำคัญกับการสนับสนุนธุรกิจการศึกษา ซึ่งถือเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้สำคัญของประเทศ ในปี พ.ศ. 2562 มีนักศึกษาต่างชาติเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยและ Technical and Future Education (TAFE) ราว 812,000 คน รัฐบาลจึงมีกฎหมายที่ส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพและให้ความคุ้มครองนักเรียนต่างชาติโดยเฉพาะ คือ Education Services for Overseas Students (ESOS) Act 2002 และ National Code of Practice ซึ่งจะปกป้องสิทธิของนักศึกษาต่างชาติ ตั้งแต่ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของข้อมูลเกี่ยวกับการสมัครเรียน หลักสูตร ค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายจากการรับสมัครผ่านสถาบันการศึกษาโดยตรง จากตัวแทนการศึกษาของสถาบันนั้น ๆ หรือจากตัวแทนเอกชน กระบวนการขั้นตอนการทำวีซ่าที่ถูกต้อง การได้รับผลการตอบรับเข้าเรียนก่อนชำระค่าเล่าเรียน (Confirmation of Enrolment: CoE) การรับเงินคืนหากการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ โดยมีหน่วยงาน The Tuition Protection Service (TPS) รับผิดชอบ นอกจากนี้ ESOS ยังมีบทบาทการควบคุมตัวแทนการศึกษาเอกชนให้มีมาตรฐานในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง รับสมัคร และให้ความช่วยเหลือนักศึกษาต่างชาติในทุก ๆ กรณี

นอกจากการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้ว ออสเตรเลียยังเป็นเป้าหมายของการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้สนใจจากทั่วโลกด้วย ส่วนงานที่รับผิดชอบการศึกษาของออสเตรเลียในปัจจุบันคือ Department of Education, Skills and Employment ซึ่งดูแลการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน อุดมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาสำหรับชาวต่างชาติ และการวิจัย

จากชื่อของกระทรวงศึกษาธิการของออสเตรเลียจะเห็นได้ว่า ในบางช่วงเวลาจะให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์ บางช่วงเวลาให้ความสำคัญกับกิจการเยาวชน หรือบางช่วงเวลาให้ความสำคัญกับการฝึกอบรม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกระทรวง กรม และกองอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศที่ทำงานร่วมกัน แต่หากเมื่อพิจารณาชื่อกระทรวงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530

เป็นต้นมา จะเห็นว่าให้ความสำคัญกับการจ้างงาน การฝึกอบรม การฝึกทักษะ และความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการ แสดงให้เห็นว่า เป้าหมายของการจัดการศึกษาของออสเตรเลียในช่วงหลังได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อการมีงานทำมาอย่างต่อเนื่อง

Department of Education, Skills and Employment มีความพยายามจัดการการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเริ่มจากการศึกษาระบบการศึกษา รับผิดชอบตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เชื่อมโยงกันทั้งประเทศและทั่วโลก มีระยะเวลาของการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ 13 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา (Kindergarten/Preparatory) ถึง 12 หรือ 13 ปี ขึ้นกับการจัดการศึกษาของแต่ละมลรัฐ แต่ในภาพรวมได้แบ่งระดับการศึกษาของออสเตรเลียเป็นดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (Primary School) ระบบโรงเรียนจะมีความคล้ายคลึงกันทั่วประเทศ แต่มีรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่างกันตามท้องถิ่น สำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี ทุกคนต้องเข้าศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (Year 1 – Year 9 - 10) แบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษา (เทอม)

2. ระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ มัธยมศึกษาตอนต้น (Year 7 - 10 หรือเทียบเท่า ม.1 – ม.4 ของประเทศไทย) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (Year 11 – 12 หรือเทียบเท่า ม.5 – ม.6 ของประเทศไทย) สำหรับนักศึกษาต่างชาติที่ต้องการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยอาจเรียน Foundation Year ระยะเวลา 1 ปีเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ามหาวิทยาลัย เรียนปีละ 2 ภาคการศึกษา (เทอม)

3. ระดับอุดมศึกษาที่มีทั้งในมหาวิทยาลัย (University) วิทยาลัย (College) หรืออาชีวศึกษาและการฝึกอบรม (College of Technical and Future Education หรือ TAFE) เปิดสอนด้านทักษะวิชาชีพ ให้การศึกษาเฉพาะทางตามความสนใจของผู้เรียน เช่นการออกแบบ การทำอาหาร เทคโนโลยี การเงินและการบัญชี เป็นต้น ระยะเวลาในการเรียนจะสั้นกว่าการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยและใช้เวลาเรียนไม่มากในแต่ละสัปดาห์ เหมาะสำหรับผู้ที่ทำงานและต้องการเพิ่มความรู้อันเนื่องมาจากการเฉพาะ ระยะเวลาและแนวทางการจัดการศึกษาของแต่ละหลักสูตร/แต่ละสถาบันจึงแตกต่างกันตามความเหมาะสม วุฒิการศึกษาที่ได้รับมักเป็น Diploma และ Certificate ซึ่งมีระยะเวลาเรียนตามความเหมาะสมของหลักสูตรและการกำหนดของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ทั้งนี้ ผู้เรียนอาจนำไปใช้เพื่อศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้ เช่น เมื่อเรียน Diploma ระยะเวลา 2 ปี อาจนำไปต่อยอดเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งโดยมากใช้เวลาเรียนเพิ่มอีก 1 ปีก็ได้ (Studyinaustralia, n.d.: online)

2.2 ระบบธนาคารหน่วยกิต

การเทียบโอนหน่วยกิต

ในเรื่องการเทียบโอนหน่วยกิตของระบบการศึกษาออสเตรเลียนี้ รัฐบาลได้อนุญาตให้มีระบบการเทียบโอนระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งให้อิสระกับชาวต่างชาติที่สนใจเข้าเรียนต่อในออสเตรเลียเป็นอย่างมาก ผู้ที่สมัครเข้าเรียนสามารถเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนและสถาบันการศึกษาได้แม้ว่าจะได้รับการตอบรับจากมหาวิทยาลัยหนึ่งแล้ว โดยสามารถเปลี่ยนได้ตั้งแต่ก่อนเริ่มเรียนหรือระหว่างเรียนก็ได้ หรือการนำผลการเรียนจากสถาบันเดิมมาเทียบโอนเพื่อลดระยะเวลาการเรียนหลักสูตรที่กำลังจะเข้าศึกษาได้ ทั้งนี้ ต้องได้รับการพิจารณาจากสถาบันการศึกษาที่สมัครเข้าเรียนใหม่ในออสเตรเลียก่อน (Studyinaustralia, n.d.: online)

นอกจากจะสามารถเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนหรือเปลี่ยนสถาบันการศึกษาแล้ว ผู้เรียนยังสามารถนำประสบการณ์หรือสิ่งที่เรียนมาก่อนแล้วมาเทียบโอนหน่วยกิตได้ที่เรียกว่า Course credits and exemptions ได้ด้วย Recognition for Prior Learning (RPL) หรือการเทียบโอนหน่วยกิตนี้ ได้รับการยอมรับทั้งการฝึกงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประสบการณ์ทำงาน การพัฒนาวิชาชีพ การสอบและการได้รับใบอนุญาต หรือการฝึกทักษะในสถานประกอบการต่าง ๆ การเทียบโอนนี้สามารถใช้ได้กับทั้งในอาชีวศึกษา (Vocational Education and Training : VET) ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี โดยขึ้นกับดุลยพินิจของสถาบันที่รับเข้าศึกษา การเทียบโอนหน่วยกิต (Credits) และการขอยกเว้นการเรียน (Exemption) มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

การเทียบโอนหน่วยกิต (Credits) คือ การที่ผู้เรียนสามารถนำหน่วยกิตจากหลักสูตรอื่น ๆ ที่เคยเรียนมา หรือจากประสบการณ์การทำงานมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตในหลักสูตรที่กำลังจะเข้าศึกษาใหม่ได้ ทั้งนี้ขึ้นกับการพิจารณาของสถาบันที่จะรับเข้าศึกษา และเมื่อเทียบโอนได้แล้ว ผู้เรียนต้องเรียนในรายวิชาที่สถาบันกำหนดเพิ่มเติมเพื่อให้สำเร็จการศึกษา ไม่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตที่เคยเรียนมาเทียบโอนกับหลักสูตรใหม่ทั้งหมดโดยไม่เรียนเพิ่มเติมได้

การยกเว้นการเรียนบางรายวิชา (Exemptions) คือ ผู้เรียนได้รับการยกเว้นการเรียนในบางรายวิชา หรือบางหน่วยการเรียน จากนั้น ผู้เรียนต้องเรียนรายวิชาอื่นที่ไม่เคยเรียนมาก่อนให้ครบจึงจะจบตามหลักสูตร

สำหรับผู้ที่ต้องการเทียบโอนจากต่างประเทศ รัฐบาลออสเตรเลียได้จัดตั้ง National Office of Overseas Skills Recognition (NOOSR) เพื่อช่วยตรวจสอบคุณภาพของสิ่งที่ต้องการเทียบโอนจากต่างประเทศ ซึ่งจะต้องดำเนินการก่อนที่สถาบันการศึกษาในออสเตรเลียจะรับเข้าศึกษา

ทั้งนี้ กระบวนการและหลักการของการเทียบโอนนี้ ขึ้นกับแต่ละสถาบันหรือหลักสูตร แต่โดยทั่วไปแล้วการเทียบโอนประสบการณ์ทำงาน จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ เช่น ใบรับรองจากสถานประกอบการ เป็นต้น แต่สำหรับการเทียบโอนหน่วยกิตการเรียนจากสถาบันการศึกษาอื่นนั้น ผู้สมัครจะต้องนำหลักฐานการศึกษา เช่น ใบแสดงผลการศึกษา (Transcript) หรือเอกสารสำคัญทางการศึกษาอื่น ๆ จากสถาบันการศึกษาเดิมที่แสดงถึงหน่วยกิตรายวิชาที่ต้องการเทียบโอน และต้องนำมายื่นประกอบการสมัครในหลักสูตรที่กำลังจะสมัครใหม่ต่อไป

อย่างไรก็ดี การควบคุมมาตรฐานการศึกษาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด ประเทศออสเตรเลียได้กำหนดให้มีกรอบมาตรฐานการศึกษาที่เรียกว่า Australian Qualification Framework (AQF) ซึ่งเริ่มใช้เมื่อปี พ.ศ. 2558 ครอบคลุมทั้งระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย (Higher Education) และอาชีวศึกษาและฝึกอบรม (Vocational Education and training) รวมถึงใบแสดงผลการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (School – leaving Certificate) และใบแสดงผลการเรียนว่าผู้เรียนเรียนจบ Year 11 และ 12 แล้ว Senior Secondary Certificate of Education (SSCE) (แต่ละมลรัฐจะเรียกแตกต่างกัน) ซึ่งสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่อาจจะไม่ได้เรียนจบในหลักสูตรการเรียนปกติในระบบโรงเรียน แต่ได้รับวุฒิการศึกษาผ่าน Technical and Future Education (TAFE) ก็ได้

ออสเตรเลียให้ความสำคัญอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก สนับสนุนให้มี Australia Vocational Education and Training (VET) มีแนวทางการจัดการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาลและสถานประกอบการ ด้วยมองว่าผู้เข้าศึกษาควรมีทางเลือกกว่าจะเรียนเพื่อมุ่งไปสู่การทำงานในอนาคต หรือต้องการพัฒนาตนเองเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

เป้าหมายของ VET คือทำงานบนฐานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนหรือสถานประกอบการ ซึ่งรับรองโดยสถาบันของทุกมลรัฐเรียกว่า Technical and Future Education (TAFE) ซึ่งมีทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน โดยรัฐจะมีกองทุนจัดการศึกษา การพัฒนานโยบาย และการสนับสนุนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนและการทำงานไปพร้อมกัน โดยสถานประกอบการหรือกลุ่มนายจ้างจะสนับสนุนในเรื่องการฝึกอบรม และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้นในวิชาชีพต่าง ๆ หลักของการจัดการศึกษาลักษณะนี้ก็เพราะเชื่อว่าความสำเร็จหนึ่งของการศึกษาคือการที่ผู้เรียนได้เลือกที่จะเรียนและฝึกฝนงานต่าง ๆ ตามความชอบส่วนตัวและหากมีโอกาสได้เรียนรู้กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญวิชาชีพนั้น ๆ อย่างแท้จริง จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาต่อไปได้ในอนาคต ผู้ที่ทำหน้าที่การสอนใน TAFE จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เชิงวิชาการและประสบการณ์ทำงานในสาขาวิชานั้น ๆ มาก่อน ซึ่งยังคงรักษาความเชี่ยวชาญเหล่านั้น และพร้อมจะพัฒนาความรู้ของตนเองได้ตาม

ความต้องการของสถานประกอบการและบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น ผู้เรียนจะไม่ได้เรียนเฉพาะภาคทฤษฎี แต่จะเรียนภาคปฏิบัติที่จะนำไปใช้ในการทำงานจริงในอนาคตด้วย

หลายหลักสูตรของ TAFE รวมระยะเวลาการฝึกปฏิบัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน คือ ผู้เรียนมีได้อยู่ในแต่ห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ได้ฝึกทำงานในสถานประกอบการจริงไปด้วยเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนสามารถจะทำงานได้จริงเมื่อเรียนจบไป

การเรียนในลักษณะนี้ จำเป็นต้องมีหน่วยงานรับรองมาตรฐาน ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวรองรับผู้เรียนทั้งในและนอกประเทศภายใต้กฎหมายเรื่อง Education Services for Overseas Students (ESOS) Act 2000 อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่ตรวจสอบคือ Australian Skills Quality Authority (ASQA) ด้วย

การประเมินคุณสมบัติของผู้เรียนขึ้นกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-based Learning) และทักษะในการทำงานรวมถึงความสามารถด้านอื่น ๆ ด้วย AQF จะเป็นผู้รับรองความสามารถก่อนเรียนหรือความสามารถที่เกิดขึ้นจากการทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งทำให้การโอนหน่วยกิตการเรียนทำได้ง่ายขึ้น และทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกเรียนที่หลากหลายและยืดหยุ่นมากขึ้น ตั้งแต่ระดับ Certificate I, II, III และ IV จนกระทั่งถึง Diploma Courses และ Advance Diploma Courses

2.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการเทียบโอนหน่วยกิต

ออสเตรเลียได้มีหน่วยงานกลางที่มีบทบาทหน้าที่เทียบโอนหน่วยกิตแบบเบ็ดเสร็จโดยตรง แต่มีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษา รวบรวมข้อมูลของการเทียบโอนทั้งจากในและนอกประเทศหลากหลายระดับการศึกษา การเทียบโอนความรู้และความสามารถจากประสบการณ์หรือการเรียนระยะสั้นนั้น อาจมิได้เป็นไปเพื่อการศึกษามากเพียงอย่างเดียว แต่อาจเป็นข้อมูลแสดงตัวตนเพื่อใช้ในการเรียนต่อ หรือการมีงานทำและการย้ายถิ่นฐานอีกด้วย หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในเรื่องนี้ ได้แก่

2.3.1 National Office of Overseas Skills Recognition (NOOSR)

National Office of Overseas Skills Recognition หรือ NOOSR เป็นส่วนหนึ่งของ Department of Education, Training and Youth Affairs (DETYA) เป็นหน่วยงานระดับชาติ มีหน้าที่ให้ข้อมูล คำแนะนำ ความช่วยเหลือกับนักเรียน/นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนและทำงาน อีกทั้งพิจารณาคุณสมบัติและทักษะของผู้เรียนจากต่างประเทศเพื่อเข้าเรียนในประเทศออสเตรเลีย รวมถึงการรับรองผลการเรียนของนักเรียนในออสเตรเลียไปยังต่างประเทศด้วย บทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือ

1) เป็นตัวแทนของ UNESCO ที่จะสร้างเครือข่าย ENIC-NARIC การรับรองคุณสมบัติทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งถือเป็นประตูการรับรองการศึกษาและคุณสมบัติทางวิชาชีพ³

2) สนับสนุนรัฐบาลออสเตรเลียในการทำงานแบบพหุภาคีและทวิภาคี

3) แนะนำการกำหนดนโยบายและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบกรอบคุณสมบัติทางการศึกษา ทั้งการเผยแพร่ การพัฒนาวิชาชีพ และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ทั้งของผู้ที่สนใจเข้าศึกษาต่อและย้ายถิ่นฐาน (Internationaleducation, n.d.: online; voced.edu.edu.au, n.d.: online)

2.3.2 Australian Qualification Framework (AQF) เป็นองค์กระระดับชาติที่ควบคุมคุณภาพการศึกษาของออสเตรเลียและการฝึกอบรม ซึ่งทำงานกับสถาบันการศึกษาและภาคส่วนฝึกงานต่าง ๆ เพื่อให้ให้นำคุณสมบัติเหล่านั้นมารวบรวมเป็นระบบเดียว ซึ่งรับผิดชอบทั้งการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาวิชาชีพ (TAFE) และการศึกษาในระบบโรงเรียนอีกด้วย

2.3.3 Australian Skills Quality Authority (ASQA) เป็นหน่วยงานระดับชาติที่ควบคุมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมของสถานศึกษาต่าง ๆ มีหน้าที่รับรองมาตรฐานหลักสูตรต่าง ๆ ของ TAFE อีกทั้งยังมีบทบาทในการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อเพิ่มกำลังคน ประเภทและชนิดของแรงงานให้เป็นที่ไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน การวางแผนผลดีกำลังคนนี้ ส่งผลให้เกิดรายได้กับประเทศจำนวนมากในแต่ละปี ด้วยการทำงานร่วมกับองค์กรฝึกอบรมและการจัดการศึกษาดังกล่าวในนามของ Registered Training Organization (RTO) ด้วยมีหน้าที่ควบคุม Vocational Education and Training (VET) อีกทั้งยังทำงานร่วมกับสถานประกอบการในการรับนักเรียน/นักศึกษาฝึกงานและการมีงานทำเมื่อจบการศึกษาด้วย

2.4 ตัวอย่างการเทียบโอนหน่วยกิต

เนื่องด้วยออสเตรเลียไม่มีหน่วยงานที่รับเทียบโอนหรือรับรองการเทียบโอนหน่วยกิตอย่างเป็นทางการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ หากแต่มีนโยบายสนับสนุนการเทียบโอนหน่วยกิตที่อยู่ในดุลยพินิจของแต่ละสถาบันการศึกษา จึงขอเสนอแนวทางการเทียบโอนของตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันอาชีวศึกษาและฝึกอบรม (TAFE) ดังนี้

³ หาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.enic-actic.net

2.4.1 ระดับอุดมศึกษา

บางมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย เช่น The University of Melbourne ได้จัดให้มีแนวทางการเรียนการสอนโดยนำประสบการณ์หรือการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ ก่อนเข้าศึกษามาจดเขย รายวิชาที่ต้องเรียนในหลักสูตรได้ หากแต่มีได้ลดจำนวนหน่วยกิตลง กล่าวคือ หากมีผู้สมัครเข้าเรียน มีประสบการณ์การทำงานหรือการเรียนในรายวิชาบังคับของหลักสูตรที่สมัครเรียนอยู่แล้ว สามารถแจ้งความจำนงไม่เรียนรายวิชาดังกล่าว แต่ต้องเรียนรายวิชาอื่นทดแทน ทั้งนี้ เมื่อเรียนจบจะไม่มีร่องรอยของการลดวิชาที่เรียนลงไป แต่จะปรากฏรายวิชาใหม่ที่เรียนทดแทน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนไม่เสียเวลาเรียนสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้ว แต่จะได้เพิ่มพูนความรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อไป

สำหรับนักศึกษาต่างชาติสามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้ โดยจะต้องส่งหลักฐานการศึกษาไปยังสถาบันที่สมัครล่วงหน้า เรียกว่า Assessment ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์ สำหรับกระบวนการพิจารณาและต้องเสียค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันในแต่ละสถาบัน

2.4.2 ระดับอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม (TAFE)

ด้วยผู้ที่สนใจเข้าเรียนที่ TAFE ส่วนมากจะเป็นผู้ที่ทำงานแล้ว และต้องการความรู้เพิ่มเติมเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น สถาบันเหล่านี้จึงมีความเข้าใจดีว่า ผู้เรียนส่วนมากมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากการทำงานมาก่อนเข้าศึกษา จึงมีแนวทางการเทียบโอนความรู้เหล่านั้นเรียกว่า “recognition” เพื่อลดระยะเวลาในการเรียน อีกทั้งต้องการให้สร้างความรู้ใหม่จากการศึกษา มากกว่าการเรียนรู้ซ้ำความรู้เก่าอีกครั้ง ทั้งนี้แต่ละสถาบันจะมีข้อกำหนดแตกต่างกัน แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน อาทิ TAFE NSW ณ นครซิดนีย์ มีการเทียบโอน 2 รูปแบบ คือ 1. Credit transfer ซึ่งจะพิจารณายอมรับผลการเรียนที่เรียนสำเร็จในระดับก่อนหน้าไม่ว่าจะเป็นระดับมัธยมศึกษา หรือการศึกษานอกระบบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อ และ/หรือเทียบโอนมาในหลักสูตรที่สมัครเข้าเรียนนี้ 2. Recognition of Prior Learning (RPL) คือการยอมรับทักษะความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ หรือระบบฝึกปฏิบัติงานเพื่อให้ตรงตามหลักสูตรที่กำหนด ซึ่งผู้สมัครจะต้องส่งหลักฐานทั้งหมดมายังสถาบันพร้อมใบสมัครเพื่อให้สถาบันพิจารณาก่อนรับเข้าเรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนจะสามารถประหยัดเวลาเรียนและค่าเล่าเรียนได้

การพิจารณาดังกล่าวจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขของ Australian Qualifications Framework (AQF) ซึ่งถือเป็นมาตรฐานระดับชาติ นอกจากนี้ ยังสามารถเทียบโอนไปยังหน่วยงานอื่นเช่น NSW Schools หรือ Adult and Community Education (ACE) College อีกด้วย

สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ได้ฝึกงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ระหว่างเรียนก็สามารถนำมาเทียบโอนได้ กล่าวคือ ผู้เรียนในหลักสูตร TVET ซึ่งเป็นหลักสูตรทวิศึกษา (Dual accredited) คือการนับหน่วยกิตของระดับมัธยมศึกษา (Higher School Certificate: HSC) และการฝึกอบรม ซึ่ง NSW Board of Studies เป็นผู้ประสานงานกับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งผู้เรียนต้องนำผลการทำงานมาให้ TAFE พิจารณา

ในส่วนของนักศึกษาต่างชาติ ต้องนำหลักฐานการเรียนในหลักสูตรก่อนหน้ามาประกอบการสมัครเพื่อให้สถาบันพิจารณา

ทั้งนี้ สถาบันจะไม่พิจารณาหน่วยกิตของสถาบันที่จบมาก่อนเพื่อการเรียนแบบเทียบโอนโดยอัตโนมัติ ผู้สมัครจะต้องแจ้งความจำนงและส่งหลักฐานให้ครบประกอบการสมัคร และเมื่อเรียนจบแล้ว จะปรากฏหลักฐานการเทียบโอนในประมวลผลการศึกษา ซึ่งได้รับการรับรองโดย Registered Training Organization (RTO)

เมื่อสถาบันพิจารณาว่า ความรู้และประสบการณ์ของผู้สมัครเป็นไปอย่างเหมาะสมที่สามารถเทียบโอนได้แล้ว จะต้องส่งหลักฐาน หรือทดสอบตามที่สถาบันกำหนด ได้แก่

1. Portfolio ที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะและความเชี่ยวชาญ รายละเอียดการทำงาน รายงานการทำงานในรอบปี ตัวอย่างการทำงาน การตีพิมพ์ หรือหลักฐานอื่น ๆ
2. Media ที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่ผู้สมัครต้องสามารถสื่อสารกับกรรมการ ลูกค้ำหรือแสดงให้เห็นถึงทักษะในการทำงาน
3. ประกาศนียบัตร ใบประเมินผลการเรียนหรือการทำงาน
4. แสดงถึงประสบการณ์ชีวิต เช่นการทำงานให้กับชุมชน งานอดิเรก เป็นต้น
5. จดหมายรับรองจากนายจ้าง ผู้ร่วมงานในชุมชน หรือลูกค้ำ
6. ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ในปัจจุบัน ผู้ที่เรียน TAFE ส่วนหนึ่งต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในระดับอุดมศึกษา บางหลักสูตรของ TAFE จึงเชื่อมต่อกับหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาของบางมหาวิทยาลัย หากผู้ที่ศึกษาใน TAFE วางแผนว่าจะเรียนต่อก็สามารถลงเรียนในบางรายวิชาที่มีเนื้อหาเดียวกับในระดับมหาวิทยาลัยและนำไปเทียบโอนได้ ทำให้ระยะเวลาเรียนในมหาวิทยาลัยน้อยลง จึงประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอีกด้วย

3. สาธารณรัฐเกาหลี

3.1 บริบทประเทศ

สาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เกาหลีใต้ (South Korea) เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกตั้งอยู่ทางใต้ของคาบสมุทรเกาหลี มีพื้นที่ 100,339 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 1 ใน 5 ของไทย) มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 45 ของพื้นที่ครอบคลุมส่วนใต้ของคาบสมุทรเกาหลี พรมแดนทางทิศเหนือติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) ทิศตะวันออกติดกับทะเลตะวันออก (ทะเลญี่ปุ่น) ทิศตะวันตกติดกับทะเลเหลือง และทิศใต้ติดกับช่องแคบเกาหลี (Korea Strait) เมืองหลวงของประเทศเกาหลีใต้ คือ กรุงโซล จัดเป็นเมืองใหญ่ที่สุด และมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดของประเทศ ข้อมูลในปี พ.ศ. 2560 มีประชากรประมาณ 51.4 ล้านคน (East Asia Watch, 2562: ออนไลน์) อายุเฉลี่ยประชากรชาย 77.3 ปี หญิง 84 ปี ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 52 (โปรเตสแตนต์ ร้อยละ 46 โรมันคาทอลิก ร้อยละ 39) ศาสนาพุทธ ร้อยละ 46 ขงจื้อ ร้อยละ 1 และอื่น ๆ ร้อยละ 1 สาธารณรัฐเกาหลีปกครองโดยระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประมุขของประเทศคือประธานาธิบดีเป็นผู้นำสูงสุด ดำรงตำแหน่งประมุขของรัฐ หัวหน้ารัฐบาล และผู้บัญชาการทหารสูงสุดซึ่งประธานาธิบดีจะได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนให้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร มีนายกรัฐมนตรีซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา (สภาเดียว) รัฐสภาเป็นองค์กรนิติบัญญัติ และศาลทำหน้าที่ทางตุลาการ มีเขตการปกครองทั้งหมด 9 จังหวัด (8 จังหวัด และ 1 จังหวัดปกครองตนเองพิเศษเกาะเชจู) และ 6 เขตการปกครอง (โซล ปูซาน อินชอน แทกู ควังจู แดชอน) (East Asia Watch, 2562: ออนไลน์)

สาธารณรัฐเกาหลีได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ เช่นในการประกาศผลการจัดอันดับดัชนีนวัตกรรมสร้างสรรค์หรือ Global Innovation Index (GII) เพื่อชี้วัดว่าประเทศใดมีเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สุดในโลก โดยดัชนีเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้คำนวณจาก 1) อัตราการใช้จ่ายเงินเพื่อการวิจัยและพัฒนา 2) ปริมาณของบริษัทเอกชนด้านอุตสาหกรรมไฮเทคในประเทศ 3) การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะด้านวิศวกรรมและวิทยาศาสตร์ 4) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยี 5) อัตราการจดสิทธิบัตรนวัตกรรมใหม่ 6) ปริมาณงานวิจัย 7) ประสิทธิภาพในการผลิตนวัตกรรม ผลปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2559 เกาหลีมีคะแนนดัชนีชี้วัดนวัตกรรมอยู่ในอันดับที่ 12 ของโลก และในปี พ.ศ. 2560 เกาหลีมีคะแนนดัชนีชี้วัดนวัตกรรมหรือ Global Innovation Index (GII) ขยับขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 11 ของโลก (Global Innovation Index, 2019: online) โดยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 3.2 % มีรายได้เฉลี่ยของ

ประชากรอยู่ที่ 29,700 ดอลลาร์สหรัฐ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 1.529 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ และเกาหลียังเคยได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมมากที่สุดในโลก โดยเกาหลีได้คะแนนในระดับ TOP ทั้งด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีและการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมนวัตกรรมสร้างสรรค์ รวมถึงอัตราการจดสิทธิบัตรและการทุ่มงบประมาณกับการวิจัยและพัฒนา

ในด้านการศึกษาเกาหลีได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความสามารถทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2556 มีความสามารถในการแข่งขันจากการจัดอันดับของสถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาอยู่ในอันดับที่ 26 มีอัตราผู้เรียนระดับอุดมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนสูงที่สุดในโลก คิดเป็นร้อยละ 104 ระดับเท่ากับระดับประถมศึกษาร้อยละ 104 และระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 97 ของโลกโดยการจัดศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลีอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Ministry of Education, Science and Technology: MOEST) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 78 – 79)

3.2 ระบบการศึกษาของประเทศ

การศึกษาของชาวเกาหลีมีการแข่งขันกันสูง มีความเชื่อดั้งเดิมว่าความรู้ ทักษะ เจตคติ จะเกิดขึ้นได้ด้วยการศึกษาในระบบโดยเฉพาะการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา การได้รับการศึกษาของผู้จบการศึกษาเกิดจากการศึกษาในระบบเท่านั้น การศึกษานอกระบบไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควรและมีระบบการแข่งขันกันสูงมากในระดับอุดมศึกษา คุณค่าและภาพลักษณ์ของการศึกษานอกระบบถูกประเมินค่าอยู่ในระดับต่ำ มีความเชื่อว่าการได้รับการศึกษาโดยระบบมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งที่สูงส่งในชีวิต ซึ่งมีการแข่งขันอย่างมากเพื่อให้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ ดังนั้น การศึกษาที่จะมีศักยภาพเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษา จึงเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาในเกาหลีมีการยอมรับให้เป็นหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาเนื่องจากคนรับรู้ว่าการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องเป็นแบบการศึกษาที่เป็นทางการเท่านั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 78 – 79)

ระบบการศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลีเป็นการศึกษาที่หลากหลายลักษณะ จัดสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี หลักสูตรการสอนจะครอบคลุมถึงกิจกรรมทางกายภาพ สังคม การแสดงออก ภาษา และการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการเกาหลี พยายามจัดให้โรงเรียนของรัฐมีการสอนระดับอนุบาลพร้อม ๆ กับกระตุ้นให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาในระดับนี้มากขึ้น ยังมีหลายหน่วยงานที่ร่วมจัดการศึกษาระดับนี้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดในรูปแบบของศูนย์ดูแลเด็กของกระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม เป็นต้น

1. ระบบการศึกษาในปัจจุบัน

ระบบการศึกษาของเกาหลีกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี กำหนดให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาตามความสามารถ ระบบการศึกษาเป็นระบบ 6-3-3-4 คือ ชั้นประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย 4 ปี (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ, 2557: ออนไลน์)

1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 3 ระดับ คือ อนุบาลศึกษาหรือก่อนประถมศึกษา ศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

1.1.1 การศึกษาระดับอนุบาลศึกษาหรือก่อนประถมศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2562: ออนไลน์) ได้อธิบายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอนุบาลหรือก่อนประถมศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลีไว้ว่า สาธารณรัฐเกาหลีเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพด้านการศึกษาดีที่สุดในประเทศหนึ่งในโลก นอกจากนี้ได้รับการยกย่องจาก “การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษา” ระหว่างวันที่ 19 – 21 พฤษภาคม 2558 ณ เมืองอินซอน สาธารณรัฐเกาหลี ว่าเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ คือ การที่รัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีได้ริเริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เมื่อ พ.ศ. 2555 ซึ่งเรียกว่า หลักสูตรนุริ (NURI) ภาษาเกาหลี แปลว่า “โลก” ในศูนย์เลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กปฐมวัย โดยเริ่มจากเด็กอายุ 5 ปี และต่อมาใช้กับเด็กทุกคนในช่วงวัย 3 - 5 ปี ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวจะเน้นการสอนให้เด็กมีพัฒนาการในเรื่องทักษะชีวิต และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรระดับชาติ ดังนั้นการเรียนรู้การจัดการศึกษาสาธารณรัฐเกาหลี โดยเฉพาะการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยของไทยให้มีคุณภาพอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาและแข่งขันกับนานาชาติได้

การศึกษาก่อนวัยเรียนหรือการศึกษาก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษามุ่งเน้นที่การอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้เด็กได้เตรียมความพร้อมในทุกด้านให้เด็กก่อนที่จะเข้าไปเรียนในระดับประถมศึกษาและส่งเสริมให้เด็กมีความเจริญเติบโตทางด้านความคิดและความสามารถให้เป็นไปตามวัยของเด็ก เช่น ให้เด็กมีกิจกรรมในการทำงานร่วมกันให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีน้ำใจนักกีฬามีการแสดงออก และสุดท้ายมีความคิดสร้างสรรค์การจัดสถานที่ศึกษาก่อนวัยเรียน จะจัดในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็สามารถทำได้โดยจะจัดเป็นสถานที่รับเลี้ยงดูเด็กเอกชน หรือรัฐบาลเข้ามาดูแลทั้งหมด (บุญมา พิพิธธนา, 2543: 11)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559: 4) ได้ศึกษาระบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสาธารณรัฐเกาหลี พบว่าการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กเล็ก (Early Childhood Education and Care: ECEC) ของสาธารณรัฐเกาหลี คือการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี โดยมีหน่วยงานภาครัฐสองแห่งที่รับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม (Ministry of Health and Welfare) รับผิดชอบระบบศูนย์ดูแลเด็กเล็ก (System of Childcare) และกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Ministry of Education, Science and Technology) รับผิดชอบจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) หน้าที่รับผิดชอบที่หน่วยงานทั้งสองจัดให้กับเด็กมีลักษณะแยกกันอย่างชัดเจน ได้แก่ สถานที่จัดหลักสูตรและวัตถุประสงค์ที่มีความแตกต่างตามความต้องการของประชาชนที่รับบริการ

ระบบการศึกษาปฐมวัยสาธารณรัฐเกาหลี

โดยทั่วไปสาธารณรัฐเกาหลีจัดการศึกษาปฐมวัยให้แก่เด็กที่มีอายุแรกเกิดถึง 5 ปี ใน 2 รูปแบบ คือ

1. ศูนย์ดูแลเด็ก ซึ่งมุ่งรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุข และสวัสดิการสังคม (Ministry of Health and Welfare) การจัดการศึกษารูปแบบนี้ เน้นในด้านการดูแลสุขภาพพอนามัย และความปลอดภัยของเด็กมากกว่าด้านวิชาการ
2. โรงเรียนอนุบาล ซึ่งมุ่งรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Ministry of Education, Science and Technology) การศึกษารูปแบบนี้ให้ความสำคัญกับการสอนสาระการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี และศิลปะเป็นหลัก

จากข้อมูลของสถาบันด้านการดูแลเด็กเล็กและการศึกษาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี พ.ศ. 2556 (Korea Institute of Child Care and Education, 2013) ได้กำหนดขอบข่ายการเรียนรู้จากหลักสูตรนุรี 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสุขภาพร่างกายและสุขอนามัย โดยมุ่งให้เด็กตระหนักรู้เกี่ยวกับร่างกายของตน สามารถควบคุมวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายผ่านการทำกิจกรรม เช่น การออกกำลังกายง่าย ๆ ได้ รวมถึงมุ่งเน้นปลูกฝังเกี่ยวกับการมีสุขอนามัยที่ดีและความปลอดภัยในชีวิตให้กับเด็ก
2. ด้านการสื่อสาร โดยหลักสูตรจะมุ่งพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

3. **ด้านประสบการณ์ทางศิลปะ** โดยมุ่งให้เด็กมองเห็นและมีความซาบซึ้งในความงามของศิลปะ และสามารถสะท้อนตนเองผ่านการทำงานศิลปะได้

4. **ด้านทักษะทางสังคม** โดยมุ่งเน้นการสร้างความมั่นใจในตนเองให้กับเด็ก การเข้าใจตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมความรักความอบอุ่นในครอบครัว ความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในชุมชน และกระตุ้นความสนใจของเด็กต่อสังคม

5. **ด้านธรรมชาติและสืบค้น** โดยมุ่งกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ อยากที่จะสืบค้นข้อมูล และทดลอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สารการเรียนรู้ในด้านนี้จะเน้นการส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นหลัก

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสาธารณรัฐเกาหลีดำเนินการโดยใช้หลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับขอบข่ายการเรียนรู้ด้านสุขอนามัย ด้านการสื่อสาร ด้านประสบการณ์ทางศิลปะ ด้านทักษะทางสังคมและธรรมชาติ และการสืบค้นข้อมูลโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ

1.1.2 การศึกษาระดับประถมศึกษา

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับและจัดให้ฟรีสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 6 ขวบขึ้นไปในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแบบหลักสูตร 6 ปี โดยนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป สามารถเข้าเรียนได้ (ในประเทศเกาหลีคือนักเรียนที่มีอายุ 8 ปี ขึ้นไป เพราะเราถือว่า เด็กแรกเกิดนับเป็น 1 ปี และจะมีอายุครบ 2 ปี ในวันที่ 1 มกราคม ของปีถัดไป ในกรณีเด็กที่เกิดในวันที่ 31 ธันวาคม 2557 จะนับเป็นอายุ 2 ขวบในวันที่ 1 มกราคม 2559) การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นภาคบังคับจึงไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน ผู้ปกครองต้องนำเด็กไปสมัครเข้าเรียนและให้แน่ใจว่าเด็กจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา หากผู้ปกครองไม่ส่งเด็กเข้าเรียนระดับประถมศึกษาจะได้รับโทษโดยการจ่ายค่าปรับ

การศึกษาในโรงเรียนประถมจะเน้นการสอนความสามารถพื้นฐานที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน นิสัยพื้นฐาน ความประพฤติที่ดี 1 คาบวิชาเรียนคือ 40 นาที ชั้น ป.1 - 2 จะเรียนเรื่องความสามารถพื้นฐานและนิสัยในชีวิตประจำวัน เช่น ภาษาเกาหลี คณิตศาสตร์ การใช้ชีวิตที่ดี การใช้ชีวิตอย่างฉลาด การใช้ชีวิตอย่างสนุกสนาน ฯลฯ ส่วนชั้น ป.3 - 6 จะเรียนวิชา ภาษาเกาหลี สังคมศาสตร์/จริยธรรม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์/ภาคปฏิบัติ พลศึกษา ดนตรี/ศิลปะ ภาษาอังกฤษ ฯลฯ

ตารางที่ 2.9 แสดงเนื้อหาการเรียนรู้ที่สำคัญในระดับชั้น ป.3 - 6

วิชา	เนื้อหาการเรียนรู้ที่สำคัญ ป.3 - 6
ภาษาเกาหลี	การฟัง พูด อ่าน เขียน ไวยากรณ์ วรรณคดี
สังคมศาสตร์/จริยธรรม	(สังคม) ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ (จริยธรรม) ความสัมพันธ์กับตัวเอง ความสัมพันธ์กับคนอื่น ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และสังคม ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ การเรียนรู้ด้วยตัวเอง
คณิตศาสตร์	จำนวนและการคำนวณ เรขาคณิต การวัด สูตร ตัวเลขข้อมูลและความ เป็นไปได้
วิทยาศาสตร์/ภาคปฏิบัติ	(วิทยาศาสตร์) การออกกำลังกายและพลังงาน สสาร ชีวิต โลกและเอกภพ (ภาคปฏิบัติ) การใช้ชีวิตในครอบครัว โลกแห่งเทคโนโลยี
พลศึกษา	สุขภาพ การลองสิ่งใหม่ การแข่งขัน การแสดงออก ความปลอดภัย
ศิลปะ (ดนตรี/ศิลปะ)	(ดนตรี) การแสดงออก ความรู้สึกประทับใจ นิสัยในชีวิตประจำวัน (ศิลปะ) ปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้สึกประทับใจ
ภาษาอังกฤษ	การฟัง พูด อ่าน เขียน

ที่มา: Danuri (2561: ออนไลน์)

กิจกรรมสร้างประสบการณ์เพื่อความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมพิเศษนอกเหนือวิชาเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ 4 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมอิสระ กิจกรรมชมรม กิจกรรมอาชีพ กิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งแต่ละโรงเรียนสามารถเน้นกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามความเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็กและความสอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในโรงเรียนชั้นประถมมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.10 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในโรงเรียนชั้นประถม

ขอบเขต	กิจกรรม	เป้าหมายของการอบรม
กิจกรรมอิสระ	กิจกรรมทำด้วยตัวเอง ปรับตัว และกิจกรรมหัวเรื่องสร้างสรรค์ ฯลฯ	กิจกรรมเพื่อปรับตัวเข้าในช่วงแรก ของการเข้าเรียน กิจกรรมปรับตัวช่วงวัยรุ่น กิจกรรมด้วยหัวเรื่องหลากหลาย เพลิดเพลินกับชีวิตในโรงเรียน ฯลฯ
กิจกรรมชมรม	กิจกรรมศิลปะ และกีฬา กิจกรรมวัฒนธรรมการเขียน กิจกรรมกลุ่มเยาวชน ฯลฯ	ค้นหาความสามารถด้วยการลองดู วัฒนธรรมอื่นและการสร้างประสบการณ์ หลากหลายการคุ้นเคยกับประสาทสัมผัส ร่างกาย และสร้างประสบการณ์ ในการบังคับด้วยตนเอง ฯลฯ
กิจกรรมอาสาสมัคร	กิจกรรมช่วยเหลือเพื่อนบ้าน กิจกรรมปกป้องสิ่งแวดล้อม	เข้าใจความหมายของกิจกรรมอาสาสมัคร และทำตาม
กิจกรรมอาชีพ	กิจกรรมเข้าใจตัวเอง กิจกรรมค้นหางานอาชีพในอนาคต กิจกรรมวางแผนงานอาชีพ ในอนาคต ฯลฯ	เข้าใจความสำคัญของงานอาชีพ ค้นหา โลกของงาน อาชีพ สร้างคุณลักษณะพื้นฐาน ในการทำงานอาชีพ ฯลฯ

ที่มา: Danuri (2018: online)

1.1.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาภาคบังคับและฟรี บางส่วน คือ ฟรีในส่วนของนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทและนักเรียนในกลุ่มการศึกษาพิเศษภายใต้ ข้อกำหนดของประกาศกฎหมายส่งเสริมการศึกษาพิเศษ (Special Education Promotion Act) นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาจะได้รับการคัดเลือกให้เข้าเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ด้วยวิธี จับฉลาก วิธีการเช่นนี้ใช้ทั้งการรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมของรัฐและเอกชน

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 สาย คือ

- 1) มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ
- 2) มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสองสายแยกย่อยตามเป้าหมายเฉพาะวิชาหลายอย่าง ได้แก่ โรงเรียนด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภาษาต่างประเทศ พลศึกษา เพื่อมุ่งหวังตอบสนองเด็กที่มีอัจฉริยภาพให้พัฒนาไปสู่โปรแกรมการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง เช่น โรงเรียนวิทยาศาสตร์ยงยี (Kyonggi Science) และโรงเรียนทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ จะมีวิธีการคัดเลือกด้วยวิธีการของตนเอง นักเรียนที่เรียนสายสามัญจะเน้นการเรียนรู้ทางวิชาการทั่วไป และเน้นการฝึกปฏิบัติโดยเลือกสาขาในขณะที่เรียนอยู่ปีที่ 2 ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และการฝึกอบรมทางวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจ

1.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา

ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเกาหลีมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีทางวิชาการที่สำคัญ และการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมในการแข่งขันและการทำงานในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว สถาบันการศึกษาแบ่งเป็น 7 ประเภทได้แก่

- 1) วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย
- 2) มหาวิทยาลัยด้านอุตสาหกรรม
- 3) มหาวิทยาลัยด้านการศึกษา (มหาวิทยาลัยครู)
- 4) วิทยาลัยโพลีเทคนิค
- 5) มหาวิทยาลัยประชาชน
- 6) วิทยาลัยเทคนิค
- 7) วิทยาลัยต่าง ๆ ที่สอนในระดับอนุปริญญา

โดยสถาบันทั้งหมดสังกัดกระทรวงศึกษาธิการแต่ละประเภทมีลักษณะดังนี้ คือ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในการควบคุมคุณภาพของมหาวิทยาลัย รัฐจะกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อเป็นบรรทัดฐานเพื่อการรับรองคุณภาพของมหาวิทยาลัย ซึ่งมาตรฐานจะแตกต่างกันไปตามรูปแบบของมหาวิทยาลัย ปัจจุบันรัฐอนุญาตให้ตั้งมหาวิทยาลัยในระดับจังหวัดได้ เพื่อให้เกิดมหาวิทยาลัยขนาดเล็กที่สามารถตอบสนองชุมชนหรือความต้องการของสาขาวิชาชีพ โดยมหาวิทยาลัยต้องมีการประเมินตนเองเป็นประจำทุกปี การประเมินจากองค์กรภายนอกเชิงคุณภาพจะพิจารณาจากงานวิจัยและเชิงปริมาณจากจำนวนผู้จบการศึกษา (Danuri, 2018: ออนไลน์)

3.3 ระบบธนาคารหน่วยกิต

เมื่อมีกระแสการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการเรียกร้องของ UNESCO และ OECD ที่ต้องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นกระแสในสังคมโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจฐานความรู้ สาธารณรัฐเกาหลีจึงมีนโยบายด้านการศึกษาเพื่อคนทุกคน (Education for all) สร้างระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ หรือ ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อขยายโอกาสในการเรียนระดับอุดมศึกษาให้แก่ทุกคน ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นระบบที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสำคัญ บุคคลทั่วไปที่มีพื้นฐานด้านการศึกษาที่หลากหลายเข้าสู่ระบบการศึกษาที่เปิดกว้าง การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่จึงกลายเป็นเรื่องสำคัญในด้านสังคมและเศรษฐกิจของสังคมเกาหลีที่สอดคล้องกับข้อเสนอของ UNESCO (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 80)

UNESCO Institute of Lifelong Learning (2014: online) อธิบายว่าสาธารณรัฐเกาหลี ใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต Academic Credit Bank System (ACBS) เป็นนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกระบบการศึกษาปกติช่วยให้สามารถเข้าถึงโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยใช้ผลการเรียนรู้จากการเรียนนอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ตั้งแต่วัยเด็กถึงสู่วัยโดยบูรณาการกับระบบ Lifelong Learning System ซึ่งสามารถเชื่อมข้อมูลประวัติและผลงานการเรียนรู้ทั้งหมดด้วยรหัสบัญชีเดียว ส่งเสริมการเรียนรู้ จากการทำงานตลอดชีวิตทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษา โดยเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Korean Qualification Framework: NQF) และคุณวุฒิวิชาชีพ (Vacational Qualification System: VQS) ได้อย่างเป็นระบบที่ชัดเจน (อรุณี ตระการไพโรจน์, 2561: 193 – 194)

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ในระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้มีอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่นักเรียนและเยาวชนในระบบ นอกระบบ ผู้ใช้แรงงาน จนถึงประชาชนนอกสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน กล่าวคือ

- นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
- นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่สามารถศึกษาต่อจนจบการศึกษาได้
- แรงงานที่มีหลักฐานแสดงทักษะและความสามารถ แต่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา
- บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยที่มีความประสงค์จะ

ศึกษาต่อเนื่องในสาขาวิชาที่แตกต่างจากวุฒิที่สำเร็จการศึกษา

- ประชาชนที่ต้องการได้รับหน่วยกิตที่เป็นทางการจากความรู้และทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการทำงาน การฝึกอบรมในสถานประกอบการ
- บุคคลที่เคยศึกษาในวิทยาลัยสังกัดสถานศึกษาเอกชน หรือวิทยาลัยระดับต้นและประสงค์ที่จะโอนหน่วยกิตสู่ระบบมหาวิทยาลัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 80 – 81)

รูปแบบของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้

รูปแบบของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิตมี 3 แบบ คือรูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และรูปแบบตามอัธยาศัย กล่าวคือ

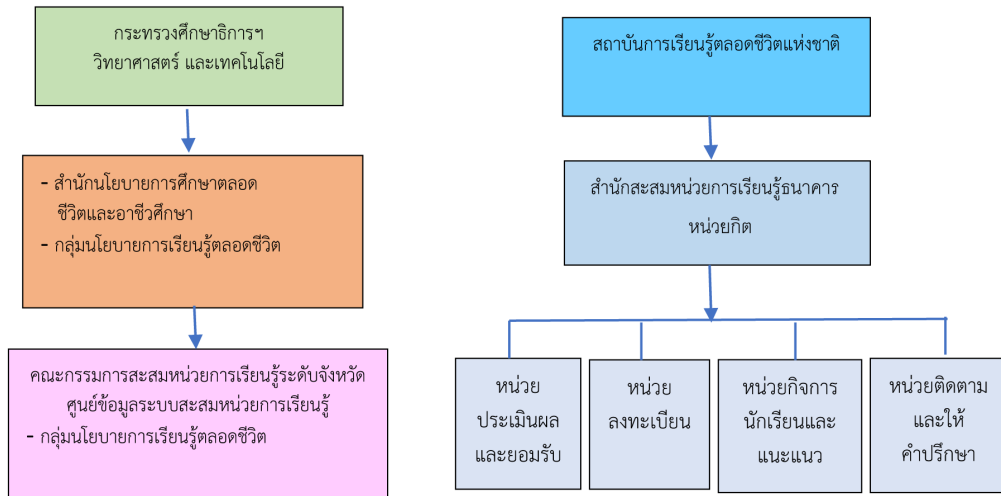
1) รูปแบบการศึกษาแบบทางการ หรือการศึกษาในระบบ คือ การศึกษาที่ประกอบด้วย การเข้าเรียนรายวิชาแบบไม่เต็มเวลาในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทั่วไป และสำเร็จรายวิชาจากสถาบันที่ได้รับการรับรองการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตนั้นถูกออกแบบมาเพื่อเอื้อต่อการจัดตารางที่ยืดหยุ่น

2) รูปแบบการศึกษาแบบไม่เป็นทางการหรือศึกษานอกระบบ คือ รูปแบบการศึกษาแบบไม่เป็นทางการของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 20 ประเภท และหลักสูตรประกาศนียบัตร มากกว่า 1,000 หลักสูตรที่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตมายังการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิตได้ เช่น ธุรกิจ บัญชี วัฒนธรรม ศิลปะ และอื่น ๆ ซึ่งสามารถทำได้ไม่เกิน 3 หลักสูตร/ประกาศนียบัตร ต่อคน

3) รูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย คือการเรียนรู้กับสถาบันที่ได้รับการรับรองโดยระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ หรือได้รับการอบรมจากสถาบันมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญและศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 80 – 81)

ตามทบทวนมติของพระราชบัญญัติการสะสมหน่วยการเรียนรู้ มุ่งเน้นรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายตามเป้าหมายของการประกันการจัดการศึกษาแบบเปิดและยืดหยุ่นในการจัดการศึกษาต่อเนื่องที่มีคุณภาพ ระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต ช่วยให้เกิดการยอมรับประสบการณ์ที่หลากหลายหน่วยการเรียนรู้หรือหน่วยกิตต่าง ๆ อาจมาจากการศึกษาในสถาบันฝึกอบรม หรือการทำงานนอกเวลาประกาศนียบัตรและการผ่านการทดสอบเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยการศึกษาด้วยตนเอง หรือรายวิชาต่าง ๆ ที่ได้รับการยกเว้นในการนี้ มีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ 1 องค์กรหลักคือ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MOEST) และสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning: NILE) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 82)

ดังปรากฏความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างดังแผนภาพโครงสร้างการบริหารการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ดังปรากฏดังภาพที่ 2.11

ภาพที่ 2.11 โครงสร้างการบริหารของการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (ACBS)

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558: 82)

บทบาทหน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้แต่ละระดับดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีหน้าที่เกี่ยวกับ

- 1) การจัดทำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการสะสมหน่วยการเรียนรู้
- 2) อนุมัติหลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษา/หน่วยฝึกอบรม
- 3) เผยแพร่หลักสูตรมาตรฐาน
- 4) อนุมัติปริญญา

สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ มีหน้าที่เกี่ยวกับ

- 1) พิจารณาและอนุมัติคำร้อง
- 2) จัดทำและบังคับใช้แผนการประเมินซ้ำของหลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ

- 3) พัฒนารายวิชาการศึกษาามาตรฐาน
- 4) รับสมัคร ลงทะเบียน และการรับรองหน่วยกิต
- 5) พิจารณาและรับรองคำร้องขอรับปริญญา
- 6) สร้างแบบข้อมูลการสะสมผลการเรียนรู้
- 7) ดำเนินการและปฏิบัติงานคณะกรรมการคัดกรองการรับรองหน่วยการเรียนรู้
- 8) ดำเนินการและปฏิบัติงานศูนย์ข้อมูลและศูนย์แนะแนว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับจังหวัด มีหน้าที่ดำเนินการ

- 1) ลงทะเบียนผู้เรียน
- 2) การยื่นขอการรับรองหน่วยกิตและการยื่นขอรับปริญญาในฐานะผู้แทน (Proxy)

และการให้บริการคำปรึกษาและ

- 3) ข้อมูลการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 83)

การรับรองผลการศึกษา (Accreditation of Education Program)

การรับรองผลการศึกษาหรือผลการเรียนรู้มีเกณฑ์การดำเนินงานเพื่อการรับรอง ดังนี้

- สถานศึกษาจัดการศึกษานอกระบบต้องได้รับการประเมิน หากผ่านการประเมินแล้วจะได้รับการรับรองในฐานะสถาบันการรับรองหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต (Accredited Institute: ACBS) ที่สามารถจัดโปรแกรมและหลักสูตรทางการศึกษาต่าง ๆ ที่ถูกนับเป็นหน่วยกิต เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย

- ครูผู้สอนต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนเต็มเวลาในวิทยาลัยระดับขั้นต้น และจะต้องมีจำนวนอาจารย์ที่เพียงพอและจำนวนชั่วโมงที่ปฏิบัติการสอนของอาจารย์ต้องไม่เกิน 18 ชั่วโมง/สัปดาห์/คน

- ชั้นเรียนควรมีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน และต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการ สำนักงานเลขานุการ สำนักงานแนะแนวทางการศึกษาและห้องสมุดและอื่น ๆ ตามข้อตกลงของกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 83)

หลักสูตรมาตรฐาน

หลักสูตรมาตรฐาน หมายถึง แผนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมซึ่งถูกขึ้นในแต่ละรายวิชา หรือเป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลแก่ผู้สอนในการให้แนวทางสำหรับการเตรียมหลักสูตร นอกจากนี้หลักสูตรมาตรฐานยังให้รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้ หลักสูตรมาตรฐานนี้เป็นผลจากการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MOEST) และสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) ภายใต้อาณัติของความช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ซึ่งจะได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยเป็นประจำทุกปีตามบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิชาการและการพัฒนาทางเทคโนโลยี และการเรียกร้องจากคณาจารย์และนักเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 83 – 84)

การสมัครและลงทะเบียนเรียน (Student Application and Registration)

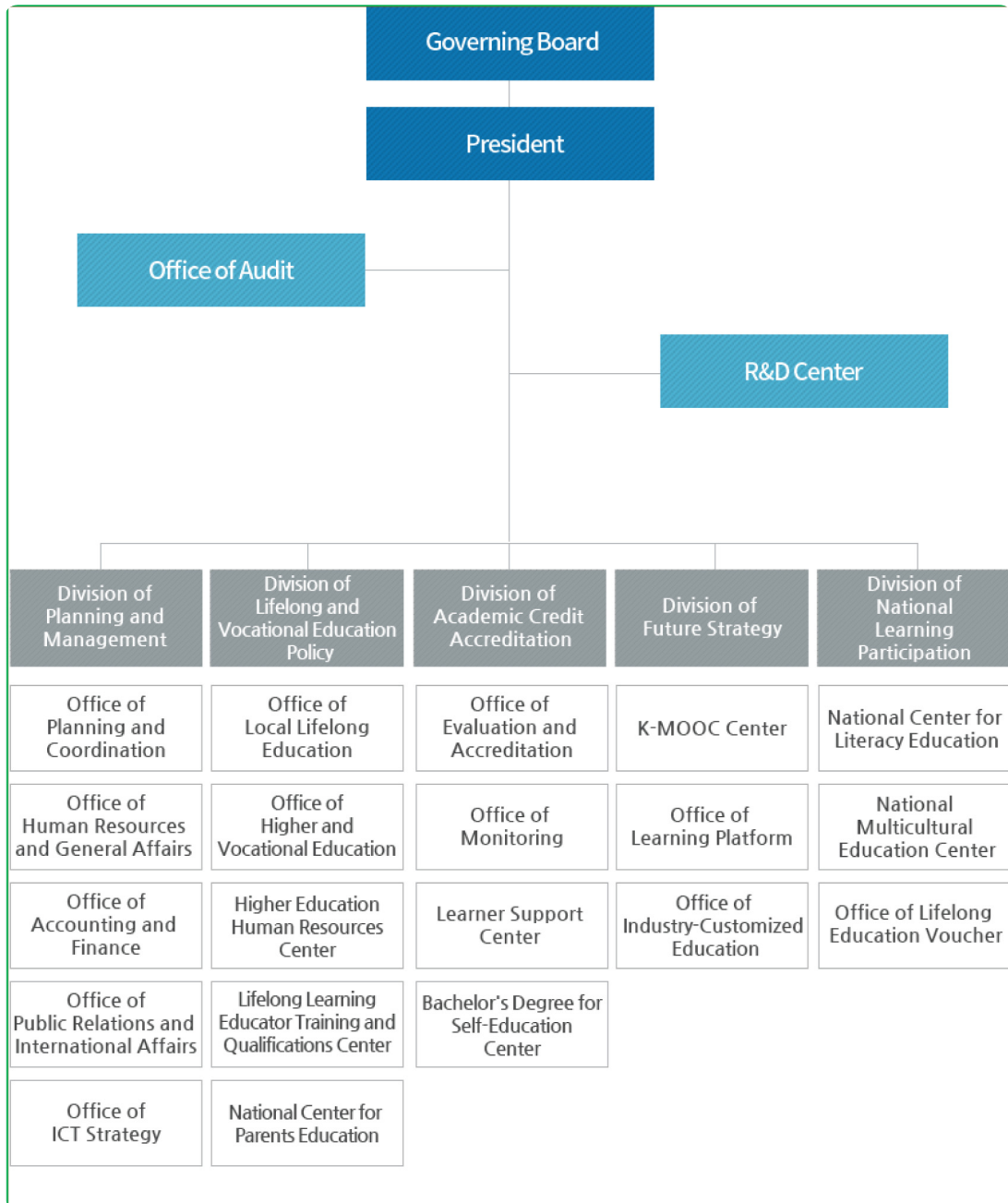
นักเรียนต้องสมัครเพื่อลงทะเบียนในการกรอกแบบฟอร์มการลงทะเบียนเรียนและแบบฟอร์มการรับรองหน่วยกิต ทั้งนี้เอกสารทั้งสองจะต้องยื่นเสนอให้แก่สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจำจังหวัด เมื่อทำการลงทะเบียนแล้ว นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการสะสมหน่วยกิตจนถึงการสำเร็จการศึกษา ระบบธนาคารหน่วยกิต คือกลไกในระบบการบริการข้อมูลที่ครอบคลุม เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงระบบประวัติข้อมูลของตนเองและประวัติการได้รับการยอมรับหน่วยกิต ในการนี้จะได้นำเสนอวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์และพันธกิจ โครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติของเกาหลี ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 84 – 85)

- 1) วิจัยและพัฒนานโยบายการศึกษาตลอดชีวิต
- 2) จัดทำแผนระยะยาวตามนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต
- 3) พัฒนาและสนับสนุนโครงการการศึกษาตลอดชีวิต
- 4) พัฒนาช่วยเหลือและฝึกอบรมนักวิชาการ/นักการศึกษาตลอดชีวิต
- 5) ส่งเสริมเครือข่ายระหว่างสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 6) ส่งเสริมเทศบาล/จังหวัดเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต
- 7) จัดระบบข้อมูลการศึกษาตลอดชีวิต
- 8) จัดการระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และจัดสอบเพื่อรับปริญญาตรีของผู้เรียน

ด้วยตนเอง

- 9) รักษาระบบการตรวจสอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จะเห็นได้ว่า สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติจัดตั้งขึ้นเพื่อมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสอดคล้องกับสภาวะการณ์โลกที่ให้ความสำคัญกับสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการศึกษาเพื่อคนทุกคน คำนึงถึงความสำคัญที่เท่าเทียมกันระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะความรู้และประสบการณ์ที่เกิดจากการทำงาน ฝึกอบรมและอาชีพ จึงกำหนดวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจและหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน โดยมีโครงสร้างการบริหารงานดังปรากฏตามภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.12 โครงสร้างการบริหารของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ

ที่มา: National Institute for Lifelong Education (2017: online)

หลักเกณฑ์ และกระบวนการดำเนินงานระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558: 86 – 88) ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และกระบวนการดำเนินงานระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) จะเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณให้แก่คณาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาในสาขานั้น ๆ จำนวน 7 – 8 คน ร่วมกันร่างหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตร จนกระทั่งหลักสูตรนั้น มีผลบังคับใช้ ทั้งนี้สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติจะเป็นผู้จัดทำงบประมาณในการบริหารจัดการ ส่วนการดำเนินการจะใช้วิธีการจ้างผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ได้มีหลักสูตรที่ได้รับการจัดทำและผ่านการรับรองแล้ว จำนวน 218 วิชาเอก

2. การเทียบโอนรายวิชาของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ จะรับรองทุกรายวิชาที่นักศึกษาเคยศึกษามาในระบบและนอกระบบซึ่งสามารถนำรายวิชามาเทียบโอนหน่วยกิตได้โดยพิจารณาคะแนนตั้งแต่ 60 คะแนนขึ้นไป และจะต้องมีคะแนนหน่วยกิตสะสม 140 หน่วยกิตขึ้นไปจึงจะจบการศึกษา และการสะสมหน่วยกิตในรายวิชาต่าง ๆ ของระบบ ACBS จะไม่มีการหมดอายุ เนื่องจากหลักการของการจัดการศึกษานี้เป็นการศึกษาตลอดชีวิต จึงถือว่าสิ่งที่เรียนมาสามารถนำมาขอรับรองหน่วยกิตเพื่อขอรับวุฒิการศึกษาได้

จากการศึกษาของสถาบันการพัฒนาศึกษาเกาหลี (KEDI) พบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตจำนวน 22 แห่ง ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยที่ได้รับการรับรองเพื่อจัดการอบรมโดยใช้หน่วยกิตของระบบธนาคารหน่วยกิต ผู้ที่ต้องการสมัครเรียน ACBS ในขั้นแรกนั้นต้องกรอกแบบฟอร์มลงทะเบียนและแบบฟอร์มการสมัครลงทะเบียนหน่วยกิต จากนั้นยื่นแบบฟอร์มดังกล่าวที่สถาบันการพัฒนาศึกษาเกาหลี (KEDI) หรือสำนักงานการศึกษาจังหวัด (POE) เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนดังกล่าว ผู้สมัครสามารถเริ่มสะสมหน่วยกิตโดยการลงเรียนรายวิชาที่สถาบันที่ได้รับการรับรอง หรือเข้าร่วมเรียนรายวิชาแบบไม่เต็มเวลาที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยที่สามารถเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ และประกาศนียบัตรได้

3. คุณสมบัติของผู้ที่ต้องการเข้ารับการศึกษามานระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้

3.1 ผู้ที่เคยศึกษาในระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย แต่ไม่สามารถเรียนจบตามหลักสูตรต่อมาต้องการเข้ารับการศึกษากครั้ง สามารถนำหน่วยกิตรายวิชาที่เคยศึกษา มาแล้วมาขอเทียบโอนเพื่อสะสมเป็นหน่วยกิตที่จะขอรับรองวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาได้

3.2 ผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรจากการเข้ารับการอบรมในวิชาชีพต่าง ๆ และต้องการที่จะได้รับหน่วยกิตอย่างเป็นทางการจากการอบรมนั้นสามารถมาขอเทียบหน่วยกิตอย่างเป็นทางการจากระบบ ACBS ได้ โดยอาจารย์และคณะกรรมการจะเป็นผู้ตรวจสอบว่าจะได้รับหน่วยกิตเท่าไร

3.3 ผู้ที่ได้รับปริญญาบัตรและต้องการได้รับปริญญาใบที่ 2 หรือผู้ที่มีวุฒิมหาบัณฑิตในระดับอนุปริญญา ต้องการวุฒิมหาบัณฑิตที่สูงขึ้นและต่อเนื่องจากวุฒิบแรก

3.4 ผู้ที่มีใบประกาศนียบัตรด้านวิชาชีพเฉพาะมาก่อน และต้องการคุณวุฒิที่สูงขึ้น

3.5 ผู้ที่มีทักษะฝีมือในกลุ่มงานด้านศิลปะดนตรี วัฒนธรรม หรือได้เข้ารับการอบรมในการสืบทอดทักษะหรือฝีมือด้านนี้ สามารถขอเทียบหน่วยกิตจากระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ได้

3.6 ผู้ที่ต้องการเข้ารับการสอบเพื่อรับใบประกอบวิชาชีพเฉพาะ เช่น นักการบัญชี นักกฎหมาย สามารถเอาผลการเรียนในระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้/ธนาคารหน่วยกิต ไปยื่นขอสอบได้

3.7 ผู้ที่ต้องการรับปริญญาบัตรในระดับปริญญาตรีเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในการนี้ อายุของผู้เรียน อายุของผู้ที่สมัครเรียนการสะสมหน่วยการเรียนรู้/ธนาคารหน่วยกิตส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21 – 24 ปี ส่วนผู้สมัครเรียนวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั่วไป อายุส่วนใหญ่คือ 22 – 24 ปี

4. การสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้เรียนในระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้/ธนาคารหน่วยกิตสามารถสะสมหน่วยกิตผ่าน 6 ช่องทาง คือ

4.1 สะสมรายวิชาที่ได้รับการรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผู้ที่ต้องการเรียนผ่านระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้/ธนาคารหน่วยกิตจะต้องสะสมหน่วยกิตที่ได้รับการรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการผ่านเครือข่ายของมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอื่น ๆ ที่มีอยู่ทั่วประเทศเกาหลี

4.2 ได้ใบรับรองระดับชาติหรือใบรับรองจากสถาบันเอกชนที่ได้รับการยอมรับสามารถขอรับรองหน่วยกิตได้

4.3 ผ่านการสอบระดับปริญญาตรีสำหรับการศึกษาด้วยตนเอง หรือรายวิชาที่สอบเพื่อยกเว้นไม่ต้องเรียนรายวิชานั้น อาจขอรับรองหน่วยกิตได้

4.4 ได้เรียนในหลักสูตรครบสมบูรณ์ในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองหน่วยกิตผู้ที่จบการศึกษาหรือลาออกก่อนจบการศึกษาสามารถขอรับรองหน่วยกิตที่เคยเรียนมาแล้ว

4.5 สามารถเรียนในหลักสูตรได้ครบถ้วนผ่านการเรียนในช่วงเวลาที่สะดวก ผู้ที่เข้าเรียนครบถ้วนในการลงทะเบียนตามระบบในสถาบันที่เปิดสอน ตามเวลาที่คุณเรียนสามารถเรียนได้สะดวกสามารถขอรับรองหน่วยกิตได้โดยจ่ายค่าหน่วยกิต

4.6 มีทักษะหรือผ่านการอบรมในด้านที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ สามารถขอรับรองหน่วยกิตในทักษะและประสบการณ์ที่มีอยู่ได้โดยผ่านกระทรวงวัฒนธรรม

5. การมอบปริญญาของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้

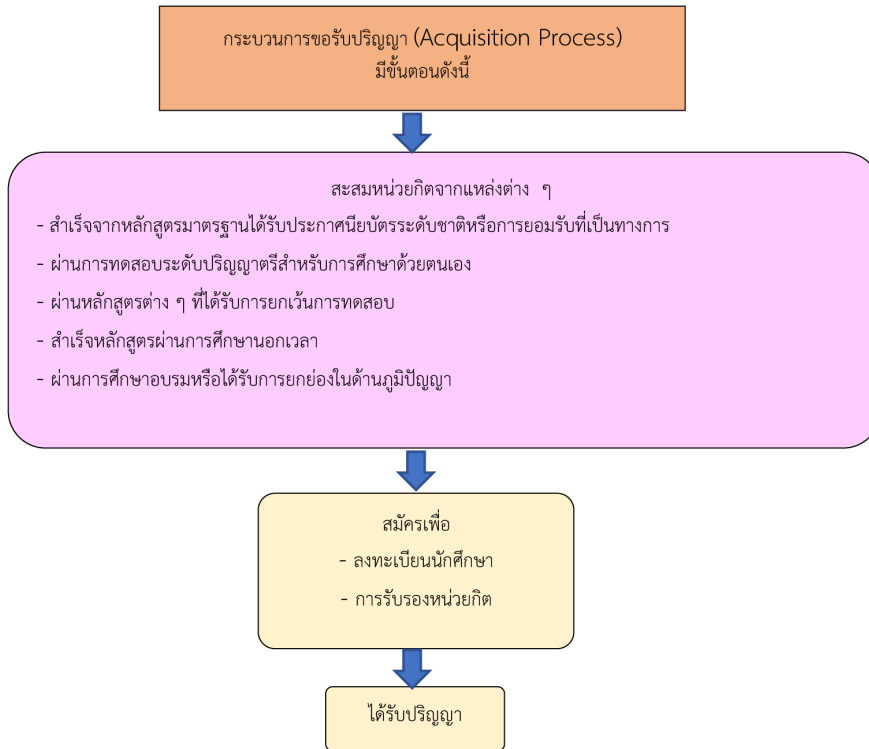
การดำเนินงานเกี่ยวกับการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสาธารณรัฐเกาหลี นับว่าเป็นระบบการศึกษาที่ยอมรับความสามารถของผู้เรียน จากหลากหลายสาขาวิชา จากสถาบันต่าง ๆ และหน่วยงานการศึกษานอกระบบที่ต้องยอมรับด้วยระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มาจากพื้นฐานการศึกษาที่ต่างกัน หากเรียนครบตามหลักสูตรจะได้รับปริญญาหรืออนุปริญญา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา วุฒิการศึกษาที่ได้รับโดยกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นผู้อนุมัติรับรองการจบการศึกษา พิจารณาปีละครั้งในเดือนกุมภาพันธ์ โดยรัฐมนตรีเป็นผู้มอบปริญญา มีคณะกรรมการบริหารของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาอนุมัติปริญญา หากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนมากกว่า 48 หน่วยกิต จากหลายมหาวิทยาลัย นักศึกษาผู้นั้นก็จะสามารถเลือกรับปริญญาจากมหาวิทยาลัยนั้น ๆ ได้ แต่ต้องเลือกรับจากที่ใดที่หนึ่งเพียงแห่งเดียวเท่านั้น

6. การขอรับปริญญา

ผู้เรียนสามารถขอรับปริญญาได้ด้วยวิธีการรวบรวมจำนวนหน่วยกิตผ่านวิธีการสะสมหน่วยการเรียนรู้ตามข้อ 4.1 - 4.6 ข้างต้น ทั้งนี้ โดยผู้เรียนจะต้องมีจำนวนหน่วยกิตสะสมสำหรับระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี และมีขั้นตอนการศึกษาในการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต

กระบวนการขอรับปริญญา (Acquisition Process) มีขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 2.13 กระบวนการขอรับปริญญา

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558: 88)

การขอรับรองแผนการเรียน

การรับรองแผนการเรียน เป็นกระบวนการในการประเมินและรับรองหลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยสถาบันการศึกษา/สถานศึกษา เมื่อแผนการได้รับการรับรองว่าเทียบเท่ากับแผนการเรียนในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผู้เรียนได้รับหน่วยกิตที่ถือเป็นทางการได้ แผนการเรียนจะได้รับการรับรองขึ้นอยู่กับรายวิชาและวิชาเอก ทั้งนี้สถาบันการศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาต่าง ๆ ที่เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเปิดสอนในรายวิชาต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดสอนรายวิชาคู่กับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถานฝึกอบรบอาชีวศึกษา และสถานศึกษาเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 88 – 89)

การรับรองมาตรฐานหลักสูตรตามระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของเกาหลี (MOESt) เป็นผู้กำกับดูแลรับรองและควบคุมมาตรฐานหลักสูตร ในการนี้กระทรวงฯ เป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน การประเมิน การรับรองหน่วยกิตประเภทวุฒิการศึกษา วิชาเอก วิชาเลือก และชั่วโมงในการเรียนสำหรับผู้เรียน สถาบันการศึกษาและสถาบันอาชีวศึกษา ปัจจุบันระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ มีการรับรองหลักสูตรในระดับปริญญาตรีแล้ว 24 หลักสูตร 109 สาขาวิชา และยังรับรองหลักสูตรในสาขาศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญจำนวน 119 สาขาวิชา ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับอนุปริญญา

หลักสูตรในระดับปริญญาตรี เช่น Home Economics, Business Administration, Economics, Engineering, Tourism, Liberal Arts, Law, Science, Fine Arts Fashion

หลักสูตรในระดับอนุปริญญา เช่น Home Economics, Business Administration, Engineering, Tourism, Military Science, Agriculture (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 88 – 89)

การพัฒนาการสะสมหน่วยการเรียนรู้

การพัฒนาการสะสมหน่วยการเรียนรู้มีมาอย่างต่อเนื่องและขยายเพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านผู้ลงทะเบียนเรียนรายวิชา หลักสูตรที่ได้รับการรับรอง และการจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 89)

รูปแบบการศึกษาของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้

รูปแบบของการสะสมหน่วยการเรียนรู้/ธนาคารหน่วยกิตมี 3 แบบ คือรูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และรูปแบบตามอัธยาศัย กล่าวคือ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 89 – 90)

- 1) รูปแบบการศึกษาแบบทางการ คือ การศึกษาที่ประกอบด้วย การเข้าเรียน รายวิชาแบบไม่เต็มเวลาในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทั่วไป และสำเร็จรายวิชาจากสถาบันที่ได้รับการรับรองการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตนั้นถูกออกแบบมาเพื่อเอื้อต่อการจัดตารางที่ยืดหยุ่น
- 2) รูปแบบการศึกษาแบบไม่เป็นทางการหรือการศึกษานอกระบบ คือ รูปแบบการศึกษาแบบไม่เป็นทางการของระบบหน่วยสะสมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 20 ประเภท และหลักสูตรประกาศนียบัตร มากกว่า 1,000 หลักสูตรที่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตมายังระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิตได้ เช่น ธุรกิจ บัญชีวัฒนธรรม ศิลปะ และอื่น ๆ ซึ่งสามารถทำได้ไม่เกิน 3 ประกาศนียบัตร/หลักสูตร ต่อคน
- 3) รูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย คือการเรียนรู้กับสถาบันที่ได้รับการรับรอง โดยระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ หรือได้รับการอบรมจากสถาบันมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

กรณีศึกษาโครงการ Korea Smart Learning (KSL)

การเรียนรู้อย่างชาญฉลาด (Smart Learning) ถูกนำมาใช้ในยุคที่คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา เนื่องจากมีอุปกรณ์ด้านสารสนเทศที่ทันสมัย หรือเรียกว่า “Smart Devices” แนวความคิดเรื่องการเรียนรู้อย่างชาญฉลาดเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ของรัฐบาลที่มุ่งไปยังการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนชาวเกาหลีใต้ทุกคนโดยรัฐบาลของประธานาธิบดี กิม-ฮเย (ปี 2556 – ปัจจุบัน) ได้ดำเนินโครงการ Korea Smart Learning (KSL) ซึ่งเป็นการสร้างการบูรณาการในระดับชาติ เพื่อเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โครงการ KSL รัฐบาลได้เตรียมบริการเว็บท่าเป็นช่องทางสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างชาญฉลาด (Smart Lifelong Learning Portal Service) ซึ่งเปิดกว้างให้กับทุกคนในประเทศและในองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมถึง National Center For Smart Lifelong Education (NCSLE) และรัฐบาลกำลังสร้างระบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน โครงการ KSL มีสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) เป็นองค์กรกลางในการประสานกับองค์กรต่าง ๆ เช่น สถาบันวิจัยด้านการศึกษาแห่งชาติ (Korean Educational Research Institute : KERIS) ระบบถ่ายทอดทางการศึกษา เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 90)

ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตฯ (NCSLE) ได้จัดโปรแกรมให้คำปรึกษาด้านการเรียนรู้ที่จัดให้กับแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ และระบบการประเมินและรับรองผลการเรียนในระดับประเทศ ซึ่งจะทำให้ชาวเกาหลีทุกคนได้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษาที่มีคุณภาพ และผู้เรียนยังสามารถได้รับปริญญาเทียบเท่ากับปริญญาที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยทั่วไป สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) ได้จัดตั้งเว็บท่า ซึ่งหมายถึงเว็บที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การเรียนรู้

ตลอดชีวิตที่เชื่อมต่อกับเมืองการเรียนรู้ตลอดชีวิต 118 แห่ง และสถาบันการศึกษาตลอดชีวิต 13 แห่ง ขณะเดียวกันมีการพัฒนาและกระจายโปรแกรมการศึกษาตลอดชีวิตทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์และแบ่งปันเครือข่ายกับองค์กรที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยที่สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตระดับท้องถิ่นต่าง ๆ จะเป็นผู้รับผิดชอบการสร้างเว็บไซต์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

กรณีตัวอย่างที่แสดงถึงระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างชาญฉลาดในจังหวัดเคียงจีโด (Gyeonggi) คือ เว็บไซต์การเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้ชื่อ ‘Learning Moa Gil (gil.gg.go.kr)’ ที่บรรจุข้อมูลและความรู้ทั้งหมดของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดเคียงจีโด ทั้งนี้เว็บท่ากิล (Gil) ได้ทำให้เกิดเส้นทางสายใหม่ขึ้น โดยเป็นผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 31 เมือง/เขตที่กระจายตัวอยู่ในจังหวัดเคียงจีโด และได้รับการออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการบรรยาย การจัดงานและนิทรรศการที่ดำเนินการโดยสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลทำได้ง่ายและรวดเร็ว เมนูบนเว็บท่าได้ถูกจัดไว้ในรูปแบบที่เป็นมิตรกับผู้ใช้ซึ่งเว็บท่านี้ประกอบด้วยระบบสนับสนุนและการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่วนบุคคล ได้แก่ การจัดทำหน้าเว็บหลัก (Homepage) ระบบการบริหารจัดการการศึกษา และการวางแผนด้านทรัพยากรในองค์กร (Enterprise Resource Planning: ERP) ซึ่งทั้งหมดจะเป็นบริการโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายสำหรับสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัดเคียงจีโดเชื่อมต่อกับไซต์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองหรือเขต โดยมีเจตนาที่จะให้ประชากรในท้องถิ่นเข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประโยชน์บนเว็บไซต์ไปได้อย่างง่ายดาย และรวดเร็วยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์จากเว็บไซต์แล้ว ยังคาดว่า เว็บท่านี้จะมีประสิทธิภาพในการสร้างความร่วมมืออีกทั้งแบ่งปันความรู้และความสามารถพิเศษที่แต่ละบุคคลได้รับจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่ พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MOEST) และสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) จะสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างชาญฉลาดขึ้นทั่วประเทศโดยการจัดตั้งและดำเนินการศูนย์สนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความสุข (Happy Learning Support Centers) ในหมู่บ้านในพื้นที่ชนบทจำนวน 3,586 แห่ง โดยศูนย์เหล่านี้จะทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชนบทอย่างเต็มที่ โดยจะใช้ผู้ฝึกสอนการศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองระดับประเทศในการทำหน้าที่ผู้จัดการการเรียนรู้เพื่อช่วยประชาชนในการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด

จากความสำเร็จในการดำเนินโครงการ KSL รัฐบาลของประเทศเกาหลีต้องการสร้างประเทศแห่งการเรียนรู้และศึกษาอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นประเทศที่ผู้คนสามารถเข้าถึงโปรแกรมและองค์กรการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ทุกที่ ทุกเวลา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 90 - 91)

3.4 นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต

เกาหลีใต้ทำการปฏิรูปการศึกษาครั้งแรกในปี พ.ศ. 2538 เพื่อรองรับสังคมแห่งการเรียนรู้ และการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของเกาหลีที่สำคัญมีดังนี้

1) ปฏิรูปโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ

เกาหลีใต้ปรับโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2544 และเปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงศึกษาธิการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีอำนาจที่ครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาในโรงเรียน ไปจนถึงการศึกษาเพื่อสังคมและการศึกษาตลอดชีวิตในทุก ๆ ภาคส่วนของสังคม โครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กระทรวงที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง และสำนักงานเขตการศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งกระทรวง ได้กระจายอำนาจการบริหารจัดการและงบประมาณให้แก่หน่วยงานในระดับท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการมีสภาที่ปรึกษาระดับนโยบาย (Advisory Council for Education and Human Resources Development Policy) ซึ่งมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ประธานาธิบดี และมีสภาที่ปรึกษาด้านการศึกษา (Central Council on Education) มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่รองนายกรัฐมนตรีที่ดูแลการศึกษาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

2) ปฏิรูปหลักสูตร กำหนดคุณลักษณะผู้เรียนในอนาคต

หลักสูตรการศึกษาประกอบด้วยหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาที่โรงเรียนและครูสามารถจัดทำขึ้นตามลักษณะและจุดประสงค์ของแต่ละโรงเรียนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปรับปรุงหลักสูตร ครั้งที่ 7 ในปี พ.ศ. 2540 กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในอนาคตให้เป็นที่รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาบุคลิกภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการพัฒนาอาชีพ รู้จักสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวมและอุทิศตนเพื่อพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานของประชาธิปไตย หลักสูตรจึงเป็นทั้งมาตรฐานหลักของการศึกษา และเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาแบบเรียนและคู่มือครู

3) ปฏิรูปอุดมศึกษา สู่ความเป็นเลิศในสังคมฐานความรู้

รัฐบาลเกาหลีมีเป้าหมายพัฒนามหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเป็นเลิศ มีความหลากหลายและเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญ มหาวิทยาลัยจึงต่างแข่งขันกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ก้าวทันสังคมฐานความรู้และก้าวสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำ โดยการปรับปรุงคุณภาพและการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการวิจัยและพัฒนา และการผลิตกำลังคนให้ตอบสนองความต้องการภาคอุตสาหกรรม

โดยกำหนดเป้าหมาย (Benchmark) ในการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพสูง ได้มีการยกเลิกกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพมหาวิทยาลัยให้เข้มแข็งมีอิสระในการบริหาร (Autonomy) สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นประสิทธิภาพของอุดมศึกษา มีการปรับปรุงการบริหารจัดการและพัฒนานวัตกรรม เพื่อยกระดับความสามารถของผู้เรียนให้มีมาตรฐานในระดับนานาชาติ เน้นการเรียนรู้ที่ไร้พรมแดน เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในสังคมโลกยุคใหม่ โดยเน้นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ก้าวล้ำนำยุคในสังคมฐานความรู้ นักศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการแสวงหาข้อมูลและมีทักษะทางภาษาต่างประเทศ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ, 2557: ออนไลน์)

สาธารณรัฐเกาหลีมีพัฒนาการของการสะสมหน่วยการเรียนรู้มาโดยลำดับ จากกระแสโลกและข้อเรียกร้องขององค์การ UNESCO ที่ต้องการให้เกิดการศึกษาเพื่อคนทุกคน การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เริ่มจากการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นรับผิดชอบ การออกพระราชบัญญัติจนกระทั่งมีหน่วยงานรับผิดชอบการสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นการเฉพาะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 80)

3.5 ประโยชน์ที่เกิดจากระบบธนาคารหน่วยกิต

ประโยชน์หรือผลลัพธ์ที่คาดหวังจากระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต มีความคาดหวังว่า ระบบธนาคารหน่วยกิตจะสามารถ

- รับประกันสิทธิในการเข้าถึงการเรียนรู้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ผ่านวิธีการ ความมุ่งหมายและสื่อการสอนที่หลากหลาย และนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้โดยการยอมรับความแตกต่างของประสบการณ์ที่มีมาก่อนของแต่ละบุคคล
- ช่วยให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยให้มีโอกาสแสวงหาการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองผ่านรูปแบบทางเลือกต่าง ๆ ของการศึกษาต่อเนื่อง
- เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ ทั้งแนวตั้งและแนวนอน เป้าหมายที่ตั้งไว้ มีฉันทามติร่วมกันตลอดจนเกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
- เพิ่มทางเลือกในการได้รับคุณวุฒิระดับปริญญาตรี รวมทั้งช่วยลดอุปสรรคและข้อจำกัดของนักเรียนในการเข้าสู่มหาวิทยาลัยได้ทางหนึ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 81)

จุดเด่นของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสาธารณรัฐเกาหลี

1. ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาเพื่อคนทุกคนที่สอดคล้องกับกระแสโลกและปฏิญญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อคนทุกคนและการศึกษาตลอดชีวิตขององค์การ UNESCO และเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนให้ความสำคัญต่อการศึกษาและการเรียนรู้มากขึ้น
2. ใช้การสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต มาใช้ในการศึกษาต่อของผู้เรียน ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ส่งผลให้รับประกันสิทธิในการเข้าถึงการเรียนรู้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ผ่านวิธีการ ความมุ่งหมายและสื่อการสอนที่หลากหลาย และนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการยอมรับความแตกต่างของประสบการณ์ที่มีมาก่อนของแต่ละบุคคลก่อให้เกิดความประหยัด คุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและประชาชน
3. ช่วยให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยให้มีโอกาสแสวงหาการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองผ่านรูปแบบทางเลือกต่าง ๆ ของการศึกษาต่อเนื่อง
4. เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบทั้ง แนวตั้งและแนวนอน เป้าหมายที่ตั้งไว้ มีฉันทามติร่วมกัน ตลอดจนเกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพิ่มทางเลือกในการได้รับคุณวุฒิระดับปริญญาตรีรวมทั้งช่วยลดอุปสรรคและข้อจำกัดของนักเรียนในการเข้าสู่มหาวิทยาลัยได้ทางหนึ่ง
6. ตอบสนองผู้ต้องการศึกษาต่อในระบบการศึกษาได้อย่างกว้างขวางผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเข้าระบบครั้งเดียว สามารถใช้กับการเรียนในทุกมหาวิทยาลัย
7. เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการมีหน่วยงานรับผิดชอบการสะสมหน่วย การเรียนรู้โดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 92)

3.6 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตให้ประสบความสำเร็จ

ปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ

ด้วยความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยที่ห่างไกลอื่น ๆ ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (ACBS) จึงเปิดโอกาสทางด้านการศึกษามากกว่า ยอมรับผู้สมัครที่มีความแตกต่างและหลากหลายของประสบการณ์เรียนรู้และอนุมัติหน่วยกิตที่ผู้สมัครมีอยู่ก่อนแล้ว โดยสถาบันที่ได้รับการรับรอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 90)

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นคนส่วนใหญ่คิดว่าปริญญาที่ได้รับจากระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (ACBS) นั้น ไม่มีค่าหรือน่ายกย่องเท่ากับปริญญาที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยทั่วไป และมีสิ่ง que ทุกคนสงสัยคือ ระบบธนาคารหน่วยกิตจะพัฒนานักเรียนที่มีความแตกต่างกันหลาย ๆ อย่างได้ เช่นเดียวกับผู้ที่จบจากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยทั่วไปได้อย่างไรการขาดแคลนผู้ลงทะเบียนเรียน อัตราของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วไปที่เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในสถาบันทั่วไปและประกาศนียบัตรชั้นสูงยังมีจำนวนมาก ประกอบกับการยอมรับทางสังคมต่ำ และความไม่เชื่อถือด้านคุณภาพการศึกษาทำให้ผู้สมัครเรียนมีความลังเลที่จะเข้าร่วมระบบ ACBS และภาพลบของปัญหาการจัดการระบบทำให้ผู้สมัครชะลอการตัดสินใจลงทะเบียนเรียนกับธนาคารหน่วยกิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 90)

ข้อเสนอแนะของสาธารณรัฐเกาหลีที่สมควรนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของประเทศไทย

ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิตของสาธารณรัฐเกาหลีเป็นแนวทางที่ดีที่สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทย เนื่องจากทั้งสองประเทศมีระบบการศึกษาลักษณะคล้ายกัน และกำลังพยายามทำการปฏิรูปการศึกษาของประเทศเช่นกันในการปรับใช้กับประเทศไทยนั้นควรเริ่มตั้งแต่

1. จัดตั้งองค์กรอิสระคล้ายการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) เพื่อทำหน้าที่ในการจัดระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตการเทียบโอน การรับรองผลการเรียนรู้ กำกับดูแล และมีอำนาจในการกำหนดนโยบายของการศึกษาตลอดชีวิตของตนอย่างเป็นอิสระ
2. จัดทำระบบการเทียบโอนอย่างเป็นดังเช่น ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต
3. พัฒนาหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นระบบที่สามารถเทียบโอนระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
4. สร้างความร่วมมือกันระหว่างวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ที่สามารถรองรับการเทียบโอนหน่วยกิตอย่างเป็นระบบ และการส่งต่อผู้เรียนจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การอุดมศึกษา
5. กระจายอำนาจทางการบริหารสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นการขยายฐานการศึกษาได้ดีและการนำความรู้เข้าสู่ผู้เรียนทุกระดับ

6. พัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการรองรับระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

7. นำจุดเด่นของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสาธารณรัฐเกาหลีมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดความคล่องตัว เช่น การให้นักศึกษาปริญญาตรีสามารถลงทะเบียนเรียนมหาวิทยาลัยใดก็ได้ ในสาขาต่าง ๆ ที่สนใจ และสะสมเป็นหน่วยการเรียนรู้ไว้ แต่เลือกจบได้เพียงมหาวิทยาลัยเดียว หรือการยอมรับในประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนที่มีมาก่อนและใช้วิธีการรับรองหรือเทียบโอนการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 92 - 93)

4. ญี่ปุ่น

4.1 บริบทของประเทศ

ภูมิศาสตร์

ประเทศญี่ปุ่นตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือและทะเลญี่ปุ่น พื้นที่ของญี่ปุ่นคิดเป็น 377,873 ตารางกิโลเมตรซึ่งมีขนาดใกล้เคียงกับประเทศเยอรมนีและสวีเดนรวมกัน หรือมีขนาดเล็กกว่าแคลิฟอร์เนียเล็กน้อย ประเทศญี่ปุ่นประกอบด้วย เกาะหลัก 4 เกาะ ล้อมรอบด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยกว่า 4,000 เกาะ โดยมีเกาะหลัก 4 เกาะ ซึ่งมีพื้นที่ดังแสดงในตารางที่ 2.11 ลักษณะภูมิประเทศของญี่ปุ่นมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแนวชายฝั่งที่มีทิวทัศน์แตกต่างกัน ภูเขาสูงตระหง่านซึ่งโดยมากเกิดจากภูเขาไฟที่ยังไม่สงบ มีหุบเขาโค้งเคียวไปมา (องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.ก: ออนไลน์)

ภาษา

ในประเทศญี่ปุ่นใช้ภาษาราชการเพียงภาษาเดียวนั้นคือภาษาญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามชาวญี่ปุ่นจำนวนมากสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่บรรจุอยู่ในการศึกษาภาคบังคับที่ทุกคนต้องเรียนรู้ (องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.ช: ออนไลน์)

ตารางที่ 2.11 ขนาดของเกาะหลักทั้งสี่ของญี่ปุ่น

เกาะ	ขนาด (ตารางกิโลเมตร)
ฮอกไกโด (เกาะทางเหนือ)	83,457
ฮอนชู (เกาะหลัก)	231,121
ชิโกกุ (เกาะที่เล็กที่สุดในบรรดาเกาะหลัก)	18,793
คีวชู (เกาะทางใต้)	42,194

ที่มา: องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ม.ป.ป.ก: ออนไลน์)

ประชากร

ญี่ปุ่นมีประชากรกว่า 126 ล้านคน และชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเมืองที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น เมืองหลวงของประเทศญี่ปุ่นคือโตเกียว ส่วนประชากรในพื้นที่มหานครโตเกียวซึ่งรวมถึงตัวเมืองและปริมณฑลมีประมาณ 12 ล้านคน (องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.ค: ออนไลน์)

4.2 ระบบการศึกษาของประเทศ

ประเทศญี่ปุ่นมีกระทรวงที่รับผิดชอบการศึกษาคือ กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology: MEXT) การศึกษาของญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ (Jeducation.com, n.d., online)

1) การศึกษาระดับต้น ได้แก่ การศึกษาขั้นอนุบาล ซึ่งเริ่มเข้าศึกษาตั้งแต่อายุ 3 ปี จนถึงอายุ 5 ปี และชั้นประถมศึกษา 1 - 6 ตั้งแต่อายุ 6 ปี ไปจนถึง 12 ปีโดยประมาณ

2) การศึกษาระดับกลาง ได้แก่ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี

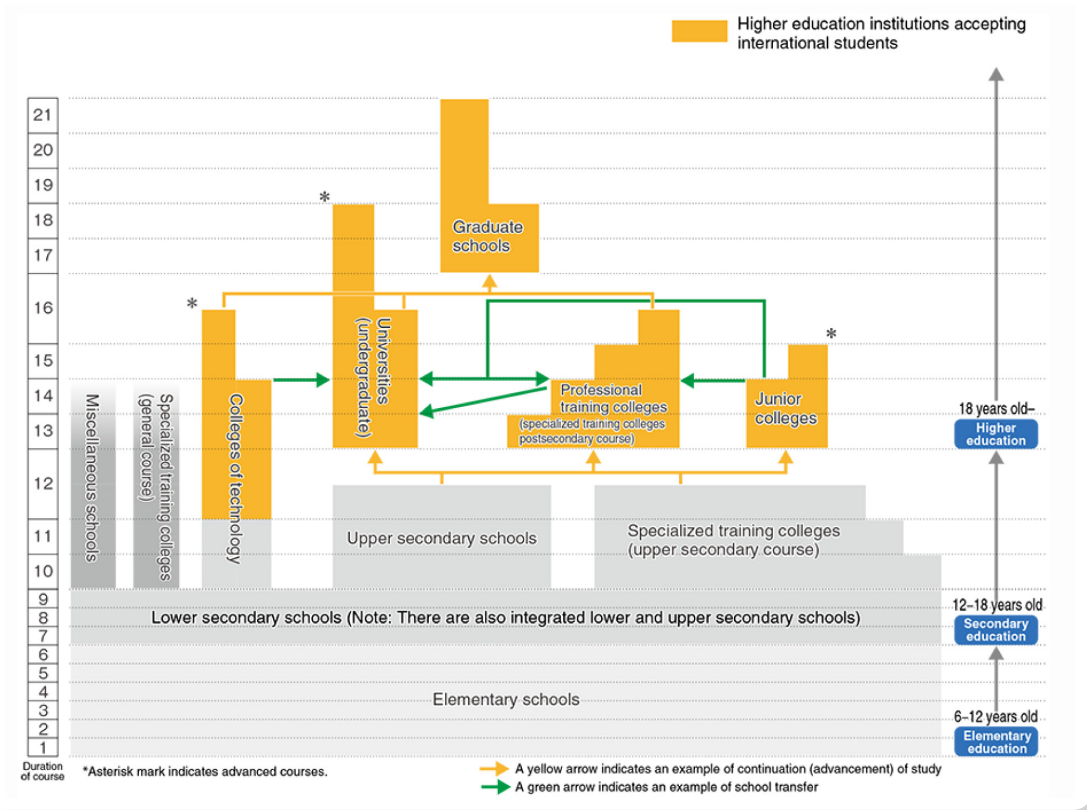
3) การศึกษาระดับสูง ได้แก่ การศึกษาในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ในประเทศญี่ปุ่น การศึกษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เด็กญี่ปุ่นทุกคนต้องเข้าเรียนตั้งแต่อายุ 6 ขวบ และถูกกำหนดให้ต้องผ่านการศึกษภาคบังคับเป็นเวลา 9 ปี คือ จบมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างไรก็ตาม เด็กญี่ปุ่นมากกว่าร้อยละ 97 ศึกษาต่อจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยที่สามในสี่เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมปลาย สายสามัญ ในขณะที่หนึ่งในสี่ที่เหลือเข้าเรียนในสายอาชีพ เช่น

วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยละ 25.3 ของผู้เรียนจบชั้นมัธยมปลาย จะไปศึกษาต่อในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ในขณะที่อีกหลายคนเลือกที่จะไปศึกษาในวิทยาลัยระดับอนุปริญญา วิทยาลัยเทคนิค หรือวิทยาลัยอาชีวศึกษา (หลักสูตรวิชาชีพชั้นสูง) (Jeducation.com, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

ประเทศญี่ปุ่น มีสำนักงานนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning Policy Bureau) รับผิดชอบด้านนโยบายและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเฉพาะ การจัดการศึกษาของญี่ปุ่นยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ภาคบังคับและหลังภาคบังคับ) เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จังหวัด/เทศบาล) สำหรับการศึกษภาคบังคับ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล โดยคณะกรรมการการศึกษาเทศบาล (Municipal Board of Education) และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาพิเศษ สำหรับคนพิการ พิพิธภัณฑ ห้างสมุดประชาชน การศึกษาตลอดชีวิต ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษาและอื่น ๆ นอกเหนือจากสถาบันอุดมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด (Prefectural Board of Education) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 54 – 55)

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีเทคโนโลยีการค้นคว้าระดับสูงและมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ในมหาวิทยาลัยหรือบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันวิจัยของเอกชนต่าง ๆ มีการทำวิจัยพื้นฐานหรือการวิจัยประยุกต์ที่ล้ำหน้าไปทุกวัน ทำให้มีเทคโนโลยีหรือทฤษฎีใหม่ ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีการค้นคว้าหรือทฤษฎี ศาสตร์และศิลป์เหล่านี้จะเป็นแนวคิดและเครื่องมือช่วยในการใช้ชีวิตของผู้คนบนโลกหรือสังคม ทั่วโลก มีการให้การศึกษาระดับสูงที่หลากหลายเพื่อเป็นพื้นฐานของสังคม จำนวนมหาวิทยาลัยในญี่ปุ่นมีมากกว่า 700 แห่ง อีกทั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษาอีกเกือบ 3,000 แห่ง มีการขยายการให้การศึกษาอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากขอบเขตการศึกษาที่เคยมีมา เช่น กฎหมาย เศรษฐกิจ วิศวกรรม วิทยาศาสตร์ เป็นต้น แล้วยังมีสาขาที่เป็นยุคปัจจุบัน เช่น สิ่งแวดล้อม ข้อมูลสารสนเทศ การท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งยังมีสาขาการ์ตูนหรือแอนิเมชัน คอมพิวเตอร์ เกมส์ ฯลฯ อีกด้วย (Japan Study Support Information for International Students, ม.ป.ป.: ออนไลน์) โดยสรุปภาพรวมระบบการศึกษาประเทศญี่ปุ่น ดังแสดงในภาพที่ 2.14

ภาพที่ 2.14 ระบบการศึกษาประเทศญี่ปุ่น

ที่มา: Study in Japan, n.d.: online

4.3 ระบบธนาคารหน่วยกิต

ในการทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ พบว่าระบบธนาคารหน่วยกิตของญี่ปุ่นสามารถแบ่งออกเป็น ดังนี้ 1) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 56 – 57)

4.3.1 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น

ก. การศึกษาภาคบังคับ ได้แก่ การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ตอนต้น

1) โครงสร้างการบริหารหลักเกณฑ์

รัฐธรรมนูญและกฎหมายแม่บทการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ได้บัญญัติชัดเจนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรับผิดชอบในการนำเด็กชายและหญิงในปกครองของตนที่มีอายุตามเกณฑ์คือ 6 – 14 ปี (ครบอายุ 6 ปีภายในวันที่ 1 เมษายน) เข้ารับการศึกษาภาคบังคับแบบให้เปล่าในโรงเรียนของรัฐที่อยู่ในเขตบริการใกล้บ้าน อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้คณะกรรมการการศึกษาของท้องถิ่นยืดหยุ่นการเข้าเรียนของนักเรียนในระบบโรงเรียน โดยพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของนักเรียน สามารถขอโอนย้ายนักเรียนไปเรียนในโรงเรียนนอกเขตบริการการศึกษาของตนได้ เริ่มจากการปรึกษากับโรงเรียนปัจจุบันหรือคณะกรรมการการศึกษาเทศบาล (Municipal Board of Education) ก่อนที่จะดำเนินการขอเปลี่ยนหรือโอนย้ายโรงเรียน จากนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องกรอกเอกสารชื่อ “Transfer Notification Form” กับโรงเรียนปัจจุบัน คณะกรรมการการศึกษาเทศบาล จะพิจารณาอนุมัติให้นำเด็กไปเรียนในเขตบริการอื่น ๆ จากใบสมัครของพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน และเหตุผลที่เหมาะสม

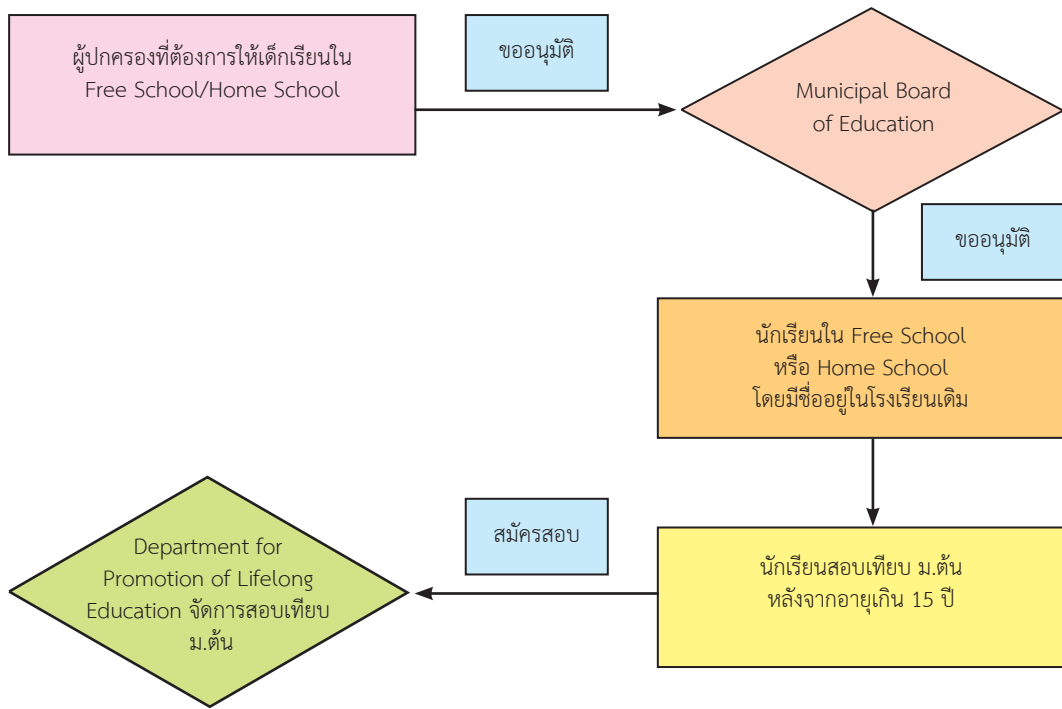
ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ยอมเปิดโอกาสสำหรับนักเรียนที่ไม่ยอมมาเรียนในระบบโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นที่สังเกตให้เข้าสู่โรงเรียนทางเลือก (Free School) ได้ และนับให้เป็นเวลาเรียนปกติ โดยไม่ถอดชื่อออกจากโรงเรียนที่นักเรียนเคยเรียนอยู่เดิม นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาในบ้านที่เรียกว่า Home Education หรือ Home Schools และมีการอนุญาตให้เอกชนที่เป็นนิติบุคคลจัดการศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนนานาชาติโดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งมาจากการเลือกตั้งเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการจัดตั้งโรงเรียนเหล่านี้ กรณีที่มีการโอนย้ายไปยังโรงเรียนทางเลือก หรือโรงเรียนเอกชน กระบวนการขอโอนย้ายจะคล้ายคลึงกันแต่อาจต้องใช้ผลการวินิจฉัยของแพทย์เกี่ยวกับความเจ็บป่วย หรือเอกสารอื่น ๆ ที่จำเป็นประกอบการพิจารณา

ในระดับการศึกษานี้ มีการวัดความรู้ระหว่างเรียนและสิ้นสุดปลายภาค โดยใช้ข้อสอบของครู อาจมีการเลื่อนชั้นแบบอัตโนมัติ แต่ไม่มีการสอบวัดผลสัมฤทธิ์โดยข้อสอบของเขตการศึกษาระดับเทศบาล หรือจังหวัด หรือส่วนกลาง

2) กระบวนการสอบและเทียบโอนเพื่อเข้าสู่ระบบในโรงเรียนระดับมัธยมต้น

นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนทางเลือกหรือในโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งไม่ได้ใช้หลักสูตรแกนกลางของการศึกษาภาคบังคับของกระทรวงศึกษาธิการฯ จะสามารถสอบเทียบความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียกว่า Lower Secondary School Equivalency Examination ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนักงานนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning

Policy Bureau) กระทรวงศึกษาธิการฯ (MEXT) ซึ่งมีการจัดสอบในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ดังปรากฏตามภาพที่ 2.15

ภาพที่ 2.15 กระบวนการขออนุมัติการเรียนในระบบโรงเรียนทางเลือกและการได้รับ ผลการเรียนรู้ในระดับการศึกษาภาคบังคับของประเทศญี่ปุ่น

ที่มา: ฉันทนา จันทร์บรรจง และทักษ์ อุดมรัตน์. (2555). ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์ กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น. หน้า 70. (อัดสำเนา)

นักเรียนหรือบุคคลทั่วไปที่ต้องการสอบเทียบ ต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโครงสร้างระบบบริหารการสอบเทียบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คณะกรรมการการศึกษาของจังหวัดต่าง ๆ (Prefectural Board of Education) จะเป็นผู้ทำหน้าที่รับสมัครและเป็นหน่วยสอบ ผู้ที่สอบเทียบผ่าน จะสามารถนำไปใช้สมัครสอบเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในระบบโรงเรียนได้ ประเทศญี่ปุ่นไม่มีการจัดการศึกษาภาคบังคับสำหรับผู้ที่มีอายุสูงกว่า 16 ปี ที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ แต่มีเพียงระบบการสอบเทียบความรู้

3) วิธีการสอบ

สอบข้อเขียน (มีเครื่องมือเขียนอักษรเบลล์ให้สำหรับผู้พิการทางตา) ถ้าเป็นผู้สมัครที่มีความบกพร่องด้านอื่น ๆ สามารถขอสอบด้วยวิธีอื่น ซึ่งจะได้รับการพิจารณาเป็นรายกรณี สามารถนำผลการสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษ มาแทนการสอบวิชาภาษาอังกฤษโดยต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

กรณีจะขอไม่เข้าสอบวิชาภาษาญี่ปุ่นหรือจะขอสอบที่มีคำอ่านแบบ Furigana กำกับอยู่ ต้องมีคุณสมบัติดังนี้คือ เป็นนักเรียนต่างชาติ หรือนักเรียนชาวญี่ปุ่นที่กลับจากต่างประเทศโดยต้องเคยใช้ชีวิตในต่างประเทศตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และสอบผ่านความรู้ภาษาญี่ปุ่น (JLPT) ได้ระดับ N 2 หรือสูงกว่า

นอกจากนี้ ยังมีการเปิดการสอบสำหรับผู้ที่มีเหตุสุดวิสัยจึงไม่จบการศึกษาภาคบังคับแต่ต้องการกลับเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมปลาย การทดสอบนี้เรียกว่า “2012 Middle School Equivalency Exam for Individuals Exempt from Completing Compulsory Education” พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถติดต่อขอรับใบสมัครและคำแนะนำการทดสอบได้จากคณะกรรมการศึกษาท้องถิ่น (เทศบาล) จะมีการสอบปีละ 1 ครั้งในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี วิชาที่สอบ คือ ภาษาญี่ปุ่น สังคมศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ)

ข. การศึกษาหลังภาคบังคับ ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพ

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ

1) องค์ประกอบของระบบสะสมผลการเรียน

การศึกษาระดับหลังภาคบังคับ เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนจังหวัด (Prefecture) โดยมีกฎหมาย School Education Law และหลักสูตรแกนกลาง (Course of Study) เป็นกรอบในการจัดการศึกษา

นักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว สามารถจะเรียนต่อในโรงเรียนทางเลือก หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพ หรือโรงเรียนนานาชาติในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือโรงเรียนสายอาชีพเฉพาะทางที่มีหลักสูตรทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้ตามความสมัครใจ

การรับเข้าโรงเรียนมัธยมปลายของรัฐ มีระบบสอบเข้าเรียกว่า High School Entrance Examination บริหารการสอบโดยคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดสำหรับโรงเรียนรัฐ โรงเรียนเอกชน การสอบเข้าจะบริหารและมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยโรงเรียนเอกชนแต่ละแห่ง

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ หลักสูตรแกนกลางจะจัดโครงสร้างแบบหน่วยกิตมีระบบการสอบวัดผลและประเมินผลโดยครูและโรงเรียนกำหนด (Teacher-based and School-based Evaluation) โดยไม่มีการสอบวัดผลสัมฤทธิ์จากระดับจังหวัดหรือส่วนกลางก่อนที่นักเรียนจะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมักจะเน้นการเตรียมเพื่อการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย ระบบสะสมผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนจากต่างสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และจากประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวเอง เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด และเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง สำหรับผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนปกติ การขอจบมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญนั้น ต้องสอบเทียบความรู้ที่จัดโดยกองส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โครงสร้างหลักสูตรแกนกลางของมัธยมปลายประกอบด้วย วิชาภาษาญี่ปุ่น ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (รวมถึงฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับโลก) สุขศึกษา ศิลปะ ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) วิชาการเรียนเทคโนโลยี และการศึกษาทั่วไป นักเรียนที่จะจบระดับมัธยมปลายได้ต้องเรียนอย่างน้อย 74 หน่วยกิต เป็นอย่างต่ำจึงจะได้รับประกาศนียบัตรจบการศึกษา ในช่วงนี้นักเรียนส่วนใหญ่จะเข้าเรียนในโรงเรียนกวดวิชา Cram School – (Juku) ด้วย เพื่อเตรียมตัวสำหรับการสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง

2) โครงสร้างการบริหาร หลักเกณฑ์ และกระบวนการสำหรับการเรียนวิชาบูรณาการด้วยระบบที่ใช้เครดิตเป็นฐาน

การบริหารหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด มหานครเขตพิเศษ (Prefectural Boards of Education)

2.1) โครงสร้างการบริหารหลักสูตร ในรายงานปฏิรูปการศึกษาเรื่อง ทิศทางใหม่สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปี พ.ศ. 2543 นั้น ได้กำหนดให้กระทรวง ศึกษาธิการเน้นในโครงสร้าง หลักเกณฑ์ และหลักสูตร ใน 3 เรื่องคือ

2.2.1) หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Courses) พัฒนาขึ้นเพื่อให้ นักเรียนสามารถเลือกวิชาที่ต้องการศึกษาเองอย่างเสรีตามความสนใจและให้ความคล่องตัวที่จะ ตอบสนองตามความสามารถ ทักษะ ความสนใจ ความกังวล และเส้นทางอาชีพของนักเรียนที่มีความ หลากหลาย โดยบูรณาการจากวิชาทั่วไปกับวิชาเฉพาะทาง นอกจากนี้เป็นการบูรณาการวิชาทั่วไป กับวิชาชีพ เช่น บูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับวิชาภาษาญี่ปุ่น หรือวิชาใหม่ที่ชื่อ “Industrial Society And Human Beings” ซึ่งมีเป้าหมายในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ของนักเรียนในเส้นทางอาชีพใน อนาคตของตน และสร้างบุคลิกในการเผชิญหน้ากับตัวตนของตนเอง การมองชีวิต ความสัมพันธ์ใน ครอบครัวและเพื่อน เป็นต้น

2.2.2) ระบบเครดิตเป็นฐาน (Credit-based System) เป็นการเปิด โอกาสให้นักเรียนมัธยมปลายสะสมผลการเรียนในหลักสูตรบูรณาการโดยไม่กำหนดปีสิ้นสุดการศึกษา จึงเป็นการเรียนที่ให้ความเป็นอิสระและสร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้เรียนตามแผนการศึกษาหรือ โปรแกรมการศึกษาที่วางโดยผู้เรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความสามารถ ทักษะ ความสนใจ และ วิชาชีพของตนเอง และอาจจะเรียนนอกเวลาหรือเรียนทางไปรษณีย์ได้ด้วย ดังตัวอย่างของหลักสูตร ของโรงเรียน Shinjuku Yamabuki High School (ฉันทนา จันทร์บรรจง, 2555 อ้างถึงใน สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 60)

2.2.3) ระบบเทียบโอนผลการเรียนกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ การ เทียบโอนนี้สามารถทำใน 3 ลักษณะคือ

1) ระบบเทียบโอนระหว่างโรงเรียนมัธยมปลายอื่น ซึ่งเป็น ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน (Interschool Cooperation) เป็นกรณีที่วิชาที่ผู้เรียนสนใจไม่ได้เปิด สอนในโรงเรียนของตนเองจึงไปเรียนกับโรงเรียนมัธยมอื่นที่มีความร่วมมือกัน

2) ระบบเทียบโอนกับมหาวิทยาลัยฝึกอบรมพิเศษ (Accreditation Of Studies At special Training Collage) อาจเป็นการเก็บสะสมหน่วยกิต จาก วิทยาลัยที่เปิดการฝึกอบรมวิชาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3) ระบบเทียบโอนผลการเรียนจากการสอบวัดความสามารถ ได้ (Credit for Success in Proficiency Tests) วัตถุประสงค์ของการเทียบโอนนี้เพื่อกระตุ้นให้ เรียนและสนับสนุนให้พัฒนาทักษะสูงขึ้น เช่น การทดสอบด้านความสามารถด้านภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3) โครงสร้างการบริหาร หลักเกณฑ์ และกระบวนการสำหรับการสอบเทียบ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กรณีที่นักเรียนเลือกเรียนในโรงเรียนทางเลือกซึ่งไม่ได้ใช้หลักสูตรแกนกลางระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเรียนในโรงเรียนนานาชาติ นักเรียนสามารถสอบเทียบความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนำไปใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น การสอบวัดความสามารถในการเข้าเรียนมหาวิทยาลัย เรียกว่า University Entrance Qualification Test หรือ Dai-gaku Kentei เรียกว่า Daiken

3.3.1) โครงสร้างการบริหารระบบการสอบเทียบระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย

การบริหารระบบการสอบเทียบในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ทบวงนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต กระทรวงศึกษา โดยตรงและจัดสอบที่กระทรวงศึกษา ปีละ 2 ครั้ง

3.3.2) องค์ประกอบของระบบสอบเทียบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1) ระบบการสอบเทียบความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) นักเรียนหรือบุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ของ กรมส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในการสมัครสอบเทียบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือเป็นผู้มีอายุ 16 ปี หรือจะครบ 16 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 31 มีนาคม ของปีถัดไป เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น หรือได้รับประกาศนียบัตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยระบบสอบเทียบของกระทรวงการศึกษา หรือมีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกำหนด

3.3.3) วิชาที่สอบ

1) วิชาบังคับ 3 วิชา ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น คณิตศาสตร์ ภาษา
อังกฤษ

2) วิชาเลือก น้อยกว่า 5 วิชา โดยเลือกจากกลุ่มวิชา
ประวัติศาสตร์โลก กลุ่ม A และ B ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์: กลุ่มประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น A และ
ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น B กลุ่มภูมิศาสตร์ A ภูมิศาสตร์ B สังคมศึกษา: สังคมสมัยใหม่: ศิลธรรม
การเมืองและเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์: วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ A วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ B ฟิสิกส์ เคมี
ชีววิทยา ธรณีวิทยา (Geology)

4) โครงสร้างตามการปฏิรูปการศึกษา

จากรายงานของกระทรวงศึกษาธิการฯ (MXET) ในเดือนกันยายน 2557 ที่ชื่อว่า “Building a Flexible and Effective Education System based on Children’s Development and Learners’ Motivation and Ability Report” ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างความคล่องตัวและประสิทธิภาพในระบบการศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษาต่อเนื่อง 2 ระบบสำคัญ คือ

4.1) ระดับประถมศึกษาต่อเนื่องถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งการปฏิรูปนี้จะบูรณาการให้เกิดพัฒนาการของเด็กและกระตุ้นการเรียนรู้และความสามารถ ศักยภาพของเด็กและส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง เพื่อเด็กจะได้รับความรู้ และทักษะ และส่งเสริมความสามารถในการคิดและหาเหตุผลความสามารถที่จะแสดงออกถึงตัวตนของเขาและการให้ความร่วมมืออย่างเสรีกับผู้อื่นที่หลากหลาย ในการปฏิรูปนี้กระทรวงศึกษาธิการฯ จะต้องสร้างระบบที่จะบูรณาการการศึกษาประถมศึกษาเข้ากับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลยุทธ์การกระตุ้นเริ่มต้นด้วยมาตรการในการกำหนดจำนวนครูที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการต่อเนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมต้นและการสนับสนุนด้านการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

4.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีจำนวนหน่วยกิตและมีความสามารถในด้านวิชาการที่สูงกว่าผู้เรียนที่จบมัธยมปลายอื่น ๆ โดยผู้เรียนจะต้องสมัครเข้ามหาวิทยาลัยที่ต้องการจบ และถึงกระทรวงศึกษาธิการฯ ซึ่งจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาประเมินตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ซึ่งกำลังอยู่ในการทบทวน (MEXT, 2557 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 61)

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

ประเทศญี่ปุ่นจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในหลายรูปแบบ ดังนี้

1) หลักสูตรการศึกษาวิทยาลัย โดยทั่วไปจะมีระยะเวลา 2 ปี เช่นเดียวกับ Junior Colleges ในสหรัฐอเมริกา แต่มีบางสาขาวิชากำหนดหลักสูตรไว้ 3 ปี เช่น สาขาพยาบาลศาสตร์ ประมาณร้อยละ 60 ของวิทยาลัยในญี่ปุ่นเป็นวิทยาลัยเฉพาะผู้หญิง ซึ่งประกอบไปด้วยสาขาทางด้านคหกรรมศาสตร์ อักษรศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สุขศึกษา ศาสตร์ บริหารธุรกิจ และเลขานุการ ปัจจุบันนี้วิชาวิทยาศาสตร์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น

2) หลักสูตรวิทยาลัยอาชีวศึกษา หลักสูตรวิชาชีพชั้นสูงเป็นการศึกษาวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ปกติใช้เวลา 2 ปี และ 3 ปี สำหรับหลักสูตรพิเศษซึ่งเปิดโดย

สถาบันการศึกษาระดับสูง บรรดาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเหล่านี้เปิดหลักสูตรมากมายที่เปิดมีหลายแขนง มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้และความชำนาญ สำหรับการดำเนินอาชีพในอนาคตต่อไป ให้ผู้เรียนสามารถนำวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพได้ทันทีเมื่อจบการศึกษา

3) หลักสูตรระดับวิทยาลัยเทคนิค (Technical Colleges หรือ Colleges of Technology) เป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดโดยรัฐและเอกชนหลักสูตรต่อเนื่อง 5 ปี รับผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2 ปี สำหรับผู้ที่จบมัธยมปลาย เป็นสถาบันที่มุ่งหวังจะสร้างความรู้ความสามารถ ที่จำเป็นแก่อาชีพทางสายอุตสาหกรรม ช่างเทคนิค เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม สถาบันส่วนใหญ่เป็นวิทยาลัยเทคนิคทางวิศวกรรมศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นเป็นสาขาพิเศษต่าง ๆ เช่น การเดินเรือพาณิชย์ ซึ่งจะใช้เวลาเรียน 5 ปี 6 เดือน ผู้เรียนหลักสูตรของวิทยาลัยเทคนิคชั้นปีที่ 3 สามารถเลือกเรียนแผนการเรียนที่จะโอนไปเรียนต่อในมหาวิทยาลัยได้ด้วย เนื่องจากหลักสูตรของวิทยาลัยเทคนิค มีทั้งรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติ และภาคทฤษฎี

ข้อมูลจากงานวิจัยเบื้องต้นของ ฉันทนา จันทร์บรรจง และ ทักษ์ อุดมรัตน์ (2555) ระบุว่าเนื่องจากประเทศญี่ปุ่นยังไม่ได้จัดให้มีการอบคณวุฒิระดับชาติ และกรอบคณวุฒิต่างวิชาชีพในระดับชาติ จึงไม่มีการสะสมหน่วยกิตจากแหล่งเรียนรู้ในระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อเทียบโอนผลการเรียนมายังมัธยมปลายสายอาชีพ หรือ วิทยาลัยเทคนิคตอนต้น ซึ่งเทียบเท่ากับการศึกษาระดับ ปวช. ของไทย ในด้านการเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์นั้น มีแผนการเรียนบางแผนซึ่งผู้เรียนชั้นปีที่ 3 (ปวช.) สามารถเลือกเรียนเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแต่ไม่มีระบบเทียบโอนระหว่างมัธยมปลายสายสามัญกับสายอาชีพ

4.3.2 ระดับอุดมศึกษา

การอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น จัดในสถาบันการศึกษาหลายประเภท คือ มหาวิทยาลัย (Universities) จูเนียร์คอลเลจ (Junior Colleges) วิทยาลัยเทคนิค (Colleges of Technology) และมหาวิทยาลัยฝึกอบรมอาชีพ (Professional Training) ซึ่งมี 3 สถานภาพ คือ สังกัดรัฐบาลกลาง (National) สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Public) และสังกัดเอกชน (Private) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 62)

ในปี พ.ศ. 2552 มีโครงการของกระทรวงศึกษาธิการฯ ชื่อ Global 30 สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ 30 แห่งรับนักศึกษาจากต่างประเทศ 300,000 คน ภายในปี พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยที่อยู่ในโครงการนี้ เช่น The University of Tokyo, The University of Tsukuba, Tohoku University, Kyoto University, Nagoya University, Osaka University,

Kyushu University, Keio University, Sophia University, Meiji University, Waseda University, Doshisha University, Ritsumeikan University เป็นต้น ระบบการเรียนในระดับอุดมศึกษาในญี่ปุ่นเป็นระบบหน่วยกิต ซึ่งปัจจุบันนี้มีหน่วยงานชื่อ The National Institution for Academic Degrees and University Evaluation (NIAD-UE) ทำหน้าที่ประกันคุณภาพและรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษา (Quality Assurance and Accreditation) โดยกำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพอุดมศึกษา 5 ระบบ ได้แก่

- 1) ระบบอนุมัติการจัดตั้งมหาวิทยาลัยปฏิบัติการแก้ไขถ้ามหาวิทยาลัยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ
- 2) ระบบประเมินตนเอง (Self - Assessment System)
- 3) ระบบประเมินและรับรองวิทยฐานะ
- 4) ระบบประเมินมหาวิทยาลัยนอกระบบของรัฐบาล (National University Corporation Evaluation)
- 5) ระบบรับรองวิทยฐานะที่ดำเนินการโดยองค์การอื่น ๆ ภายนอกมหาวิทยาลัย

1) องค์ประกอบของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนผลการเรียน

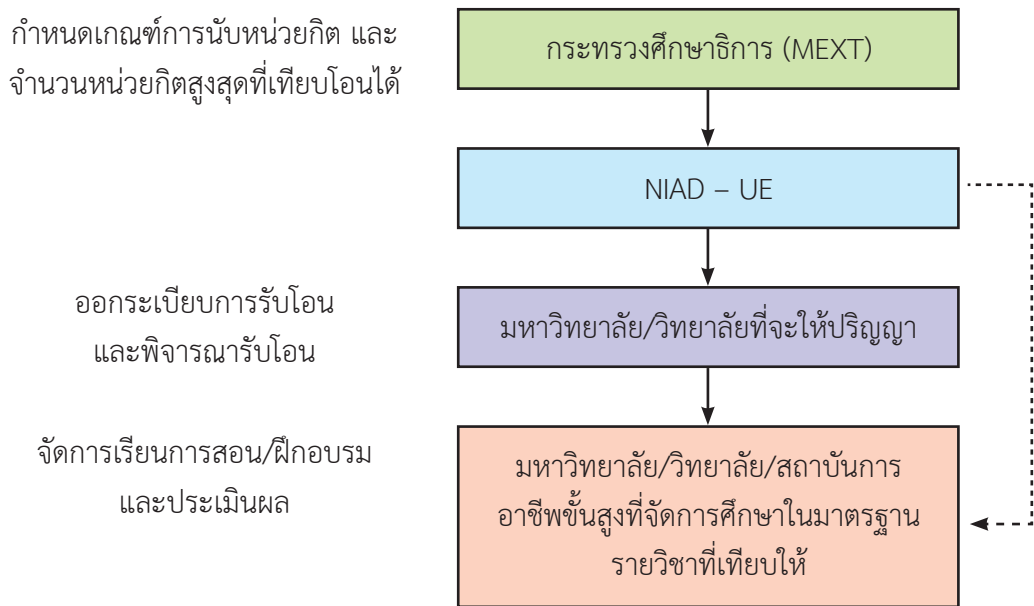
องค์ประกอบของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้การเทียบโอนผลการเรียน มีองค์ประกอบของสถาบันและระบบ คือ สถาบันอุดมศึกษาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ สถาบันอุดมศึกษาอื่นที่มีหลักสูตรที่สถาบันเดิมให้การยอมรับ ระบบสะสมหน่วยกิตที่ทั้งสองสถาบันยอมรับร่วมกัน และระบบเทียบโอนหน่วยกิตของสถาบันซึ่งนักศึกษาต้องการได้รับปริญญา

1.1) โครงสร้างการบริหาร หลักเกณฑ์และกระบวนการของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ และการเทียบโอนผลการเรียน

สถาบันอุดมศึกษาที่นักศึกษาต้องการได้รับปริญญาจะเป็นผู้บริหารการเทียบโอนหน่วยกิตโดยผู้บริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม จะวัดผลการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม โดยใช้มาตรฐานที่สถาบันอุดมศึกษาซึ่งให้ปริญญาได้กำหนดไว้ตามหลักเกณฑ์ของสถาบันแห่งชาติ เพื่อปริญญาทางวิชาการและการประเมินมหาวิทยาลัย (National Institution for Academic Degrees and University Evaluation เรียกชื่อย่อว่า NIAD-UE) เป็นองค์กรมหาชนที่ก่อตั้งขึ้นตามกฎหมาย ในปี พ.ศ. 2546 ดังปรากฏภาพที่ 2.16 ต่อไปนี้

1.2) หลักเกณฑ์และกระบวนการของการสะสมหน่วยการเรียนรู้และการเทียบโอนผลการเรียน

การคิดหน่วยการเรียนรู้หรือหน่วยกิตตามหลักสูตรระดับอุดมศึกษาคิดจากเวลาเรียนของรายวิชาตามหลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับอนุมัติจาก NIAD-UE ซึ่งกำหนดว่า 1 หน่วยกิต ต้องมีเวลาเรียน 45 ชั่วโมง ประกอบด้วย 15 ชั่วโมงสำหรับการเรียนการสอนในชั้นเรียน และ 30 ชั่วโมงสำหรับการเตรียมการเรียนและเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ใช้หลักการ CAP System ซึ่งเป็นระบบควบคุมหน่วยกิต เพื่อไม่ให้ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนมากเกินไป โดยมีการกำหนดระยะเวลาเรียนใน 1 ปีการศึกษาไว้ที่ 35 สัปดาห์ สถาบันเจ้าของหลักสูตรจะต้องจัดให้ผู้เรียนเตรียมการเรียนและเรียนรู้เพิ่มเติมให้ครบ 45 ชั่วโมงในแต่ละภาคเรียน และมีการจัดการเรียน 10 – 15 สัปดาห์ ที่เรียกว่า Credit Substantiation จำนวนหน่วยกิตที่ต้องการเพื่อให้สำเร็จการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2.12

ภาพที่ 2.16 โครงสร้างการบริหารระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนผลการเรียน
ในสถาบันอุดมศึกษา

ที่มา: ฉันทนา จันทร์บรรจง และทักษ์ อุดมรัตน์. (2555). ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ กรณีศึกษาประเทศไทยญี่ปุ่น. หน้า 48. (อัดสำเนา)

ตารางที่ 2.12 จำนวนหน่วยกิตที่ต้องการเพื่อให้สำเร็จการศึกษา

หลักสูตร	จำนวนหน่วยกิต
หลักสูตรระดับวิทยาลัย แบบ 2 ปี (Two year College)	ไม่ต่ำกว่า 62 หน่วยกิต
หลักสูตรวิทยาลัย แบบ 3 ปี (Three - year College)	ไม่ต่ำกว่า 93 หน่วยกิต

ที่มา: ปรับปรุงจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558: 65)

ในการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรโดยทั่วไปจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 4 ปีการศึกษา โดยเรียนไม่น้อยกว่า 124 หน่วยกิต แต่ปริญญาตรีทางแพทยศาสตร์และทันต-แพทยศาสตร์ (Medicine and Dentistry) จะเรียนไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวนไม่น้อยกว่า 188 หน่วยกิต ส่วนปริญญาตรีทางเภสัชศาสตร์ (Pharmacy) เรียนไม่น้อยกว่า 6 ปีจำนวนไม่น้อยกว่า 186 หน่วยกิต และปริญญาตรีทางสัตวแพทยศาสตร์ (Veterinary) ให้เรียนไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวนไม่น้อยกว่า 182 หน่วยกิต ในระดับบัณฑิตศึกษา (Graduate Schools) หลักสูตรระดับปริญญาโท เรียนอย่างน้อย 2 ปี จำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต โดยจะต้องทำวิทยานิพนธ์และสอบประมวลความรู้ ส่วนระดับปริญญาเอก เรียนอย่างน้อย 5 ปี (รวม 2 ปี ในระดับปริญญาโท) โดยเพิ่มหน่วยกิตจากระดับปริญญาโทอีกอย่างน้อย 30 หน่วยกิต และจะต้องทำวิทยานิพนธ์และสอบวัดคุณสมบัติเพื่อการจบปริญญาเอกด้วยสำหรับหลักสูตรปริญญาเอก (5 ปี) ระยะสองปีแรก เรียกว่า Two - year First Stage Program และระยะสามปีหลัง เรียกว่า Three - year Program

นอกจากนี้ มีหลักสูตรปริญญาทางวิชาชีพชั้นสูง เรียกว่า Professional Degree Program ได้แก่ปริญญาทางนิติศาสตร์ (Law) และครุศาสตร์ (Teacher Education) สำหรับผู้จบปริญญาตรีโดยปริญญานิติศาสตร์ เรียน 3 ปี จำนวนไม่ต่ำกว่า 93 หน่วยกิต และครุศาสตร์ เรียน 2 ปี ไม่น้อยกว่า 45 หน่วยกิต

1.3) ระบบเทียบโอนผลการเรียน (Credit Transfer System)

ใช้สำหรับการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัย วิทยาลัยอื่น และขอโอนหน่วยกิตมายังมหาวิทยาลัยที่ต้องการจบการศึกษาหรือรับปริญญา ทั้งนี้ อาจสะสมหน่วยการเรียนรู้จากมหาวิทยาลัย วิทยาลัยต่างประเทศได้ด้วย

การรับเทียบโอนผลการเรียน ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของมหาวิทยาลัย
วิทยาลัยที่ผู้เรียนต้องการจะจบการศึกษา ทั้งนี้ จำนวนหน่วยกิตที่สามารถเทียบโอนได้ จะต้องไม่เกิน
60 หน่วยกิต สำหรับระดับปริญญาตรี และไม่เกิน 10 หน่วยกิตสำหรับระดับบัณฑิตศึกษา (สูงกว่า
ปริญญาตรี)

จากการที่สถาบันแห่งชาติเพื่อการอนุมัติปริญญาและประเมิน
มหาวิทยาลัย (NIAD-UE) ปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพทำให้จำนวนปริญญาที่ได้รับ
อนุมัติโดยมีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สามอันดับแรก คือ สาขาวิศวกรรมศาสตร์
ศิลปะ และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ตัวอย่างการใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต

สถาบันชั้นสูงด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (The Advanced Institute of Industrial
Technology : AIIT) ได้มีการใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนผลการเรียน ดังนี้
(ฉันทนา จันท์บรรจง และคณะ อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 66 - 68)

AIIT เปิดโอกาสให้นักศึกษาจากหลากหลายสาขาวิชา ซึ่งจบปริญญาตรีหรือมีงานทำ
แล้วได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติมจากชั้นเรียนที่เปิดสอนในเวลากลางคืนของวันธรรมดา
หรือบางชั้นเรียนเปิดสอนตอนบ่ายและในวันเสาร์ นอกจากนี้ นักศึกษายังสามารถเรียนได้ภายหลัง
จากการบันทึกคำบรรยายของอาจารย์ ผ่านระบบการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning System)
ห้องเรียนผ่านระบบดาวเทียมได้เปิดสอนที่อาทิฮา บาระ และที่วิทยาเขตชินะกาเวะ

หลักสูตรที่เปิดสอนมีสองหลักสูตรคือ 1) ปริญญาโททางสถาปัตยกรรมระบบสารสนเทศ
(Master's Program of Information System Architecture) และ 2) ปริญญาโททางนวัตกรรม
สำหรับการออกแบบและวิศวกรรม (Master's Program of Innovation for Design and
Engineering)

จุดมุ่งหมายของ AIIT คือ การพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง
โดยการเรียนรู้อย่างก้าวหน้าด้วยตนเองและด้วยการเรียนรู้จากทีมไปสู่การเรียนรู้จากชุมชนโดยมีเป้าหมาย
สำคัญ คือ

- 1) ชั้นเรียนต่าง ๆ ในปีแรกของหลักสูตรจะเรียนจากวิดีโอที่บันทึกไว้ และผู้เรียน
จะสามารถศึกษาจากวิดีโอได้ต่อไปอีก โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในช่วงเวลา 10 ปี หลังจากจบการศึกษา
- 2) ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIIT จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาสะสม
หน่วยกิตที่ตนเรียนมาก่อนเข้า AIIT แบบไม่ได้รับปริญญา

3) กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL Study Group's Activities) จะถูกจัดโดยความร่วมมือกับสภาที่ปรึกษาการจัดการซึ่งเรียกว่า Management Advisory Council

4) โครงการซึ่งเรียกว่า Certified Lecturer Program จะเปิดโอกาสให้ผู้จบจากสถาบัน AIT เข้ามาเป็นผู้บรรยายวิชาต่าง ๆ ได้ ถ้าผ่านการรับรองจากคณะกรรมการของคณะวิชา

5) มีการประชุมประจำเดือนแบบฟอรัมซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้คนจากหลากหลายอาชีพเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กันในกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าว

6) โปรแกรมสถาบันเปิด ซึ่งเรียกว่า Open Institute Program จะเปิดโอกาสให้เข้าถึงกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา เพื่อยกระดับการสื่อสารแบบสองทางระหว่างสถาบันกับชุมชนในท้องถิ่น

ระบบภาคเรียน เป็นแบบ 4 ภาคเรียน (Quarter System) สำหรับการเรียนแบบเข้ม (Focused Study)

ตามปกติ บัณฑิตวิทยาลัยในญี่ปุ่นจะเปิดสอนแบบปีการศึกษาละ 2 ภาคเรียน (Semester System) เพื่อให้ครอบคลุมหลักสูตรแบบพื้นฐานอย่างกว้าง (Broad-Based Curriculum) แต่ AIT จัดการศึกษาในระบบ 4 ภาคเรียน (Quarter System) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับความรู้และทักษะอย่างเชี่ยวชาญ ในช่วงเวลาที่สั้นแต่เน้นแบบเข้ม (To acquire expert knowledge and skills in a short, concentrated period) ในแต่ละวิชานักศึกษาจะได้เรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง และจบวิชานั้น ๆ ภายใน 2 เดือน ผู้เรียนจึงได้รับประโยชน์จากการที่สามารถจบแต่ละวิชาได้ในเวลาอันสั้น นอกจากนี้ สถาบันจะมีการปรับตารางเรียนทุกภาคเรียน

หลักสูตร 3 ปี

สถาบัน AIT ได้นำระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้เข้ามาใช้เพิ่มเติมจากระบบการเรียนแบบดั้งเดิม เพื่อให้มีความหลากหลายในรูปแบบของการเรียน ดังนั้นนักศึกษาแต่ละคนที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาเพราะต้องทำงานเลี้ยงชีพสามารถได้ปริญญาจากการเรียนในระบบที่จัดให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของแต่ละคนลักษณะเฉพาะของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIT มีดังนี้คือ

- ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIT เป็นระบบที่หน่วยกิตซึ่งผู้เรียนได้รับมาจากหลักสูตรแบบไม่ให้ปริญญา (Credits earned as a non - degree student) ถูกนำมาสะสมและสามารถที่จะใช้เพื่อการเข้าเรียนในบัณฑิตวิทยาลัย (Graduate School) ได้เหมือนกับนักศึกษาทั่วไป

- เมื่อผู้เรียนได้เข้าเรียนในบัณฑิตวิทยาลัยในฐานะนักศึกษาปกติแล้ว หน่วยกิตที่สะสมไว้ในระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIIT สามารถจะนับเป็นหน่วยกิตที่นำไปขอใบรับรองปริญญาได้เหมือนนักศึกษาทั่วไป

- เมื่อผู้เรียนได้เข้าเรียนในฐานะนักศึกษาปกติแล้ว จะได้ลดค่าเล่าเรียนเท่ากับที่ได้จ่ายให้กับสถาบันที่ได้เข้าไปเรียนแบบไม่รับปริญญา

ทั้งนี้ มีเงื่อนไขเพิ่มเติม คือ

1) จำนวนของบุคคลที่สามารถนำผลการเรียนจากที่อื่นซึ่งไม่ได้ให้ปริญญามาใช้เป็นหน่วยกิตสะสมในระบบ CBS ของ AIIT จะมีจำกัด และอาจไม่สามารถเลือกวิชาที่มีผู้ลงทะเบียนจำนวนมากอยู่ก่อนแล้ว

2) ช่วงเวลาที่สามารถสะสมหน่วยกิตใน CBS ของ AIIT คือ 5 ปี นักศึกษาที่เข้าสอบและจบการศึกษาได้ในระยะเวลา 5 ปี จึงจะถูกนับหน่วยกิตสะสม

3) นักศึกษาจะต้องกรอกใบสมัครขอลดและยกเว้นค่าลงทะเบียน สำหรับปีการศึกษาแรกตามแบบฟอร์มที่กำหนด จึงจะได้รับการลดค่าลงทะเบียนตามจำนวนที่เทียบเท่ากับจำนวนหน่วยกิตที่จะต้องเรียนตามปกติ ควบกับจำนวนเงินค่าลงทะเบียนที่จ่ายไปสำหรับการเรียนแบบไม่มีปริญญา

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIIT ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังปรากฏตารางที่ 2.13 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIIT

ตารางที่ 2.13 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIIT

Regular Before Enrollment	Before regular enrollment Registration with the AIIT Academic Credit
	Earn credit as a non-degree students and accumulate the credit in the AIIT Academic Credit System
	Pass the entrance exam and enroll as a regular students
After Regular Enrollment	Enroll as regular student
	<ul style="list-style-type: none"> • Have credits that are already earned and have accumulated in the AIIT Academic Credit Bank recognized as regular student credit. • Receive a reduction in tuition plan according to the number of credits already earned.
	Attend AIIT for two years
	<ul style="list-style-type: none"> • Earn the credits necessary to complete students (40 or more credits, including the credits already earned). • Complete PBL (required class) in the second year.
	Complete Professional Degree Course
	Receive Master (Professional) degree

ที่มา : ฉันทนา จันทร์บรรจง และทักษ์ อุดมรัตน์. (2555). ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น. หน้า 52. (อัดสำเนา)

จากตารางที่ 2.13 ขั้นตอนสำคัญเพื่อการสะสมหน่วยการเรียนรู้มี 2 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนการลงทะเบียนปกติผู้เรียนจะต้องมีผลการเรียน (หน่วยกิต) จากสถาบันที่ไม่ได้ให้ปริญญา และนำผลการเรียนนั้นมาขอรับการสะสมเป็นหน่วยกิตของ AIIT

2) ขั้นหลังจากการลงทะเบียนปกติผู้เรียนจะต้องสอบเข้าเรียนกับ AIIT แล้วจึงนำหน่วยกิตที่ได้รับการสะสมในระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของ AIIT มาคิดหักค่าลงทะเบียนและเรียน 2 ปี รวม 40 หน่วยกิต ซึ่งรวมทั้งหน่วยกิตสะสมระบบความช่วยเหลือในการฟังบรรยาย (E-learning) สถาบัน AIIT จัดให้การช่วยเหลือนักศึกษาโดยการใช้ระบบ E-learning ดังนั้น

การบรรยายทั้งหมดของอาจารย์ผู้สอน จะถูกบันทึกวิดีโอ และนักศึกษาสามารถดูวิดีโอเหล่านั้นจากที่ไหนก็ได้ ระบบความช่วยเหลือในการฟังบรรยายนี้ เป็นกลไกที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีเวลาจำกัด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนถามคำถามเกี่ยวกับการบรรยายได้และให้ส่งการบ้านได้ (การได้รับหน่วยกิตจากการเรียนระดับปริญญาโท นักศึกษาจะต้องเข้าเรียนในชั้นปกติ) นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถศึกษาเรื่องที่บ้านทีละวินาทีได้อีก โดยไม่เสียเงิน เป็นระยะเวลา 10 ปี หลังจากการจบการศึกษา เพราะ AIIT จัดให้มีห้องสมุดสำหรับเก็บและให้ยืมวิดีโอเหล่านี้ด้วย เรียกว่า AIIT Knowledge Home Port System (KHP)

ระบบผู้บรรยายที่ผ่านการรับรอง (Certified Lecturer System)

สถาบัน AIIT จัดให้มีระบบรับรองผู้บรรยายซึ่งขึ้นทะเบียนบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในระดับสูง และเรียกว่า “ผู้บรรยายที่ผ่านการรับรอง” หรือ Certified Lecturers เพื่อให้มาบรรยายที่ AIIT ได้ เมื่อสถาบันต้องการ บุคคลที่จะผ่านการรับรองได้มีทั้งผู้จบการศึกษาจาก AIIT ศาสตราจารย์พิเศษ และศาสตราจารย์จากสถาบันอื่น ๆ

หากบุคคลใดได้รับการรับรองให้เป็นผู้บรรยายจะได้รับตำแหน่งเป็นผู้บรรยายที่ผ่านการรับรองของ “AIT” และจะมีสิทธิในการใช้ห้องสมุดของ AIIT อาคารสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น ผู้ที่ต้องการสมัครเป็นผู้บรรยายที่ได้รับการรับรองของ AIIT สามารถสมัครเพื่อขอใบรับรองที่แผนกบริหารทั่วไปของ AIIT

ระบบสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ (Career Development Support)

เป็นจุดแข็งของ AIIT ที่ทำให้ระบบคลังสะสมผลการเรียนและเทียบโอนหน่วยกิตประสบความสำเร็จมีองค์ประกอบสำคัญ คือ

- 1) การพัฒนาทางเลือกที่หลากหลายร่วมกับหน่วยงานภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลของมหานครโตเกียว และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) การจัดให้มีระบบฝึกงานหลังจากเรียนจบหลักสูตร (Internship Programs) โดยเฉพาะผู้เรียนที่เพิ่งจบมหาวิทยาลัย
- 3) จัดให้มีการแนะแนวการประกอบอาชีพโดยมีรายละเอียดที่มากพอ และเหมาะสมกับสถานการณ์
- 4) จัดให้มีระบบรับข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับการเปลี่ยนงานของผู้จบการศึกษาและให้การแนะแนวอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

การพัฒนาสู่ระบบการเรียนรู้ผสมการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (Dual System)

AIIT มีการสอนด้วยระบบ Dual System โดยร่วมมือกับภาคธุรกิจ เพื่อพัฒนาผู้ที่สามารถทำงานในระดับนานาชาติ โดยรับนักศึกษาที่จบจากมหาวิทยาลัยในเอเชียที่เป็นเครือข่ายหรืออยู่ในสังกัดของ AIIT แล้วให้ศึกษาพร้อมไปกับการปฏิบัติงานในบริษัทในญี่ปุ่น สัปดาห์ละไม่เกิน 28 ชั่วโมงหรือไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง ระหว่างวันหยุดยาว ใช้หลักสูตรของ AIIT โดยให้บริษัททำการประเมินผลการทำงานเป็นระยะ ๆ เมื่อจบการศึกษา ผู้จบอาจจะได้รับการทำงานจากบริษัทดังกล่าว รูปแบบ Dual System

ทั้งนี้ AIIT มีเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในเอเชีย เรียกว่า Asia Professional Education Network เรียกย่อว่า APEN ซึ่งก่อตั้งเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554 เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอุตสาหกรรม เรียกว่า Industrial Human Resources Development (I-HRD) โดยใช้กระบวนการ I-HRD ในการศึกษาในระดับหลังปริญญาตรี

แผนปฏิบัติการของ APEN ประจำปีงบประมาณ 2554 – 2555 ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ส่งเสริมการเรียนการสอนแบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Promote Common PBL) ซึ่งได้เริ่มดำเนินการกับมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามแล้ว

ขั้นตอนที่ 2 สร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย (Build APEN multiversity) ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนาวิทยาลัยเทคนิคในกัมพูชา เป็น APEN Technical Junior College in Cambodia ภายในสถาบันเทคโนโลยีแห่งกัมพูชา (Institute of Technology of Cambodia) เตรียมจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานในมหาวิทยาลัย (หลักสูตรปริญญาตรี) ในขั้นต่อไป และเตรียมเปิดหลักสูตรที่ให้ประกาศนียบัตรจากการเข้าเรียนในรายวิชา (Course Certification Program) สำหรับบุคคลที่ทำงานในภาคธุรกิจโดยทั่วไป (General Business Persons) และสำหรับนักธุรกิจระดับสูง (Senior Business Persons) ในประเทศญี่ปุ่น (AIIT)

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาระบบการรับรองหน่วยกิตแก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่มีมาตรฐานเป็นเลิศและส่งกองกำลังจาก SME ที่ได้รับการรับรองเพียงหนึ่งเดียวไปปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานในประเทศเอเชียซึ่งร่วมงานกับ APEN เรียกขั้นตอนนี้ว่า Accredited SMEs and send Only One SME Mission

กล่าวโดยสรุป ญี่ปุ่นไม่มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ระดับชาติ แต่มีระบบการเทียบโอนผลการเรียนแต่ระดับทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นการศึกษาภาคบังคับและหลังภาคบังคับทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และระดับอุดมศึกษา ในระดับอุดมศึกษามีบางสถาบันจัดระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นของตนเอง แต่ยังไม่เป็นภาพรวมของประเทศแต่อย่างใด แต่มีจุดเด่น ปัญหาและอุปสรรคแนวทางแก้ปัญหา กลยุทธ์การดำเนินงาน และประเด็นที่สามารถนำไปเป็นบทเรียนประยุกต์ใช้เพื่อการจัดระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของประเทศไทยได้อย่างดี กล่าวคือ

4.4 นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยญี่ปุ่นเป็นดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 74 – 75)

1) มีการพัฒนาระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกว่า “Social Education” ซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาผู้ใหญ่และการให้บริการแก่สังคมเยาวชน (Youth Service) การพัฒนาชุมชน (Community Development) กิจกรรมนันทนาการและพลานามัย (Recreational and physical activities)

2) สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) และเน้นการช่วยเหลือให้ประชาชนตื่นตัวโดยการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกที่แท้จริง

3) ใช้กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการบูรณาการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ ศาลาประชาคม ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ สมาคม และกลุ่มต่าง ๆ เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู กลุ่มการเรียนรู้ตามความสนใจ กลุ่มการเรียนรู้ของแม่บ้าน ห้องเรียนด้วยตนเองของเยาวชน การวิจัยทางการเกษตรของยุวเกษตรกร เป็นต้น

4) ออกกฎหมายชื่อ “The Law for Promotion of Lifelong learning” เพื่อให้ทุกกระทรวงต้องร่วมมือส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม การกีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำหน้าที่ส่งเสริม เผยแพร่ และรับผิดชอบดำเนินการบูรณาการงานทุกด้านเข้าด้วยกัน โดยมีสำนักงานการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Bureau) ทำหน้าที่พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5) มีการจัดตั้งสภาการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษากับกระทรวงศึกษาธิการ และในสำนักงานการเรียนรู้ตลอดชีวิต แบ่งเป็นกอง ได้แก่ กองส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กองการศึกษานอกโรงเรียน กองสื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ กองการศึกษาเยาวชน และกองการศึกษาสตรี

6) ยกระดับคุณภาพของการศึกษาเพื่อการทำงานและอาชีพ ปี พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนชื่อ “The Basic Plan for Promotion of Education” โดยมีกลยุทธ์การส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพและการทำงานรวมอยู่ในหลากหลายกลยุทธ์ที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องนำไปปฏิบัติ โดยใช้การเป็นหุ้นส่วนกับสำนักงานต่าง ๆ และความร่วมมือกับหน่วยงานทางเศรษฐกิจสมาคมผู้ประกอบการและครู องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร เป็นต้น และมีการแต่งตั้งคณะทำงาน เรียกว่า “Task Force on Career Education and Vocational Education” ขึ้น เพื่อให้ทำความเข้าใจและสมรรถนะที่จำเป็นต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนก้าวสู่สังคมและงานได้อย่างราบรื่น ดังนั้นการศึกษาเพื่ออาชีพและการทำงานต้องเป็นระบบที่ประกันคุณภาพ และเอื้อให้มีการฝึกอบรมซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

7) มีการก่อตั้งสถาบันแห่งชาติเพื่ออนุมัติปริญญา (A Degree Awarding Organization) และประเมินมหาวิทยาลัยชื่อว่า National Institution for Academic Degrees and University Evaluation ชื่อย่อว่า NIAD-UE

8) ให้มหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหมดออกนอกระบบ และสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั้งมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยเทคโนโลยี ต้องรับการประเมินเพื่อรับรองวิทยฐานะโดยหน่วยงานที่ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงการศึกษา

9) เปิดทางเลือกเพื่อคลี่คลายความเคร่งครัดของระบบการศึกษาภาคบังคับ เกิดการจัดตั้งโรงเรียนทางเลือก (Free School) โรงเรียน Home School โรงเรียนนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการฯ จัดให้มีการสอบเทียบความรู้ระดับมัธยมต้น เมื่อสอบผ่านสามารถไปเรียนต่อในโรงเรียนเดิมได้

10) มีการพัฒนารอบคุณวุฒิระดับชาติด้านอาชีพ (Vocational Qualification Framework) ในขณะที่หลายอาชีพมีกรอบคุณวุฒิเพื่อการศึกษาและฝึกอบรมแล้ว เช่น การดูแลผู้ป่วยระยะยาว

11) ประกันคุณภาพอุดมศึกษาซึ่งเป็นการเปิดโอกาสเรียนรู้นอกระบบและการเทียบโอน

12) กลยุทธ์การประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยโดยคุมเข้มก่อนการอนุมัติให้จัดตั้ง และมีการประเมินหลังจัดตั้ง (Ex - post Checking and Evaluation)

13) มีการกำหนดและประกาศใช้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพอุดมศึกษา

14) มีการจัดอันดับมหาวิทยาลัย และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบระดับการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ

15) มีการลดค่าหน่วยกิตให้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนจากคลังหน่วยกิต โดยพิจารณาลดค่าลงทะเบียนสำหรับวิชาที่ได้รับการพิจารณาให้เทียบโอนผลการเรียนจากคลังหน่วยกิตมาแทนที่ ประยุกต์ใช้จากกรณีศึกษาของสถาบันชั้นสูงทางเทคนิคอุตสาหกรรม (AIIT) ผู้ที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนจากคลังหน่วยกิตที่เข้ามาเรียนและสะสมผลการเรียนรู้อีกก่อนสอบเข้ามาเรียนตามหลักสูตรปริญญาโท

4.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตให้ประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 74 – 75)

1) มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการการศึกษาสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมที่ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง และกำหนดเป็นกฎหมายชัดเจน ดังกรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีการออกกฎหมาย (Board of Education Law in 1948) และปรับปรุงแก้ไข ในปี พ.ศ. 2499 ว่าด้วย “การจัดองค์กรและบทบาทหน้าที่ของการบริหารการศึกษาท้องถิ่น” (Law Concerning The Organization and Functions of Local Education Administration) ระบุให้มี “คณะกรรมการการศึกษา” ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น เพื่อป้องกันการถูกแทรกแซงจากการเมืองดังเช่น “คณะกรรมการการศึกษาเทศบาล” นี้ ต้องคัดเลือกจากบุคคลที่มีคุณลักษณะอันดีงาม จิตใจสูง เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาการ และวัฒนธรรม และอยู่ในวาระ 4 ปี และเพื่อรักษาความเป็นกลางทางการเมือง กฎหมายจึงกำหนดว่า “คณะกรรมการการศึกษา” ต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดียวกันมากกว่าครึ่งหนึ่ง ดังนั้น การที่จะดำเนินการให้มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนผลการเรียน จึงควรเริ่มจากเงื่อนไขแรกที่จะต้องทำให้มีการบริหารการศึกษาที่เป็นกลางไม่ถูกแทรกแซงโดยการเมือง การดำเนินการให้มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนผลการเรียน จึงจะสามารถทำให้เป็นระดับนโยบายที่ต่อเนื่องและไม่ถูกแทรกแซงโดยการเมืองที่คาดหวังในเรื่องผลประโยชน์เป็นสำคัญ

2) จัดตั้งหน่วยงานกลางที่เป็นอิสระจากการเมืองและเป็นอิสระจากหน่วยงานการศึกษาทุกระดับในปัจจุบันเพื่อเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System: CBS) โดยตรง สำหรับการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยทำการศึกษาในประเทศที่ประสบ

ความสำเร็จในการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ในประเทศอื่นเพิ่มเติมโดยมีการกำหนดหน่วยกิตขั้นสูงสุดที่จะเทียบโอนผลการเรียนได้สำหรับแต่ละระดับการศึกษาและมีการประกันคุณภาพที่ชัดเจน ทั้งการควบคุม ส่งเสริม และประเมินคุณภาพ

3) ประสานกับหน่วยงานหรือองค์การการศึกษานอกระบบโรงเรียนหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่จัดกิจกรรมหรือหลักสูตรฝึกอบรม หรือการศึกษาดูงานที่มีมาตรฐานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อเพิ่มความหลากหลายในการสะสมหน่วยความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

4) ประสานกับหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนหรือภาครัฐในการให้ความร่วมมือในการรับนักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติในองค์การ

5) จัดให้มีการบูรณาการวิชา (Integrated Course) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลายดังเช่น การจัดระบบหน่วยการเรียนรู้หรือเครดิตเป็นฐาน (Credit – based Upper Secondary Schools) ที่ก่อให้เกิดความยืดหยุ่นและการยอมรับผลการเรียนของต่างสถานศึกษา โดยมีการจัดทำระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โครงสร้างการบริหาร ระบบหลักสูตรแบบ Credit - based ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้จากภายนอก ระบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ระบบการเทียบโอนผลการเรียนจากการสอบวัดความสามารถ เป็นต้น

6) ประยุกต์ระบบคลังหน่วยกิตเพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ซึ่งเรียนล่วงหน้าก่อนลงทะเบียนเป็นนักศึกษาปกติของกรณีศึกษา AIIT สถาบันขั้นสูงทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรม “The Advanced Institute of Industrial Technology” ได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันขั้นสูงที่มีการใช้ Academic Credit Bank System เป็นแห่งแรกเต็มรูปแบบของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเพิ่มความหลากหลายในรูปแบบการเรียนให้นักศึกษา ทำให้ข้อจำกัดในด้านเวลาเรียนเพราะต้องทำงานได้รับการแก้ไข และสามารถได้รับปริญญาจากการเรียนในระบบคลังหน่วยการเรียนรู้ที่จัดได้อย่างเหมาะสมกับการใช้ชีวิตของแต่ละคน ลักษณะการดำเนินงานคือ AIIT จะรับผู้จบการศึกษาจากหลักสูตรขั้นสูงของวิทยาลัยเทคนิคต่าง ๆ ทั่วประเทศญี่ปุ่น เข้าเรียนในหลักสูตรระดับปริญญาโทของ AIIT โดยก่อนที่จะสอบเข้าเรียนที่ AIIT ได้เปิดโอกาสให้มาเรียนที่ AIIT ล่วงหน้า เรียกว่า Non-degree Program สะสมหน่วยกิตไว้ในคลังหน่วยกิตของสถาบัน Academic Credit Bank เมื่อสอบเข้าเรียนที่ AIIT ได้แล้ว จึงพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนจาก Non-degree Program มาเป็นหน่วยกิตในหลักสูตรระดับปริญญาโทจึงเสนอแนะให้ใช้เป็นกรณีศึกษาอย่างละเอียดต่อไป

7) การจัดหลักสูตรปีละ 4 ภาคเรียน โดยเสริมด้วยระบบการเรียนแบบ E-Learning จากกรณีศึกษาสถาบันขั้นสูงทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (AIIT) ของญี่ปุ่น ซึ่งจัดหลักสูตรละ

4 ภาคเรียน เพื่อให้ผู้เข้าศึกษาได้รับความรู้และทักษะอย่างเข้มข้นในระยะเวลาที่สั้นลง โดยจัดให้เรียนจบ 2 รายวิชา ภายในเวลา 2 เดือน โดยเสริมด้วยระบบ E-Learning ซึ่งจัดให้การบรรยายทุกครั้งมีการบันทึกเป็นวิดีโอให้ผู้เรียนนำไปศึกษาซ้ำด้วยตนเองเรียกระบบนี้ว่า “ระบบช่วยการบรรยาย” (Lecture Assistance System)

8) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ห้องสมุดและบันทึกการบรรยายได้นาน 10 ปี หลังจบการศึกษา ทั้งนี้ สถาบันขั้นสูงทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (AIIT) ของญี่ปุ่น เปิดโอกาสให้ผู้จบการศึกษาจากสถาบันนี้ใช้ห้องสมุดของสถาบันและวิดีโอซึ่งบันทึกการบรรยายในชั้นเรียนได้นานถึง 10 ปี หลังจบการศึกษา

9) ระบบคู่ขนาน การศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษากับการฝึกอบรมในบริษัท โดยประยุกต์ใช้หลักการจากกรณีศึกษาของสถาบันขั้นสูงทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (AIIT) ของญี่ปุ่น เริ่มระบบใหม่ซึ่งจะจัดการศึกษาแบบคู่ขนาน (Dual System) โดยร่วมมือกับภาคธุรกิจ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพในระดับสากล และรับนักศึกษาจากต่างประเทศเข้าสู่ระบบนี้ การฝึกอบรมในบริษัทใช้เวลาสัปดาห์ละ 28 ชั่วโมง หรือน้อยกว่า หรือวันละ 8 ชั่วโมง หรือต่ำกว่า ในวันหยุดต่อเนื่อง (Long Holidays) การพัฒนาหลักสูตรนี้ทำร่วมกันระหว่าง AIIT กับบริษัทภาคธุรกิจที่ร่วมผลิตนักศึกษา และภาคธุรกิจจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานระหว่างเรียนให้กับนักศึกษาด้วย โดยนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จสูงในบริษัทที่ร่วมผลิตนักศึกษา ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาจารย์พิเศษของ AIIT และร่วมทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนจากการปฏิบัติงานนักศึกษาสูงสุดจากแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเหล่านี้

4.6 ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ปัญหา (ฉันทนา จันทร์บรรจง และคณะ, 2555 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: 72)

1. สิทธิสถาบันนิยม การจัดการเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ด้วยระบบทางเลือกสำหรับเด็กในระดับการศึกษาภาคบังคับของญี่ปุ่น ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากทัศนคติของผู้ปกครองและผู้จ้างงาน พ่อแม่ชาวญี่ปุ่นมีความกังวลสูงเกี่ยวกับอนาคตของบุตร ซึ่งถ้าจะได้อ่านที่ตีพิมพ์จำเป็นต้องมีประวัติการศึกษาจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นปัจจัยสำคัญ ปัญหานี้เชื่อมโยงกับค่านิยมของผู้จ้างงานในระดับบริษัทใหญ่ ๆ ซึ่งมักจะยึดลัทธิ “สถาบันการศึกษานิยม”

2. ระบบแนะแนวอาชีพที่ไม่มีคุณภาพ ระบบการแนะแนวการศึกษาเพื่ออาชีพและการทำงาน (Career Education Counseling System) ของประเทศญี่ปุ่น ยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร เพราะไม่ได้มีการพัฒนานักแนะแนวอาชีพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบกับฝ่ายผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น หรือแม้แต่กระทรวง

การศึกษาฯ ก็ยังไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาการงานและอาชีพมากนัก ยังเน้นความสำคัญของวิชาที่มีการสอบวัดความรู้เพื่อเรียนต่อมหาวิทยาลัยมากกว่า

3. ความไม่ชัดเจนของสถานภาพที่รัฐบาลให้กับโรงเรียนทางเลือก สถานภาพทางกฎหมายของ Free School ในประเทศญี่ปุ่นยังไม่ชัดเจน ทำให้โรงเรียนประเภทนี้ขาดการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลจึงต้องพึ่งพาค่าเล่าเรียนจากนักเรียนเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่จัดสอนแบบตัวต่อตัว โดยมีหลักสูตรเฉพาะบุคคล แม้นักเรียนบางคนจะยังคงอยู่ในวัยเรียนภาคบังคับก็ตาม

4. ความยุ่งยากของการประเมินทักษะการทำงานบางประเภท ผลการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ตพบว่า ในปี พ.ศ. 2536 กระทรวงแรงงาน ได้นำระบบประเมินความรู้ทักษะการทำงานมาใช้ในการพัฒนาทักษะสำหรับผู้ทำงานภาคธุรกิจ (White – Collar Workers) เรียกว่า Business Career Development Program แต่ยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร เพราะการประเมินค่อนข้างทำได้ยาก การประเมินทักษะการทำงานธุรกิจมีผลสำเร็จของงานเป็นตัวชี้วัด และผู้ประเมินที่ดีคือ ผู้มีประสบการณ์การทำงานธุรกิจดังกล่าว ซึ่งทำการประเมินจากผลงานและกระบวนการทำงานมากกว่าการประเมินจากการสอบประเภทต่าง ๆ ที่นิยมใช้ในการประเมินเพื่อให้หน่วยกิตทางวิชาการ

5. ขาดกลไกการประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ กีฬา งานอดิเรก และการปลูกฝังความรู้ทั่ว ๆ ไป

4.7 แนวทางการแก้ปัญหา

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว มีข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา ดังนี้

1. การรณรงค์ทุกวิถีทางให้ลดความสำคัญของชื่อสถาบันที่จบการศึกษา ทุกภาคส่วนควรรณรงค์ทุกวิถีทางที่จะแก้ปัญหาด้านค่านิยมของคนในสังคมญี่ปุ่นให้ลดความสำคัญของชื่อสถาบัน แต่เพิ่มความสำคัญให้กับผลการทำงานของผู้จบการศึกษาที่เข้าสู่ภาคแรงงานให้มากขึ้น

2. ปฏิรูประบบแนะแนวอาชีพของโรงเรียนควรปฏิรูประบบแนะแนวการศึกษาเพื่ออาชีพ และการทำงาน (Career Education Counseling System) คล้ายกับหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น แคนาดา ได้มีการพัฒนานักแนะแนวอาชีพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย ฝ่ายผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น หรือแม้แต่กระทรวงการศึกษาฯ ก็ยังไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาการงานและอาชีพมากนัก ยังเน้นความสำคัญของวิชาที่มีการสอบวัดความรู้เพื่อเรียนต่อมหาวิทยาลัยมากกว่า

3. ยกสถานภาพของโรงเรียนทางเลือกโดยการปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับส่งเสริมสนับสนุน ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนทางเลือกที่จัดการศึกษาโดยบุคคล หรือโดยผู้ปกครองนักเรียนเอง (Home school) ไม่ได้มีสถานภาพเป็นโรงเรียนเอกชนซึ่งมีกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนคุ้มครองอยู่

4. พัฒนารูปแบบการประเมินทักษะการทำงานประเภทธุรกิจบริการให้น่าเชื่อถือมากขึ้นเพราะถึงแม้จะมีการนำระบบการประเมินทักษะการทำงานมาใช้กับงานหลายประเภท แต่การประเมินทักษะการทำงานบางประเภทยังไม่น่าเชื่อถือเท่าที่ควร เช่น ในปี พ.ศ. 2536 กระทรวงแรงงานได้นำระบบประเมินความรู้ ทักษะ การทำงานมาใช้ในการพัฒนาทักษะการทำงานสำหรับผู้ทำงานภาคธุรกิจบริการ (White-collar Workers) เรียกว่า Business Career Development Program แต่ไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควรเพราะการประเมินทักษะสำหรับงานเหล่านี้ทำค่อนข้างยาก การประเมินทักษะการทำงานธุรกิจมีผลสำเร็จของงานเป็นตัวชี้วัด ผู้ประเมินที่ดีคือ ผู้มีประสบการณ์การทำธุรกิจดังกล่าว ไม่ใช่ครูในสถาบันการศึกษาโดยทั่วไปซึ่งเก่งด้านทฤษฎี การประเมินจากผลงานและกระบวนการทำงานจะวัดทักษะได้ดีกว่า และการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคธุรกิจอย่างใกล้ชิด จะแก้ปัญหาเรื่องความไม่น่าเชื่อถือของระบบประเมินทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในภาคธุรกิจบริการ

5. พัฒนากลไกการประเมินผลการเรียนรู้ตามอัธยาศัยประเภทกิจกรรมสุขภาพ กีฬา งานอดิเรก และการปลูกฝังความรู้ทั่วไป เพื่อให้สามารถสะสมและเทียบโอนผลการเรียนจากกิจกรรมเหล่านี้ไปเป็นผลการเรียนเพื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในระดับการศึกษาภาคบังคับ เช่น ให้รัฐบาลมีนโยบายการผ่อนคลายการเรียนรู้แบบเน้นเนื้อหาในโรงเรียนโดยให้มีเวลาเรียนอย่างสนุกแบบที่เรียกว่า Yutori No Jikan ใช้ไม่ได้ผลกับโรงเรียนในญี่ปุ่น โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งนักเรียนต้องเตรียมสอบเข้ามัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น ถ้านักเรียนบางคนได้รับการประเมินผลจากกิจกรรมนอกระบบโรงเรียนที่เทียบเคียงได้กับบางวิชา เช่น กีฬา ศิลปะ คหกรรม คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งเด็กญี่ปุ่นจำนวนมากได้เรียนรู้กันอยู่แล้วจากศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ห้องสมุดประชาชน ค่ายเยาวชนภาคฤดูร้อน ฯลฯ จะมีเวลาเพิ่มเติมสำหรับการทบทวนความรู้ในวิชาหลักที่ตนจะต้องนำไปศึกษาต่อในระดับมัธยมปลายได้มากขึ้น อันจะส่งผลต่อการลดความเครียดและความรู้สึกต่อต้านระบบโรงเรียนอีกทั้งยังจะเป็นวิถีทางของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและทักษะทางสังคมกับบุคคลภายนอกโรงเรียนได้ด้วย

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558: ก - ข, 5 - 6) จัดทำรายงานการวิจัยเรื่อง **แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการรับรองผลการเรียนรู้สำหรับการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของประเทศไทยและต่างประเทศ 2) เพื่อวิเคราะห์ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ บางประเทศมีการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และสะสมหน่วยการเรียนรู้ บางประเทศดำเนินการเฉพาะเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ และมีการสะสมผลการเรียนรู้บ้างในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง บางประเทศมีการเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการศึกษาดำเนินการในด้านการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ประเด็น คือ 1) ในช่วงแรกควรกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือหน่วยงานกลางทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะและความรับผิดชอบใกล้เคียงสามารถเชื่อมโยงกับทุกหน่วยงาน การศึกษาและสถานประกอบการ ทำหน้าที่ในบทบาทหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการจนกว่าจะมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นรูปธรรม เนื่องจากการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้เวลา ด้วยข้อกฎหมาย บุคลากร และงบประมาณ 2) จัดตั้งคณะทำงาน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเตรียมการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ โดยให้มีหน้าที่ศึกษา จัดเตรียมกำลังคนงบประมาณ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก เสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้เห็นชอบ/อนุมัติ แล้วแต่กรณี 3) จัดให้มีการนำร่องการสะสมหน่วยการเรียนรู้ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่เชื่อมโยงกับต้นสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ทำหน้าที่รับรองผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ เพื่อนำผลไปพัฒนาและคู่ขนานกับคณะทำงานเตรียมการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ต่อไป และ 4) นำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ทั้งระบบ เพื่อลดขั้นตอนเอกสารและเพื่อเป็นการกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการที่สถานศึกษาดำเนินการ และหน่วยงานกลางสะสม

หน่วยการเรียนรู้สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวในการสะสมหน่วยการเรียนรู้ได้ในเวลาเดียวกัน แล้วแต่กรณี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559: ข, ฉ - ฉ) จัดทำรายงานการทดลองนำร่อง การพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก พบว่ารูปแบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และลักษณะการทำงานที่พบในอำเภอเมืองและอำเภอแม่สอดมีลักษณะแตกต่างกัน โดยอำเภอเมืองรูปแบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้จะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ การสะสมหน่วยการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและการสะสมหน่วยการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา

การสะสมหน่วยการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเคยศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนั้น และลาออกจากสถานศึกษาด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น เกรดเฉลี่ยไม่ถึงตามเกณฑ์ที่กำหนด ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เป็นต้น สถานศึกษาจะติดตามผู้เรียนที่ลาออกให้กลับเข้าศึกษาต่อโดยวิชาใด ๆ ที่ผู้เรียนเคยสอบผ่าน ผู้เรียนจะไม่ต้องลงเรียนซ้ำ แต่จะลงเรียนเฉพาะในรายวิชาที่มีผลการเรียนติดศูนย์หรือไม่ผ่านในรายวิชานั้น ทำให้ผู้เรียนที่เข้าสู่การสะสมหน่วยการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาไม่ต้องกลับมาเริ่มเรียนใหม่ในทุกรายวิชาเหมือนที่ผ่านมา ตัวอย่างสถานศึกษาที่ใช้การสะสมหน่วยการเรียนรู้รูปแบบนี้ เช่น โรงเรียนตากพิทยาคม โรงเรียนไฮเทค-เทคโนโลยีตาก

ขณะที่การสะสมหน่วยการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเคยศึกษาจากสถานศึกษาอื่น และนำผลการศึกษามาเทียบโอนกับสถานศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งในบางวิชา สถานศึกษาในปัจจุบันอาจไม่ได้ยอมรับโดยตรง จึงจำเป็นต้องมีการประเมินความรู้จากผู้เรียนก่อนจึงจะสามารถเทียบโอนได้ กรณีตัวอย่างของสถานศึกษาที่มีรูปแบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าว เช่น วิทยาลัยชุมชนตาก วิทยาลัยเทคนิคตาก

ด้านรูปแบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษาในเขตอำเภอแม่สอดพบว่า มีรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกับสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง ซึ่งจุดเด่นที่ชัดเจนของอำเภอแม่สอด คือ มีการจับคู่ระหว่างสถานศึกษาเพื่อเชื่อมโยงระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ โดยมีวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดเป็นสถานศึกษาหลักในการดำเนินงาน ซึ่งผลการจับคู่ระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ ถือเป็นนวัตกรรมทางการบริหารจัดการศึกษาที่มีการลงนามในหนังสือบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกันอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อดำเนินการระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนระหว่างการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: ข, ฉ - ฉ)

อรุณี ตระการไพโรจน์ (2560: 206 – 219) ได้ศึกษาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการศึกษตลอดชีวิตของประเทศไทย งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษตลอดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning) ดำเนินการวิจัยโดยศึกษา 1) วิเคราะห์หลักการ แนวคิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องระบบสะสมผลการเรียนรู้ 2) สภาพปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียนรู้ ระบบทะเบียน และวัดผลของหน่วยงานการศึกษาในประเทศไทยและการบริหารจัดการการสะสมผลการเรียนรู้ 3) ออกแบบระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้สำหรับการศึกษตลอดชีวิตของประเทศไทย ใช้การวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับระบบทะเบียน วัดและประเมินผล กลไกการเทียบโอน ระบบสารสนเทศในหน่วยงานการศึกษาจากส่วนกลางในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการศึกษาจากสถานศึกษาในพื้นที่ภาคสนาม 37 แห่งใน 5 ภาค ประเมินการตรวจสอบร่างระบบในขั้นต้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วตรวจสอบซ้ำโดยกลุ่ม Focus Group ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ทั้งในระดับนโยบายและในการจัดการการศึกษา ระบบทะเบียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการเทียบโอนผลการเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แล้วปรับปรุงเป็นระบบที่สมบูรณ์ในการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการศึกษตลอดชีวิตของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) การสะสมผลการเรียนรู้ เป็นเรื่องแนวคิดและวิธีการจัดการทางการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสในการรับรองผลการเรียนรู้ ตามหลักการและแนวทางการรับรองผลการเรียนรู้และการให้หน่วยกิต (Recognition, Validation and Accreditation: RVA) การรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior Learning: RPL) ของการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นสำคัญ ซึ่งให้การยอมรับในความสำคัญของการศึกษตลอดชีวิต (Lifelong Education) และนำไปสู่แนวคิดพื้นฐานในการสร้างระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System: CBS) ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ หรือชื่อย่อว่า TCBS เป็นระบบงานที่ส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปสามารถนำผลของการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) มาสะสมผลการเรียนรู้ มาประเมินและรับรองผลการเรียนรู้นั้น แล้วสามารถเทียบเข้าสู่วุฒิการศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือเพื่อการบันทึกในบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ของตน (Lifelong Credit Saving Account หรือ Learning Account) 2) สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานที่พบว่าเป็นเพียงกลไกการเทียบโอนผลการเรียน ผลการเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ที่หน่วยงานการศึกษา

ส่วนกลางแต่ละสังกัด ออกเป็นระเบียบ แนวทางให้สถานศึกษาของตนนำไปปฏิบัติ ยังไม่มีระเบียบ แนวทาง หรือแนวปฏิบัติเรื่องการสะสมผลการเรียน ผลการเรียนรู้ จากความรู้และประสบการณ์ ในลักษณะระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System) ในหน่วยงานการศึกษาทุกระดับทุกสังกัด ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาอุดมศึกษา และศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังไม่มีระบบสมบูรณ์รองรับ และที่เป็นอยู่ในระบบการศึกษาปัจจุบัน น่าจะเกิดประโยชน์น้อยทั้งแก่ประชาชนทั่วไป กลุ่มแรงงานที่มีคุณวุฒิการศึกษาน้อย หรือที่ไม่สอดคล้องกับคุณวุฒิวิชาชีพเป็นหลัก 3) ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย (TCBS) ที่สมบูรณ์ควรประกอบด้วยระบบย่อยที่ทำงานภายใต้หลักการที่สำคัญ คือ “การรับรองผลการเรียนรู้และให้หน่วยกิต (RVA)” ที่อิงอยู่บนหลักการการศึกษาตลอดชีวิตที่มีระบบย่อยรองรับคือ (1) ระบบย่อยการสมัครของผู้ลงทะเบียน (2) ระบบย่อยการรับเข้า (3) ระบบย่อยการขอรับการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (4) ระบบย่อยการเข้ารับการเรียนรู้ (5) ระบบย่อยการสะสมผลการเรียนรู้ (6) ระบบย่อยการวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้ และการเทียบโอน และ (7) ระบบย่อยการตรวจสอบและให้คุณวุฒิการศึกษา โดยมีแนวทางสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประสบความสำเร็จ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การริเริ่มและการพัฒนาระบบ (Initial Stage) ระยะที่ 2 การทดลองนำร่อง (Pilot Run Test) และระยะที่ 3 เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ (Operation and Maintenance)

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2560: 93-95) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตเพื่อการเทียบโอนความรู้ ทักษะไปสู่การยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐานหรือการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานถึงปัจจุบันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องพยายามสร้างกรอบคุณวุฒิของตนให้เทียบเคียงกันได้โดยมีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพในระดับชาติอันเป็นมาตรฐานระดับกลาง มีทั้งหมด 8 ระดับ โดยทุกฝ่ายประกอบด้วย ฝ่ายการศึกษา สถาบันคุณวุฒิแห่งชาติ และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จะต้องทำของตัวเองให้มี 8 ระดับเท่ากันทุกแห่ง แต่ส่วนที่ขาดไปก็คือ ยังไม่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างกันได้ จึงเป็นปัญหาที่ทำให้โครงการนี้ทดลองออกแบบธนาคารหน่วยกิตที่เรียกว่า Thailand Credit Bank System เพื่อใช้เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ในรูปแบบหน่วยกิตให้เกิดขึ้นได้จริง โดยใช้พื้นที่จังหวัดตราดและชลบุรีเป็นจังหวัดนำร่อง และใช้อาชีพจากอุตสาหกรรมยานยนต์ ช่างไฟฟ้า และการท่องเที่ยว เป็นอาชีพที่ทำการทดลองศึกษา โดยมีสถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมออกความเห็นในงานวิจัยนี้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาเห็นด้วยกับการมี TCBS โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 (จากคะแนน 1-5) ขณะที่สถานประกอบการเห็นด้วย ด้วยคะแนน 3.83 โดยมีสถานประกอบการในจังหวัดตราดให้คะแนน 3.56 และชลบุรีให้คะแนน 3.94 โดยจังหวัดตราดเสนอให้อาชีวศึกษา

จังหวัดเป็นผู้ดูแล TCBS ขณะที่จังหวัดชลบุรียังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน อันเป็นปัญหาในลักษณะเดียวกัน กับปัญหานี้ในระดับชาติ

จากกรณีศึกษาของจังหวัดตราดซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย เจ้าของกิจการขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก ซึ่งยังคงมีความต้องการที่จะจ้างแรงงานที่สามารถปฏิบัติงานได้หลายอย่างพร้อมกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ และไม่ต้องจ่ายค่าแรงสูงมาก มีความเห็นค่อนข้างจะเป็นเอกฉันท์ให้อาชีวศึกษาจังหวัด (อศจ.) ทำหน้าที่เป็นศูนย์เทียบโอนความรู้ ซึ่งอยู่ในความดูแลของวิทยาลัยเทคนิคตราดได้ ส่วนในกรณีของจังหวัดชลบุรีซึ่งมีอุตสาหกรรมยานยนต์ เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญและต้องการที่จะมีช่างไฟฟ้าที่ได้มาตรฐาน ต้องการแรงงานที่มีทักษะในลักษณะ “มีอาชีพ” และไม่มีปัญหาเรื่องค่าแรงงาน เพราะเข้าใจถึงความคุ้มค่าในการจ้าง “มีอาชีพ” ดังกล่าว ดังนั้นการเทียบโอนโดยองค์กรกลางที่มีมาตรฐานเป็นที่เชื่อถือได้ทุกฝ่ายจึงเป็นข้อเสนอที่สำคัญของจังหวัดชลบุรี ซึ่งทำให้ไม่มีฉันทามติว่าหน่วยงานใดควรจะทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางที่ดูแล TCBS

โดยในกรณีของจังหวัดชลบุรีมีปัญหาเช่นเดียวกับปัญหาในระดับชาติ ซึ่งเป็นปัญหาทางกฎหมายที่จะต้องกำหนดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้โดยตรงหรืออย่างน้อยมีกฎหมายที่ทำให้หน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติงานร่วมกันและสร้างฉันทามติที่จะสร้างองค์กรที่มีทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำงานร่วมกันเป็นองค์กรกลาง โดยทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือผู้ที่สามารถจะตัดสินใจเรื่องนี้ได้มีแต่เพียง Super Board ทางการศึกษาเท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้ได้พิสูจน์ชัดเจนแล้วว่าไม่มีปัญหาเรื่องเทคนิคเข้ามาเกี่ยวข้องแต่ประการใด แต่ถ้าจะให้เกิดผลเชิงประจักษ์ชัดยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ที่กำลังดำเนินการอย่างรีบเร่ง ทั้ง ๆ ที่มีปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ ซึ่งไม่อาจแก้ได้ทันด้วยการนำเอามหาวิทยาลัยจากต่างประเทศ หรือการผลิตผู้สำเร็จอาชีวศึกษาอย่างรีบเร่ง รวมทั้งการอนุญาตให้นำเอาผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามาในปริมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่เห็นได้ชัดว่าไม่สามารถแก้ปัญหาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ EEC ในระยะยาวได้อย่างตรงประเด็น จึงควรจะต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในระดับสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของโครงการ EEC ในการจัดทำโครงการเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานในพื้นที่ EEC ซึ่งประธานคณะกรรมการนโยบายของ EEC ก็เป็นบุคคลคนเดียวกับผู้ที่เป็นประธาน Super Board ทางการศึกษา คือ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ควรจะได้รับทราบผลการวิจัยนี้ และตัดสินใจเชิงนโยบายว่าจะให้หน่วยงานใดเป็นองค์กรกลางดูแล TCBS เพราะถ้ายิ่งล่าช้าออกไป คนกว่า 30 ล้านคน และประเทศชาติก็จะยิ่งเสียผลประโยชน์จากการไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าวอย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกันสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพก็ได้แสดงความสนใจที่จะนำ TCBS ที่ได้สร้างขึ้นจากโครงการนี้ไปใช้เพื่อการทดลอง

เทียบโอนประสบการณ์การทำงานและคุณวุฒิวิชาชีพให้เป็นสมรรถนะในการทำงานพร้อมกับเทียบโอนประสบการณ์การทำงานและคุณวุฒิวิชาชีพให้เป็นคุณวุฒิทางการศึกษาเป็นการเชื่อมต่อโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาให้เชื่อมต่อกันได้อย่างแท้จริง เมื่อมีหน่วยงานที่สามารถทำหน้าที่เทียบโอนหน่วยกิตได้เสนอตัวที่จะใช้ TCBS ก็น่าจะเปิดทางให้หน่วยงานดังกล่าวมีการทดลองดำเนินการอย่างจริงจัง และอาจจะช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของ TCBS ที่ยังคงมีอยู่ในระบบได้ด้วยในขณะที่เดียวกันสิ่งที่สามารถทำได้พร้อมกันในลักษณะเป็นคู่ขนานอีกประการหนึ่งก็คือการทำงานในพื้นที่จำกัดเช่นในระดับอำเภอหรือจังหวัด ซึ่งในกรณีนี้ควรกลับไปจังหวัดชลบุรีที่มีผู้ประกอบการให้ความสนใจกับ TCBS มากกว่า การทำงานร่วมกันทั้งหมดอย่างจริงจังในพื้นที่ขนาดเล็กอาจจะร่วมกันหาฉันทามติได้ง่ายโดยไม่จำเป็นต้องมีการปรับแก้กฎหมายในระดับชาติ อย่างไรก็ตามการศึกษาในประเด็นนี้อย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งจังหวัดอาจจะช่วยให้เห็นแง่มุมทางกฎหมายเพื่อการดำเนินการให้บรรลุผลได้จริงก็อาจเป็นไปได้ด้วย

ในครั้งนี้อะการศึกษาระดับทางกฎหมายควรจะดำเนินควบคู่ไปด้วยพร้อมกัน โดยใช้กรณี Of qual ของอังกฤษ เป็นหลักในการเปรียบเทียบ พร้อมทั้งมีการศึกษาว่าจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบในลักษณะใดบ้าง เพื่อให้หน่วยงานที่มีอยู่แล้วทุกภาคส่วนร่วมมือกันทำงานให้เกิดผลเป็นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ของไทยได้ต่อเนื่องอย่างแท้จริง แทนที่การพึ่งการผลิตอาชีวศึกษาเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวและเกิดมีปัญหามากมายเหมือนเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

งานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าประเด็นทางเทคนิคในการจัดทำคลังข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะและคุณวุฒิทางการศึกษาของแรงงานจากการศึกษาทุกรูปแบบ ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ประกอบกับประสบการณ์และทักษะที่ได้จากการทำงานจริงเพื่อการยกระดับฝีมือการทำงานและคุณวุฒิทางการศึกษา มิได้มีปัญหาอะไร เป็นเรื่องที่สามารถจัดการได้ แต่ปัญหาสำคัญอยู่ที่ปัญหาด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน รวมทั้งความน่าเชื่อถือของหน่วยงานเอง เมื่อมองจากมุมมองของภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

อนุชัช งามวรัญกูร และนลินรัตน์ รักกุศล (2557: 131 – 134) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์รูปแบบและแนวทางการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพในต่างประเทศ 2) ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขของระบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพในสถานศึกษาทางการอาชีวศึกษา และ 3) กำหนดรูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพของสถานศึกษาทางการอาชีวศึกษา ผลการศึกษาเอกสารพบว่ารูปแบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพในสหภาพยุโรป อังกฤษ

สหรัฐอเมริกา และมาเลเซีย นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ มาตรฐานอาชีพ วิธีการวัดผล และการตรวจสอบและรับรองผล โดยการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์นั้นมีการนำระบบการสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) มาใช้เพื่อให้ผู้ต้องการเทียบโอนสามารถนำผลการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตและเก็บสะสมไว้ใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยมีหน่วยงานกลางของรัฐเป็นผู้ดูแล

เพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทยจึงมีการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขของระบบเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าแผนกจำนวน 2,066 คน และจัดกลุ่มปัจจัยเงื่อนไขของระบบการเทียบโอน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา ด้านความร่วมมือของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานกับหน่วยงานต้นสังกัด ด้านความพร้อมสถานศึกษาอาชีวศึกษา และด้านความร่วมมือของสถานประกอบการและความพร้อมของคณาจารย์ ผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 48 คน จากการเลือกแบบเจาะจงเพื่อกำหนดรูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิวิชาชีพที่เหมาะสมกับประเทศไทย พบว่า รัฐจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบในการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานสู่คุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ โดยการผ่านสารสนเทศรายบุคคล และรายสถานศึกษาอาชีวศึกษา การนำระบบสะสมหน่วยกิตมาใช้เพื่อเทียบโอนความรู้ ทักษะของผู้ที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน รวมทั้งความรู้ และประสบการณ์เดิม เพื่อเทียบเป็นหน่วยกิตและเก็บสะสมไว้ใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่อาชีวศึกษา โดยเทียบกับสมรรถนะรายวิชา ทั้งในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิต และวิชาเลือกเสรี ทั้งนี้ต้องมีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการเทียบโอน

อมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ (2560: 171 – 175) การนำร่องการจัดการระดับพื้นที่เพื่อเชื่อมต่อภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษาและการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในการยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาเชิงระบบและปัญหาในทางปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมต่อภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษาและการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในการยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐาน 2) เพื่อพัฒนาและศึกษาแนวทางการวางระบบเทียบโอนมาตรฐานวิชาชีพกับวุฒิทางการศึกษาที่เป็น การเชื่อมต่อภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษาและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในการยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐาน โดยการทำกรณีนำร่องในสามสาขาแรงงานวิชาชีพในพื้นที่สองจังหวัดคือ สาขาช่างผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนในจังหวัดชลบุรี และสาขาพนักงานบริการท่องเที่ยวและสาขาช่างไฟฟ้าในจังหวัดตราด 3) เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายระดับชาติรวมถึงแนวทาง

การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษาและการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) สามารถนำกรอบมาตรฐานอาชีพที่พัฒนาโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (กพร.) มาเป็นแนวทางการปรับหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดงาน รวมทั้งสามารถเทียบโอนหน่วยกิตให้ผู้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานเข้าสู่ระบบของสถานศึกษาเพื่อการศึกษาต่อ (2) กรอบมาตรฐานอาชีพเพื่อปรับหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาสามารถทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น ภายใต้ความร่วมมือกับภาคเอกชนในพื้นที่ด้วยการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการระหว่างประเพณีวิชาเพื่อให้กำลังคนมีทักษะที่กว้างขึ้น (Multi-skills /Transferable Skills) (3) ระบบแนะแนวอาชีพโดยความร่วมมือกับภาคเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ (4) ภาคการผลิตมีความต้องการให้สถานศึกษาอาชีวะ/สถาบัน ร่วมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน (สพร.) เพิ่มบทบาทของการเป็นหน่วยพัฒนา เช่น มีการจัดทำข้อมูลระยะสั้นเพื่อเข้าไปทำ On-site training ให้แก่บุคลากรประจำการมากขึ้น (5) จากการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในพื้นที่จังหวัดชลบุรีและตราด ยังชี้ให้เห็นความเป็นไปได้ในการทำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นฐานอาชีพ และการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมต่อกับสถานศึกษาอาชีวะ/สถาบัน และสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนากำลังคนในระดับต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น (6) คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) คณะกรรมการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษประจำจังหวัด มีความเหมาะสมและมีศักยภาพที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาและการเชื่อมต่อเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ (7) ข้อจำกัดของกฎหมายจำเป็นต้องมีการแก้ไขให้เอื้อต่อการทำงานในระดับพื้นที่เสียก่อน ทั้งในแง่ของความซ้ำซ้อนของบทบาทหน้าที่ระหว่างหน่วยงาน การบูรณาการการทำงานระดับนโยบายซึ่งอาจรวมถึงฐานงานเดิมของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ที่มีส่วนรับผิดชอบการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework: NQF) ทั้งในแง่การออกกฎหมายหรือระเบียบให้เอื้อต่อบทบาทการทำงานแบบบูรณาการระดับพื้นที่จังหวัด และการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชน (8) ระบบฐานข้อมูล Credit Bank ในจังหวัดชลบุรีและตราดเพื่อรองรับระบบเทียบโอนประสบการณ์และเพิ่มโอกาสการจ้างงานมีความเป็นไปได้ และถูกยอมรับว่ามีความสำคัญในการเป็นอีกกลไกในการเชื่อมต่อโลกการศึกษากับโลกการทำงาน แต่ยังคงมีอุปสรรคเรื่องการเปิดเผยข้อมูลแรงงาน (9) ระบบข้อมูลสารสนเทศ Credit bank ที่มีการพัฒนาขึ้นในโครงการนี้มีศักยภาพและความเป็นไปได้ที่จะเชื่อมต่อกับระบบข้อมูลสารสนเทศ Labor Bank ของกรมการจัดหางานกระทรวงแรงงานที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้

เกิดประโยชน์สูงสุดต่อแรงงานและองค์กรนายจ้างในแง่การสรรหาและพัฒนาบุคลากร และยัง
สามารถพัฒนาให้เป็นมาตรฐานในการเทียบเคียงการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กรภาคเอกชนให้
ก้าวไปสู่ความมีมาตรฐานสากล (10) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล Credit bank ในปัจจุบันยังขาด
หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังขาดความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานที่ดูแลเรื่องมาตรฐาน
อาชีพ สถานประกอบการและสถานศึกษา ดังนั้น การมีหน่วยงานอิสระเป็นกลไกประสานความร่วมมือ
ระหว่างหน่วยงานจึงมีความจำเป็น และเนื่องจากการจัดหาหน่วยงานรับผิดชอบนี้ มีหน่วยงานหลาย
ฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องจึงจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ข้อเสนอ
เชิงนโยบายคือ 1) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ และวิธี
การประเมินผลการศึกษา ให้สามารถรองรับการเทียบโอนประสบการณ์การทำงานมาเป็นหน่วยกิต
ทางการศึกษาได้ดีขึ้น อาจเป็นลักษณะผ่านหรือไม่ผ่าน เช่นเดียวกับที่ กศน. ได้นำมาใช้ 2) สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ควรร่วมมือกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในการทำหลักสูตร
และ/หรือหลักเกณฑ์วิธีการในการวัดและประเมินผลผู้เรียนในสถานศึกษาในกำกับของ สอศ. ร่วมกัน
เพื่อความรวดเร็วในการรับรองระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อรับคุณวุฒิวิชาชีพจาก สอศ. ได้
3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ใหม่ระหว่างกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (กพร.) และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ
(สคช.) ให้เกิดความชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ซึ่งอาจพิจารณาการปรับบทบาทให้ กพร.
เป็นหน่วยปฏิบัติในการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและอาชีพ ขณะที่ สคช. อาจปรับบทบาทเป็น
หน่วยงานวิชาการเพื่อศึกษาและพัฒนากรอบมาตรฐานวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเป็นหน่วยบริหาร
จัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ Labor Bank และ Credit Bank 4) คณะกรรมการขับเคลื่อนการ
ปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็น
ประธาน ยังควรพิจารณาแก้ไขกฎกระทรวงเพื่อให้ทิศทางและเงื่อนไขการทำงานแก่คณะกรรมการ
ศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ทุกจังหวัดที่จะเอื้อต่อการทำงานเชิงยุทธศาสตร์เพื่อตอบโจทย์การพัฒนา
จังหวัดให้ได้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะเรื่องการจัดการศึกษารองรับการทำงานในจังหวัด และ 5) คณะกรรมการ
อิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ
ภาคตะวันออก (EEC) และคณะกรรมการพิจารณากรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ (กคช.) ควรเป็น
กลไกสำคัญในการผลักดันและเชื่อมต่อการทำงานระดับนโยบาย รวมถึงการแก้ไขข้อกฎหมายและ
ระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อไป

อรุณี ตระการไพโรจน์ (2561) ศึกษาเรื่องระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษา
ตลอดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning) โดย
มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของ

ประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning) ดำเนินการวิจัยโดยศึกษา 1) วิเคราะห์หลักการ แนวคิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องระบบสะสมผลการเรียนรู้ 2) สภาพปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับ การเทียบโอนผลการเรียนรู้ ระบบทะเบียนและวัดผลของหน่วยงานการศึกษา ในประเทศไทยและการบริหารจัดการ การสะสมผลการเรียนรู้ 3) ออกแบบระบบธนาคารสะสม ผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้สำหรับการศึกษตลอดชีวิตของประเทศไทย ใช้การวิจัย เอกสารและสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง กับ ระบบทะเบียน วัดและประเมินผล กลไกการเทียบโอน ระบบสารสนเทศในหน่วยงานการศึกษาจากส่วนกลางในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และการศึกษาจากสถานศึกษาในพื้นที่ภาคสนาม 37 แห่งใน 5 ภาคประเมินการตรวจสอบ ร่างระบบในขั้นต้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วตรวจสอบซ้ำโดยกลุ่ม Focus Group ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มี คุณสมบัติและประสบการณ์ทั้งในระดับนโยบายและในการจัดการการศึกษา ระบบทะเบียน การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ และการเทียบโอนผลการเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แล้วปรับปรุงเป็นระบบ ที่สมบูรณ์ในการ พัฒนาระบบธนาคารสะสม ผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษตลอดชีวิตของประเทศไทย ผลการ วิจัยพบว่า (1) การสะสมผลการเรียนรู้ เป็นเรื่องแนวคิดและวิธีการจัดการทางการศึกษา เพื่อเปิด โอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสในการรับรองผลการเรียนรู้ตามแนวทางการรับรองผลการเรียนรู้ และการให้ หน่วยกิต และการรับรองผลการเรียนรู้เดิมของการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ซึ่งให้การยอมรับในความสำเร็จ ของการศึกษตลอดชีวิต (Lifelong Education) นำไปสู่แนวคิดพื้นฐานในการสร้างระบบธนาคาร สะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System) ซึ่งเป็นระบบงานที่ส่งเสริมให้บุคคลนำผลของการเรียนรู้ ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มาสะสมผลการเรียนรู้ เพื่อนำมาประเมินผลและรับรองผลการเรียนรู้ เทียบเข้าสู่วุฒิการศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือเพื่อ การบันทึกในบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ของตน (Lifelong Credit Saving Account หรือ Learning Account) (2) สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานที่พบว่ายังไม่มีระเบียบ แนวทาง หรือแนวปฏิบัติเรื่อง การสะสมผลการเรียน ผลการเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ ในลักษณะระบบธนาคารสะสมผล การเรียนรู้ (Credit Bank System) ในหน่วยงานการศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด (3) ระบบธนาคาร สะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษตลอดชีวิตของประเทศไทย (TCBS) ประกอบด้วยระบบย่อย ที่ทำงานภายใต้หลักการที่สำคัญคือ “การรับรองผลการเรียนรู้และให้หน่วยกิต” (RVA) ที่อิงอยู่ บนหลักการการศึกษตลอดชีวิต คือ (1) การสมัครของผู้ลงทะเบียน (2) การรับเข้า (3) การขอรับ การรับรองผลการเรียนรู้เดิม (4) การเข้ารับการเรียนรู้ (5) การสะสมผลการเรียนรู้ (6) การวัดผลและ

การประเมินผลการเรียนรู้ และ (7) การตรวจสอบและให้คณาธิการศึกษา โดยมีแนวทางสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การริเริ่มและการพัฒนาระบบ ระยะที่ 2 การทดลองนำร่อง และระยะที่ 3 การเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ

อภิชัย พันธเสน, อนุชัย และนลินรัตน์ รักกุศล (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตเพื่อการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ไปสู่การยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐาน หรือการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการข้อมูลของระบบคลังหน่วยกิตของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการเก็บข้อมูลความรู้และทักษะส่วนบุคคล (Portfolio) เพื่อการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ 2) พัฒนาระบบคลังหน่วยกิตให้เกิดเป็นมาตรฐานกลางเพื่อการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลจากโครงการนี้จะมีการนำไปใช้จริงในโครงการนำร่องการจัดการในระดับพื้นที่เพื่อเชื่อมต่อภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษา และเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐาน ใช้วิธีการวิจัยโดย (1) สำรวจความต้องการข้อมูลของระบบคลังหน่วยกิตของสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษาเพื่อการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากผู้รับผิดชอบหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบในการเทียบโอนหัวหน้าแผนกวิชาช่างยานยนต์ อุตสาหกรรมगतท่องเที่ยว และช่างไฟฟ้า (2) ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อยืนยันความต้องการของระบบคลังหน่วยกิตของสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษา และสถานประกอบการในประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมยานยนต์ ประเภทวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม และช่างไฟฟ้า จำนวน 2 กลุ่มๆ ละ 15 คน (3) พัฒนาระบบคลังหน่วยกิต ซึ่งได้รวบรวมข้อมูล Portfolio ของแรงงานรายบุคคลเพื่อการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ต่อไป โดยเน้นจังหวัดชลบุรีและตราด (4) ยืนยันความเป็นมาตรฐานกลางของฐานข้อมูลดังกล่าวโดยภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพซึ่งจะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางสำหรับรวบรวมข้อมูลดังกล่าวในอนาคต ซึ่งงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ประเด็นทางเทคนิคในการจัดทำคลังข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะและคุณวุฒิทางการศึกษาของแรงงานจากการศึกษาทุกรูปแบบในระบบ นอกเหนือและตามอัธยาศัย ประกอบกับประสบการณ์และทักษะที่ได้จากการทำงานจริงเพื่อการยกระดับฝีมือการทำงานและคุณวุฒิทางการศึกษามีได้มีปัญหอะไร เป็นเรื่องที่สามารถจัดการได้ แต่ปัญหาสำคัญอยู่ที่ปัญหาด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน รวมทั้งความน่าเชื่อถือของหน่วยงานเอง เมื่อมองจากมุมมองของภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงาน สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์เป็นดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา

1. การสัมภาษณ์

เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต และประเด็นที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา

1.1 ประเด็นการสัมภาษณ์ เป็นดังนี้

- 1) ความหมายของระบบธนาคารหน่วยกิต
- 2) ลักษณะของธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 3) ประโยชน์ของธนาคารหน่วยกิต
- 4) ความเป็นไปได้ในการใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตมาในประเทศไทย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ดังแสดงในภาคผนวก ก_1

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.4 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

- 1) ศาสตราจารย์ ดร.พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์
- 2) ดร.อมรวิชัย นาคารทรพรพ

2. การเลือกกรณีศึกษา

กำหนดการเก็บข้อมูลจังหวัดในภูมิภาคต่าง ๆ 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยมีบริบทของจังหวัด (กำหนดโดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา) ดังนี้

- 1) เป็นพื้นที่ที่มีร่องรอยการนำร่องระบบธนาคารหน่วยกิต
- 2) เป็นพื้นที่ที่มีโอกาสใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต อาทิ
  - 2.1) มีอาณาเขตติดชายแดน
  - 2.2) มีนักเรียนออกกลางคันจำนวนมาก
  - 2.3) มีนักเรียนนอกระบบการศึกษาจำนวนมาก
  - 2.4) มีความหลากหลายทางเชื้อชาติของประชากร
  - 2.5) มีการคมนาคมลำบาก

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จังหวัดที่เป็นตัวแทนภูมิภาคเพื่อเป็นกรณีศึกษาเป็นดังนี้

ตารางที่ 3.1 บริบทจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา

ภูมิภาค	จังหวัด	บริบทจังหวัด
เหนือ	สุโขทัย	เป็นจังหวัดที่มีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สายอาชีวศึกษาและการศึกษามัธยมศึกษาในพื้นที่ในการจัดการศึกษาในระบบทวิศึกษา โดยมีการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษา นอกจากนี้ นักเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในพื้นที่ ส่วนมาก จบการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความต้องการยกระดับวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
กลาง	อุทัยธานี	จังหวัดขนาดเล็กเป็นทางผ่านสู่ภาคเหนือและเป็นเขตเกษตรกรรม แรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งจะมีการเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยว และย้ายกลับมาเมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษายังมีจำนวนน้อย และมีสาขาจำกัด เกิดการย้ายถิ่นเพื่อเรียนต่อและทำงานในจังหวัดอื่น ที่มีรายได้สูงกว่า นักเรียนในระดับอาชีวศึกษามีอัตราการออกกลางคันค่อนข้างสูง สถานที่ฝึกงานสำหรับมีจำกัดเนื่องจากภาคอุตสาหกรรมมีขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี

ตารางที่ 3.1 บริบทจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ภูมิภาค	จังหวัด	บริบทจังหวัด
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ศรีสะเกษ	<p>มีอาณาเขตติดชายแดน มีการคมนาคมลำบากในบางพื้นที่ อุตสาหกรรมในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกษตรจึงมีความต้องการแรงงานที่เน้นใช้ทักษะ เช่น ช่างกล ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ ทำให้การศึกษาระดับอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่</p> <p>ด้านการศึกษาเป็นจังหวัดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) และได้รับการจัดตั้งเป็น “เมืองกีฬา” (Sports City of Thailand) ที่เน้นการพัฒนาเมืองภายใต้ vision กีฬาสร้างคน คนสร้างเมือง-สร้างชาติ จึงเป็นศูนย์กลางการกีฬาทั้งกีฬาอาชีพ-สมัครเล่น การศึกษาวิจัย เวชศาสตร์-การแพทย์ด้านกีฬาและวิทยาศาสตร์ สุขภาพอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว บริการและสันหนนาการเชิงกีฬา</p> <p>ในจังหวัดจึงเน้นการพัฒนาคนและนวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจในพื้นที่ เพื่อลดการโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงานในพื้นที่ออกไปทำงานในจังหวัดใหญ่อื่น ๆ</p>
ใต้	สตูล	<p>เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา อาณาเขตติดชายแดนประเทศมาเลเซีย 2 ด้าน คือ ทิศตะวันออกและทิศใต้ ซึ่งแม้ว่าจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง แต่ก็ยังไม่มีสนามบินสามารถเดินทางเข้าออกได้โดยทางรถยนต์หรือเรือเท่านั้น มีจำนวนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกกลางคันมากขึ้นเรื่อย ๆ ที่แม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 4 เท่า ซึ่งโดยมากเกิดจากปัญหาความยากจน และมีผู้กลับมาเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนราว 2 หมื่นคน ต่อปี หากแต่จบการศึกษาเพียงร้อยละ 50 เท่านั้น</p>

สำหรับกำหนดการลงพื้นที่ ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 กำหนดการเวลาการสนทนากลุ่มในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา

ลำดับที่	ภูมิภาค	จังหวัด	วันที่
1	เหนือ	สุโขทัย	15 กุมภาพันธ์ 2563
2	กลาง	อุทัยธานี	27 กุมภาพันธ์ 2563
3	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ศรีสะเกษ	20 กุมภาพันธ์
4	ใต้	สตูล	28 กุมภาพันธ์ 2563

3. การวิจัยเอกสาร

จากการทบทวนวรรณกรรม จึงได้กำหนดประเด็นที่ศึกษาดังนี้

3.1 ประเด็นที่ศึกษา เป็นดังนี้

- 1) บริบททั่วไปของจังหวัด
- 2) ลักษณะของภาคแรงงานในจังหวัด
- 3) ลักษณะของภาคการศึกษาในจังหวัด
- 4) ร่องรอยระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดและความเป็นไปได้ในการดำเนินระบบ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล ดังแสดงในภาคผนวก ก_2

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. การสนทนากลุ่ม

4.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- 1) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.1 ผู้บริหาร
  - 1.2 ครู
  - 1.3 นักเรียน
  - 1.4 ผู้ปกครองของนักเรียนตามข้อ 1.3

2) สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 2.1 ผู้บริหาร
- 2.2 ครู
- 2.3 นักเรียน
- 2.4 ผู้ปกครองของนักเรียนตามข้อ 2.3

3) สถานศึกษาเอกชน

- 3.1 ผู้บริหาร
- 3.2 ครู
- 3.3 นักเรียน
- 3.4 ผู้ปกครองของนักเรียนตามข้อ 3.3

4) สถาบันอาชีวศึกษา

- 4.1 ผู้บริหาร
- 4.2 ครู
- 4.3 นักเรียน
- 4.4 ผู้ปกครองของนักเรียนตามข้อ 4.3

5) วิทยาลัยชุมชน

- 5.1 ผู้บริหาร
- 5.2 ครู

6) สถาบันอุดมศึกษา

- 6.1 ผู้บริหาร
- 6.2 อาจารย์
- 6.3 นักศึกษา
- 6.4 ผู้ปกครองของนักศึกษาตามข้อที่ 6.3

7) ผู้แทนสำนักงาน กศน. จังหวัด

8) ผู้แทนอุตสาหกรรมจังหวัด

9) ผู้แทนหอการค้าจังหวัด

10) ผู้แทนสถานประกอบการ

11) ผู้แทนพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด

4.2 ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

- 1) ความหมายและประโยชน์ของระบบธนาคารหน่วยกิต
- 2) สถานการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัด
- 3) รูปแบบหรือลักษณะของระบบธนาคารหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับภาคแรงงาน/
สถานประกอบการ/อุตสาหกรรมในจังหวัด
- 4) หน่วยงานในจังหวัดสามารถมีส่วนช่วยส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต
- 5) หน่วยงานที่รับผิดชอบและดูแลในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอน
หน่วยกิตที่สะสมไว้ ซึ่งจะต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย
- 6) นโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับประเทศไทย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบการสนทนากลุ่ม ซึ่งรวมคำถามอยู่ในเครื่องมือ
ในภาคผนวก ก_3

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานในจังหวัด กรณีศึกษา

1. การวิจัยเอกสาร

จากการทบทวนวรรณกรรม จึงได้กำหนดประเด็นที่ศึกษาดังนี้

1.1 ประเด็นที่ศึกษา เป็นดังนี้

- 1) ปัจจัยระดับจังหวัด ได้แก่ นโยบาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
- 2) ปัจจัยระดับประเทศ ได้แก่ นโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ เศรษฐกิจ สังคม

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล ดังแสดงในภาคผนวก ก_4

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การสนทนากลุ่ม

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ตามข้อ 4.1 ในวัตถุประสงค์ข้อ 1

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประเด็นสนทนากลุ่มอยู่ในเครื่องมือในข้อ 3.2 ภาคผนวก
ก_3

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงาน

นำผลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 มาร่างแนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ดังแสดงในบทที่ 4

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา กรณีศึกษาภาคเหนือ จังหวัดสุโขทัย

1. ข้อมูลทั่วไป บริบทของจังหวัด

1.1 พื้นที่ของจังหวัดสุโขทัยตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 440,596.092 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,122,557 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางหลวงแผ่นดินประมาณ 440 กิโลเมตร ภูมิประเทศของจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม โดยตอนเหนือเป็นที่ราบสูงมีภูเขาที่ทอดยาวมาทางทิศตะวันตก พื้นที่ตอนกลางเป็นที่ราบและตอนใต้เป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำไหลผ่านจากเหนือลงใต้ โดยผ่านพื้นที่อำเภอศรีสัชนาลัย สวรรคโลก ศรีสำโรง เมืองสุโขทัย และอำเภอกงไกรลาศ เป็นระยะทางประมาณ 170 กิโลเมตร จังหวัดสุโขทัยมีภูเขาที่สูงที่สุด คือ เขาหลวง ซึ่งยอดเขามีความสูง 1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเล และมีแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ ป่าไม้ที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำยมเป็นสายน้ำหลักเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของจังหวัด พื้นที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง โดยทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดแพร่และจังหวัดอุดรธานี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดพิษณุโลก ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดอุดรธานี ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดตากและจังหวัดลำปาง

1.2 ประชากร

จังหวัดสุโขทัยมีประชากรจากการลงทะเบียนจำนวน 597,257 คน เป็นชายจำนวน 293,260 คน และหญิง 303,997 คน (ข้อมูล ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2562) โดยส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้นานมาแล้ว โดยมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนสำเนียงภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อยเป็นชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง ม้ง เย้า และลีซอ และส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดลำปาง น่าน พะเยา เชียงราย แพร่ ตาก และเพชรบูรณ์ ปัจจุบันชาวเขาเหล่านี้อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านแก่ง ตำบลแม่สิน และตำบลแม่สำ ในอำเภอศรีสัชนาลัย มีจำนวนประมาณ 428 หลังคาเรือน

1.3 แผนพัฒนาจังหวัด

วิสัยทัศน์จังหวัดสุโขทัย “สุโขทัยเมืองแห่งมรดกโลก เศรษฐกิจก้าวไกล ท่องเที่ยวประทับใจ สุขภาพอนามัยดีถ้วนหน้า”

เป้าหมายหลักในการพัฒนาจังหวัดสุโขทัย ระหว่างปี 2561-2564 คือ “สุโขทัยเมืองมรดกโลกเลิศล้ำ เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรมเมืองแห่งอารยธรรมและความสุขอย่างยั่งยืน” มีเป้าหมายการพัฒนาใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการท่องเที่ยว พัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวมรดกโลก 2) เมืองเกษตร อุตสาหกรรม สินค้าบริการ บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มูลค่าสูง 3) เมืองนวัตกรรม และ 4) เมืองรุ่งอรุณแห่งความสุข มีรายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2561 – 2564

ที่มา: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุโขทัย (ม.ป.ป.: ออนไลน์)

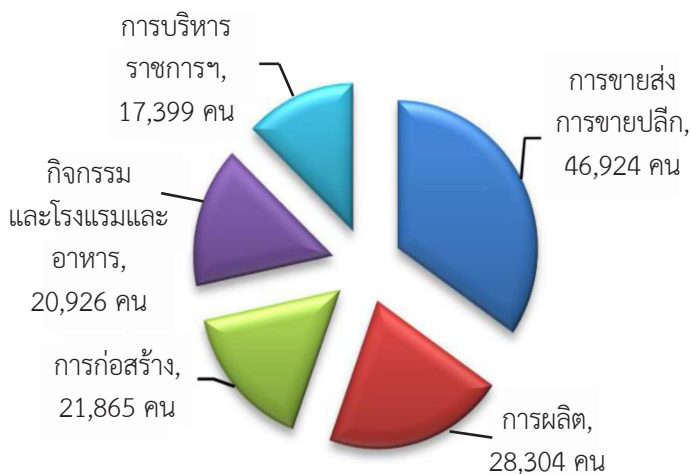

2. ภาคการทำงาน

ปี 2562 จังหวัดสุโขทัยมีประชากรวัยทำงาน อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 511,596 คน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 337,791 คน (คิดเป็นร้อยละ 66.03 ของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน) จำแนกเป็น

- ผู้ว่างงาน จำนวน 5,484 คน คิดเป็นร้อยละ 1.62 ของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน
- ผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 173,805 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.97 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป) ประกอบด้วยผู้ทำงานบ้าน จำนวน 45,517 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.19 ของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน) เรียนหนังสือจำนวน 27,700 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.94 ของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน) อื่น ๆ (เด็ก ขรา ป่วย หรือพิการจนไม่สามารถทำงานได้) จำนวน 100,588 คน (คิดเป็นร้อยละ 57.87 ของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน) (สำนักงานแรงงานจังหวัดสุโขทัย, 2562: ออนไลน์)

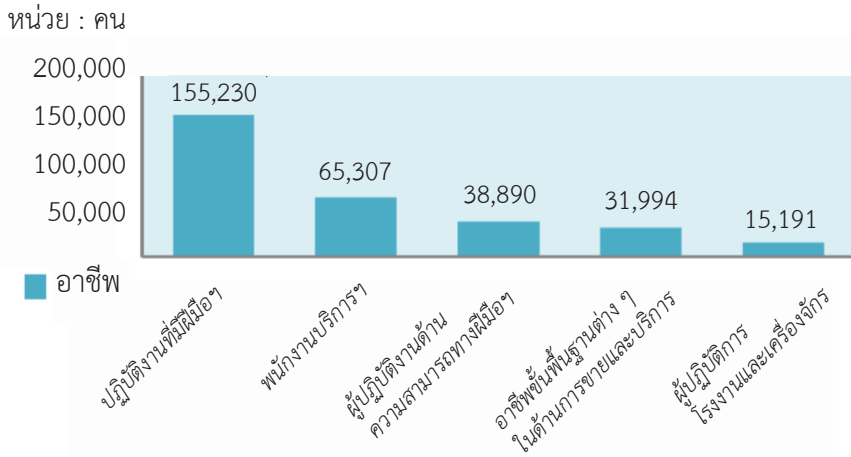
- ผู้มีงานทำทั้งหมด 332,307 คน พบว่าทำงานในภาคเกษตรกรรม 163,048 คน (ร้อยละ 49.07) เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ผ่านมา (ร้อยละ 49.48) ที่มีจำนวน 166,537 คน มีสัดส่วนลดลง ร้อยละ 0.41 ส่วนผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมไตรมาสนี้มีจำนวน 169,259 คน (ร้อยละ 50.93) ของผู้มีงานทำทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ผ่านมา (ร้อยละ 50.52) ที่มีจำนวน 170,052 คน มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.41 โดยพบว่า กลุ่มผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ทำงานในสาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์มากที่สุด 51,511 คน (ร้อยละ 15.50) รองลงมา ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิต 26,893 คน (ร้อยละ 8.09) อุตสาหกรรมโรงแรมและอาหาร 22,846 คน (ร้อยละ 6.87) 20,322 คน (ร้อยละ 6.11) อุตสาหกรรมการก่อสร้าง 20,322 คน (ร้อยละ 6.11) และการบริหารราชการและป้องกันประเทศ 14,783 คน (ร้อยละ 4.45) ดังแสดงในภาพที่ 4.2 (สำนักงานแรงงานจังหวัดสุโขทัย, 2562: ออนไลน์)

ภาพที่ 4.2 ผู้มีงานทำจังหวัดสุโขทัย จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมนอกภาคเกษตร (5 อันดับแรก)

ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดสุโขทัย (2562: ออนไลน์)

ในไตรมาส 3 ปี 2562 พบว่าอาชีพที่มีงานทำมากที่สุด 5 อันดับแรก ตามลำดับคือ 1) ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตรและการประมง 147,236 คน (ร้อยละ 44.30) 2) พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด 60,826 คน (ร้อยละ 18.30) 3) ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้าฯ 37,636 คน (ร้อยละ 11.32) 4) อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการขายและการให้บริการ 45,539 คน (ร้อยละ 13.70) และ 5) ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักรฯ 12,302 คน (ร้อยละ 3.70) ดังแสดงในภาพ 4.3

ภาพที่ 4.3 ผู้มีงานทำจังหวัดสุโขทัย (จำแนกตามอาชีพ 5 อันดับแรก)

ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดสุโขทัย (2562: ออนไลน์)

3. การจัดการศึกษา

จังหวัดสุโขทัยมีการจัดการศึกษาครบทุกระดับ ประกอบด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีการแบ่งเขตการศึกษาออกเป็น 3 เขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ (1) เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 (2) เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และ (3) เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 โรงเรียน สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 324 โรงเรียน และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 33 โรงเรียน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนโรงเรียน จำแนกตามสังกัด เป็นรายอำเภอ ปีการศึกษา 2561

หน่วย : โรงเรียน

อำเภอ	สังกัด			รวม
	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน	กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น	
เมืองสุโขทัย	40	5	6	52
บ้านด่านลานหอย	26	0	2	27
คีรีมาศ	37	0	4	41
กงไกรลาศ	42	0	1	43
ศรีสัชนาลัย	63	1	4	69
ศรีสำโรง	41	3	3	47
สวรรคโลก	33	3	9	51
ศรีนคร	15	0	2	17
ทุ่งเสลี่ยม	27	0	2	29
รวม	324	12	33	369

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดสุโขทัย (2561)

สุโขทัยมีสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ (1) สถาบันพัฒนศิลป์ วิทยาเขตสุโขทัย (2) สถาบันการพลศึกษาสุโขทัย วิทยาเขตสุโขทัย (3) มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตสุโขทัย (รามคำแหง 3) และ (4) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหน่วยวิทยบริการวัดกำแพงงาม ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

มีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ (1) วิทยาลัยอาชีวสุโขทัย (2) วิทยาลัยเทคนิคสุโขทัย (3) วิทยาลัยการอาชีพ (4) วิทยาลัยการอาชีพศรีสำโรง และ (5) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุโขทัย

4. ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัด

4.1 ระบบธนาคารหน่วยกิต

ระบบการสะสมหน่วยกิตที่มีการดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยจากการให้ข้อมูลของผู้บริหารและครูตัวแทนจากโรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาชีวศึกษา พบว่ามีการจัดการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษา การสะสมหน่วยกิต และการเทียบโอนประสบการณ์การฝึกงานในสถานประกอบการ ในการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ดังนี้

1) การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ซึ่งมีการดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาและโรงเรียนในพื้นที่ โดยสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เช่นกรณีโรงเรียนสายสามัญได้ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาร่วมกับวิทยาลัยสารพัดช่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดสุโขทัย เปิดหลักสูตร บัญชี ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า และคหกรรม โดยเมื่อนักเรียนจบการศึกษาตามระบบทวิศึกษา จะได้รับวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวุฒิมัธยมศึกษาในระดับ ปวช. ควบคู่กัน ซึ่งการจัดการศึกษาได้มีการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกันระหว่างโรงเรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษา และผู้ประกอบการในพื้นที่ ซึ่งในการจัดหลักสูตรระหว่างโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษา จะมีการนำหลักสูตรมาเทียบกัน โดยวิชาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษโรงเรียนจะเป็นผู้จัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ส่วนวิชาแกนที่เกี่ยวกับสาขาวิชาที่เปิด ทางสถาบันจะเป็นผู้ทำการจัดการเรียนการสอน

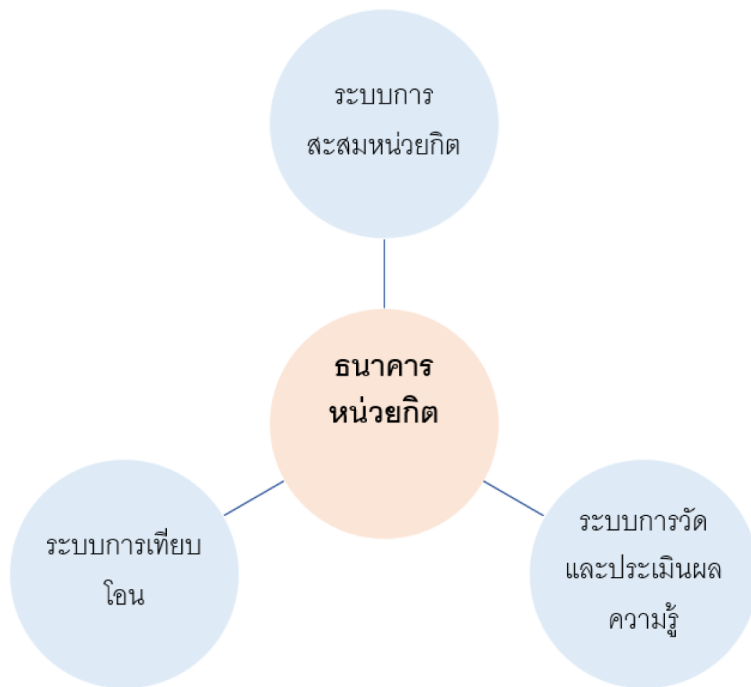
การเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา จะมีการนำรายวิชามาพิจารณาค่าอธิบายรายวิชาและจำนวนหน่วยกิตในแต่ละรายวิชา แล้วมีการทำข้อตกลงร่วมกันในการเทียบโอน อย่างกรณีรายวิชาภาษาอังกฤษทางโรงเรียนต้องเรียนจำนวน 3 หน่วยกิต แต่ทางสถาบันอาชีวศึกษาเรียน 2 หน่วยกิต ก็ต้องมีการปรับหาวิชาตรงกลางมาเทียบกัน และในรายวิชาที่เรียนไม่ถึงระดับเกรด 2 ทางโรงเรียนก็จะไม่สามารถเทียบโอนได้ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอน ในส่วนของวิชาแกนที่เป็นวิชาเกี่ยวกับการเรียนในสายอาชีพจะมีการจัดการเรียนการสอนอยู่ที่สถาบันอาชีวศึกษาในวันเสาร์ อาทิตย์ ส่วนวิชาพื้นฐานโรงเรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในวันปกติ

2) การจัดการศึกษาระบบ Pre - degree ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยนักเรียนของโรงเรียนสมัครเข้าเรียนในระบบ Pre - degree เพื่อสะสมหน่วยกิตในรายวิชาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในคณะต่าง ๆ ที่เปิดรับ โดยจะมีหน่วยการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเข้ามาให้ข้อมูลแก่นักเรียนในโรงเรียน ถึงระบบการจัดการเรียนสอนในระบบการเรียน Pre - degree

สำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อสมัครเข้าเรียน และเพื่อสะสมหน่วยกิตในรายวิชา เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมปลาย นักเรียนสามารถสมัครเข้าเรียนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และนำหน่วยกิตที่สะสมไว้เทียบโอนเข้าศึกษาได้ ซึ่งช่วยย่นระยะเวลาของนักเรียนในการศึกษาในระดับปริญญาตรี

ระบบธนาคารหน่วยกิต จากการสนทนากลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มร่วมให้ความคิดเห็นกับระบบธนาคารหน่วยกิตว่าเป็นกลไกที่จะพัฒนาขึ้นมาเพื่อการสะสมหน่วยกิต ที่ได้จากการวัดความรู้ ประสิทธิภาพ ของผู้เรียน และเสนอร่วมกันว่าระบบธนาคารหน่วยกิตต้องประกอบด้วย ระบบการสะสมหน่วยกิต ระบบการเทียบโอน ระบบการวัดความรู้ และระบบสะสมองค์ความรู้และประสิทธิภาพ แสดงดังภาพที่ 4.4

ภาพที่ 4.4 องค์ประกอบของระบบธนาคารหน่วยกิต

โดยมีข้อเสนอว่าในแต่ละองค์ประกอบของระบบธนาคารหน่วยกิต มีรายละเอียดดังนี้

1) ระบบการสะสมหน่วยกิต กลุ่มครูและผู้บริหารเสนอว่า ธนาคารหน่วยกิตต้องมีการออกแบบระบบการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน โดยมีศูนย์กลางการสะสมหน่วยกิตทั้งในระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิตของส่วนกลางของประเทศ

2) ระบบการเทียบโอน ที่มีการกำหนดกลไกและโครงสร้างการเทียบโอนในระดับจังหวัด โดยมีการกำหนดหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน จากหน่วยงานที่มีประสบการณ์การเทียบโอน เช่น การศึกษานอกกระบบ สถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเทียบโอนในระบบทวิศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการหลัก ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แรงงานจังหวัด ผู้ประกอบการ

นอกจากนี้ กลุ่มครู ผู้บริหาร ผู้ประกอบการ และแรงงานจังหวัด ได้เสนอให้ กระทรวงศึกษาธิการต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนจากส่วนกลางเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่มีมาตรฐานเดียวกัน เพราะเป็นหน่วยงานที่มีประสบการณ์และได้รับความน่าเชื่อถือ

3) ระบบการประเมินและวัดผลความรู้ เป็นระบบที่จะเข้ามาสร้างมาตรฐานในการวัดองค์ความรู้ของผู้เรียน ที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งจากการทำงาน การประกอบอาชีพ และจากการฝึกอบรมจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสร้างมาตรฐานกลางในการวัดความรู้ เพื่อจะกำหนดออกมาเป็นหน่วยกิต แล้วนำมาสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิต

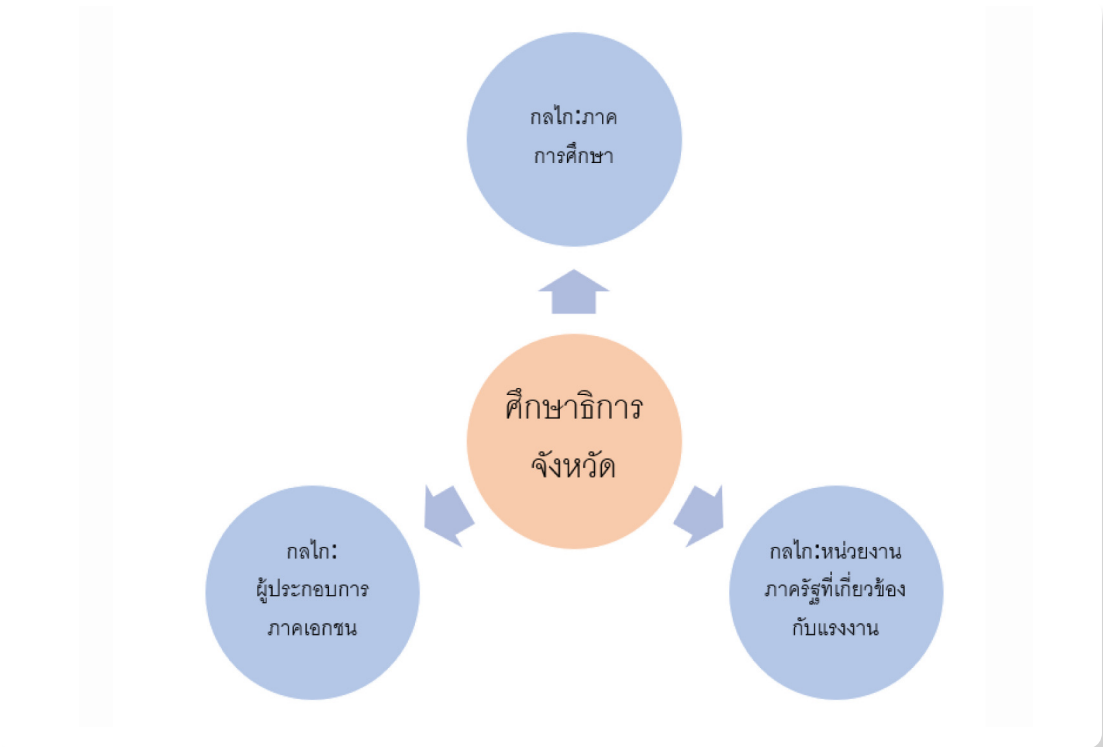
กลุ่มครู ผู้ประกอบการ แรงงานจังหวัด และตัวแทนอาจารย์จากระดับอุดมศึกษา เห็นร่วมกันว่าธนาคารหน่วยกิตเป็นระบบที่ต้องทำหน้าที่วัดความรู้คนทั่วไปและนักเรียน ที่สามารถนำประสบการณ์การทำงาน หรือการเข้าอบรมจากที่ต่าง ๆ มาขอเทียบโอนความรู้เป็นหน่วยกิต โดยระบบธนาคารหน่วยกิตต้องมีหน่วยงานกลางที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ธนาคารหน่วยกิตจึงเป็นแหล่งสะสมประสบการณ์และองค์ความรู้ ที่มีระบบการเก็บสะสมหน่วยกิต ระบบการเทียบโอน และระบบการประเมินและวัดผลความรู้ ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในภาพรวมทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่

4.2 กลไกการทำงาน

กลไกการทำงานในระบบธนาคารหน่วยกิต โดยภาพรวมทุกภาคส่วนมองว่ากลไกของธนาคารหน่วยกิตควรประกอบด้วย กลไกจากส่วนกลางและกลไกในระดับจังหวัด โดยมีการเชื่อมประสานการทำงานระหว่างส่วนกลางและในระดับพื้นที่จังหวัด ดังนี้

กลไกหลักในการเป็นเจ้าภาพในพื้นที่ ควรเริ่มจากศึกษาธิการจังหวัดซึ่งเป็นกลไกของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาค ควรเข้ามาเป็นเจ้าภาพหลักในการเชื่อมประสานกลไกอื่นในจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถาบันการศึกษาทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ สถานประกอบการ อุตสาหกรรมจังหวัด แรงงานจังหวัด ให้เข้ามามีส่วนร่วมในระบบธนาคารหน่วยกิตเพราะเป็นหน่วยงานที่มีประสบการณ์การดูแลการศึกษาในภาพรวมของจังหวัด แสดงดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 เจ้าภาพหลักในการเชื่อมประสานกลไกต่าง ๆ ในจังหวัด

กลไกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ อุตสาหกรรม จังหวัด หน่วยงานจังหวัด ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในระบบการรับรองมาตรฐานการสะสมหน่วยกิตและระบบการเทียบโอน ซึ่งจากการสะท้อนของกลุ่มผู้ปกครองมีความเห็นว่าระบบธนาคารหน่วยกิตต้องมีหน่วยงานเข้ามารับรองและสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับต่อผู้ประกอบการ หน่วยงาน และบริษัทเอกชน เพื่อเชื่อมโยงให้นักเรียน นักศึกษานำหน่วยกิตที่สะสมไว้ไปใช้ในการสมัครเข้าทำงานหรือเรียนต่อได้

นอกจากนั้น กลุ่มครูและผู้บริหารสะท้อนว่าการสะสมหน่วยกิตที่ผ่านมามีการดำเนินการร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ที่มีการทำข้อตกลงร่วมกันเท่านั้น หากมีกลไกกลางเข้ามารับรองมาตรฐานและสร้างความน่าเชื่อถือในการเทียบโอนประสบการณ์ความรู้ เพื่อสะสมเป็นหน่วยกิตจะช่วยให้นักเรียนหรือเด็กที่ต้องออกจากกระบบการศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน ที่ต้องการยกระดับการศึกษาของตนเองได้ ซึ่งเป็นผลดีในการลดระยะเวลาการเรียนในระบบ

4.3 ความเชื่อมโยงของระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

ระบบธนาคารหน่วยกิตเชื่อมโยงภาคการทำงานผ่านสถานประกอบการและสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับภาคแรงงาน ในการจัดอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานในพื้นที่

ระบบธนาคารหน่วยกิต สามารถทำหน้าที่วัดประเมินผลองค์ความรู้เพื่อสะสมหน่วยกิต ความรู้จากประสบการณ์การทำงานของแรงงานที่ต้องการยกระดับความรู้ความสามารถ โดยร่วมมือกับสถานประกอบการและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน และการศึกษานอกระบบจังหวัดสุโขทัยที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาจากการเทียบประสบการณ์การทำงานของแรงงานในพื้นที่ได้

ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานในพื้นที่จากการสะท้อนของกลุ่มครู จะเป็นผู้ประกอบการ ด้านการท่องเที่ยว โรงแรมที่มีนักศึกษาสายอาชีพระดับ ปวช. และนักเรียนที่จบการศึกษาปีที่ 6 เข้าไปทำงานในสถานประกอบการในพื้นที่เหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีความต้องการทำงานและเรียนไปพร้อมกัน จึงสามารถนำประสบการณ์การทำงานมาใช้ในการเทียบโอนประสบการณ์เป็นหน่วยกิตในด้านต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล มาตรฐานองค์ความรู้ ดังนั้นระบบธนาคารหน่วยกิตจึงต้องร่วมมือกับผู้ประกอบการ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน และการศึกษานอกระบบภายในจังหวัดที่มีประสบการณ์การเทียบโอนประสบการณ์ การวัดประเมินผลทักษะการทำงาน และการกำหนดมาตรฐานทักษะความรู้ของแรงงาน

กรณีตัวอย่างสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ที่มีหลักสูตรการอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน ทั้งทางด้านบริการท่องเที่ยว ทางด้านงานช่างไฟฟ้า ช่างแอร์ เป็นต้น ซึ่งทางศูนย์พัฒนา

ฝีมือแรงงานมีหลักสูตรในการพัฒนามาตรฐานทักษะองค์ความรู้ของแรงงานในพื้นที่ ให้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดหลักสูตรตามมาตรฐานแรงงานแห่งชาติ ซึ่งธนาคารหน่วยกิตต้องทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ในการกำหนดมาตรฐานในการเทียบโอนทักษะและความรู้ประสบการณ์ของแรงงานในพื้นที่ของแรงงานที่เข้าอบรมในศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

สำหรับสถานประกอบการที่เป็นนายจ้าง จะรู้ถึงความต้องการของทักษะแรงงานที่ต้องการในการดำเนินกิจการของตนเอง เป็นภาคเอกชนที่ธนาคารหน่วยกิตต้องเข้าไปทำงานร่วม เพื่อร่วมกำหนดมาตรฐานความรู้ทักษะที่จะเทียบโอนเป็นหน่วยกิตให้เป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการ ซึ่งเมื่อมีการรับลูกจ้างหรือพนักงานในสถานประกอบการ ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบหน่วยกิตของแรงงานที่สะสมมาว่าตรงตามมาตรฐานกลางที่ร่วมกันกำหนดหรือไม่ ซึ่งจะทำให้สถานประกอบการยอมรับผลการรับรองจากธนาคารหน่วยกิตได้ และส่งผลต่อค่าตอบแทนหรือการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานในสถานประกอบการได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนั้น สถานศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการเทียบโอนกับภาคแรงงานในพื้นที่อย่าง กศน. จังหวัดสุโขทัย ที่มีภาคแรงงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ที่ต้องการยกระดับการศึกษา เข้ามาสมัครเรียนและนำประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตในรายวิชา ทำให้การเรียนในแต่ละระดับชั้นใช้เวลาน้อยลง โดย กศน. มีมาตรฐานการเทียบโอนประสบการณ์ที่เป็นแนวปฏิบัติของตนเอง ซึ่งธนาคารหน่วยกิตสามารถเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกับ กศน. เพื่อกำหนดมาตรฐานและขั้นตอนการเทียบโอนประสบการณ์การทำงานเป็นหน่วยกิตที่จะนำไปสะสมไว้ที่ธนาคารหน่วยกิตได้ ธนาคารหน่วยกิตจึงต้องทำหน้าที่เป็นกลไกการทำงานกลางในการสะสมหน่วยกิตของภาคแรงงาน และการสร้างมาตรฐานและระบบรับรอง ซึ่งกลุ่มครุมีข้อเสนอว่า ธนาคารหน่วยกิตต้องสามารถทำหน้าที่รับรองคุณวุฒิของคนหรือแรงงานที่มาสะสมหน่วยกิตไว้ที่ธนาคารได้ และเชื่อมประสานหน่วยงานในพื้นที่ เพราะหน่วยงานหรือกลไกในพื้นที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเทียบโอน การวัดและประเมินผลของภาคแรงงานอยู่เดิมแล้ว

4.4 บทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับธนาคารหน่วยกิต จากการสนทนากลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มได้สะท้อนบทบาทของตนเองและเสนอแนะบทบาทของภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) สถาบันการศึกษาเป็นภาคส่วนที่สำคัญที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงาน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นหลักในระบบธนาคารหน่วยกิตเพราะเป็นภาคส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกำหนดหลักสูตร ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละหลักสูตร

นอกจากนี้ ยังเป็นภาคส่วนที่มีความรู้ความสามารถในการประเมินและวัดผลความรู้ การเทียบโอน อย่างกรณีของโรงเรียนกงไกรลาสที่มีประสบการณ์จัดการศึกษาระบบทวิศึกษากับ วิทยาลัยการอาชีพที่มีการเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษา และ กศน. มีมาตรฐานและ กระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การทำงานเป็นหน่วยกิตในรายวิชาให้แก่แก่นักเรียนของ กศน. เป็นต้น ทั้งนี้กลุ่มตัวแทนของผู้ปกครองและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานให้ความสำคัญกับสถาบัน การศึกษาที่จะเข้ามาเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานในระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับจังหวัด ทั้งการวัดและประเมินผล การกำหนดมาตรฐานและกระบวนการเทียบโอนหน่วยกิต

2) สถานประกอบการและภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้ใช้บุคลากรจากการผลิตของสถาบัน การศึกษาในพื้นที่ ต้องเข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดมาตรฐานของการเทียบโอนความรู้และ ประสบการณ์ เพราะเป็นภาคส่วนที่สามารถกำหนดทักษะและองค์ความรู้ที่ต้องการได้ว่าต้องการ พนักงานหรือคนทำงานในสถานประกอบการที่มีทักษะและองค์ความรู้ในระดับใดบ้าง ซึ่งจะส่งผล ต่อการผลิตบุคลากรของสถาบันทางการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3) ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนนักเรียนควรเข้ามามี บทบาทในการกำหนดและร่วมกำกับการทำงานของคณะกรรมการในระดับพื้นที่ของธนาคารหน่วยกิต เพื่อติดตามคุณภาพและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการของธนาคารหน่วยกิต

4) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะและความรู้ของแรงงานในพื้นที่ เช่น ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาและยกระดับพัฒนาฝีมือ แรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดและผู้ประกอบการในพื้นที่ หน่วยงานเหล่านี้สามารถ ตอบสนองความต้องการของแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะและไปรับรองทักษะวิชาชีพเพื่อไปใช้ ในการสมัครเข้าทำงาน และเปิดกิจการของตนเอง

ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ยกระดับและพัฒนาฝีมือ แรงงานที่มีคุณภาพในพื้นที่ มีการจัดหลักสูตรการอบรมตามมาตรฐานแรงงาน เพื่อยกระดับฝีมือ แรงงานที่สามารถนำองค์ความรู้ทักษะเหล่านี้ของแรงงานมาเทียบโอนสะสมเป็นหน่วยกิตได้ ดังนั้น ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานและแนวทางการเทียบโอน เพื่อให้ระบบธนาคารหน่วยกิตเข้าถึงแรงงานที่ต้องการยกระดับวุฒิการศึกษาของตนเอง ที่ทั้งใน สถานประกอบการและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่

4.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหลักในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตที่สะสมไว้

หน่วยงานที่จะเข้ามาดูแลในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตจากการให้ความเห็นในแต่ละกลุ่ม โดยภาพรวมมีความเห็นว่าหน่วยงานที่เข้ามาดูแลและกำกับมาตรฐานในการเทียบโอนควรประกอบด้วย 2 ระดับ ได้แก่

1) ระดับชาติ เพื่อกำกับคุณภาพและมาตรฐานของการเทียบโอนหน่วยกิตที่จะสะสม จึงต้องมีหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชากรและเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงาน เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรด้านวิชาชีพต่าง ๆ และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ต้องเข้ามากำหนดคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตร่วมกัน เพื่อกำกับและกำหนดแนวทางในการเทียบโอนหน่วยกิตในภาพรวมของประเทศ

2) ระดับจังหวัด เป็นระบบย่อยของธนาคารหน่วยกิตในพื้นที่ ที่ทำการเทียบโอนหน่วยกิต ซึ่งต้องมีการกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าการกำกับมาตรฐานและคุณภาพในพื้นที่ควรให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ ทั้งนี้ผู้ปกครองเสนอเพิ่มเติมว่าควรให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับมาตรฐานและคุณภาพด้วย

แม้จะมีการดำเนินการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษาและผู้ประกอบการ อาชีวศึกษา และ โรงเรียน สพฐ. แต่ยังคงเป็นเพียงข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน หากศึกษาธิการจังหวัดทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในพื้นที่เข้ามารับผิดชอบกำกับมาตรฐานและคุณภาพของภาพรวมในระดับจังหวัด โดยเชื่อมโยงประสานหน่วยงานในพื้นที่อย่าง เช่น กศน. โรงเรียนในระบบ ทวิศึกษา สถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่ ในการกำหนดแนวทางและมาตรฐานการเทียบโอนด้วยกัน ในภาพรวม จะช่วยให้ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาคเอกชนและสถานประกอบการในส่วนที่จะเป็นผู้รับบุคคลากรไปทำงานในกิจการของตนเอง

กรณีศึกษาภาคกลาง – จังหวัดอุทัยธานี

1. ข้อมูลทั่วไป บริบทของจังหวัด

1.1 พื้นที่ของจังหวัดอุทัยธานีตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามระยะทางถนนสายเอเชียประมาณ 206 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,730 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 4,206,404 ไร่ ภูมิประเทศของจังหวัดอุทัยธานีมีพื้นที่เป็นลักษณะเทลาดจากทิศตะวันตก มาทางทิศตะวันออกแบ่งเป็นสามส่วน โดยส่วนที่หนึ่งจะมีลักษณะเป็นภูเขาทางทิศตะวันตก ส่วนที่สอง ตอนกลางจะเป็นพื้นที่ดอนและราบ ส่วนที่สามเป็นพื้นที่ราบทางด้านทิศตะวันออก ซึ่งส่งผลให้เกิด ปัญหาในการจัดการน้ำ โดยฤดูที่มีน้ำน้อยฝั่งตะวันตกจะขาดแคลนน้ำ หากมีน้ำมากจะเกิดน้ำท่วม ทางฝั่งตะวันออกเนื่องจากน้ำหลากจากภูเขา จังหวัดอุทัยธานีมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดม สมบูรณ์ มีป่าไม้ที่เต็มไปด้วยความหลากหลายของระบบนิเวศ มีแร่ธาตุที่สำคัญ มีการทำปศุสัตว์ และ การประมง มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียง มีวัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่าง ยาวนาน พื้นที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ทิศเหนือติดกับจังหวัดนครสวรรค์ ทิศใต้ติด จังหวัดชัยนาท ทิศตะวันออกติดจังหวัดนครสวรรค์ และทิศตะวันตกติดจังหวัดกาญจนบุรี

1.2 ประชากร

จังหวัดอุทัยธานีมีทั้งคนมอญและคนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ เมื่อครั้งสมัยอุทัยธานี เจริญรุ่งเรือง ได้มีคนจีนที่เป็นพ่อค้าเข้ามาพักอาศัยโดยสร้างบ้าน และยังคงริมแม่น้ำสะแกกรังเนื่องจาก เป็นพื้นที่ค้าขายสินค้า เช่น ข้าว ไม้ เป็นต้น จากข้อมูลจากที่ทำการปกครองจังหวัดอุทัยธานีปี พ.ศ. 2562 อุทัยธานีมีประชากรทั้งหมด 329,220 คน เป็นชาย 161,126 คน หญิง 168,094 คน และจำนวนครัวเรือน 122,369 ครัวเรือน

1.3 แผนพัฒนาจังหวัด

วิสัยทัศน์ “เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรปลอดภัย สังคมอุทัยผาสุก”

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. 2561 – 2565) “เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตร ปลอดภัย สังคมอุทัยผาสุก” มีเป้าหมายการพัฒนารวมคือ

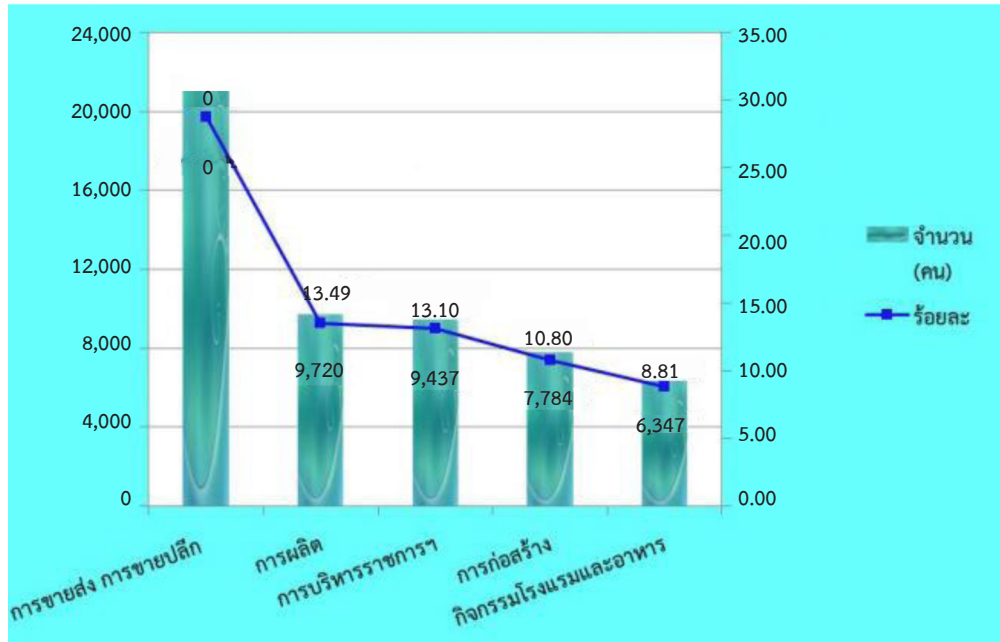
- 1) การเติบโตทางเศรษฐกิจ ภาคเกษตร และการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
- 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และบริการ ด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัย
- 3) ผลผลิตการเกษตร เกษตรแปรรูปมีคุณภาพปลอดภัย มูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น

2. ภาคการทำงาน

ปี 2562 พบว่าจังหวัดอุทัยธานีมีประชากรรวม 329,560 คน ประชากรวัยทำงาน (อายุ 15 ขึ้นไป) จำนวน 237,857 คน โดยเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 150,605 คน (คิดเป็นร้อยละ 63.32 ของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน) จำแนกเป็น

- ผู้ว่างงาน จำนวน 399 คน (คิดเป็นร้อยละ 0.26) ของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน
- ผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 87,252 คน (คิดเป็นร้อยละ 36.68 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน) ประกอบด้วยผู้ทำงานบ้าน จำนวน 27,846 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.91 ของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน) เรียนหนังสือจำนวน 13,497 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.47 ของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน) อื่นๆ (เด็ก ขรา ป่วย หรือพิการจนไม่สามารถทำงานได้) จำนวน 45,909 คน (คิดเป็นร้อยละ 52.62) ของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน (สำนักงานแรงงานจังหวัดอุทัยธานี, 2562: ออนไลน์)

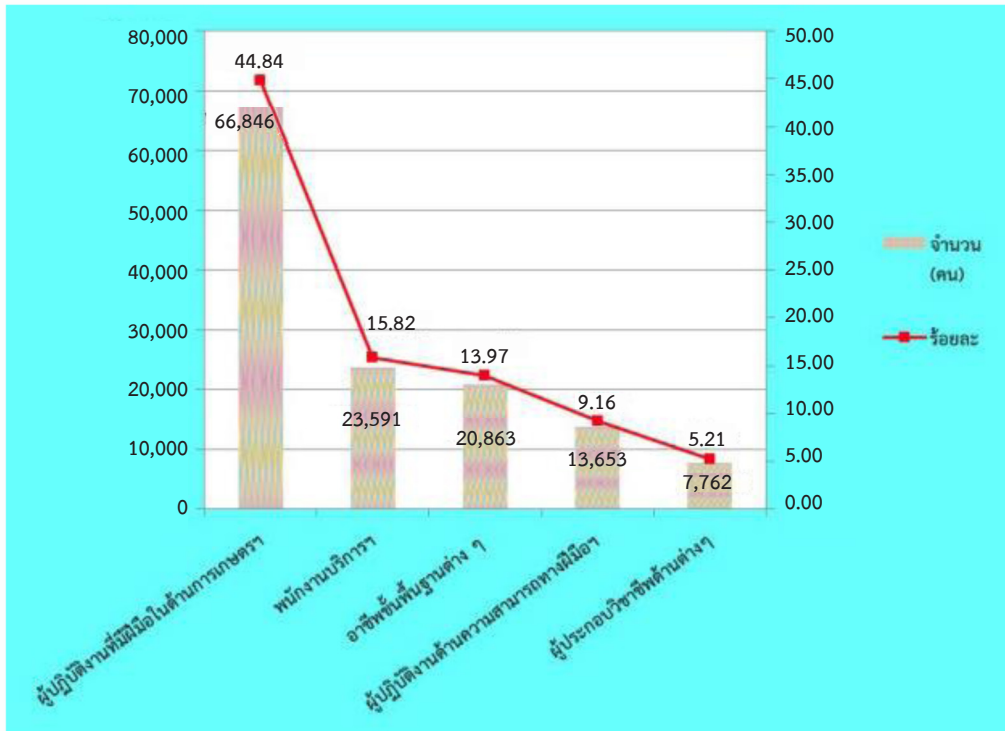
- ผู้มีงานทำทั้งหมด 149,080 คน พบว่าทำงานในภาคเกษตรกรรม 77,038 คน (ร้อยละ 51.68) ส่วนผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมไตรมาสนี้มีจำนวน 72,042 คน (ร้อยละ 48.32) ของผู้มีงานทำทั้งหมด ในไตรมาสนี้พบว่ากลุ่มผู้ทำงาน นอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ทำงานด้านการขายส่ง การขายปลีก มากที่สุดจำนวน 20,722 คน (ร้อยละ 28.76) รองลงมา ได้แก่ การผลิต 9,720 คน (ร้อยละ 13.49) การบริหารราชการและป้องกันประเทศ 9,437 คน (ร้อยละ 13.10) ก่อสร้าง 7,784 คน (ร้อยละ 10.80) และกิจกรรมโรงแรมและร้านอาหารจำนวน 6,347 คน (ร้อยละ 8.81) ดังแสดงในภาพที่ 4.6 (สำนักงานแรงงานจังหวัดอุทัยธานี, 2562: ออนไลน์)

ภาพที่ 4.6 ผู้มีงานทำจังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมนอกภาคเกษตร (5 อันดับแรก)

ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดอุทัยธานี (2562: ออนไลน์)

ในไตรมาส 2 ปี 2562 พบว่าอาชีพที่มีมีงานทำมากที่สุด 5 อันดับแรก ตามลำดับคือ 1) ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตรและการประมง 66,846 คน (ร้อยละ 44.84) 2) พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด 23,591 คน (ร้อยละ 15.82) 3) อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการขนส่งและการขายปลีก 20,591 คน (ร้อยละ 13.97) 4) ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้า 13,653 คน (ร้อยละ 9.16) และ 5) ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ จำนวน 7,762 คน (ร้อยละ 5.21) ดังแสดงในภาพที่ 4.7

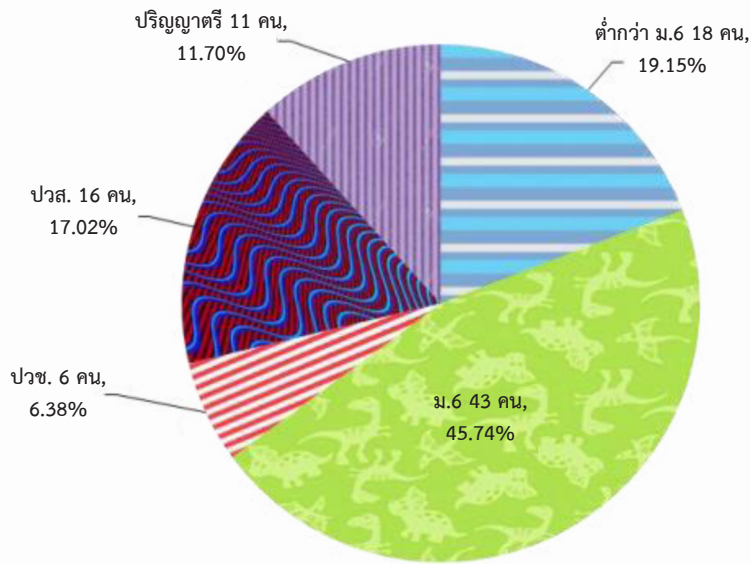

ภาพที่ 4.7 ผู้มีงานทำจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอาชีพ (5 อันดับแรก)

ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดจันทบุรี (2562: ออนไลน์)

ความต้องการแรงงานของสถานประกอบการในจังหวัดแบ่งตามระดับการศึกษา ปี 2561 ระดับการศึกษาที่มีความต้องการแรงงานสูงสุด คือ 1) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 43 คน (ร้อยละ 45.74) 2) ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 18 คน (ร้อยละ 19.15) 3) ระดับ ปวส. จำนวน 16 คน (ร้อยละ 17.02) 4) ระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน (ร้อยละ 11.70) 5) ระดับ ปวช. จำนวน 6 คน (ร้อยละ 6.38) ดังแสดงในภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.8 ความต้องการแรงงานของสถานประกอบการในจังหวัด จำแนกตามระดับการศึกษา
ปี พ.ศ. 2561

ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดอุทัยธานี (2562: ออนไลน์)

3. การจัดการศึกษา

จังหวัดอุทัยธานีมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 208 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 (จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี) จำนวน 21 โรงเรียน รวมโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 12 โรงเรียน และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 โรงเรียน แสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนโรงเรียน จำแนกตามสังกัด เป็นรายอำเภอ ปีการศึกษา 2561

อำเภอ	สังกัด			รวม
	สพฐ.	สช.	อปท.	
เมืองอุทัยธานี	23	4	5	32
ทัพทัน	23	1	0	24
สว่างอารมณ์	25	0	0	25
หนองฉาง	30	2	0	32
หนองขาหย่าง	12	0	0	12
บ้านไร่	51	4	0	55
ลานสัก	31	1	0	32
ห้วยคต	13	0	0	13
รวม	208	12	5	225

ที่มา: ศึกษาธิการจังหวัดอุทัยธานี, 2561

มีสถานศึกษาระดับวิทยาลัย จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ (1) วิทยาลัยสารพัดช่างอุทัยธานี (2) วิทยาลัยเทคนิคอุทัยธานี และ (3) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุทัยธานี

มีสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอุทัยธานี (2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อุทัยธานี และ (3) วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี

4. ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัด

4.1 ระบบธนาคารหน่วยกิต

ปัจจุบันจังหวัดอุทัยธานีมีความร่วมมือกันระหว่างสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และผู้ประกอบการ โดยการนำระบบทวิศึกษามาใช้เพื่อเพิ่มการผลิตผู้เรียนในระดับปฏิบัติการวิชาชีพ นอกจากนี้ ส่วนของการศึกษานอกระบบยังมีการเทียบโอนจากประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอีกด้วย อย่างไรก็ตามการศึกษาในระบบนี้ยังจำกัดอยู่ในสถานศึกษาและผู้ประกอบการที่มีการบันทึกข้อตกลงร่วมกันเท่านั้น จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่สามารถ

เทียบโอนได้ยังมีจำกัดและยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนเท่าที่ควร นอกจากนี้ สถาบันการศึกษายังมีความเห็นว่าผู้ประกอบการในจังหวัดยังขาดมาตรฐานและศักยภาพในการร่วมจัดการศึกษารูปแบบทวิภาคี

การศึกษาระบบทวิศึกษาของสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา คือ การเรียนแบบคู่ขนาน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถนำวิชาในหมวดวิชาชีพของอาชีวศึกษามาลงเรียนแทนหมวดวิชาเพิ่มเติมได้ ในขณะที่เดียวกันรายวิชาสามัญ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สามารถนำมาเทียบโอนกับรายวิชาพื้นฐานของอาชีวศึกษาได้เช่นเดียวกัน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนขึ้นมาดูแล อย่างไรก็ตาม วิชาเพิ่มเติมของการเรียนในระดับอาชีวศึกษาจะมีประมาณ 70 หน่วยกิต ซึ่งมากกว่าของสายสามัญที่มีประมาณ 40 หน่วยกิต โดยส่วนใหญ่จะเป็นวิชาที่เน้นด้านการปฏิบัติและการฝึกทักษะ ผู้เรียนที่จบการศึกษาในระบบทวิศึกษานี้ต้องมีผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 2.00 และเมื่อจบการศึกษาจะได้รับวุฒิการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพควบคู่กัน นอกจากนี้ ยังมีระบบทวิศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง โดยเป็นความร่วมมือระหว่าง สพฐ. และอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาระยะสั้นตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะอาชีพ โดยเปิดโอกาสให้เลือกเรียนรายวิชาชีพของหลักสูตร ปวช. และสามารถนำไปเทียบโอนกับหลักสูตร ปวช. ปกติได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาแบบทวิภาคีที่ร่วมกับผู้ประกอบการในพื้นที่นั้นกลุ่มผู้บริหารมีความเห็นว่ายังเป็นเรื่องยาก เนื่องจากจังหวัดอุทัยธานีมีสถานประกอบการค่อนข้างน้อย และสถานประกอบการที่มียังไม่สามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนได้ตรงตามที่หลักสูตรวางไว้ได้

ในระดับอุดมศึกษา นอกจากการเทียบโอนรายวิชาแล้วยังมีการผลักดันหลักสูตรประกาศนียบัตรสำหรับผู้เรียนที่ต้องการทักษะเฉพาะเรื่องโดยไม่ต้องเรียนรายวิชาทั่วไป ซึ่งจะส่งผลให้จบหลักสูตรได้ในระยะเวลาอันสั้น เช่น หลักสูตรการติดตั้งไฟฟ้าภายในอาคาร หลักสูตรติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำประกาศนียบัตรเหล่านั้นมาเทียบโอนเป็นวุฒิ ปวช. หรือ ปวส. ได้

ในส่วนของ กศน. มีการเทียบโอนให้แก่แก่นักเรียนที่ออกกลางคัน และผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพแต่ไม่มีวุฒิการศึกษาการเทียบโอนให้แก่แก่นักเรียนที่ยังเรียนไม่จบ เช่น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ยังไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถมาเรียนต่อได้ โดยที่ กศน. เป็นผู้ประเมินว่าจะต้องศึกษาเพิ่มอีกกี่ภาคเรียนจึงจะได้รับวุฒิการศึกษาซึ่งนักเรียนสามารถนำวุฒิกลับไปเรียนต่อในระบบได้ด้วย สำหรับอาชีวศึกษาก็เช่นเดียวกันโดยผู้เรียนสามารถเทียบโอนจากอาชีวศึกษามาที่ กศน. เพื่อศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสามารถศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีได้

ส่วนผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพสามารถเทียบโอนโดยใช้ความรู้ และประสบการณ์ได้ การดูจากหน่วยกิตหรือสิ่งที่เคยเรียนมาและการสอบเทียบระดับความรู้ ส่วนการเทียบประสบการณ์คือวัดจากสิ่งที่ทำมาโดยการทำแฟ้มผลงานส่ง แฟ้มที่ 1 คือ การพัฒนาอาชีพ เช่น หากเป็นผู้ประกอบการหรือทำธุรกิจที่ประสบความสำเร็จนั้นมีวิธีการอย่างไร แฟ้มที่ 2 คือ การพัฒนาชุมชนและสังคม ประเมินว่าสามารถช่วยเหลือสังคมได้อย่างไร แฟ้มที่ 3 คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเมินว่าผู้เรียนสามารถดูแลตนเองและดูแลครอบครัวให้ดีขึ้นได้อย่างไร โดย กศน. จะจัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนประกอบไปด้วยครูของ กศน. และผู้เชี่ยวชาญภายนอก เป็นต้น

กลุ่มนักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครองมีความเห็นตรงกันว่าธนาคารหน่วยกิตจะเป็นที่เก็บประสบการณ์ที่ได้จากการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และสามารถนำมาเทียบโอนเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนที่ออกกลางคัน ให้มีโอกาสดำเนินการศึกษานอกจากนี้ยังช่วยย่นระยะเวลาในการเรียน ประหยัดค่าใช้จ่าย ได้เรียนในสิ่งที่อยากเรียน สร้างความก้าวหน้าในการทำงาน และสามารถเพิ่มรายได้อีกด้วย

4.2 กลไกการทำงาน

กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความเห็นว่ากลไกการทำงานควรมีความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานของรัฐ สถานศึกษา ผู้ประกอบการ ในขณะที่เดียวกันผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมจังหวัดให้ความเห็นว่าระบบธนาคารหน่วยกิตต้องตอบโจทย์ความต้องการของสถานประกอบการในการผลิตกำลังคนที่เป็นที่ต้องการด้วย โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกลไกการทำงาน จากปัญหาสถานประกอบการในจังหวัดไม่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะที่เป็นไปตามที่ต้องการของหลักสูตร ผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมจังหวัดซึ่งเห็นว่า หากยึดติดอยู่กับตัวชี้วัดเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถผลิตกำลังคนเพื่อสถานประกอบการในจังหวัดได้ เนื่องจากกำลังคนไม่เป็นไปตามที่ต้องการ สถานประกอบการจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา กำลังคนให้เป็นไปตามต้องการอีกครั้งหนึ่ง จึงควรต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้กำลังคน เช่น หาข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการ กระทรวงแรงงาน เพื่อนำมาปรับการศึกษาให้สอดคล้องกันโดยมีบุคคลภายนอกมาร่วมตรวจหลักสูตรด้วย และทำให้ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นที่เก็บข้อมูลให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงได้ในการค้นหาแรงงานที่ต้องการอีกทางหนึ่ง

กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความเห็นว่าควรมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่เทียบโอนความรู้ ซึ่งอาจเป็นศึกษาธิการจังหวัด โดยอาจแต่งตั้งจากคณะกรรมการจากในสถานศึกษาต่าง ๆ เข้ามาร่วมเป็นกรรมการด้วย ในส่วนของอาชีวศึกษาที่มีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีจะต้องมีอาชีวศึกษาจังหวัด เข้ามาร่วมเป็นกรรมการทำหน้าที่ในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์แก่

ผู้ที่จะมาเข้าในระบบ อย่างไรก็ตาม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีหน่วยงานที่ชัดเจนในการทำเรื่องเทียบโอน จึงควรมีหน่วยงานกลางระดับจังหวัด ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานให้เป็นแบบเดียวกัน

ดังนั้น กลไกในการทำงานควรเริ่มจากการศึกษาความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการของทั้งในและนอกพื้นที่โดยข้อมูลจากผู้ประกอบการเอง และจากแรงงานจังหวัด เพื่อนำไปสู่การสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกัน โดยหลักสูตรอาจมีความยืดหยุ่นให้กับสภาพสถานประกอบการที่แตกต่างกันไปและมีการตรวจสอบโดยกรรมการภายนอก

4.3 ความเชื่อมโยงของระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

ผู้บริหารสถานศึกษาและครู อาจารย์ได้ให้ความเห็นว่า ทวิภาคี คือ ตัวอย่างของความเชื่อมโยงกับภาคการทำงานที่ไม่ประสบความสำเร็จในจังหวัดอุทัยธานี เนื่องจากมีข้อจำกัดโดยมีตัวอย่างเช่น สถานศึกษาอาชีวศึกษามีการทำ MOU ร่วมกับสถานประกอบการเอกชนที่เป็นช่างยนต์กับ Isuzu แต่เนื่องจากสถานประกอบการในจังหวัดมีขนาดเล็กจึงไม่สามารถฝึกประสบการณ์ให้ครอบคลุมทุกสมรรถนะตามหลักสูตรได้ หากเป็นสถานศึกษาที่ห่างไกลอย่างวิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี ในอำเภอบ้านไร่ ซึ่งห่างจากตัวเมืองราว 80 กิโลเมตร จะไม่มีสถานประกอบการที่มีศักยภาพที่จะรองรับระบบทวิภาคี ถึงแม้ว่าทางสถานศึกษาจะเคยได้รับความร่วมมือให้ส่งนักเรียนไปฝึกตามสถานประกอบการในจังหวัดอื่น ๆ เช่น ระยองและนครสวรรค์ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดด้านพื้นที่รองรับซึ่งทำให้สถานประกอบการไม่สามารถรองรับนักเรียนได้

จากมุมมองของผู้ประกอบการจึงมีความเห็นว่า คุณสมบัติการทำงานของผู้เรียนที่จบออกมาควรจะถูกกำหนดโดยสถานประกอบการด้วยการเอาสมรรถนะที่ต้องการเป็นตัวตั้ง และปัจจุบันสถานประกอบการยังจำเป็นต้องจัดการอบรมให้แก่ผู้ที่จบ ปวช. และ ปวส. เพิ่มเติม ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ทางช่างมาแล้วก็ตาม ทั้งนี้ผู้ประกอบการเคยเสนอการฝึกงานให้อาจารย์จากสถานศึกษา โดยการเข้าไปเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ในสถานประกอบการจริง เช่น เครื่องยนต์รุ่นล่าสุด เพราะเชื่อว่าอาจารย์จะนำความรู้นั้นไปถ่ายทอดให้แก่นักเรียนได้ และสามารถสร้างความพร้อมให้แก่นักเรียนเมื่อต้องออกไปฝึกงานตามสถานประกอบการอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอไม่ได้ผลตอบรับเท่าที่ควร ผู้ประกอบการจึงมองว่าสถาบันการศึกษายังเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย อาจจะเป็นเพราะติดขัดเรื่องกฎระเบียบและข้อปฏิบัติ ทั้งที่เป็นข้อเสนอที่ดีให้แก่ทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังมีความเห็นเรื่องตัวชี้วัดสมรรถนะที่ผู้เรียนต้องได้รับจากสถานประกอบการอาจจะเป็นการปิดกั้นโอกาสที่จะผลิตคนเพื่อสถานประกอบการในพื้นที่ ผู้ประกอบการเสนอว่าระบบธนาคารหน่วยกิตควรจะทำหน้าที่แบบองค์กรอิสระ และประสานงานให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ในการเข้าถึงข้อมูลของแรงงาน

โดยสรุปแล้วสถานศึกษาและสถานประกอบการควรจะให้ความร่วมมือกัน การจะได้รับการยอมรับจากภาคการทำงานจำเป็นต้องให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรแล้วจะมีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับในการทำงาน ส่วนครู อาจารย์ควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่จากสถานประกอบการ นอกจากนี้ตัวชี้วัดสมรรถนะ ควรมีความยืดหยุ่นตามบริบทของแต่ละพื้นที่แต่ยังคงคงไว้ซึ่งมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับได้ เมื่อเกิดการร่วมมือที่ดีระหว่างภาคการศึกษาและภาคการทำงานแล้ว ระบบธนาคารหน่วยกิตจะเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดความคล่องตัว และรวดเร็วในการแลกเปลี่ยนข้อมูล

4.4 บทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากระบบธนาคารหน่วยกิตเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน จากการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่าทั้งสถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคการทำงาน รวมถึงผู้ประกอบการ และนักเรียน นักศึกษา ต้องร่วมมือกัน กลุ่มผู้บริหารและครูให้ความเห็นว่าควรให้หน่วยงานราชการระดับกระทรวงเป็นผู้กำกับดูแล ในขณะที่ผู้ประกอบการเห็นว่าควรให้หน่วยงานที่มีอำนาจมากกว่ากระทรวงเป็นผู้ดูแล โดยจัดตั้งคณะกรรมการภายนอกเป็นผู้ตรวจสอบ สถาบันการศึกษาจัดทำหลักสูตรเพื่อตอบสนององค์ความรู้ที่ต้องการของสถานประกอบการ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองปฏิบัติงานในสถานที่จริง พัฒนาบุคลากรให้เท่าทันเทคโนโลยี ผู้ประกอบการควรมีบทบาทในการกำหนดสมรรถนะของแรงงานที่ต้องการ สนับสนุนสถานศึกษาด้วยสถานที่และเครื่องมือที่มีความทันสมัยและพร้อมเพียงมากกว่า รวมถึงมีส่วนร่วมในการรับรองมาตรฐานของการเทียบโอนหน่วยกิตในสาขาที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการมีบทบาทในการส่งมอบบุคลากรให้มีความพร้อมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและระบบธนาคารหน่วยกิตว่าจะมีส่วนช่วยสนับสนุนตัวนักเรียน นักศึกษาอย่างไร สำหรับนักเรียน นักศึกษาควรมีบทบาทในการวางแผนการศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต้องศึกษาว่าระบบธนาคารหน่วยกิตมีประโยชน์เช่นไร และจะสามารถช่วยเพิ่มทักษะและความสามารถของตนได้อย่างไร

4.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหลักในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตที่สะสมไว้

ผู้บริหาร อาจารย์และครุมีความเห็นว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลในพื้นที่ควรจะเป็นหน่วยงานกลางระดับจังหวัดซึ่งอาจจะเป็นศึกษาธิการจังหวัด หรือแต่งตั้งจากคณะกรรมการจากสถานศึกษา ในส่วนของอาชีวศึกษาที่มีกรรมการในการเทียบโอนประจำสถาบันอยู่แล้ว โดยมีกระทรวงเป็นผู้คุม หรือให้มีองค์กรอิสระร่วมกับกระทรวงแรงงานและสถานประกอบการในการกำหนดมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิต ในขณะที่ผู้ประกอบการให้ความเห็นว่าควรจะเป็น

หน่วยงานที่ไม่ใช่กระทรวงศึกษาธิการ และควรให้ผู้ประกอบการที่มีธุรกิจคล้ายคลึงกัน ร่วมกัน กำหนดมาตรฐานที่เป็นกลางกับผู้ประกอบการ เช่น มาตรฐานด้านเครื่องยนต์ของโตโยต้าและ อีซูซุแตกต่างกัน จึงควรกำหนดเป็นมาตรฐานร่วม ส่วนผู้ประกอบการและนักเรียนนักศึกษาเห็นว่าควร เป็นหน่วยงานกลางที่มารับผิดชอบ โดยผู้ประกอบการอยากให้หน่วยงานกลางนั้นเป็นที่ยอมรับของ ทุกฝ่ายโดยมีกระทรวง ทบวง กรม ดูแล และให้องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ รวมถึงสภาวิชาชีพ ร่วมกัน ในการกำหนดมาตรฐาน

กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ – จังหวัดศรีสะเกษ

1. ข้อมูลทั่วไป บริบทของจังหวัด

1.1 พื้นที่ของจังหวัดศรีสะเกษตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอยู่ ระหว่างเส้นรุ้งที่ละติจูด 14 - 15 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104 - 105 องศาตะวันออก อยู่เหนือ ระดับน้ำทะเล 120 เมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 8,839.976 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,524,987.50 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถไฟ 551 กิโลเมตร ทางรถยนต์ 571 กิโลเมตร ภูมิประเทศของ จังหวัดศรีสะเกษเป็นที่ราบสูงสลับทุ่งนามีภูเขาและป่าไม้อยู่ทางตอนใต้ และพื้นที่จะค่อย ๆ ลาดลงสู่ ทิศเหนือและทิศตะวันตกซึ่งเต็มไปด้วยห้วย คลอง หนอง บึง ต่าง ๆ ตลอดระยะทางที่ลำน้ำมูล และลำน้ำชีไหลผ่าน สภาพดินร่อยละ 60 เป็นลักษณะดินร่วนปนทรายที่มีการระบายน้ำดีแต่มีความ อุดมสมบูรณ์ต่ำและมีแนวชายแดนติดกับประเทศกัมพูชาประมาณ 127 กิโลเมตร (อำเภอกันทรลักษ์ 76 กิโลเมตร อำเภอขุนหาญ 18 กิโลเมตร และอำเภอภูสิงห์ 33 กิโลเมตร) จังหวัดศรีสะเกษมีพื้นที่ ป่าไม้ที่สมบูรณ์ ร้อยละ 11.67 ของพื้นที่ มีแหล่งน้ำที่สำคัญและมีผลต่อกิจกรรมการเกษตร การประมง เช่น แม่น้ำมูล พื้นที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัด สุรินทร์

1.2 ประชากร

ประชากรในจังหวัดศรีสะเกษมีจำนวน 1,472,859 คน จำแนกเป็นชายจำนวน 734,405 คน (ร้อยละ 49.89) หญิง 738,454 คน (ร้อยละ 50.14) (สำนักงานสถิติจังหวัดศรีสะเกษ, 2563: ออนไลน์)

1.3 แผนพัฒนาจังหวัด

วิสัยทัศน์จังหวัดศรีสะเกษ “ดินแดนเกษตรปลอดภัย การค้าและการท่องเที่ยว
ครบวงจร”

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ ระหว่างปี 2561 – 2565 เพื่อสร้างความ
เข้มแข็งและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจให้สามารถแข่งขันได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านสังคม ความเป็นอยู่
ของประชาชน และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่รวมทั้งเสริมสร้างการบริหาร
จัดการภาครัฐ

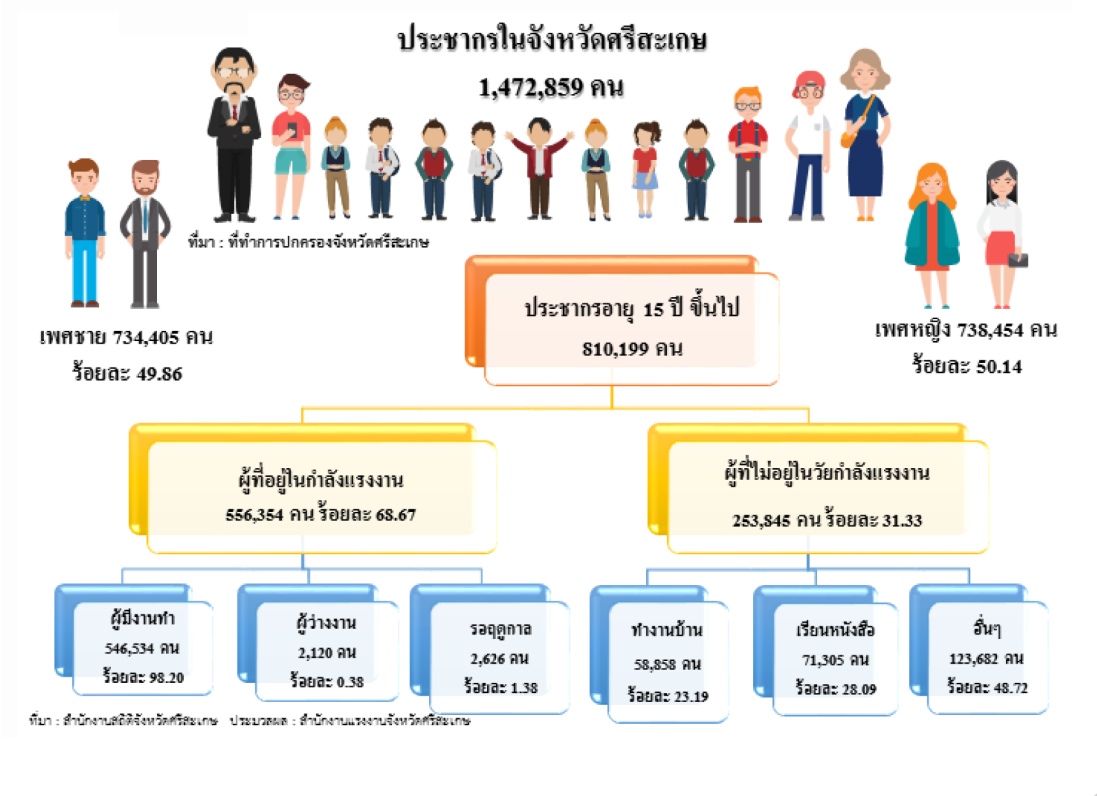
2. ภาคการทำงาน

ปี 2562 จังหวัดศรีสะเกษมีจำนวนประชากร 1,472,859 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 734,405 คน
หญิง 738,454 คน เป็นประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 810,199 คน ซึ่งแบ่งเป็นผู้ที่อยู่ใน
กำลังแรงงานจำนวน 556,364 หรือร้อยละ 68.67 และเป็นที่ไม่อยู่ในวัยทำงาน จำนวน 253,845 คน
หรือร้อยละ 31.33 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การมีงานทำ ผู้มีงานทำในจังหวัดศรีสะเกษในปี 2562 (เฉลี่ยไตรมาสที่ 1 – ไตรมาส
ที่ 4) จำนวน 546,534 คน พบว่า ทำงานในภาคเกษตรกรรม จำนวน 399,672 คน ในขณะที่นอก
ภาคเกษตรมีผู้มีงานทำ จำนวน 146,861 คน โดยสาขานอกภาคเกษตรที่มีจำนวนผู้มีงานทำมากที่สุด
ได้แก่ การขายส่ง การขายปลีกฯ จำนวน 47,283 คน รองลงมาคือ การบริหารราชการและป้องกัน
ประเทศ จำนวน 22,412 คน และการก่อสร้าง จำนวน 18,794 คน ตามลำดับ

1.2 การจ้างงาน ตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นสภาวะการมีงานทำในตลาดแรงงานของจังหวัด
ศรีสะเกษ ว่ามีสัดส่วนมากน้อยเพียงใดคืออัตราการจ้างงาน ในปี 2562 พบว่า อัตราการจ้างงานใน
ภาคการเกษตรของจังหวัดอยู่ที่ร้อยละ 73.96 มีสัดส่วนลดลงจากปี 2561 ที่มีร้อยละ 74.83 อัตรา
การจ้างงานนอกภาคการเกษตร ปี 2562 มีอัตรา 26.04 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีร้อยละ 26.04
เนื่องมาจากผู้ใช้แรงงานนอกภาคการเกษตรเคลื่อนย้ายเข้าไปสู่ภาคการเกษตรกรรมอันเป็นฤดูกาล
เก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ, 2563: ออนไลน์)

ภาพที่ 4.9 สรุปสถานการณ์เด่นด้านแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2562

ที่มา สำนักงานสถิติจังหวัดศรีสะเกษ (2563: ออนไลน์)

1.3 การว่างงาน อัตราการว่างงานในปี 2562 (เฉลี่ยไตรมาสที่ 1 - ไตรมาสที่ 4) อยู่ที่ร้อยละ 0.38 เพิ่มขึ้น จากปีที่แล้วร้อยละ 0.22 โดยเป็นเพศชาย จำนวน 1,549 คน เพศหญิง 571 คน และพบว่าตำแหน่งงานว่างตามระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด คือ ระดับมัธยมศึกษา มีความต้องการ 631 อัตรา อุตสาหกรรมที่มีตำแหน่งงานว่าง มากที่สุด คือ การขายส่ง และการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ จำนวน 388 อัตรา

1.4 การเลิกจ้าง ในปี 2562 ไม่มีการเลิกจ้างลูกจ้างในระบบประกันสังคมมาตรา 33

3. การจัดการศึกษา

ศรีสะเกษเป็นจังหวัดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) มีนวัตกรรม การศึกษาที่สำคัญ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) การเรียน การสอนตามแนวคิด (Montessori) โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (Project Approach) การจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL) และห้องเรียนหุ่นยนต์

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามสังกัด มีดังนี้ (จังหวัดศรีสะเกษ, 2558: ออนไลน์) 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษา ในสังกัด จำนวน 923 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2556) ประกอบด้วย 5 เขตพื้นที่การศึกษา แบ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 4 เขตพื้นที่การศึกษา และจัดการศึกษาเฉพาะระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 (ศรีสะเกษ-ยโสธร) 3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 29 แห่ง 4) โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี โรงเรียน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา แบบประจำและไป-กลับ 5) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ศรีสะเกษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 29 จังหวัดศรีสะเกษ 6) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนกีฬา ศรีสะเกษ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตศรีสะเกษ 7) สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองใหญ่ (ตชด.) 8) กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ จัดการศึกษาเทียบเท่าระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 10 แห่ง และ 9) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 22 แห่ง

มีสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2) มหาวิทยาลัย รามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษ 3) ศูนย์การแพทยศาสตร์ศึกษา ชั้นคลินิก ศรีสะเกษ 4) มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาศรีสะเกษ 5) มหาวิทยาลัย เฉลิมกาญจนา 6) มหาวิทยาลัยปทุมธานี ศูนย์ชุมชน 7) มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ศูนย์ศรีสะเกษ และ ศูนย์กันทรลักษณ์ 8) มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ศูนย์ศรีสะเกษ และ 9) สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

4. ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัด

4.1 ระบบธนาคารหน่วยกิต

ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดศรีสะเกษ เป็นระบบธนาคารหน่วยกิตที่อยู่ในรูปแบบของการสะสมหน่วยกิตและการเทียบโอนหน่วยกิต การเทียบโอนความรู้ และการเทียบโอนประสบการณ์ ซึ่งพบในการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ทวิศึกษา

ทวิศึกษา คือ การจัดการศึกษาร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาร่วมหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ควบคู่ไปกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามความถนัด ความสนใจ โดยการขยายวิชาชีพและกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่ระบบการจัดการอาชีวศึกษาให้ชัดเจน ทัวถึงและรวดเร็วขึ้น และเป็นทางเลือกของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่กันไปทั้งประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาผู้เรียนจะได้รับวุฒิการศึกษาทั้งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560: 1) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อให้สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

ตารางที่ 4.5 โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 กับโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556		หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	
รายวิชา	หน่วยกิต	รายวิชา	หน่วยกิต
1. หมวดวิชาทักษะชีวิต	ไม่น้อยกว่า 22 หน่วยกิต	1. รายวิชาพื้นฐาน	41 หน่วยกิต
1.1 กลุ่มวิชาภาษาไทย	ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต	1.1 ภาษาไทย	6 หน่วยกิต
1.2 กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต	1.2 ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	6 หน่วยกิต
1.3 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต	1.3 วิทยาศาสตร์	6 หน่วยกิต
1.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต	1.4 คณิตศาสตร์	6 หน่วยกิต
1.5 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา	ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต	1.5 สังคมศึกษา	8 หน่วยกิต
1.6 กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา	ไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต	1.6 สุขศึกษาและพลศึกษา	3 หน่วยกิต
		1.7 ศิลปะ	3 หน่วยกิต
		1.8 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	3 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า 71 หน่วยกิต	2. รายวิชาเพิ่มเติม	ไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต
2.1 กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน	ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต	2.1 รายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้อง กับนโยบายของ ศธ. - หน้าที่พลเมือง	2 หน่วยกิต
2.2 กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ	24 หน่วยกิต		
2.3 กลุ่มทักษะวิชาเลือก	ไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต		
2.4 ฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ	4 หน่วยกิต	2.2 รายวิชาตามจุดเน้น ของสถานศึกษา	ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต
2.5 โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ	4 หน่วยกิต		
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต	3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	360 ชั่วโมง
4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร	2 ชั่วโมง/สัปดาห์		
รวม	ไม่น้อยกว่า 103 หน่วยกิต	รวม	ไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 5)

สถาบันอาชีวศึกษาที่มีการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ วิทยาลัยการอาชีพศรีสะเกษ ทำการจัดการเรียนการสอนแบบทวิศึกษาร่วมกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยในปีการศึกษา 2561 พบว่ามีโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ที่เข้าร่วมการจัดการการศึกษาทวิศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 18 โรงเรียน ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28, 2561: ออนไลน์) 1) โรงเรียนกันทรลักษณ์ วิทยาคม 2) โรงเรียนชุมชน 3) โรงเรียนคลีกล้วยพัฒนาพร 4) โรงเรียนจตุรภูมิพิทยาคาร 5) โรงเรียนทุ่งไชยพิทยา รัชมงคลาภิเชก 6) โรงเรียนนครศรีลำดวนวิทยา 7) โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา 8) โรงเรียนโนนเพ็กวิทยาคม 9) โรงเรียนบึงมะลูวิทยาคม 10) โรงเรียนเบญจประชาสวรรค์ 11) โรงเรียนเบญจลักษณ์พิทยา 12) โรงเรียนประสานมิตรวิทยา 13) โรงเรียนปรางค์กู๋ 14) โรงเรียนมัธยมโพนค้อ 15) โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม 16) โรงเรียนสัมปอ่ยพิทยาคม 17) โรงเรียนสวายพิทยาคม และ 18) โรงเรียนหนองคูวิทยา

การจัดการศึกษาร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายหรือทวิศึกษานี้ ในระยะหลังได้รับความสนใจมากขึ้นจากผู้เรียนเนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่จบจากระบบทวิศึกษานี้จะมีโอกาสได้รับการศึกษาทั้งประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษาควบคู่กันไปเมื่อสำเร็จการศึกษาจะสามารถเลือกได้ว่าจะเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือจะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

4.1.2 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training : DVT)

คือการจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือกันของสองฝ่าย จึงเป็นรูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาที่อยู่ในลักษณะของความร่วมมือ คือเป็นลักษณะสองฝ่ายระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษาร่วมกันฝึกพนักงานให้มีคุณภาพ เรียนในสองสถานที่ คือ โรงงาน (เน้นในการเรียนด้านปฏิบัติ) และในชั้นเรียน (เน้นในการเรียนด้านทฤษฎี) เพื่อสองวัตถุประสงค์ ได้ฝึกงานที่เกี่ยวข้องกับทักษะและได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (กรมอาชีวศึกษา, 2545: 2)

โดยองค์ประกอบสำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

- 1) มีบันทึกความร่วมมือ (Memorandum of Understanding : MOU) ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา/สถานบัน/สถานศึกษากับสถานประกอบการ
- 2) มีสัญญาฝึกอาชีพระหว่างสถานประกอบการกับผู้เรียน

- 3) มีแผนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ตลอดระยะเวลาการฝึกอาชีพที่กำหนดในแผนการเรียนตลอดหลักสูตร
- 4) มีการประเมินมาตรฐานการฝึกอาชีพตามข้อตกลง และตามแผนการฝึกอาชีพที่จัดทำร่วมกันระหว่างสถานประกอบการ กับสถานศึกษาหรือสถาบัน
- 5) มีใบรับรองการผ่านงานของสถานประกอบการเมื่อสิ้นสุดการฝึกอาชีพ ลงนามโดยสถานประกอบการ
- 6) มีวุฒิบัตรการศึกษาระบบทวิภาคีลงนามร่วมกัน 2 ฝ่าย คือ สถานประกอบการ และสถานศึกษา/สถาบัน (กรมอาชีวศึกษา, 2545: 2)

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในจังหวัดศรีสะเกษอยู่ในลักษณะ “โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี”

ในปี 2562 พบว่า จังหวัดศรีสะเกษได้มีการจัดกิจกรรมโครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งมีวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษทั้ง 9 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ วิทยาลัยการอาชีพศรีสะเกษ วิทยาลัยสารพัดช่างศรีสะเกษ วิทยาลัยการอาชีพขุนหาญ วิทยาลัยเทคนิคกันทรลักษ์ วิทยาลัยการอาชีพขุขันธ์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการราชสีเสลด วิทยาลัยเทคนิคกันทรารมย์ ร่วมลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับสถานประกอบการภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสิ้น 84 แห่ง เพื่อผลิตและพัฒนาคนในด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและภาคอุตสาหกรรม

ภาพที่ 4.10 โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2562 ณ อาคารพระยาไกรภักดี วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ

ที่มา: วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ (2562: ออนไลน์)

นอกจากนี้ จังหวัดศรีสะเกษยังมีการจัดการศึกษาทวิภาคีของสถาบันการศึกษาอื่นด้วย เช่น การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีภายใต้โครงการจัดการเรียนการสอนร่วมทวิภาคี โคนม (บริษัท ดัชมิลล์ จำกัด) ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษร่วมกับบริษัท ดัชมิลล์ จำกัด ทำโครงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทวิภาคี ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาสัตวศาสตร์ (โคนม) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 โดยนักศึกษาจะออกฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการเป็นเวลา 1 ปี และครูประจำวิชาของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษจะเตรียมบทเรียนสำเร็จรูปให้นักศึกษาเรียนด้วยตนเองและแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในสถานประกอบการเป็นครูผู้สอนร่วม เพื่อกำกับดูแลการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาทุกด้านตลอดระยะเวลาการฝึกประสบการณ์ และในปีการศึกษา 2562 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต้องการเร่งขยายการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพระดับ Premium สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายตลอดจนภาคการผลิตและบริการที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน สถาบันการอาชีวศึกษาจึงร่วมกับบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดศรีสะเกษ จัดโครงการความร่วมมือ (MOU) ทางด้านวิชาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีภายใต้ชื่อ “อาชีวะพรีเมียม” โดยมีสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 - 5 และวิทยาลัยในสังกัด เข้าร่วมลงนามจากจังหวัดหนองคาย เลย บึงกาฬ สกลนคร นครพนม ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ เข้าร่วมในพิธี โดยสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทางบริษัทจะสนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักศึกษา พร้อมทั้งจะรับความร่วมมือด้านการพัฒนาครูผู้สอน และพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสู่โลกธุรกิจเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงงบประมาณสนับสนุนด้านอื่น ๆ อีกด้วย

ภาพที่ 4.11 โครงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทวิภาคี
ร่วมกับบริษัทซัมซุง จำกัด

ที่มา: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ (2555: ออนไลน์)

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษมีโครงการร่วมกับสถานประกอบการ บริษัท เบทาโกร ไฮบริด อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล จำกัด ทำโครงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทวิภาคี ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาสัตวศาสตร์ (สุกร) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 นักศึกษาจะออกฝึกงานในฟาร์มสุกรเป็นเวลา 1 ปี โดยครูประจำวิชาจะเตรียมบทเรียนสำเร็จรูปให้นักศึกษาเรียนด้วยตนเองและแต่งตั้งพนักงานฟาร์มเป็นครูผู้สอนร่วม เพื่อดูแลนักศึกษาด้วยกันในทุกด้าน

ภาพที่ 4.12 โครงการจัดการเรียนระบบทวิภาคีร่วมกับบริษัทเบทาโกร

ที่มา: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ (2555: ออนไลน์)

นอกจากความร่วมมือกับภาคีในประเทศแล้ววิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษยังได้มีโครงการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ไทย - อิสราเอล (ARAVA) ที่เริ่มโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ที่กรมอาชีวศึกษาได้ส่งครู อาจารย์และนักศึกษาเข้าร่วมกับสถาบันจุฬารณเพื่อไปฝึกทักษะและประสบการณ์ด้านการเกษตร ในโครงการศึกษาและฝึกปฏิบัติงานเกษตรกรรม ก้าวหน้าโดยส่งนักศึกษาไปเพื่อฝึกปฏิบัติงานในฟาร์ม ณ ประเทศอิสราเอล เป็นเวลา 11 เดือน ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการพัฒนาความร่วมมือจากโครงการฝึกปฏิบัติงานเกษตรกรรมก้าวหน้ามาเป็นโครงการความร่วมมือจัดการเรียนการสอน ปวส. พืชศาสตร์ ทวิภาคีไทย - อิสราเอล และมีการให้ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีต่าง ๆ เดินทางไปนิเทศ การฝึกงานของนักศึกษาและหาแนวทางในการพัฒนาโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของ Arava International Center for Agriculture and Training (AICAT) ณ เขต Arava ประเทศอิสราเอล และได้เริ่มโครงการรุ่นที่ 1 พ.ศ. 2543 จำนวน 40 คน รุ่นที่ 2 ปี 2544 จำนวน 47 คน และในพ.ศ. 2545 AICAT ได้ให้โควตาจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นเป็น 100 คน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษจึงได้เข้าร่วมโครงการมาตั้งแต่นั้น และในปี 2546 - 2549 ได้จัดให้มีเฉพาะโครงการ ปวส. พืชศาสตร์ทวิภาคีไทย - อิสราเอล ปัจจุบันมีนักศึกษาเป็นรุ่นที่ 10 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 150 คน

ภาพที่ 4.13 โครงการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไทย-อิสราเอล (ARAVA)

ที่มา: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ (2555: ออนไลน์)

โครงการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ไทย – อิสราเอล (ARAVA) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โอกาสแก่นักศึกษาที่สนใจด้านการเกษตร ไปศึกษาและปฏิบัติงานที่ประเทศอิสราเอล ซึ่งเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านการเกษตรอย่างยิ่ง เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติงานจริงในฟาร์ม (On the Job Training) และสามารถนำเอาความรู้ และประสบการณ์นั้น ๆ มาถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรไทยที่สนใจได้ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรมของประเทศไทยได้ และเพื่อให้นักศึกษาได้สำเร็จหลักสูตร ปวส. พืชศาสตร์ ภายใน 2 ปีการศึกษา จากความร่วมมือกับ Arava International Center for Agriculture and Training (AICAT) จึงถือเป็นการจัดการศึกษาทวิภาคีที่ตอบสนองกับสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดที่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมในภาคการเกษตร จึงได้รับความสนใจจากนักศึกษาเป็นจำนวนมาก

4.1.3 การสะสมหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยรามคำแหงร่วมกับโรงเรียนมัธยมศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้จัดให้มีการเรียนระบบ Pre - degree ในจังหวัดศรีสะเกษที่สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งระบบ Pre - degree ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นการเรียนรายวิชา เก็บหน่วยกิตที่ได้สะสมไว้สำหรับเทียบโอนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนจบปริญญาตรีได้เร็วยิ่งขึ้น เป็นการเรียนปริญญาตรีล่วงหน้า โดยผู้เรียนสามารถใช้วุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจะต้องกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช.ปวส. หรือ กศน. ในการสมัครเรียนและเมื่อผู้เรียนเรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ก็สามารถนำหน่วยกิตที่สะสมไว้ไปเรียนในภาคปกติของมหาวิทยาลัยได้ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีหลักสูตรที่เปิดสอนในระบบ Pre - degree หลายสาขาวิชา ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และคณะสื่อสารมวลชน

โดยวิธีการเรียนใช้วิธีการเรียนหลายรูปแบบประกอบกัน ทั้งการเรียนจากห้องเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง การเรียนจากตำราอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เรียนด้วยระบบบรรยายสดผ่านอินเทอร์เน็ต (Cyber Classroom) เรียนด้วยระบบ E-Learning เรียนด้วยระบบ Courses On Demand และเรียนจาก DVD บันทึกคำบรรยายกระบวนวิชา ส่วนเกณฑ์การให้คะแนนของการเรียนการสอนในแบบ Pre - degree ส่วนใหญ่จะใช้เป็นคะแนนสอบร้อยละ 100 โดยแบ่งเป็นเกรดเหมือนกับมหาวิทยาลัยทั่วไป แต่ในบางรายวิชาที่อาจจะมี การมอบหมายงานจากอาจารย์ผู้สอนให้ไปทำงานมาส่งเพื่อทำการเก็บคะแนนจากงานด้วย เนื่องจากคนที่สมัครเรียนกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงสามารถเลือกได้ว่าจะเข้ามาเรียนหรือไม่เข้ามาเรียนก็ได้

แต่ต้องเข้ามาสอบให้ครบทุกวิชา และในปัจจุบันมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้เปิดการเรียนการสอนในวันเสาร์ - อาทิตย์ ด้วย ดังนั้น ผู้เรียนจึงสามารถเลือกเรียนได้ว่าจะเรียนตามที่แต่ละคนสะดวก

การเรียนระบบ Pre - degree ได้รับความสนใจจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มากขึ้นเนื่องจากสามารถสะสมหน่วยกิตล่วงหน้าได้ เมื่อเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีผู้เรียนไม่ต้องเริ่มเรียนใหม่ตั้งแต่แรก ทำให้จบปริญญาตรีได้เร็วขึ้น จึงเป็นระบบการเรียนที่ผู้เรียนสามารถจบปริญญาตรีได้เมื่ออายุน้อยและมีทางเลือกที่จะนำหน่วยกิตที่ได้ไปใช้ในการศึกษาต่อหรือเลือกที่จะไปประกอบอาชีพก็ได้

4.1.4 การเทียบโอนหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา จะเป็นการเทียบรายวิชาเรียน และโอนหน่วยกิตตามระเบียบของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยพุมธานีศูนย์ชุมชนส์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ศูนย์ศรีสะเกษ หรือมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น โดยมีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการลงทะเบียนและวัดประเมินผลการศึกษาของสถาบันทำหน้าที่ดูแลการเทียบและโอนหน่วยกิตจากการหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และหน่วยกิตของสถาบัน การศึกษาเดิมเทียบกับหลักสูตรของคำอธิบายรายวิชา และหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ตัวอย่างเช่น การเทียบโอนหน่วยกิตของวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาที่เปิดให้มีการเทียบรายวิชาเรียนและโอนหน่วยกิต ทั้งการรับโอนนักศึกษาจากสถาบันอื่น และการเทียบโอนความรู้ และการให้โอนหน่วยกิตจากการศึกษานอกระบบและ/หรือการศึกษาตามอัธยาศัยของมหาวิทยาลัย โดยวิธีการในการประเมินเพื่อการเทียบโอนความรู้ในแต่ละรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาและเกณฑ์การตัดสินของการประเมินจะเป็นไปตามระเบียบที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งผลการประเมินจะต้องเทียบได้ไม่ต่ำกว่า C หรือระดับคะแนน 2.00 หรือเทียบเท่า สำหรับรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาระดับปริญญาตรีจึงจะให้จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชานั้น แต่จะไม่ให้สัญลักษณ์และไม่มีการนำมาคิดคะแนนผลการเรียนหรือคำนวณระดับคะแนนเฉลี่ย ส่วนการเทียบรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาจากการศึกษานอกระบบ/หรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เทียบโอนหน่วยกิตได้รวมกันไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ขอเทียบ

4.1.5 การเทียบโอนผลการเรียนของ กศน. ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) มาตรา 15 ที่กำหนดว่า ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ ผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน ทำให้เกิดการเทียบโอนผลการเรียน หลักสูตร

การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 16)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดศรีสะเกษ หรือ “สำนักงาน กศน. จังหวัดศรีสะเกษ” จึงได้นำแนวทางของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ มากำหนดรูปแบบการเทียบโอน ออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และ ตอนปลายหรือเทียบเท่า การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่อง การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ และการเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์

โดยการเทียบโอนผลการเรียนมี 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 การพิจารณาจากหลักฐานการศึกษา

1) การพิจารณาหลักฐานการศึกษาจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับ เป็นการตรวจสอบหลักฐานผลการเรียนในรายละเอียดเกี่ยวกับระดับหรือชั้นปีที่เรียนจบมา รายวิชาที่เรียน ผลการเรียน ความถูกต้องของหลักฐานโดยหลักฐานที่นำมาเทียบต้องเป็นหลักฐานที่ออกโดยสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานหรือวิทยฐานะทางการศึกษา

2) การพิจารณาหลักฐานจากการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่ศึกษา จำนวนชั่วโมง หน่วยงานที่จัดเพื่อพิจารณาเทียบโอน ให้สอดคล้องกับรายวิชาตามหลักสูตร ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเทียบโอนของสถานศึกษา

วิธีที่ 2 การประเมินความรู้และประสบการณ์ เป็นการวัดตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ การทำงาน การเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ การปฏิบัติจริง เป็นต้น

ระบบการเทียบโอนของ กศน. จังหวัดศรีสะเกษ นอกจากการเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย หรือเทียบเท่า และการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่องแล้ว การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะและ การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์ยังเป็นรูปแบบที่ได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่มากขึ้นเนื่องจากประชากรในจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและผู้ทำธุรกิจขนาดเล็กที่กำลังขยายตัวมากขึ้น การเทียบโอนความรู้และ

ประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะจึงตอบสนองต่อลักษณะของประชากร การพัฒนาธุรกิจในพื้นที่ของจังหวัด และสภาพภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ติดชายแดน

การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ คือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากกลุ่มผู้มีความรู้และประสบการณ์จากการประกอบอาชีพของตนเอง เช่น กลุ่มผู้นำและสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้นำท้องที่ กลุ่มทหารกองประจำการ ทหารประจำการ และอาสาสมัครทหารพราน และกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกันโดยมีหลักการ คือ การเทียบโอนผลการเรียนนี้ต้องสามารถเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือประสบการณ์การทำงานเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มาลงทะเบียนเป็นนักศึกษา กศน. สามารถนำความรู้และประสบการณ์ตามกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น มาขอประเมินเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ เพื่อยกระดับการศึกษากลุ่มเป้าหมายเฉพาะให้มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และนำผลการเรียนดังกล่าวไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

4.2 กลไกการทำงาน

กลไกการทำงานในการสะสมและเทียบโอนหน่วยกิตในจังหวัดศรีสะเกษ มีระบบกลไกและการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป ตามรูปแบบของการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลให้เจ้าภาพหรือหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักก็แตกต่างกันด้วยจึงเป็นลักษณะของการแยกกันทำทั้งในการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต โดยมีตัวอย่าง ดังนี้

ในการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษจะทำหน้าที่ประสานกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ซึ่งองค์ประกอบเป็นบุคลากรจากทั้งสองสถานศึกษา เพื่อร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติให้เห็นได้ชัดเจน จากนั้นจึงเริ่มดำเนินการโดยทำการเทียบโอนรายวิชาพื้นฐานกับรายวิชาหมวดวิชาทักษะชีวิตและหมวดวิชาเลือกเสรี พร้อมทั้งจัดเป็นแผนการเรียน ซึ่งสามารถแบ่งแผนการเรียนออกเป็น 3 แผนการเรียน ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 12) คือ

1) แผนการเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) แผนการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 เพื่อให้ผู้เรียนได้รับวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3) แผนการเรียนแบบบูรณาการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)

เพื่อให้สถานศึกษาทั้งสองแห่งนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงกำหนดแนวทางการดำเนินการของบุคลากรทั้ง 2 ฝ่าย ไว้ดังนี้

ตารางที่ 4.6 แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษาของบุคลากรสังกัดสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

บุคลากรสังกัดสถานศึกษา สพฐ.	บุคลากรสังกัดสถานศึกษา สอศ.
1. วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กับโครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 เพื่อกำหนดกรอบของแผนการเรียนให้มีจำนวนหน่วยกิตที่สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร	
2. วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกเป็นรายวิชาตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง	2. วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกเป็นรายวิชาตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง
3. วิเคราะห์ความสอดคล้องรายวิชาหรือกลุ่มวิชาของรายวิชาพื้นฐานที่มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ใกล้เคียงกับจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาของหมวดวิชาทักษะชีวิต ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตร	
4. จัดทำตารางเทียบโอนผลการเรียนตามผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องที่ได้จากข้อ 3	
5. จัดทำแผนการเรียน 3 แผนการเรียน	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 12)

ในการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในจังหวัดศรีสะเกษ แต่ละฝ่ายมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา มีหน้าที่กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ประสานความร่วมมือระหว่าง สพฐ. สอศ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคอยติดตาม กำกับ ดูแลผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการตามนโยบายของ สพฐ. ในการเปิดสอนวิชาชีพ จัดทำรายงานเพื่อทราบการเข้าร่วมและออกจากโครงการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. คอยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการของสถานศึกษา จัดการส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบการดำเนินการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เพื่อนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)

อาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ทำหน้าที่ประสานกับสถานศึกษา สพฐ. ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เพื่อจัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน ที่เปิดสอน หลักสูตรสถานศึกษา จำนวน ผู้เรียนในแต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน และตารางสอนและการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ จัดประชุมเพื่อกำหนดความรับผิดชอบของสถานศึกษา สอศ. ในจังหวัดเพื่อจัดการเรียนการสอนคู่ขนานกับสถานศึกษาสังกัด สพฐ. จัดสรรและบริหารทรัพยากรของสถานศึกษาสังกัด สอศ. เพื่อจัดการเรียนการสอนคู่ขนานให้เกิดประสิทธิภาพ และดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดศรีสะเกษ ที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

- 1) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในสถานศึกษา
- 2) วางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาสังกัด สพฐ. กับสถานศึกษาสังกัด สอศ.
- 3) ขออนุมัติหลักสูตรสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา
- 4) แจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อทราบการเข้าร่วมการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)
- 5) ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาสังกัด สพฐ. กับสถานศึกษาสังกัด สอศ.
- 6) วางแผนและเตรียมความพร้อมในปัจจุบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเปิดสอนวิชาชีพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด
- 7) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในสถานศึกษา และรายงานแผนจัดชั้นเรียนรายปีและแผนการรับนักเรียน ประจำปีการศึกษาให้ สพฐ. โดยสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลายทราบ
- 8) แต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อทำหน้าที่พิจารณาเทียบโอนผลการเรียน
- 9) รายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกสิ้นปีการศึกษา
- 10) สถานศึกษابันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ในระบบ Data Management Center (DMC) ตามกำหนดเวลาที่ สพฐ. กำหนด เพื่อรับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน ค่าใช้จ่ายรายหัวจาก สพฐ.
- 11) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในสถานศึกษายืนยันข้อมูลนักเรียนในระบบ (DMC) ตามแนวปฏิบัติที่สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

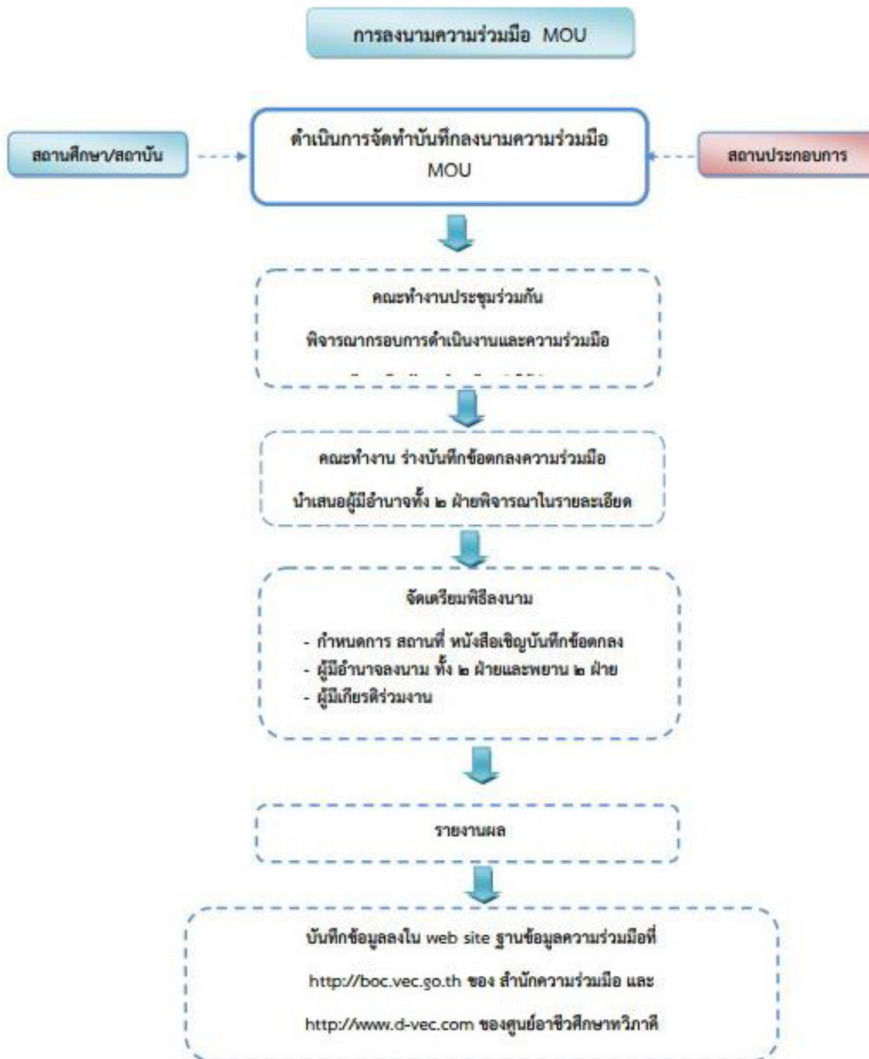

ทั้งนี้หากสถานศึกษามีความประสงค์จะออกจากการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตร อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ต้องแจ้งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาสังกัด สอศ. ที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทราบล่วงหน้า อย่างน้อย 1 ปีการศึกษา และต้องจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนจนจบหลักสูตร จึงออกจากการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ได้

4.2.1 การจัดการศึกษาแบบทวิภาคี

การดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการที่จะผลิตช่างฝีมือออกไปสู่ตลาดแรงงานให้มีคุณภาพที่ตรงตามความต้องการ ฉะนั้นต้องมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสถานศึกษาและสถานประกอบการให้ชัดเจนโดยหน่วยงานหลักที่เป็นเจ้าภาพดำเนินการจะเป็นทางผู้ประกอบการที่จะต้องประสานงานกับสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำ MOU ร่วมกัน เช่น การที่หอการค้าจังหวัดศรีสะเกษและวิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษมีบันทึกข้อตกลงโครงการความร่วมมือ (MOU) จัดการศึกษาระบบทวิภาคีในการผลิตกำลังคนรองรับภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตรและบริการ โดยประธานหอการค้าจังหวัดศรีสะเกษและเจ้าของกิจการกว่า 20 แห่ง ร่วมกับผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษเพื่อประสานความร่วมมือภาครัฐ และเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี ระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา เป็นต้น

การดำเนินงานที่สำคัญคือขั้นตอนการลงนามความร่วมมือหลักสูตรระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในระบบทวิภาคีซึ่งจะนำไปสู่การร่วมมือและประสานงานกันอย่างเป็นทางการ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์ การเทียบโอนประสบการณ์ และความรู้ และการวัดประเมินผล

ภาพที่ 4.14 ขั้นตอนการลงนามความร่วมมือหลักสูตร (MOU) ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
ในระบบทวิภาคี

หลังจากทำ MOU แล้วสถานศึกษาในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีหน้าที่เป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการให้ความรู้ทางด้านทฤษฎีและจะเป็นผู้สอนในวิชาทั่วไปและวิชาชีพเฉพาะ เพื่อจะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นก่อนที่นักเรียนจะออกไปเรียนที่สถานประกอบการได้เข้าใจลักษณะงานและบทบาทหน้าที่ของตน

การจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีนี้ในส่วนของสถานศึกษาจะมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบคือ ส่วนงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสังกัดฝ่ายวิชาการของสถาบัน โดยมีหัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นหัวหน้างาน เช่น งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยการอาชีพศรีสะเกษ งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยสารพัดช่างศรีสะเกษ ซึ่งงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

- 1) จัดการศึกษาวิชาชีพโดยร่วมมือกับสถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปประกอบอาชีพได้
- 2) จัดทำแผนและคู่มือการฝึกตามโครงสร้างของหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการในการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชาและมาตรฐานรายวิชาที่จะฝึกอาชีพ
- 3) วางแผนร่วมกับสถานประกอบการในการนิเทศ ติดตาม การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการและมีการวัดผลและประเมินผล ควบคุมกำกับดูแล และแก้ปัญหาต่าง ๆ
- 4) ประชุมสัมมนาครูฝึก ครูนิเทศ เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
- 5) ติดต่อ ประสานงานกับแหล่งงานและสถานประกอบการเพื่อการจัดหาที่ฝึกงานให้กับนักเรียนนักศึกษา
- 6) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน เสนอโครงการและรายงานการปฏิบัติงานตามลำดับขั้น

จากหน้าที่ที่กล่าวมาสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การรับนักเรียน
  - 1.1) คัดเลือกสถานประกอบการ เพื่อเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
  - 1.2) ร่วมกับสถานประกอบการกำหนดเป้าหมายการรับนักเรียน
  - 1.3) ประสานงานให้กับสถานประกอบการ เพื่อดำเนินการรับสมัครสอบคัดเลือกนักเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4) ขึ้นทะเบียนนักเรียนที่ทำสัญญาการฝึกอาชีพกับสถานประกอบการแล้ว
เป็นนักเรียนของสถานศึกษา

2) การจัดบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้แก่

2.1) หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.2) เจ้าหน้าที่งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.3) อาจารย์ที่ปรึกษา

2.4) อาจารย์นิเทศ

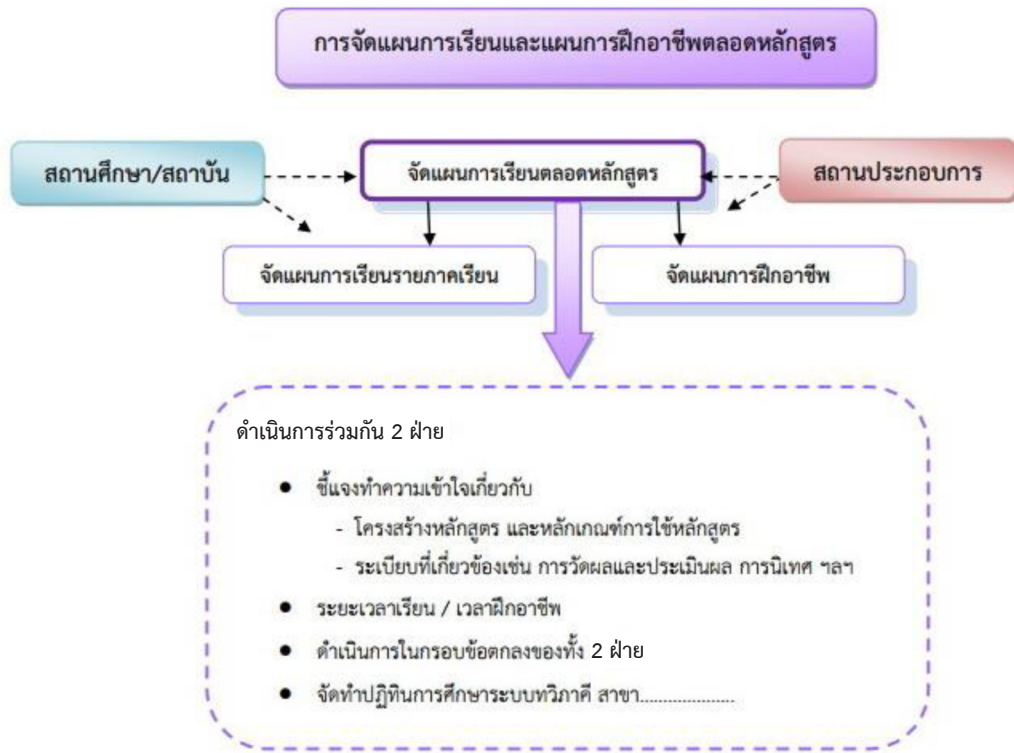
2.5) พนักงานธุรการ

3) การจัดแผนการเรียนสถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการร่วมจัดทำ
หลักสูตรและแผนการเรียนตามความต้องการของสถานประกอบการ

3.1) งานหลักสูตรและการสอน จัดทำแผนการเรียนในสถานศึกษา

3.2) ครูฝึกประจำสถานประกอบการ ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์แต่ละสาขา
วิชา รวมทั้งงานหลักสูตรและการสอนจัดทำแผนการเรียนและเขียนคำอธิบายรายวิชาที่จะฝึกใน
สถานประกอบการ

3.3) งานหลักสูตรและการสอน จะต้องควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอน
ให้จำนวนหน่วยกิตครบถ้วนตามโครงสร้างหลักสูตร

ภาพที่ 4.15 การจัดการเรียนและแผนการฝึกอาชีพตลอดหลักสูตรระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในระบบทวิภาคี

ที่มา: ภัทภพ แก้วสัมฤทธิ์ (2561: 32)

4) การสอนนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

- 4.1) สถานศึกษาสอนวิชาพื้นฐาน วิชาชีพพื้นฐาน วิชาเลือกเสรี สัปดาห์ละ 1 - 2 วัน ตลอดหลักสูตร
- 4.2) สถานประกอบการสอนวิชาชีพเฉพาะ วิชาชีพเลือก กิจกรรมและโครงการหรือโครงการวิชาชีพ สัปดาห์ละ 3 - 4 วัน ตลอดหลักสูตร
- 4.3) รายวิชาใดหากสถานประกอบการไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตรให้สถานศึกษาจัดสอนเพิ่มเติมให้จนครบหลักสูตร

ภาพที่ 4.16 การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและ
สถานประกอบการในระบบทวิภาคี

ที่มา: ฉันทภพ แก้วสัมฤทธิ์ (2561: 35)

5) ความร่วมมือกับสถานประกอบการในรูปของคณะกรรมการ

5.1) คณะกรรมการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้ควบคุมการฝึก ครูฝึก อาจารย์นิเทศก์ และบุคลากรของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่บริหารการจัดการเรียนการสอน ทั้งในสถานประกอบการและสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5.2) คณะกรรมการประเมินผล ประกอบด้วยคณะกรรมการร่วมระหว่างสถานศึกษา สถานศึกษากับสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 7 คนโดยผู้แทนจากสถานประกอบการทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนจากสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการสอบมาตรฐานฝีมือและกรรมการสอบมาตรฐานฝีมือ เฉพาะสาขาไม่น้อยกว่าสาขาละ 3 คน

6) การติดตามและการประเมินผล

6.1) จัดอาจารย์นิเทศไปนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

6.2) ประสานงานและให้ความรู้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรายวิชาที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการแก่ครูฝึก

6.3) ติดตามผลการเรียนทุกภาคเรียน

6.4) ประสานงานเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล

6.5) ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา ทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ

6.6) ต้องผ่านการประเมินผลการเรียนจบหลักสูตร การสอบมาตรฐานฝีมือ

6.7) ส่งแบบสำรวจข้อมูลไปยังผู้สำเร็จการศึกษา

6.8) ติดตามผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานประกอบการ

สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนหน่วยกิต ภารกิจคือฝึกอาชีพทั้งอาชีพทางด้านเทคนิค ทั้งทางด้านทักษะบริการและเทคนิคทางด้านช่าง โดยจัดในรูปแบบของการฝึกที่ใช้เวลาสั้น ๆ โดยโครงการผู้จัดการแผ่นดินเป็นโครงการเฉพาะให้กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อหรือขาดโอกาสทางการศึกษาให้เข้าสู่การฝึก ซึ่งมีทั้งโครงการระยะ 2 เดือนและ 4 เดือน และฝึกในสถานประกอบการอีก 1 เดือนหรือ 2 เดือน ที่ผ่านการฝึกของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีการบูรณาการกับ กศน. ผ่านหลักสูตร ปวช. กศน. โดยส่วนองงานช่างหรือการทักษะทางด้านบริการ เรียนที่สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ แล้วสามารถนำไปประกาศนียบัตรที่ได้ไปเทียบวุฒิ ปวช. กับ กศน. ได้ นอกจากนี้ ยังมีการบูรณาการกับสถานประกอบการในพื้นที่โดยให้ผู้ที่จะจบการฝึกของสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดศรีสะเกษในระยะสั้น ๆ เข้าไปฝึกงานในสถานประกอบการอีก 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือนหรือ 4 เดือน ตามแต่ลักษณะและวัตถุประสงค์ของโครงการอบรมนั้น ๆ

การฝึกอบรมของสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดศรีสะเกษเป็นการฝึกที่เน้นฝึกทักษะประมาณร้อยละ 80 และด้านภาคความรู้อีกร้อยละ 20 ผู้รับการฝึกที่จบออกไปสามารถนำไปประกาศนียบัตรไปใช้ประกอบการทำงานหรือสามารถเอาไปเทียบโอนประสบการณ์กับวิทยาลัยเทคนิคหรือสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อใช้เรียนต่อได้ เช่น ถ้าจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถเทียบโอนส่วนหนึ่งของวุฒิ ปวช. ถ้าจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถเทียบโอนส่วนหนึ่งกับวุฒิ ปวส. ซึ่งเมื่อมีผู้ลงทะเบียนเรียนสถาบันอาชีวศึกษามอบหมายงานให้เรียนเฉพาะเสาร์-อาทิตย์ หรือมอบหมายงานบันทึกการทำงานเพื่อให้ทำเป็นเล่มรายงานการฝึก เป็นต้น

4.3 ความเชื่อมโยงของระบบธนาคารหน่วยกิตเชื่อมโยงกับภาคการทำงาน

ภาคการทำงานเป็นผู้ใช้แรงงานที่เป็นผลผลิตจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยตรงทั้งจากการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ที่ผ่านมาจากภาคการทำงานจึงเป็นหน่วยงานสุดท้ายปลายทางการรับคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ปัญหาการผลิตส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการที่ต้นทาง ส่งผลให้นักเรียนนักศึกษาจบออกไปแล้วไม่มีงานทำหรือเกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปทำงานในจังหวัดใหญ่ ๆ มากขึ้น จึงเป็นการผลิตคนที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ได้

ปัจจุบันระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดศรีสะเกษได้พยายามมีการดำเนินการให้เกิดการเชื่อมโยงกับภาคการทำงานมากขึ้นทั้งในลักษณะของการเป็นแหล่งฝึกงาน ฝึกประสบการณ์ แล้วนำประสบการณ์และทักษะที่ได้มาเทียบโอนหน่วยกิต หรือภาคการทำงานที่อยู่ในรูปแบบของผู้จัดการศึกษาร่วมและทำ MOU กับสถาบันอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีโดยร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์ การเทียบโอนประสบการณ์และความรู้ และการวัดประเมินผล เพื่อช่วยให้นักเรียนนักศึกษาที่ผลิตออกไปตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่มากขึ้น

นอกจากนี้ ภาคการทำงานยังสามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้โดยการเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์แรงงานและความต้องการแรงงานของจังหวัดเพื่อให้หน่วยงานด้านการศึกษานำไปวางแผนการผลิตผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของตลาด ทั้งในด้านจำนวน คุณลักษณะ และสมรรถนะที่พึงประสงค์ ทั้งหมดก็เพื่อป้องกันการขาดแคลนแรงงานหรือการผลิตแรงงานไม่ตรงกับความต้องการของพื้นที่แล้วทำให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่ไปทำงานที่จังหวัดอื่น เนื่องจากการทำงานจะทราบข้อมูลเกี่ยวกับอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของตลาดแรงงานในพื้นที่ จึงสามารถนำข้อมูลที่ได้มาร่วมกำหนดแผนในการผลิตร่วมกับสถาบันการศึกษาได้เป็นอย่างดี และทำให้ผู้เรียนที่ผลิตออกไปได้รับการยอมรับจากภาคการทำงานได้ดียิ่งขึ้น

4.4 บทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

สถาบันอาชีวศึกษา เป็นสถานศึกษาที่เน้นการเรียนการสอนวิชาชีพเฉพาะทาง โดยผู้เรียนจะได้เรียนทักษะที่จำเป็นรวมถึงเทคนิคเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและการใช้ชีวิตประจำวัน จึงเป็นหน่วยงานที่ให้การศึกษายาอาชีพและจัดการเรียนการสอนควบคู่กับโรงเรียนสายสามัญในระบบการเรียนแบบทวิศึกษา และเป็นผู้ประสานงานการฝึกประสบการณ์กับผู้ประกอบการในระบบการเรียนแบบทวิภาคี รวมถึงทำหน้าที่เชื่อมต่อในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนร่วมกับโรงเรียนสายสามัญและผู้ประกอบการ โดยสถาบันอาชีวศึกษามีหน้าที่หลักคือดูแลเรื่องการฝึกทักษะและประสบการณ์ให้กับผู้เรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานในสายสามัญที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เน้นด้านวิชาการ และทำหน้าที่เชื่อมต่อและประสานงานกับสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่ในการจัดการเรียนการสอนแบบทวิศึกษาทั้งในด้านการวิเคราะห์หลักสูตร สารการเรียนรู้ วางแผนการเรียน การปรับปรุงเนื้อหาสาระและการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับสถาบันอาชีวศึกษา โดยโรงเรียนจะมีหน้าที่หลักในการให้ความรู้ด้านหลักการและทฤษฎีที่เชื่อมโยงกับการฝึกทักษะและประสบการณ์จากอาชีวศึกษา แล้วนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ของผู้เรียนมาทำการเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อให้วุฒิการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ นอกจากนี้โรงเรียนมัศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับสถาบันอุดมศึกษา เช่น การสะสมหน่วยกิตในระบบ Pre - degree ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น

แรงงานจังหวัดและอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยงานที่มีข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะแรงงานและความต้องการแรงงานในพื้นที่ จำนวนภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและความต้องการแรงงานในอนาคต จึงมีข้อมูลที่สำคัญที่สามารถช่วยในการวางแผนความต้องการแรงงานและการผลิตแรงงานที่ตรงกับความต้องการของจังหวัดได้โดยต้องทำหน้าที่ให้ข้อมูลและช่วยวางแผนการผลิตแรงงานกับภาคส่วนการศึกษาของจังหวัดทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาอาชีวศึกษา อุดมศึกษา สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานและ กศน.จังหวัด

หอการค้าและภาคธุรกิจในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้ประกอบการที่เป็นผู้ใช้แรงงานที่เป็นผลผลิตจากภาคการศึกษาในทุกๆระดับ จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดลักษณะแรงงานที่ต้องการหรือขาดแคลน และตรงกับลักษณะธุรกิจและอุตสาหกรรมในพื้นที่ เช่น การที่จังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประเภทการเกษตร การแปรรูปการเกษตร ข้อมูลเหล่านี้จำเป็นสำหรับภาคส่วนการศึกษาและหน่วยงานด้านพัฒนาฝีมือแรงงานที่จะนำไปปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรและการฝึกประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของพื้นที่ เพื่อผลิตแรงงาน

ที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่เพื่อไปหางานทำที่อื่นให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ผู้ประกอบการและภาคธุรกิจยังเป็นภาคส่วนสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากการฝึกงานหรือฝึกทักษะกับองค์กรและเครื่องมือจริง สำหรับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตมีการนำเสนอให้ผู้ประกอบการในพื้นที่มาร่วมเป็นคณะกรรมการในการรับรองมาตรฐานการเทียบโอนของจังหวัดด้วยซึ่งจะช่วยให้อุทิศการศึกษาหรือการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการซึ่งใช้แรงงานมากขึ้น

สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ มีบทบาทหน้าที่ในการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นให้กับผู้สนใจ ทั้งในกลุ่มของผู้เรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาที่ต้องการฝึกพัฒนาฝีมือเพื่อหางานทำ หรือออกไปเป็นผู้ประกอบการ หรือผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาที่หยุดพักไปหางานทำแล้วต้องการเข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้งก็สามารถมาฝึกทักษะกับสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดแล้วนำไปใช้ในการเทียบวุฒิการศึกษาเพื่อกลับเข้าสู่ระบบการเรียนโดยการเทียบโอนประสบการณ์เพื่อเรียนต่อกับทางสถาบันอาชีวศึกษาได้ หรือผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนทำงานแล้วที่ต้องการมาฝึกทักษะเพื่อเพิ่มสมรรถนะเฉพาะด้านเสริมให้กับอาชีพการงานของตนเอง หรือต้องการเปลี่ยนสายงานหรือต้องการฝึกตามความสนใจส่วนตัว บทบาทของสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดศรีสะเกษจึงเป็นเหมือนหน่วยงานที่ช่วยฝึกทักษะฝีมือเฉพาะด้านที่เป็นกำลังเสริมสำคัญให้ทั้งระบบการศึกษาอาชีวศึกษา กศน. และเป็นกำลังสำคัญในการ Up-Skills และ Re-Skills เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพของแรงงานในพื้นที่ด้วย

ผู้ปกครอง มีหน้าที่สำคัญในการช่วยดูแลและส่งเสริมบุตรหลานในการเข้ารับการศึกษาที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ และช่วยวางแผนการศึกษาและการทำงานของบุตรหลานในอนาคต ผู้ปกครองสามารถช่วยบุตรหลานในการหาข้อมูล ข่าวสาร โปรแกรมการเรียนและฝึกทักษะประสบการณ์ที่เหมาะสมทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ให้คำแนะนำในการเก็บสะสมหน่วยกิตและรูปแบบการเทียบโอนทั้งความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม และช่วยประสานงานระหว่างบุตรหลานกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต

นักเรียน นักศึกษา เป็นผู้เรียนทั้งจากระบบการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพและการศึกษานอกระบบที่จะต้องออกสู่ตลาดแรงงาน และเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตจึงจำเป็นต้องหาข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตในรูปแบบต่าง ๆ จากสถาบันที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวางแผนการศึกษาของตนร่วมกับผู้ปกครอง ครู อาจารย์เพื่อ

ให้การเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตนั้นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วางแผนการฝึกงาน ฝึกประสบการณ์ หรือฝึกทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับแผนการเรียนและแผนการทำงานในอนาคตโดยศึกษาจากความต้องการแรงงานในพื้นที่เป็นสำคัญ

4.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหลักในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตที่สะสมไว้

ภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัดศรีสะเกษเห็นว่าหน่วยงานที่ควรรับผิดชอบและดูแลหลักในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตที่สะสมไว้ควรเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อทำหน้าที่ดูแลเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตที่เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ ของทุกฝ่าย อาจตั้งเป็นคณะกรรมการดูแลคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตและการสะสมหน่วยกิตเป็นการเฉพาะ จากนั้นจึงให้แต่ละจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อนำแนวทางของคณะกรรมการกลางมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานและสามารถปรับรูปแบบของการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละจังหวัดได้ ทั้งในด้านสภาพทรัพยากร อุตสาหกรรม รูปแบบธุรกิจ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งคณะกรรมการระดับจังหวัดควรมีตัวแทนมาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา มัธยมศึกษา กศน. และอุดมศึกษา ฝ่ายผู้ประกอบการ และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการพัฒนาแรงงานของจังหวัด เช่น แรงงานจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และสำนักพัฒนาฝีมือแรงงาน และสมาคมผู้ประกอบการ เป็นต้น

กรณีศึกษาภาคใต้ – จังหวัดสตูล

1. ข้อมูลทั่วไป บริบทของจังหวัด

1.1 พื้นที่ของจังหวัดสตูลเป็นจังหวัดใต้สุดของประเทศไทยด้านชายฝั่งอันดามัน ห่างจากกรุงเทพมหานคร 973 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,807.522 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,549,361 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.5 ของพื้นที่ในภาคใต้ หรือร้อยละ 0.5 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ภูมิประเทศของจังหวัดสตูลมีลักษณะพื้นที่ทางภาคเหนือและตะวันออกเป็นภูเขาสลับซับซ้อน โดยมีเทือกเขาที่สำคัญคือ เทือกเขาบรรทัด และเทือกเขาสนกาลาศรี พื้นที่ของจังหวัดค่อย ๆ ลาดเอียงลงสู่ทะเลด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ โดยมีที่ราบแคบ ๆ ขนานไปกับชายฝั่งทะเล ถัดจากที่ราบลงไปเป็นพื้นที่ป่าชายเลนน้ำเค็ม มีป่าเสมและป่าโกงกาง จังหวัดสตูลไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน มีเพียงแม่น้ำสายสั้น ๆ ที่มาจากภูเขาในทิศเหนือและตะวันออกเท่านั้น จังหวัดสตูลมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ 2 ประเภทคือ ป่าบก หรือป่าไม้ทั่วไป และป่าชายเลน และมีแหล่งแร่ธรรมชาติสำคัญหลายชนิด พื้นที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ทิศเหนือ ติด จังหวัดตรัง ทิศใต้ ติดรัฐเปอร์ลิส และรัฐเคดาห์ (ไทรบุรี) ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และรัฐเปอร์ลิส ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ทิศตะวันตก ติดต่อกับทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

1.2 ประชากร

จังหวัดสตูลมีประชากรทั้งสิ้น (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561) จำนวน 321,574 คน แบ่งเป็นชาย 159,766 คน และหญิง 161,808 คน ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด ร้อยละ 76.77 นับถือศาสนาอิสลาม

1.3 แผนพัฒนาจังหวัด

วิสัยทัศน์ “เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานธรณีโลก เศรษฐกิจมั่นคง สังคมน่าอยู่สันติสุขยั่งยืน ประตูสู่อาเซียน”

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด 1) เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) อุทยานธรณีโลก (Global Geopark) 3) เศรษฐกิจมั่นคง (Economic Stability) 4) สังคมน่าอยู่สันติสุขยั่งยืน และ 5) ประตูสู่อาเซียน

2. ภาคการทำงาน

ใน พ.ศ. 2562 จังหวัดสตูลพบว่ามียอดราคาจ้างขั้นต่ำของจังหวัดสตูลคือ 315 บาทต่อวัน ประชากรของสตูลมีจำนวน 284,298 คน เป็นผู้ที่กำลังอยู่ในวัยแรงงานรวม (Total Labour Force) จำนวน 151,962 คน เป็นผู้มีงานทำ (Employed Persons) จำนวน 149,292 คน ผู้ว่างงาน 2,600 คน และผู้ที่รอฤดูกาล 70 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสตูล, 2563: ออนไลน์)

การมีงานทำในปี พ.ศ. 2562 ผู้ที่มีงานทำ 149,292 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 98.24 ของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนมากคือจำนวน 40,908 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 27.4 ซึ่งได้ทำงานในสาขาต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.7 อาชีพ จำนวนคนและร้อยละของงานในจังหวัดสตูลปี พ.ศ. 2562

ที่	อาชีพ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ภาคการเกษตร		70,715	47.17
นอกภาคการเกษตร แบ่งเป็น		78,877	52.83
1.	สาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ ของใช้ส่วนตัว และขอใช้ในครัวเรือน	2,747	17.25
2.	สาขาการผลิต	10,764	7.21
3.	สาขาการทำเมืองแร่ เหมือนหิน	73	0.05

ที่มา: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสตูล (2562: ออนไลน์)

สำหรับอัตราการว่างงาน ปี พ.ศ. 2562 เฉลี่ยตลอดทั้งปี มีผู้ว่างงานประมาณ 2,600 คน คิดเป็นร้อยละ 1.71 เป็นหญิง 1,475 คน และชาย 1,125 คน ในอัตราว่างงานร้อยละ 0.97 และ 0.74 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังมีแรงงานนอกระบบ จำนวน 80,820 คน คิดเป็นร้อยละ 54.14 ของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน โดยส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 27,009 คน หรือร้อยละ 33.42 ทั้งนี้ สามารถจำแนกประเภทอาชีพอื่น ๆ กล่าวคือ แบ่งเป็น

ตารางที่ 4.8 อาชีพ จำนวนคนและร้อยละของแรงงานนอกระบบในจังหวัดสตูลปี พ.ศ. 2562

ที่	อาชีพ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ภาคการเกษตร		47,917	59.29
1.	การเกษตรและประมง	45,427	52.21
2.	การเกษตรอื่นๆ	2,490	7.08
นอกภาคการเกษตร แบ่งเป็น		32,903	40.71
1.	สาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ ฯลฯ	15,575	19.27
2.	สาขาการผลิต	17,328	21.44

ที่มา: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสตูล (2562: ออนไลน์)

ในจังหวัดสตูลมีแรงงานต่างชาตินที่เข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายและได้รับอนุญาตให้ทำงานได้จากข้อมูลในเดือนธันวาคม 2562 จำนวน 2,704 คน ซึ่งมีทั้งแรงงานทำงานและแรงงานที่ส่งเสริมการลงทุนและกฎหมายอื่น

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ สนใจในเรื่องการพัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิต ซึ่งผู้ที่ได้รับผลจากนโยบายดังกล่าวส่วนหนึ่งคือ กลุ่มคนทำงาน จึงต้องศึกษาสภาพของคนกลุ่มนี้ด้วย จากการสำรวจประชากรวัยทำงาน ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ทั้งที่ไม่มีและมียานทำ ในไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ จะเห็นว่าโดยมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยเพศชายจะจบการศึกษามากกว่าหญิงในทุกระดับ ยกเว้น ผู้ที่จบระดับอุดมศึกษาจะมีผู้หญิงมากกว่า รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.9 ระดับการศึกษาของผู้เรียนในจังหวัดสตูล

ที่	ระดับการศึกษา	รวม	ชาย	หญิง
1	ต่ำกว่าประถมศึกษา	22,558	11,725	10,833
2	ประถมศึกษา	41,053	26,944	14,109
3	มัธยมศึกษาตอนต้น	24,510	16,057	8,453
4	มัธยมศึกษาตอนปลาย	27,221	16,552	10,669
	- สายสามัญ	23,704	14,567	9,137
	- สายอาชีวศึกษา	3,517	1,985	1,532
5	อุดมศึกษา	31,620	12,476	19,144
	- สายวิชาการ	20,349	7,786	12,563
	- สายวิชาชีพ	7,452	3,734	3,518
	- สายวิชาการศึกษา	3,819	756	3,063
6	ไม่มีการศึกษา	2,411	784	1,627
	รวม	149,373	84,538	64,835

ที่มา: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสตูล (2562: ออนไลน์)

แม้ว่าจะมีคนวัยทำงานสำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ แล้ว แต่ก็ยังมีความต้องการพัฒนาตนเอง โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สํารวจความต้องการพัฒนาขีดความสามารถของประชากร พ.ศ. 2560 – 2562 จังหวัดสตูล พบว่าผู้หญิงมีความต้องการพัฒนาตนเองมากกว่าผู้ชายทุกปี และในปี พ.ศ. 2562 นั้น มีจำนวนผู้ต้องการพัฒนาตนเองถึง 26,018 คน และส่วนมากเป็นผู้ที่มีงานทำอยู่แล้ว ซึ่งเรียนจบในระดับมัธยมศึกษา หากแต่เมื่อพิจารณากลุ่มอายุผู้ที่สนใจ พบว่ากลุ่มอายุ 15 – 24 ปี สนใจพัฒนาตนเองสูงสุด โดยเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง หากแต่ในช่วงอายุอื่น ๆ ผู้หญิงจะสนใจพัฒนาตนเองมากกว่าผู้ชาย

3. การจัดการศึกษา

จังหวัดสตูล มีการจัดการศึกษาทุกระดับ สำหรับในปี พ.ศ. 2562 เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 221 โรงเรียน จาก 4 สังกัด โดยมีจำนวนนักเรียนแยกตามสังกัด ดังนี้

ตารางที่ 4.10 จำนวนนักเรียนแยกตามสังกัด

ที่	สังกัด/จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน		
		รวม	ชาย	หญิง
1	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 171 โรงเรียน	37,833	18,188	19,645
2	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 42 โรงเรียน	19,771	9,872	9,899
3	กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น 6 โรงเรียน	2,505	1,254	1,251
4	ส่วนราชการอื่น คือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 2 โรงเรียน	202	109	93
	รวม	60,311	29,423	30,888

ที่มา: ศึกษาธิการจังหวัดสตูล (2562: ออนไลน์)

มีสถาบันระดับอาชีวศึกษาจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ 1. วิทยาลัยเทคนิคสตูล (วิทยาลัยของรัฐ) 2. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสตูล 3. วิทยาลัยการอาชีพละงู 4. โรงเรียนสันติศาสตร์ศึกษา (โรงเรียนเอกชน) และมีสถาบันระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสตูล ปัจจุบันเปิดสอน 3 สาขาวิชาในระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์

อย่างไรก็ดี สถานศึกษาในประเทศไทยจะประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นส่วนมาก หนึ่งในปัญหาของการศึกษาในจังหวัดสตูล คือ การที่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานลาออกกลางคันเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากตารางที่ 4.11 จะเห็นได้ว่ามีจำนวนที่แตกต่างกันระหว่างปี พ.ศ. 2552 – 2561 โดยปีที่นักเรียนลาออกกลางคณน้อยที่สุดคือปี พ.ศ. 2559 จำนวน 76 คน แล้วค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2561 เป็นจำนวน 307 คน ซึ่งมากขึ้นถึง 4 เท่าในเวลา 2 ปี

ตารางที่ 4.11 จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน ระหว่างปี 2552 – 2561

ปีการศึกษา	รวม	ชั้นเรียน											
		ประถมศึกษา						มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย		
		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
2552	682	10	-	15	10	35	25	56	45	55	120	151	160
2553	682	15	-	10	10	25	35	56	55	45	120	151	160
2554	682	-	-	-	-	10	5	85	35	80	150	192	125
2555	279	-	-	-	10	25	3	20	50	70	48	43	10
2556	211	-	-	-	-	-	-	61	30	35	40	20	25
2557	208	-	-	-	-	-	-	30	20	45	20	43	50
2558	117	-	-	-	-	-	5	12	7	20	45	5	20
2559	76	-	-	-	-	-	-	1	-	30	30	5	10
2560	167	-	-	-	-	-	-	4	46	78	16	3	20
2561	307	24	13	16	9	10	2	60	60	40	47	19	7

ที่มา: ศึกษาธิการจังหวัดสตูล (2562: ออนไลน์)

สาเหตุสำคัญที่นักเรียนออกกลางคันในปีการศึกษา 2561 จำแนกเป็นรายอำเภอ จะเห็นว่าไม่มีผู้ที่ออกกลางคันเนื่องมาจากต้องคดีและถูกจับ แต่ปัญหาของผู้ที่ออกกลางคันสูงสุดคือ ปัญหาความยากจน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.12 สาเหตุสำคัญที่นักเรียนออกกลางคันในปีการศึกษา 2561

อำเภอ	สาเหตุที่ออกกลางคัน								
	ฐานะ ยากจน	มีปัญหา ครอบครัว	สมรส	มีปัญหา การปรับตัว	ต้องคดี/ ถูกจับ	เจ็บป่วย/ อุบัติเหตุ	อพยพตาม ครอบครัว	หาเลี้ยง ครอบครัว	กรณีอื่นๆ
รวมยอด	307	15	4	39	-	20	80	74	75
เมืองสตูล	99	5	2	9	-	4	25	24	30
ควนโดน	25	1	-	3	-	1	10	10	-
ควนกาหลง	58	3	1	2		2	15	15	20
ท่าแพ	34	2	-	7		5	-	5	15
ละงู	55	3	-	8		4	20	10	10
ทุ่งหว้า	24	1	-	5		3	5	10	-
มะนัง	12	-	1	5		1	5	-	-

ที่มา: ศึกษาธิการจังหวัดสตูล (2562: ออนไลน์)

สำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีผู้เรียน/นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน และผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยในปี พ.ศ. 2561 มีผู้ลงทะเบียนเรียน 19,720 คน แต่สำเร็จการศึกษาเพียง 10,217 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.8 ของผู้ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด กิจกรรมการศึกษาที่มีผู้สนใจเรียนมากที่สุดคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5,356 คน แต่สำเร็จการศึกษาเพียง 818 คน ส่วนกิจกรรมการศึกษาที่ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนและสำเร็จการศึกษาทั้งหมด คือ กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโครงการตามพระราชดำริ รายละเอียดของสาขาที่เรียนและระดับต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.13 จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนและสำเร็จการศึกษาจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน

กิจกรรมการศึกษา	ผู้เรียน/ นักศึกษาลงทะเบียนเรียน			ผู้เรียน/ นักศึกษาสำเร็จการศึกษา		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
การส่งเสริมการรู้หนังสือ	19,720	9,249	10,471	10,217	3,422	6,759
ประถมศึกษา	327	46	281	122	36	86
มัธยมศึกษาตอนต้น	376	211	165	35	17	18
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5,356	3,130	2,226	818	434	348
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	-	-	-	-	-	-
การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	3,330	1,085	2,245	3,160	954	2,206
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	1,910	509	1,401	1,910	509	1,401
การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น	2,908	965	1,943	2,908	965	1,943
การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.)	-	-	-	-	-	-
กระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	664	169	495	664	169	495
โครงการตามพระราชดำริ	-	-	-	-	-	-
การศึกษาเพื่อสังคมและชุมชน	-	-	-	-	-	-
โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน	-	-	-	-	-	-

ที่มา: สำนักงาน กศน.จังหวัดสตูล (2562: ออนไลน์)

นอกจากนี้ ยังมีสถานศึกษาหลายแห่งโดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกช่วงวัยอีกด้วย และในปี พ.ศ. 2562 กระทรวงศึกษาธิการได้มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยจังหวัดสตูลเป็นหนึ่งในหกจังหวัดนำร่อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์เปรียบเสมือน “การระเบิดจากข้างใน” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: ออนไลน์) โดยนำนวัตกรรม แนวความคิด องค์ความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาช่วยพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน การดำเนินงานขับเคลื่อนนี้เป็นการทบทวนกฎระเบียบต่างๆที่สามารถจะเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิด

ความคล่องตัวในการบริหารงานและงบประมาณมากขึ้น พร้อมทั้งตั้งหน่วยงานทางการศึกษา ภาครัฐ เอกชน วิชาการ ท้องถิ่น ชุมชน และประชาสังคมเข้ามาบูรณาการการทำงานในพื้นที่นวัตกรรมร่วมกัน

โรงเรียนในจังหวัดสตูลจำนวน 10 แห่งที่เข้าร่วมในโครงการนี้ ได้แก่ 1) โรงเรียนอนุบาลสตูล 2) โรงเรียนบ้านเขาจีน 3) โรงเรียนวัดหน้าเมือง 4) โรงเรียนบ้านทางงอ 5) โรงเรียนบ้านควนเก 6) โรงเรียนบ้านห้วยน้ำดำ 7) โรงเรียนอนุบาลมะนัง 8) โรงเรียนบ้านโกตา 9) โรงเรียนบ้านบ่อเจ็ดลูก และ 10) โรงเรียนบ้านทุ่งสภากาชาดอุปถัมภ์ 2550 โดยหลักการดำเนินงาน ได้แก่ 1) โครงการงานฐานวิจัย 2) การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ 3) การเรียนรู้ภูมิสังคม และ 4) การเรียนรู้ด้วยครูสามเส้า

เมื่อวันที่ 10 - 11 มกราคม 2562 ได้มีการนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานของทุกภาคส่วนและภาคีเพื่อการศึกษาไทย (TEP) ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ผู้แทนจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสตูล มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสตูล หน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล รวมทั้งสถานศึกษาต่าง ๆ สรุปภาพรวมการปฏิรูปการเรียนรู้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ได้ดังนี้

1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบและประกาศให้ สตูล เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาแห่งแรกเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2561

2) การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ประกอบด้วยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายและครู 3 เส้า คือ ครูพ่อแม่ ครูชุมชน และครูโรงเรียน เพื่อสร้างให้เด็กสตูลมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงของชีวิต รู้คุณค่าในตนเอง มีสัมมาอาชีพ เมื่อทำอย่างต่อเนื่องก็จะเกิดความห่วงแหนชุมชน ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขที่ยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน อำเภอและจังหวัดโดยรวมต่อไป การดำเนินงานเริ่มจากการศึกษาข้อมูลผ่าน Social Mapping เก็บ 5 ทุนชุมชนคือ ทุนทรัพยากร ทุนวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนเงินตาม ทุนภูมิปัญญา เพื่อจัดทำหลักสูตร “ภูมิสังคม” โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ฐานวิจัยซึ่งจะสอดคล้องกับบริบทของจังหวัดสตูล

3) การระดมความคิดเพื่อดำเนินงานด้วยกระบวนการ “World Café” ใน 4 ประเด็นคือ

กลุ่มที่ 1 เป้าหมายที่จะไปด้วยกัน มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้เด็กคิดเอง ทำเอง เสริมสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ตลอดจนสำนึกรักบ้านเกิด สอดแทรกคุณธรรม ให้เด็กได้พัฒนาดตนเองเต็มตามศักยภาพ ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนกับการเรียนการสอน ยกย่องครูดีครูเก่งและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มที่ 2 ปัญหาอุปสรรคเชิงระบบในการจัดการศึกษา ได้นำเสนอหลายแนวทางแก้ไข อาทิ การปรับเปลี่ยนนโยบาย การสร้างความตระหนักต่อความสำคัญของปัญหาทางการศึกษา การขาดแคลนครู สื่อเทคโนโลยี การสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู พ่อแม่และชุมชน

กลุ่มที่ 3 การปรับการเรียนรู้ ให้จัดชั่วโมงอิสระเพื่อเด็กมีเวลาพัฒนาความรู้และทักษะที่ชอบตามความถนัด การส่งเสริมคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม การจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยเพียงพอและเหมาะสม มีครูครบชั้นทุกกลุ่มสาระ ลดภาระงานอื่นของครู มีหลักสูตรชุมชนที่สอดคล้องกับสถานการณ์และชีวิตจริง

กลุ่มที่ 4 การใช้ Social Mapping โดยนำเสนอจากพื้นที่ชุมชนทั้ง 10 แห่ง ในส่วนของ R1 Review ความรู้ที่มีอยู่แล้ว และ R2 Research ข้อมูลที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องทุนชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรภูมิสังคมต่อไป

4. ระบบธนาคารหน่วยกิต

4.1 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัด

ในปัจจุบันนี้ ยังไม่มีระบบธนาคารหน่วยกิตสำหรับทั้งจังหวัดสอดคล้องตามนโยบายที่ได้พยายามไว้ในการวิจัย แต่มีการจัดการเรียนการสอนที่ใกล้เคียงกันกับที่พยายามไว้แล้วทั้งในระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูจากวิทยาลัยชุมชนและสถาบันอาชีวศึกษาให้ข้อมูลไว้ว่า ในปัจจุบันมีการนำประสบการณ์ทำงานจากสถานศึกษามาเทียบโอนหน่วยกิตอยู่แล้ว นักเรียนนักศึกษาจะได้เรียนรู้จากการทำงานในสถานประกอบการจริง โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในบางหลักสูตรที่วิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยชุมชนที่ส่วนมากเปิดสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น แสดงว่ามีการเทียบประสบการณ์การทำงานจริงเป็นหน่วยกิตการเรียนอยู่แล้ว หากแต่จำกัดแค่บางสาขาเท่านั้น และไม่ได้เปิดกว้างกับทุกสถานประกอบการและสถานศึกษา เพราะการเรียนในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะกับสถานประกอบการและสถานศึกษาที่มี MOU ร่วมกันเท่านั้น การเทียบประสบการณ์หรือหน่วยกิตดังกล่าว ยังจำกัดอยู่ระหว่างสถานศึกษาในระดับเดียวกัน ยังไม่สามารถนำไปเทียบกับระดับการศึกษาที่สูงขึ้นได้ การเทียบประสบการณ์ทำงานกับหน่วยกิตการเรียนนี้แตกต่างจากการฝึกงานที่เป็นรายวิชาทั่วไป

ทั้งนี้ ผู้แทนจากวิทยาลัยเทคนิคสตูลให้ข้อมูลเรื่องความแตกต่างดังกล่าวว่า ปัจจุบันวิทยาลัยจัดการเรียนการสอน 3 ระดับคือ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี โดยการเรียนระดับ ปวช. มี 2 รูปแบบ คือ เรียนแบบปกติหลังจากนักศึกษาจบการเรียนภาคทฤษฎีแล้ว จะฝึกงานในสถานประกอบการประมาณ 4 เดือน คิดเป็น 4 หน่วยกิต และจากการปรับหลักสูตรระยะหลังนี้ ได้ปรับให้เรียน

ภาคทฤษฎีอย่างเข้มข้นเพียง 1 ปีการศึกษาและฝึกงานในสถานประกอบการจริง 1 ปีการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาในลักษณะนี้เกิดจากการพิจารณาการจัดการเรียนการสอนร่วมกันของสถานประกอบการและวิทยาลัย

นอกจากนี้ โรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำเสนอว่า เคยมีหลักสูตรทางเลือกแต่ได้ยกเลิกไปแล้วประมาณ 3 ปี เพราะว่าหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาไม่ดำเนินการต่อ ซึ่งแรกเริ่มเป็นแนวคิดของเขตพื้นที่การศึกษาโดยให้โรงเรียนเปิดรับเด็กที่ไม่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มาลงทะเบียนกับโรงเรียน ในส่วนมัธยมศึกษาต้นต้องเรียน 66 หน่วยกิตและรายวิชาเพิ่มเติมตามที่โรงเรียนกำหนด สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลายเรียน 45 หน่วยกิตและรายวิชาเพิ่มเติมตามที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งพบว่าเด็กส่วนมากที่มาเรียนเป็นเด็กที่หลุดจากระบบการศึกษา อาจเรียนมัธยมมาได้เพียง 1 ปี แล้วลาออก ก็สามารถนำหน่วยกิตที่เคยเรียนมาจากที่อื่นเทียบโอนได้ โรงเรียนจะนับว่าเหลืออีกกี่วิชาที่ต้องเรียนเพื่อให้จบการศึกษาในระดับนั้น ๆ โดยการรับเข้าเรียนเป็นดุลยพินิจของโรงเรียน ทั้งนี้ก่อนเข้าเรียนจะมีการสอบถามภาชนะว่าทำงานอะไร เพื่อจะนำประสบการณ์ทำงานมาเทียบเป็นหน่วยกิตบางรายวิชาได้ เช่นนักเรียนทำการเกษตร หรือเป็นแม่ค้าในตลาดมาก่อน โรงเรียนก็จะเทียบเป็นรายวิชาการงานอาชีพให้ หรือเป็นรายวิชาเพิ่มเติมอื่นโดยเทียบจากอาชีพที่นักเรียนทำอยู่แล้ว ในช่วงแรกของการเรียนลักษณะนี้ มักจะเป็นนักเรียนที่ครูคุ้นเคยอยู่ก่อน เป็นเด็กที่อยู่ในพื้นที่ ครูสามารถเข้าไปดูการทำงานในสถานที่จริงที่เด็กทำงาน ครูจะเป็นผู้ประเมินว่าเด็กทำงานได้จริงหรือไม่ประกอบกับการสัมภาษณ์ และบางครั้งก็มีการสอบข้อเขียนด้วยตามแต่การพิจารณาของครู ส่วนการเรียนในรายวิชาพื้นฐานนั้น มีความยืดหยุ่นมาก เพราะบางครั้งนักเรียนไม่สะดวกมาเรียน โรงเรียนก็มีหนังสือให้ยืมไปอ่านแล้วมาสอบก็ได้ นักเรียนบางคนใช้เวลาเพียง 1 ปี ก็เรียนจบ เกณฑ์การรับคือ จะรับนักเรียนที่อายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไปสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ส่วนการให้ระดับคะแนนผ่านหรือไม่นั้น จะขึ้นกับเกณฑ์คะแนนที่คณะกรรมการการศึกษานอกกระบวนนั้น ๆ กำหนด แต่จะระบุแค่ผ่านและเทียบเท่าเท่านั้น ไม่แสดงผลเป็นเกรดตามรายวิชา ในใบประมวลผลการเรียนจะเขียนว่าเรียนรายวิชาอะไรบ้าง ผ่านหรือไม่ผ่านอย่างไร แต่จะมีผู้สนใจประมาณ 20 – 30 คนเท่านั้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตในการสนทนากลุ่มผู้บริหาร ครู และผู้แทนจากสำนักงาน กศน. ว่าสถานศึกษาไม่ทราบข้อมูลนี้มาก่อน

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันมีการเทียบทักษะความสามารถการทำงานโดย กศน. ร่วมด้วย ซึ่งเป็นการเทียบรายวิชาจากความรู้ความคิดของผู้ที่ไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ที่มาเทียบต้องอายุมากกว่า 20 ปี ประกอบอาชีพอย่างน้อย 1 ปี รูปแบบการเทียบต้องมาลงทะเบียนครั้งละ 3,000 บาท เช่น จบประถมศึกษา จะมาเรียนต่อในระดับมัศึกษาก็มาลงทะเบียนและเทียบได้ ส่วนมากจะเป็น

นักธุรกิจที่มีความพร้อมทางการเงินมากก็จะมาเรียนให้ผ่าน 6 มาตรฐาน ซึ่งมีทั้งข้อเขียนอัตนัยและ
ปรนัย ส่วนการทำงานก็จะมีกรรมการไปประเมินว่าผู้เรียนมีอาชีพของตนเอง เช่น เป็นเกษตรกร
สามารถปลูกทุเรียนได้ดีแต่ไม่จบมัธยมปีที่ 3 ก็จะมาลงทะเบียนเรียน 6 วิชาเป็นการสอบข้อเขียน
และมีแฟ้มงานที่แสดงถึงสิ่งที่ได้ทำมา จากนั้น กรรมการจะไปดูที่สวนทุเรียน โดยผู้เรียนจะต้อง
อธิบายเพื่อแสดงว่ามีองค์ความรู้ในการทำงานนั้น ๆ จริง

ในส่วนของผู้เรียน/นักศึกษาที่มีความเห็นว่าเป็นประโยชน์มาก เนื่องจาก
ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่จบการศึกษาไม่สูงนักและออกมาทำงาน ดำรงชีวิตจากการทำงานที่เรียนรู้ออก
นอกห้องเรียนหลังเรียนจบ ซึ่งเมื่อทำได้อย่างเชี่ยวชาญแล้วก็ไม่จำเป็นต้องเข้าไปเรียนในสถานศึกษา
ในเรื่องนั้น ๆ อีก หากสามารถนำทักษะที่มีมาใช้เป็นส่วนหนึ่งเพื่อทดแทนการเรียนในรายวิชาปฏิบัติ
ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไปด้วยก็จะดีมาก

4.2 กลไกการทำงาน

ตามความเห็นของผู้แทนอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนหอการค้าจังหวัด ผู้แทนพัฒนาฝีมือ
แรงงานจังหวัดและผู้แทนสถานประกอบการ เห็นว่า ควรทำงานร่วมกันหลายภาคส่วน กล่าวคือ ทั้ง
สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากในปัจจุบันมีหลักสูตร
การเรียนการสอนแบบทวิภาคีอยู่แล้ว แต่เห็นว่าผู้เรียนมิได้ฝึกการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง บางครั้ง
เป็นเพียงเข้ามารู้จักสถานประกอบการเท่านั้น แต่ไม่ได้ทำงานจริง ดังนั้น เมื่อเรียนจบไปแล้วก็ไม่
สามารถทำงานได้ ซึ่งจากความเห็นนี้จึงมีข้อสังเกตว่า สถานประกอบการไม่ทราบข้อมูลการจัด
การเรียนการสอนของวิทยาลัยเทคนิคตามที่ได้เสนอไว้ก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ การไม่ทราบข้อมูลดังกล่าว
อาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิตก็เป็นได้

อย่างไรก็ดี วิทยาลัยชุมชนเห็นถึงปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด จึงได้ปรับหลักสูตรเรื่อง
การฝึกงานในสถานประกอบการให้เป็นฝึกงาน 1 ปี ซึ่งเมื่อทดลองทำแล้วมีความเห็นว่าเป็นหลักสูตร
ที่ดี เพราะผู้เรียนได้ทดลองจริง เมื่อจบไปแล้วมีงานรองรับ อีกทั้งวิทยาลัยไม่มีเครื่องมือที่
ทันสมัยเช่นในขณะนี้นักศึกษาได้ไปฝึกงานในบริษัท Isuzu นักศึกษาจะได้เรียนจากเครื่องมือจริง
ได้เห็นวิทยาการใหม่ ๆ อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดคือ มีเพียงบางสาขาเท่านั้นที่ทำได้ เนื่องจากมี
สถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งนี้ มีข้อเสนอว่ากลไกการทำงานควรมีหน่วยงาน
กลางที่มีบทบาทหน้าที่ประสานการทำงานระหว่างสถานประกอบการและสถาบันการศึกษา ตั้งแต่
เริ่มวางแผนหลักสูตร จนถึงการฝึกประสบการณ์จริง ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับนักเรียนและ
นักศึกษา รวมถึงผู้ปกครองที่เห็นว่าควรมีหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าภาพในการประสานงานและให้
ข้อมูล ที่นักเรียนสามารถไปค้นหาข้อมูลได้ อาจเป็นที่หน่วยงานราชการนั้น ๆ และโรงเรียนหรือ

สถาบันการศึกษาด้วย และควรเป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศไม่ใช่เพียงในจังหวัดเท่านั้น เพื่อเพิ่มโอกาสในการฝึกงานและทำงานที่อื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม มีความเห็นร่วมกันว่าควรดำเนินงานด้วยหน่วยงานอิสระมากกว่ารัฐ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐมีงานประจำอยู่แล้ว งานนี้ไม่ใช่ภารกิจหลัก อาจจะดำเนินไปไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารของหน่วยงานอาจจะไม่เข้าใจ โดยเฉพาะผู้บริหารส่วนงานที่ย้ายมาจากที่อื่นอาจจะไม่เห็นว่างานนี้มีความสำคัญ ระบบที่วางไว้อาจจะไม่ได้รับการดำเนินงาน ดังนั้นควรมีหน่วยงานอิสระที่ดำเนินการเรื่องนี้โดยเฉพาะ ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลของสถานประกอบการ สถานศึกษา มีพื้นที่เก็บหน่วยกิต การอบรมต่าง ๆ หรือการวัดทักษะของเด็กทุกคนเหมือนกับที่ กศน. ดำเนินการอยู่นี้ โดยทำงานร่วมกับวิทยาลัยเทคนิค โดยเด็กที่มาเรียนเกี่ยวกับไฟฟ้าเพิ่มเติมก็จะได้ประกาศนียบัตร มีเกรดตามรหัสวิชาของวิทยาลัยเทคนิค เมื่อเด็กมาสมัครเรียนที่วิทยาลัยในภายหลังก็สามารถนำมาเทียบได้ อาจจะไม่ต้องเรียนหรืออาจจะขอเรียนซ้ำเพื่อเพิ่มพูนความรู้ก็ได้ สิ่งเหล่านี้ทำแล้วที่วิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยชุมชนซึ่งเปิดสอนหลักสูตรระยะสั้นอยู่แล้ว

โดยสรุปแล้ว กลไกการทำงานควรเริ่มจากการศึกษาความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงแนวโน้มของความต้องการแรงงานซึ่งผู้ที่จะรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ได้คือ สภาอุตสาหกรรมจังหวัดและหอการค้าจังหวัด หมายความว่า เริ่มจากการศึกษาความต้องการของภาคเอกชน จากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของรัฐจะต้องนำไปวางแผนการจัดการศึกษา และส่งต่อข้อมูลให้กับสถานศึกษาเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการทั้งคุณลักษณะ คุณภาพและปริมาณของสถานประกอบการอย่างแท้จริง ในความเห็นของผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้เห็นว่า การหาเจ้าภาพในขณะนี้ อาจจะยังไม่จำเป็นนัก สิ่งสำคัญคือการทำทำความเข้าใจกับสถานประกอบการและผู้เรียนก่อนว่า ธนาคารหน่วยกิตคืออะไร มีวิธีการดำเนินงานอย่างไรมากกว่า

4.3 ความเชื่อมโยงของระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงาน

หากการวางแผนหลักสูตรได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการตั้งแต่ต้น ก็จะสามารถกำหนดคุณลักษณะของแรงงานที่ต้องการได้ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานตามที่ต้องการในปัจจุบันได้ ดังที่วิทยาลัยชุมชนให้ความเห็นว่า ในปัจจุบันได้กำหนดหลักสูตรตามการตกลงกันระหว่างสถานประกอบการ และสถาบันการศึกษาอยู่แล้วซึ่งเป็นการวางแผนตั้งแต่ก่อนเริ่มสอน ผู้เรียนจะทราบล่วงหน้าว่าจะต้องเรียนหรือฝึกงานอย่างไร ผู้เรียนจะได้ไม่เสียเวลา อย่างไรก็ตาม สถานประกอบการยังเห็นว่า การเรียนในภาคทฤษฎียังคงมีความจำเป็นมาก เพราะในการทำงานจริง ผู้ปฏิบัติงานต้องมีหลักการด้านวิชาการเพื่อปรับปรุงระบบหรือการทำงานต่าง ๆ ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์เห็นว่า การเทียบโอนบางความรู้ในปัจจุบันยังมีไม่พอ อีกสิ่งไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นจึงอาจจะไม่ได้รับการยอมรับเพื่อการทำงานในสถานประกอบการบางประเภท เช่นหากผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญเรื่องการจับปู จะไปเทียบโอนที่ไหน นับหน่วยกิตอย่างไร ความเห็นนี้สอดคล้องกับผู้ปกครองที่กล่าวถึงการทำงานของเด็กในชุมชนในปัจจุบันว่ามีจะทำงานในสถานประกอบการเท่านั้นจึงจะเทียบโอนได้ แต่หากเป็นความรู้พื้นฐานทั่วไป เช่นการประมงพื้นบ้าน การทำอาหารท้องถิ่น จะสามารถเทียบโอนได้หรือไม่ และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ต้องเทียบโอนได้เพราะนอกจากจะได้บุคลากรที่มีวุฒิทางการศึกษาแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์องค์ความรู้ของชุมชนด้วย

4.4 บทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ในการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่า หน่วยงานภาครัฐควรมีบทบาทหลักในการริเริ่ม โดยเฉพาะสำนักงานแรงงานจังหวัดที่ต้องทำงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งการศึกษาระดับพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ส่วนนักเรียนเห็นว่า สถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นหน่วยงานที่เข้าถึงได้ง่าย นักเรียนที่ต้องการเทียบโอนหลักสูตรจะเข้าไปติดต่อได้ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า หน่วยงานที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมประกอบด้วยกัน 3 ส่วน คือ 1) สถานประกอบการในการแสดงความต้องการคุณลักษณะของแรงงาน 2) หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดที่รับผิดชอบเรื่องแรงงานและการศึกษาที่จะทำงานเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่นๆ และ 3) สถาบันการศึกษาที่จะต้องทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการในช่วงเวลานั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ยังเห็นว่าหากต้องการให้การทำงานมีความต่อเนื่อง ควรให้หน่วยงานอิสระดำเนินงานมากกว่า เพื่อลดภาระของหน่วยงานราชการ

4.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหลักในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตสะสมไว้

ผู้บริหารและครูเห็นว่า ควรมีหน่วยงานอิสระที่ทำงานร่วมกับสถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐรวมถึงสถานศึกษาได้ ประสานข้อมูลและจัดทำข้อมูลที่ครบถ้วนและทันสมัย อันจะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายตั้งแต่เริ่มวางแผนการจัดทำหลักสูตรที่ตรงความต้องการ การจัดรูปแบบการเรียนการสอน การให้หน่วยงานหรือสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียน

สำหรับผู้เรียนเห็นว่า ผู้ที่จะกำหนดมาตรฐานของประสบการณ์การทำงานกับหน่วยกิตการเรียนนั้น ควรมีทั้งหน่วยงานกลางของจังหวัด เช่น สำนักงาน กศน. จังหวัดที่จะวัดมาตรฐานฝีมือ

การทำงาน หากแต่เมื่อต้องการนำไปเทียบโอนในสถาบันการศึกษาต้องทำการทดสอบอีกครั้งก่อนให้เทียบโอนได้

การเทียบโอนหน่วยกิตที่มีอยู่ในระบบโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีการวัดประเมินผลแตกต่างจากนักเรียนปกติ เพราะเป็นการเทียบโอนประสบการณ์ หรือการนำหนังสือไปอ่านเองแล้วมาสอบ ดังนั้น จึงเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักเรียนเหล่านี้ ทั้งครู ผู้ปกครองและนักเรียน หลักสูตรปกติเห็นว่า โดยเฉพาะครูที่เห็นว่าการเรียนแบบนี้ง่ายกว่า สบายกว่าการเรียนปกติ ทำให้มาตรฐานของผู้เรียนไม่เท่ากัน จึงมองว่าคุณภาพการศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร เพราะบางคนอาจจะขาดไปแค่ 3-4 วิชา จึงเข้ามาเรียนเพียง 1-2 เดือนก็จบ ผู้สอนจึงเกิดอคติ ส่งผลต่อทัศนคติต่อผู้เรียนด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปบริบทและระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษาได้ดังตารางที่ 4.14 และ 4.15

เป็นกรณีศึกษาได้ดังตารางที่ 4.14 และ 4.15

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบด้านต่าง ๆ ของจังหวัดที่เป็นการมีศึกษา

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
<p>เปรียบเทียบทั่วไป</p> <p>- พื้นที่</p>	<p>- มีเนื้อที่ประมาณ 6,596.092 ตรม.</p> <p>- ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามระยะทางหลวงแผ่นดิน ประมาณ 440 กม.</p>	<p>- มีเนื้อที่ประมาณ 6,730 ตรม.</p> <p>- ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามระยะทางถนนสายเอเชีย ประมาณ 206 กม.</p>	<p>- มีเนื้อที่ทั้งหมด 8,839.976 ตรม.</p> <p>- ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 571 กม.</p> <p>- พื้นที่ทางทิศใต้ติดต่อกับชายแดน กัมพูชา</p>	<p>- มีเนื้อที่ประมาณ 2,807.522 ตรม.</p> <p>- ห่างจากกรุงเทพมหานคร 973 กม.</p> <p>- ทิศใต้และตะวันออกติดกับ ประเทศมาเลเซีย</p>
<p>- ลักษณะประชากร</p>	<p>- ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจาก ชาวไทยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนนั้นมานานแล้ว มีคนอพยพมาจากท้องถิ่นอื่น บ้างไม่มากนัก</p> <p>- นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อย เป็นชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง ม้ง เย้า และลีซอ</p> <p>- ประชากรทั้งหมด 597,257 คน แบ่งเป็นชาย 293,260 คน หญิง 303,997 คน</p>	<p>- ในอดีตมีทั้งคนมอญและ คนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในระยะหลังมีคนจีนที่เป็นพ่อค้าเข้ามาพักอาศัย</p> <p>- มีประชากรทั้งหมด 329,220 คน แบ่งเป็นชาย 161,126 คน หญิง 168,094 คน</p>	<p>- มีทั้งชาวไทยอีสานดั้งเดิมและ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้แก่ ชาวลาว ชาวเขมร ชาวกูย (หรือกวย) และเยอ ทำให้ มีลักษณะทางวัฒนธรรม ที่หลากหลาย เช่น การพูด ภาษาถิ่น อาทิ ภาษาลาว, ภาษากูย, ภาษายอ และภาษาเขมรถิ่นไทย</p> <p>- มีประชากรทั้งหมด 1,472,859 คน แบ่งเป็น ชาย 734,405 คน หญิง 738,454 คน</p>	<p>- ประชากรส่วนใหญ่เป็นถือ ศาสนาอิสลาม ประมาณ ร้อยละ 76.77 ศาสนาพุทธ ร้อยละ 23.02 และศาสนาอื่น ๆ อีกร้อยละ 0.21 หากแต่อยู่ร่วมกันด้วยความหลากหลาย</p> <p>- มีประชากรทั้งหมด 321,574 คน แบ่งเป็นชาย 159,766 คน หญิง 161,808 คน</p>

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบต่าง ๆ ของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
ภาคการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้มีงานทำทั้งหมด 332,307 คน - ทำงานในภาคเกษตรกรรม 163,048 คน - ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 169,259 คน (ขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมโรงแรมและอาหาร อุตสาหกรรมก่อสร้าง การบริหารราชการและป้องกันประเทศ) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้มีงานทำทั้งหมด 149,080 คน - ทำงานในภาคเกษตรกรรม 77,038 คน - ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 72,042 คน (ขายส่ง การขายปลีก การผลิต การบริหารราชการและป้องกันประเทศ และกิจการโรงแรม ร้านอาหารจำนวน) <ul style="list-style-type: none"> - ความต้องการแรงงานของสถานประกอบการในจังหวัด แบ่งตามระดับการศึกษา ปี 2561 ระดับการศึกษาที่มีความต้องการแรงงานสูงสุด คือ 1) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 3) ระดับ ปวส. 4) ระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน 5) ระดับ ปวช. 	<ul style="list-style-type: none"> - ในปี 2562 มีจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด 546,534 คน - ทำงานในภาคเกษตรกรรม 399,672 คน - ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 146,861 คน โดยพบว่า อุตสาหกรรมที่มีผู้ทำงานมากที่สุด 5 อันดับแรกคือ <ol style="list-style-type: none"> 1) การขายส่ง ขายปลีก ร้อยละ 32.20 2) การบริหารราชการและป้องกันประเทศ ร้อยละ 15.26 3) การก่อสร้าง ร้อยละ 12.80 4) การผลิต ร้อยละ 11.44 5) กิจกรรมที่พัก โรงแรมและอาหาร ร้อยละ 7.68 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้มีงานทำทั้งหมด 149,292 คน และผู้ว่างงาน 2,600 คน - ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 78,877 คน โดยมากอยู่ในสาขาการผลิต นอกจากนั้นเป็นสาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ ของใช้ส่วนตัว และของใช้ในครัวเรือน และมีแรงงานภาคการเกษตร 70,715 คน

ตารางที่ 4.14 ปรียบเทียบด้านต่าง ๆ ของจังหวัดที่เป็นการมีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
ภาคการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - มี รร. สังกัด สพฐ. 324 โรงเรียน 12 โรงเรียน และ อปท. 33 โรงเรียน - มี รร. มัธยมศึกษา สังกัด สพม. 27 โรงเรียน - มีสถาบันอุดมศึกษา 10 แห่ง - มีสถาบันอาชีวศึกษา 5 แห่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - มี รร. สังกัด สพฐ. 208 โรงเรียน 12 โรงเรียน และ อปท. 5 โรงเรียน - มี รร. สังกัด สพม. 21 โรงเรียน - มีสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่ง - มีสถาบันอาชีวศึกษา 3 แห่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นจังหวัดพัฒนาต้นนวัตกรรม การศึกษา (Education Sandbox) มี รร. สังกัด สพฐ. 171 โรงเรียน 21 โรงเรียน อปท. 6 โรงเรียน และ ตชด. 2 โรงเรียน - มีสถาบันอุดมศึกษา 5 แห่ง - มีสถาบันอาชีวศึกษา 4 แห่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นจังหวัดพัฒนาต้นนวัตกรรม การศึกษา (Education Sandbox) มี รร. สังกัด สพฐ. 171 โรงเรียน 21 โรงเรียน อปท. 6 โรงเรียน และ ตชด. 2 โรงเรียน - มีสถาบันอุดมศึกษา 5 แห่ง - มีสถาบันอาชีวศึกษา 4 แห่ง

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
สถานะปัจจุบัน	<p>- มีการจัดการศึกษาระบบ ทวิศึกษา เป็นการดำเนินการ ร่วมกันระหว่างสถาบัน อาชีวศึกษาและโรงเรียนในพื้นที่ เช่น โรงเรียนสายสามมัญได้ร่วม จัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ร่วมกับวิทยาลัยสารพัดช่าง</p>	<p>- มีระบบทวิศึกษา เป็นการดำเนินการร่วมกัน ระหว่างระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และผู้ประกอบการ - มีระบบทวิศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นความร่วมมือระหว่าง สพฐ. และอาชีวศึกษาการจัดการศึกษา ในระยะสั้น ตามนโยบาย ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้ฝึกทักษะอาชีพ โดยเปิดโอกาส ให้เลือกเรียนรายวิชาชีพของ หลักสูตร ปวช. และสามารถ นำไปเทียบโอนกับหลักสูตร ปวช. ปกติได้</p>	<p>- มีระบบทวิศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ศรีสะเกษ วิทยาลัยการอาชีพ ศรีสะเกษ จัดการเรียนการสอน แบบทวิศึกษาร่วมกับโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยในปีการศึกษา 2561 พบว่ามีโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ที่เข้าร่วมการจัดการศึกษา ทวิศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 18 โรงเรียน - มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้จัดทำมีการเรียนระบบ Pre - degree ในจังหวัด ศรีสะเกษที่สาขาวิทยาบริการ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัด ศรีสะเกษ ซึ่งระบบนี้เป็นกรเรียน รายกระบวนการวิชาเกี่ยวกับ ที่ได้สะสมไว้สำหรับเทียบโอน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนจบ ปริญญาตรีได้เร็วยิ่งขึ้น</p>	<p>- มีการนำประสบการณ์ทำงานจาก สถานศึกษาแบบเทียบโอนหน่วยกิต อยู่แล้ว นักเรียน นักศึกษา จะได้เรียนรู้จากการทำงาน ในสถานประกอบการจริง โดยถือเป็นส่วนหนึ่ง ของการเรียนการสอนในบาง หลักสูตรที่วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยชุมชนที่ส่วนมาก เปิดสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น</p>

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
กลไกปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกันระหว่างโรงเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาและผู้ประกอบการในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาของสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา - การทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกันระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาและผู้ประกอบการทั้งในและนอกพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Trainings หรือ DVT) คือการจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือกันของสองฝ่าย - มีการจัดการความร่วมมือสร้างเครือข่ายความร่วมมือ - มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งมีวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษทั้ง 9 แห่ง ร่วมลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับสถานประกอบการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสิ้น 84 แห่ง เพื่อผลิตและพัฒนาคนในด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และภาคอุตสาหกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเปิดสอนในหลักสูตรทวิภาคี - ร่วมกับสถานประกอบการ - มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษาระดับพื้นฐาน ระบบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา - การศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยนำประสบการณ์เทียบโอนได้ แต่ปัจจุบันกำลังจะยกเลิกไป

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สรุปย่อ	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
หลักสูตรปัจจุบัน	<p>- หลักสูตรระหว่างโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษา จะมีการนำหลักสูตรมาเทียบกัน โดยวิชาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ โรงเรียนจะเป็นผู้จัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ส่วนวิชาแกนที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เปิดทางสถาบันจะเป็นผู้ทำการจัดการเรียนการสอน</p>	<p>- เปิดโอกาสให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถนำวิชาในหมวดวิชาชีพของอาชีวศึกษามาลงเรียนแทนหมวดวิชาเพิ่มเติมได้ในขณะเดียวกันรายวิชาสามัญ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สามารถนำมาเทียบโอนกับรายวิชาพื้นฐานของอาชีวศึกษาได้เช่นเดียวกัน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนขึ้นมาเพื่อดูแล</p> <p>- การศึกษาระยะสั้นที่เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะอาชีพ โดยเปิดโอกาสให้เลือกเรียนรายวิชาชีพของหลักสูตร ปวช. และสามารถนำไปเทียบโอนกับหลักสูตร ปวช. ปกติได้</p>		<p>- หลักสูตรระหว่างสถาบันระดับอาชีวศึกษา และวิทยาลัยชุมชนที่ประสานงานเทียบการทำงานหรือฝึกงานกับสถานประกอบการ - การเทียบโอนประสบการณ์การทำงานที่ทำงานกับรายวิชาเลือกได้ หากแต่เฉพาะในโรงเรียน (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ที่มีความพร้อมเท่านั้น</p>

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	ผู้วิจัย	อุทยานี	ศิลปะเกษ	สตูด
การจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน				
	<p>- วิชากลางที่เป็นวิชาเกี่ยวกับ การเรียนในสายอาชีพจะมี การจัดการเรียนการสอน ที่สถาบันอาชีวศึกษาในวันเสาร์ อาทิตย์ ส่วนวิชาพื้นฐาน โรงเรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบ ในการจัดการเรียนการสอน ในวันปกติ</p>		<p>- ทวีศึกษา สถานศึกษามีแผน การจัดการศึกษาร่วมกันตาม โครงสร้างหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 และหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งในเรื่อง ของการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดเวลาเรียน การฝึก ประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ หรือฝึกงานในสถานประกอบการ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การโอนผลการเรียนของผู้เรียน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยใช้เวลาเรียนควบคู่กัน ไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา โดยใช้ การบูรณาการตามโครงสร้าง หลักสูตรที่กระทรวงศึกษากำหนด</p>	<p>- ผู้เรียนเรียนวิชาแกนกับนักเรียนทั่วไป หรือเรียนด้วยตนเองแล้ว จึงมาสอบร่วมกับนักเรียนทั่วไป ส่วนรายวิชาเลือกนั้น สถานศึกษา จะเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสม แล้วจึงสามารถเทียบโอนได้</p>

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
			<p>- ทวิภาคี เรียนในสถาบัน อาชีวศึกษาและฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการ</p> <p>1) แผนการฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการ เป็นไปตามที่กำหนดในแผน การเรียนตลอดหลักสูตร</p> <p>2) ประเมินมาตรฐาน การฝึกอาชีพตามข้อตกลง และตามแผนการฝึกอาชีพ ที่จัดทำร่วมกัน</p> <p>3) ได้รับรองการผ่านงาน ของสถานประกอบการ เมื่อสิ้นสุดการฝึกอาชีพ</p> <p>ลงนามโดยสถานประกอบการ 4) ได้จัดบัตรการศึกษาระบบ ทวิภาคีลงนามร่วมกัน 2 ฝ่าย</p> <p>- ระบบ Pre – degree ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้เรียนเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษาตามหลักสูตรปกติ และเรียนเพื่อสะสมหน่วยกิต ของมหาวิทยาลัยได้หลายทาง เช่น เรียนจากห้องเรียน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง</p>	

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล	
	<p>- พิจารณาคำอธิบายรายวิชาและจำนวนหน่วยกิตในแต่ละรายวิชาแล้วมีการทำข้อตกลงร่วมกันในการเทียบโอน เช่น รายวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนต้องเรียนจำนวน 3 หน่วยกิต แต่ทางสถาบันอาชีวศึกษาเรียน 2 หน่วยกิต ก็ต้องมีการปรับหาวิชาตรงกลางมาเทียบกัน อย่างไรก็ตามรายวิชาที่เรียนไม่ถึงระดับเกรด 2 ทางโรงเรียนก็จะไม่สามารถเทียบโอนได้</p>	<p>- กศน. จะมีการเทียบโอนให้แก่นักเรียนที่ออกกลางคัน และผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพแต่ไม่มีวุฒิการศึกษา การเทียบโอนให้แก่นักเรียนที่ยังเรียนไม่จบ</p> <p>- การศึกษานอกระบบ มีการเทียบโอนจากประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ</p>	<p>- เป็นการเทียบรายวิชาเรียนและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์ศรีสะเกษ หรือมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น โดยมีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการลงทะเบียนและวัดประเมินผลการศึกษาของสถาบันทำหน้าที่ดูแลการเทียบและ</p>	<p>เรียนจากตำราอิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์, เรียนด้วยระบบบรรยายสดผ่านอินเทอร์เน็ต เรียนด้วยระบบ E-Learning เรียนด้วยระบบ Coures On Demand และเรียนจาก DVD บันทึกคำบรรยายกระบวนวิชา</p>	<p>- การเทียบโอนจะเกิดขึ้นเฉพาะกับสถานประกอบการและสถานศึกษาที่มี MOU ร่วมกันเท่านั้น การเทียบประสบการณ์หรือหน่วยกิตดังกล่าว ยังจำกัดอยู่ระหว่างสถานศึกษาในระดับเดียวกัน ยังไม่สามารถนำไปเทียบกับระดับการศึกษาที่สูงขึ้นได้ การเทียบประสบการณ์นี้ทำงานกับหน่วยกิตการเรียนนี้แตกต่างจากการฝึกงานที่เป็นรายวิชาทั่วไป</p>
การเทียบโอนปัจจุบัน					

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สู่เขตพื้นที่	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
			<p>โอนหน่วยกิตจากการหลักสูตรคำอธิบายรายวิชา และหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาเดิมเทียบกับหลักสูตรของคำอธิบายรายวิชา และหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยตามระเบียบของมหาวิทยาลัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงาน กศน.จังหวัดศรีสะเกษ มีการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนจาก การศึกษาต่อเนื่อง การเทียบโอนความรู้ - เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ระหว่างการเรียนรู้ ภาควิชาความรู้จากโรงเรียนมัธยมศึกษากับการฝึกทักษะ และประสบการณ์ในสถาบัน อชีวศึกษา - เทียบโอนประสบการณ์จาก การฝึกอาชีพในสถานประกอบการ มาเป็นหน่วยกิตในสถาบัน อชีวศึกษา 	

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สู่เจตย	อุยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
รูปแบบธนาคารหน่วยกิตจากภาคการสนทนากลุ่ม				
- ระบบการสะสมหน่วยกิต	- มีศูนย์กลางการสะสมหน่วยกิตทั้งในระดับจังหวัด ที่เชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิตของส่วนกลางของประเทศ - ระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นกลไกที่จะพัฒนาขึ้นมา เพื่อการสะสมหน่วยกิตที่ได้จากการวัดความรู้ประสบการณ์ของผู้เรียน โดยระบบธนาคารหน่วยกิตต้องประกอบด้วยระบบการเทียบโอน ระบบการเทียบโอน ระบบการวัดความรู้ และระบบสะสมองค์ความรู้และประสบการณ์	- ควบให้หน่วยงานราชการระดับกระทรวงหรือสูงกว่าเป็นผู้กำกับดูแล มีคณะกรรมการภายนอก ตรวจสอบ - ธนาคารหน่วยกิตจะเป็นที่เก็บประสบการณ์ที่ได้จากการทำงาน ทักษะการเรียนรู้ และสามารถนำมาเทียบโอนเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนที่ออกกลางคัน ใหม่อีกาสได้รับวุฒิการศึกษา นอกจากนี้ ยังช่วยร่นระยะเวลาในการเรียน ประหยัดค่าใช้จ่าย ได้เรียน ในสิ่งที่อยากเรียน สร้าง ความก้าวหน้าในการทำงาน และสามารถเพิ่มรายได้ - การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูล ได้รวดเร็ว ทั้งแก่ตัวผู้สะสมหน่วยกิตเอง และผู้ประกอบการที่ต้องการดูข้อมูลแรงงาน	- ควบให้มีระบบฐานข้อมูล การสะสมหน่วยกิต (ออนไลน์) ที่ผู้เรียน, สถานศึกษา และสถานประกอบการสามารถ เข้าดูได้ - ควบมีหน่วยงานกลางที่วางแผนนโยบายและความคุมมาตรฐาน การสะสมหน่วยกิตที่ได้รับ การยอมรับ - ควบมีหน่วยงานระดับจังหวัด ที่เชื่อมโยงการสะสมหน่วยกิต จากส่วนกลาง และควรมีอิสระที่จะปรับใช้ให้เข้ากับบริบท แต่ละจังหวัดได้	- ควบมีหลักฐานข้อมูลทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลไปยังโรงเรียน - มีการกำหนดการเทียบโอน ที่ชัดเจนว่ามีเกณฑ์อย่างไร เช่น การกำหนดชั่วโมงหรือ ต้องได้รับการรับรองจาก สถานประกอบการในรูปแบบใด จึงจะสามารถนำมาเทียบโอนได้

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
<p>- ระบบการเทียบโอน</p>	<p>- มีการกำหนดกลไกและโครงสร้างการเทียบโอนในระดับจังหวัด โดยมีภารกิจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน จากหน่วยงานที่มีประสบการณ์การเทียบโอน เช่น การศึกษานอกโรงเรียน สถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเทียบโอนในระบบวิศศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการหลัก ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แรงงานจังหวัด ผู้ประกอบการ</p>	<p>- ควรจะมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการเทียบโอนความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นศึกษาธิการจังหวัด โดยอาจแต่งตั้งจากคณะกรรมการจากในสถานศึกษาต่าง ๆ เข้ามาเป็นกรรมการ</p> <p>- อาชีพศึกษาที่มีการจัดการศึกษาในระบบวิศศึกษาต้องมีการจัดการศึกษาจังหวัด โดยจะมีกรรมการทำหน้าที่ในการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์แก่ผู้ที่จะมาเข้าในระบบ</p> <p>- สถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีหน่วยงานที่ชัดเจนในการทำเรื่องเทียบโอน จึงควรมีหน่วยงานกลางระดับจังหวัดภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานให้เป็นแบบเดียวกัน</p>	<p>- ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางในการทำหน้าที่เทียบโอนรับรองมาตรฐานการเทียบโอนและออกใบรับรองหรือวุฒิบัตร ที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย</p> <p>- ควรมีหน่วยงานระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงแนวทงจากส่วนกลาง ทั้งเรื่องระบบ การเทียบโอน ความรู้และประสบการณ์</p>	<p>- ควรมีระบบกลไกการเทียบโอนระดับประเทศในหลากหลายสาขา และควรเป็นข้อมูลในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อที่ผู้เรียนจะได้วางแผนการทำงานและการเรียนให้เหมาะสม</p> <p>- ควรเป็นระบบที่เปิดเผยมอบให้กับทั้งผู้เรียน สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการสามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างทั่วถึงและทันสมัย</p>

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สู่เจตย	อุปถัณน	ครึสรรษษ	สถล
- กลไกการทำงาน	- กลไกหลักในการเป็นเจ้าภาพเริ่มจากศึกษธิการจังหวัดซึ่งเป็นกลไกของกระทรวงศึกษธิการในระดับภูมิภาค - ทำหน้าที่ในการเชื่อมประสานกลไกอื่นในจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถาบันการศึกษาทุกระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ สถานประกอบการ อดสาหกรรมจังหวัด แรงงานจังหวัด	- กลไกการทำงานควรมีความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานราชการ สถานศึกษา ผู้ประกอบการ มีการทำ MOU ร่วมกับ สถานประกอบการ	- จัดตั้งหน่วยงานกลางระดับประเทศ (อาจอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการ) ทำหน้าที่จัดทำนโยบายและออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต - คณะทำงานในหน่วยงานกลางควรเป็นตัวแทนที่มาจากทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา กศน. อุดมศึกษา และผู้ประกอบการ - กำหนดแนวทาง, ระเบียบ, ข้อบังคับในการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย - จัดทำระบบฐานข้อมูลกลาง (ออนไลน์) เกี่ยวกับประวัติ การเทียบโอนและการสะสมหน่วยกิตของบุคคลที่ทุกฝ่ายเข้าถึงได้	- ควรทำงานร่วมกันหลายภาคส่วน กล่าวคือ ทั้งสถาบันการศึกษา สถานประกอบการและ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากในปัจจุบันมีหลักสูตรการเรียนการสอนแบบทวิภาคี อยู่แล้ว - ควรมีหน่วยงานกลางที่มีบทบาทหน้าที่ประสานการทำงาน ระหว่างสถานประกอบการ และสถาบันการศึกษา ตั้งแต่เริ่มวางแผนหลักสูตร จนถึง การฝึกประสบการณ์จริง ความคิดเห็นสอดคล้องกับนักเรียนและนักศึกษา - ควรมีหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าภาพในการประสานงาน และให้ข้อมูล ที่นักเรียนสามารถไปค้นหาข้อมูลได้

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
<p>- กลไกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา</p> <p>สถานประกอบการ อุตสาหกรรม จังหวัด แรงงานจังหวัด ต้องเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในระบบการรับรองมาตรฐาน การสะสมหน่วยกิตและระบบ การเทียบโอน</p> <p>- ต้องมีหน่วยงานที่รับรองและ สร้างความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับต่อผู้ประกอบการ หน่วยงาน บริษัทเอกชน เมื่อ นักเรียน นักศึกษา นำหน่วยกิต ที่สะสมไว้ไปใช้ในการสมัคร เข้าทำงานหรือเรียนต่อได้</p>	<p>- กลไกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาความต้องการของ ตลาดแรงงาน สถานประกอบการ ของท้องถิ่นและนอกพื้นที่ โดยข้อมูลจากผู้ประกอบการเอง และจากแรงงานจังหวัด เพื่อนำไปสู่การสร้างหลักสูตร ที่สอดคล้องกัน โดยหลักสูตร อาจมีความยืดหยุ่นให้กับ สถานประกอบการ ที่แตกต่างกันไปและมี การตรวจสอบโดยกรรมการ ภายนอก</p>			

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สู่เจตย	อุปถัมภ์	ศรีสะเกษ	สถุล
- บทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	- สถาบันการศึกษา เป็นภาคส่วนที่สำคัญที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงาน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นหลักในระบบธนาคารหน่วยกิตเพราะเป็นภาคส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกำหนดหลักสูตร ตามมาตรฐาน การเรียนรู้ในแต่ละหลักสูตร - สถาบันประกอบการและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน และการศึกษาของระบบจังหวัด สู่เจตยที่ทำหน้าที่การศึกษา จากการศึกษาประสบการณ์ การทำงานของแรงงานในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวัดประเมิผลองค์ความรู้เพื่อสะสมหน่วยกิต ความรู้จากประสบการณ์ การทำงานของแรงงานที่ต้องการยกระดับความรู้ความสามารถ - ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนนักเรียนในพื้นที่ ควรเข้ามา มีบทบาทในการกำหนดและร่วม	- สถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคการทำงาน รวมถึงผู้ประกอบการ และนักเรียนนักศึกษา ต้องร่วมมือกัน - ควรให้หน่วยงานราชการระดับกระทรวงเป็นผู้กำกับดูแล - ควรให้หน่วยงานที่มีอำนาจมากกว่ากระทรวงเป็นผู้ดูแล โดยจัดตั้งคณะกรรมการ ภายนอกเป็นผู้ตรวจสอบ สถาบันการศึกษาจัดทำหลักสูตร เพื่อตอบสนองแก่ความต้องการ ของสถานประกอบการ - สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ทดลองปฏิบัติงานในสถานที่จริง พัฒนาบุคลากรให้เท่าทัน เทคโนโลยี ผู้ประกอบการมี บทบาทในการกำหนดสมรรถนะ ของแรงงานที่ต้องการ สนับสนุน สถานศึกษาด้วยสถานที่และ เครื่องมือที่มีความทันสมัยและ พร้อมเพียงพอมากกว่า รวมถึง มีส่วนร่วมในการรับรองมาตรฐาน ของการเทียบโอนหน่วยกิต ในสาขาที่เกี่ยวข้อง	- สถานประกอบการและภาคธุรกิจควรมีบทบาท ในการกำหนดคุณลักษณะ ผู้เรียนที่พึงประสงค์และวางแผน การพัฒนาผู้เรียนร่วมกับ สถาบันการศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา - กศน. จังหวัด ควรมีการขยาย ขอบเขตและระเบียบข้อบังคับ ต่าง ๆ ในการเทียบโอน ประสบการณ์ให้ครอบคลุม กลุ่มคนหลากหลายอาชีพมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้คนจาก นอกกระบบการศึกษาได้รับ วุฒิการศึกษาแล้วนำไปต่อยอด ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ได้มากขึ้น - สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดซึ่งทำหน้าที่จัดอบรม ระยะสั้นด้านวิชาชีพ สามารถ ทำความร่วมกับหน่วยงาน อื่น เช่น กศน. โรงเรียน มัธยมศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาเพื่อร่วม	- หน่วยงานที่ควรเข้ามามีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) สถานประกอบการ ในการแสดงความต้องการ คุณลักษณะของแรงงาน 2) หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด ที่รับผิดชอบเรื่องแรงงานและ การศึกษาที่จะทำงานเชื่อมโยง กับภาคส่วนอื่น ๆ และ 3) สถาบันการศึกษาที่จะต้องทำ หลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความต้องการในช่วงเวลานั้น ๆ

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สู่เจตย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
	<p>กำกับการทำงานในคณะกรรมการในระดับพื้นที่ของธนาคารหน่วยกิตเพื่อติดตามคุณภาพและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานของธนาคารหน่วยกิต</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์พัฒนาศักยภาพต้องเข้ามา มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานและแนวทางการเทียบโอน เพื่อให้ระบบธนาคารหน่วยกิตเข้าถึงแรงงานที่ต้องการยกระดับวุฒิการศึกษาของตนเองที่ตั้งในสถานประกอบการและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งมอบบุตรหลานให้มีความพร้อมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและระบบธนาคารหน่วยกิต - นักเรียนมักศึกษาคอร์สมิบบททในการวางแผนการศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 	<p>พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพตามความสนใจ แล้วควรสามารถนำไปประกอบอาชีพที่เข้าไปด้วยเป็นอาชีพที่เข้าไปด้วยได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - อุตสาหกรรมจังหวัดสามารถเป็นตัวกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแรงงานจากภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมในพื้นที่เพื่อส่งต่อให้ภาคการศึกษาทำการผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้ตรงความต้องการของตลาดแรงงานให้มากขึ้นได้ - หอการค้าจังหวัดและภาคธุรกิจสามารถเป็นได้ทั้งผู้สนับสนุนการจัดการศึกษา ผู้ร่วมวางแผนการพัฒนาและผู้ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ด้านความต้องการแรงงานเพื่อสะท้อนไปยังภาคการศึกษาให้ปรับปรุง พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการจริงในพื้นที่ได้ 	

ตารางที่ 4.15 ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็น / จังหวัด	สู่เจตย	อุยถานี	ศรีสะเกษ	สตูล
อื่น ๆ		<p>- ระบบธนาคารหน่วยกิตต้องตอบเจตยความต้องการของสถานประกอบการในการผลิตกำลังคนที่เป็นที่ต้องการ</p>	<p>- ปัจจุบันระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดศรีสะเกษจึงมีการเชื่อมโยงกับภาคการทงานมากขึ้นทั้งในลักษณะของการเป็นแหล่งฝึกงาน ฝึกประสบการณ์แล้วนำประสบการณ์และทักษะที่ได้มาเทียบโอนหน่วยกิตหรือภาคการทงานที่อยู่ในรูปแบบของผู้จัดการศึกษาร่วมและทำ MOU กับสถาบันอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคี โดยร่วมมือกับสถานศึกษาทงในด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์ การเทียบโอนประสบการณ์และ ความรู้ และการวัดประเมินผล เพื่อช่วยให้แก่นเรียนนศึกษาที่ผลิตออกไปตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่มากขึ้น</p>	<p>- ปัจจุบันยังไม่มียหน่วยงานที่ได้รับติดขอบเรื่องนี้โดยตรง หากจะเพิ่มให้เป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานปกตินั้น อาจจะไม่ส่งผลดีต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ดังนั้น จึงเห็นว่าควรมียหน่วยงานอิสระที่ดำเนินการในเรื่องนี้</p>

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

จากการสนทนากลุ่มกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงานของแต่ละพื้นที่มีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนี้

1. กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต จากการสรุปข้อเสนอของแต่ละกลุ่ม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ปัจจัยในระดับพื้นที่

1) การบูรณาการทำงานของหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาคการศึกษา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะของแรงงาน และผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่ ต้องมีการร่วมกันทำงานตามทักษะความเชี่ยวชาญและองค์ความรู้ของแต่ละส่วน โดยมีการกำหนดเป้าหมาย บทบาทการทำงานที่ชัดเจนในแต่ละระบบของธนาคารหน่วยกิต

2) การมีเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบการดำเนินงานและขับเคลื่อนการทำงานในพื้นที่ของธนาคารหน่วยกิต โดยเฉพาะองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่มีประสบการณ์ กระบวนการเทียบโอน และการจัดการหลักสูตร เช่น ศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่น่าจะมีบทบาทในการเป็นเจ้าภาพในการทำงานในพื้นที่ โดยการประสานการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ โดยขอความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นในจังหวัด

3) กลไกกลางในพื้นที่ เพื่อดำเนินการเก็บสะสมหน่วยกิต การประเมินและวัดผล เพื่อเทียบโอนหน่วยกิต โดยเป็นกลไกที่มีการจัดตั้งขึ้นในรูปคณะกรรมการ ที่ทำหน้าที่ออกแบบการสะสมหน่วยกิต การประเมินและวัดผล และการออกแบบกระบวนการเทียบโอนได้

ปัจจัยในระดับภาพรวมของประเทศ

1) กลไกกลางหรือหน่วยงานเจ้าภาพในระดับประเทศ ที่ตั้งขึ้นมาคอยกำกับและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพในกระบวนการเทียบโอนในการสะสมหน่วยกิต และสร้างการยอมรับต่อหน่วยงาน องค์กร และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการเอกชน ที่ต้องประเมินและวัดผลความสามารถและความรู้ของคนที่เข้ามาเป็นพนักงาน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อประกอบการคัดเลือกพนักงานของตนเอง

2) การสร้างดิจิทัลแพลตฟอร์ม ที่จะช่วยเข้ามาเป็นสื่อกลางในการเก็บรวบรวมสะสมหน่วยกิต และสามารถเข้ามาตรวจสอบหน่วยกิตในธนาคารได้ ที่จะอำนวยความสะดวกทั้งผู้เข้ามาสะสม หน่วยกิต และนายจ้างหรือผู้ประกอบการเพื่อพิจารณาในการรับเข้าทำงาน ซึ่งแพลตฟอร์มดิจิทัลจะทำให้เข้าถึงข้อมูลง่ายต่อการพิจารณาทักษะ ความรู้ ของผู้สะสมหน่วยกิต

3) การประชาสัมพันธ์ระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มประชาชน แรงงาน นักเรียน และนักศึกษาให้เห็นความสำคัญต่อกระบวนการสะสมความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เป็นหน่วยกิตที่สามารถเก็บสะสมไว้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งในระยะยาวเมื่อกลุ่มคนต่าง ๆ เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่แต่ละส่วนจะได้รับ ก็จะทำให้ธนาคารหน่วยกิตสามารถเกิดผลและส่งผลเป็นรูปธรรมได้

2. กรณีศึกษาจังหวัดอุทัย

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต จากการสนทนากลุ่ม สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

ปัจจัยภายในพื้นที่

1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้ปกครองและนักเรียน กำหนดว่าเป้าหมายของระบบธนาคารหน่วยกิตคืออะไร หากเป็นด้านแรงงาน ผู้ประกอบการในพื้นที่จะร่วมเป็นผู้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะของแรงงานที่ต้องการ สถาบันการศึกษาจะเป็นผู้ออกแบบหลักสูตรเพื่อผลิตกำลังคนให้ตรงความต้องการของตลาด รวมถึงทำการเทียบโอนหน่วยกิตโดยอิงจากมาตรฐานที่ผู้ประกอบการต้องการ หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้สนับสนุน และตรวจสอบเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายหลัก นอกจากนี้ผู้ปกครองและนักเรียนควรได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนด้วยเช่นกัน

2) มีหน่วยงานกลางที่เป็นผู้ดำเนินงาน และมีหน่วยงานระดับจังหวัด เช่น ศึกษาธิการจังหวัด หรือเป็นคณะทำงานที่แต่งตั้งจากคณะกรรมการจากสถานศึกษา หรืออาจจะเป็นองค์กรอิสระร่วมมือกับภาครัฐ ผู้ประกอบการ สภาวิชาชีพ เป็นต้น โดยหลักสำคัญคือการเป็นหน่วยงานกลางที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากทุกฝ่าย

ปัจจัยภายนอกพื้นที่

1) การมีหน่วยงานกลางในระดับกระทรวงที่เป็นผู้วางรูปแบบระบบธนาคารหน่วยกิต รวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่ องค์กรที่เป็นที่ยอมรับในแต่ละสาขาอาชีพ หรือสภาวิชาชีพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการดำเนินงานต้องมีรูปแบบที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ การกำหนดมาตรฐานเชิงพื้นที่ควรที่จะสามารถทำได้แต่ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานหลัก

2) การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ที่มีประสิทธิภาพ มีการออกแบบที่เป็นมิตรและสร้างประสบการณ์ที่ดีกับผู้ใช้ สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้รวดเร็วทั้งแก่ตัวผู้สะสมหน่วยกิตเอง และผู้ประกอบการที่ต้องการดูข้อมูลแรงงาน มีการจัดทำแอปพลิเคชันเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการใช้งานจากอุปกรณ์พกพา ในขณะเดียวกันก็ควรจะมีศูนย์ที่ให้บริการเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิตกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีอุปสรรคในการใช้งานดิจิทัลเทคโนโลยี

3) การประชาสัมพันธ์ และการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้มีความเข้าใจในระบบธนาคารหน่วยกิต ประโยชน์ที่จะได้รับซึ่งส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพการงาน และการจัดสรรแรงงาน ในขณะเดียวกัน การอบรมเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องจากส่วนกลางจะก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการใช้งาน และสามารถส่งต่อองค์ความรู้ให้แก่พื้นที่ได้

3. กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

การที่จังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมการเกษตรความต้องการแรงงานจึงมีลักษณะเฉพาะคือเป็นแรงงานที่เน้นใช้ทักษะ เช่น ช่างกล ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ ซึ่งอาจจะตรงกับการผลิตผู้เรียนของทางวิทยาลัยเทคนิคหรืออาชีวศึกษา แต่จากการศึกษากลับพบว่าเมื่อจบการศึกษาแล้วผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมในพื้นที่แต่ต้องการโยกย้ายไปทำงานในจังหวัดอื่น เช่น ระยอง หรือชลบุรี เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่มั่นคงกว่า มีรายได้มากกว่าและมีโรงงานให้เลือกหลากหลายมากกว่าในจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเองก็พบว่าส่วนใหญ่จบมาจากสาขาวิชาที่ไม่ตรงกับความต้องการในตลาด หรือสถาบันที่ผลิตสาขาวิชาที่ตลาดต้องการนั้นมีอยู่ไม่เพียงพอ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำเสนอว่าปัจจัยที่จะสามารถส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดศรีสะเกษให้ประสบความสำเร็จได้นั้นควรมีดังนี้

1) ปัจจัยด้านความร่วมมือของหน่วยงานด้านการศึกษาและผู้ประกอบการในพื้นที่ ในการวางแผนการผลิตผู้เรียนที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ ร่วมผลิต ร่วมพัฒนาองค์ความรู้ ฝึกประสบการณ์ทักษะและร่วมนำเสนอเกณฑ์ในการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่เป็นที่ยอมรับทุกฝ่ายซึ่งการจัดทำเป็นโครงการความร่วมมือ หรือ MOU ต่อกันก็ถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดรูปธรรมชัดเจนในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่การทำ MOU ระยะยาวมากขึ้นได้

2) ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการเงิน อุปกรณ์และสถานที่ฝึกประสบการณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากทางอาชีวศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษาหรือจากเอกชนและภาคธุรกิจ เนื่องจากการฝึกและเทียบโอนประสบการณ์จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และสถานที่ฝึกที่มีประสิทธิภาพทันสมัย ตรงกับสถานการณ์ทำงานจริง ประกอบกับผู้เรียนต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการฝึกงานจึงต้องการการสนับสนุนทางการเงินหรือการได้รับค่าตอบแทนจากการฝึกงานซึ่งจะช่วยให้การฝึกงานเพื่อเทียบโอนหน่วยกิตและประสบการณ์ทำได้ดีขึ้น

3) ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ทั้งในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานฝึกต่าง ๆ ที่ต้องตรงกับความต้องการในยุคสมัยใหม่ ทันสมัย ทันกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของพื้นที่ เช่น ความต้องการแรงงานในธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์หรือโรงงานอุตสาหกรรมในปัจจุบันที่มีการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้แทนแรงงานคน เพราะฉะนั้นแรงงานที่จะทำงานในอุตสาหกรรมเหล่านี้จึงต้องเป็นแรงงานทักษะสูงเพื่อควบคุมเครื่องจักรมากกว่าแรงงานฝีมือทั่วไปซึ่งหลักสูตรในสถานศึกษาเองก็ต้องตามให้ทันทักษะในอุตสาหกรรมเหล่านี้แล้วปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกัน หรือการที่ในปัจจุบันจังหวัดศรีสะเกษมีโรงแรมเกิดขึ้นเยอะมากผู้เรียนก็มีความต้องการที่จะเรียนในสาขาวิชาการโรงแรมเยอะมากขึ้นเพื่อจะได้ทำงานในพื้นที่แต่สถาบันที่เปิดสอนยังไม่สามารถพัฒนาเนื้อหาสาระได้ตรงกับการปฏิบัติงานจริง

4) ปัจจัยด้านเอกลักษณ์ของจังหวัดที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดภาพรวมการผลิตแรงงานของพื้นที่ เช่น การที่จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่เน้นภาคการเกษตร และเป็น Sport City จึงทำให้มีการส่งเสริมโครงการอบรมเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก และมีทุนในการจัดโครงการสนับสนุนด้านกีฬาและมีโรงเรียนกีฬาหรือวิทยาลัยพลศึกษาของจังหวัดเอง เมื่อมีงบประมาณและโครงการที่เกี่ยวข้องมากหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การฝึกประสบการณ์และระบบการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต นำเอกลักษณ์และจุดเด่นส่วนนี้ไปขยายและส่งเสริมจะสามารถจัดกิจกรรมและโครงการที่เอื้อต่อการฝึกและพัฒนาผู้เรียนได้ดีขึ้น

5) ปัจจัยด้านฐานข้อมูลเกี่ยวกับการสะสมและเทียบโอนหน่วยกิตของบุคคลที่เป็นฐานข้อมูลออนไลน์ที่ผู้เรียนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าดูได้ และตรวจสอบได้ อาจมีลักษณะเหมือนสมุดบัญชีหรือ Statement ในระบบธนาคารของสถาบันทางการเงินแต่เป็นสมุดบัญชีที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ การฝึกทักษะ การฝึกประสบการณ์ การฝึกอบรมหรือใบประกาศนียบัตรจากการอบรมต่าง ๆ และข้อมูลการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต ของแต่ละบุคคล โดยควรเป็นการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่มีอายุการสะสมหน่วยกิตสอดคล้องกับสภาพความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน

และผู้ประกอบการ เช่น สามารถนำการเรียนรู้ การฝึกทักษะ การฝึกประสบการณ์ การฝึกอบรบหรือ ใบประกาศนียบัตรจากการอบรมต่าง ๆ ที่มีอายุไม่เกิน 5 ปีมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตสะสมไว้ได้ ในฐานข้อมูล ซึ่งสามารถเก็บสะสมหน่วยกิตในฐานข้อมูลหรือดิจิทัลแพลตฟอร์มของตัวเองไว้ได้ ตลอดชีวิต

4. กรณีศึกษาจังหวัดสตูล

นักเรียนและผู้ปกครองเห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญคือ การประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป เพราะตอนนี้ยังไม่เกิดการเรียนแบบนี้ขึ้นก็จริง แต่เป็นที่น่าสนใจมาก และนักเรียนบางส่วนเห็นว่า ควรมีฐานข้อมูลที่ชัดเจนและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของสถานประกอบการทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนเรียนได้ถูกต้องกับความต้องการทั้งของตนเองและตลาดแรงงาน

ทุกคนเห็นว่า ควรมีระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่ทุกคนเข้าถึงได้ โดยเฉพาะกับเด็กที่ต้องการพัฒนาตนเอง ซึ่งผู้เรียนอาจจะทำงานมานานแล้วไม่ใช่เพิ่งเรียนจบ จะได้มีข้อมูลเพื่อวางแผนการศึกษาต่อ หรือแนวทางการทำงานต่อไป

จากการลงพื้นที่จังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ส่งเสริมให้ขั้นตอนการดำเนินการภายใต้ระบบธนาคารหน่วยกิตเอื้อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ ได้รับการยอมรับจากภาคแรงงานและสอดคล้องกับความต้องการของภาคการทำงาน ดังนี้

ตารางที่ 4.16 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน				
สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล	
<p>ปัจจัยในระดับพื้นที่</p> <p>1) การบูรณาการทำงานของหน่วยงานองค์การที่ภาคการศึกษา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะของแรงงาน และผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่ ต้องมีการร่วมกันทำงานตามทักษะ ความเชี่ยวชาญและองค์ความรู้ของแต่ละส่วน โดยมีการทำงานเป้าหมาย บทบาทการทำงานที่ชัดเจนในแต่ละระบบของธนาคารหน่วยกิต</p>	<p>ปัจจัยภายในพื้นที่</p> <p>- การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้ประกอบการและนักเรียน เพื่อกำหนดมาตรฐานสมรรถนะของแรงงานที่ต้องการ และจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนให้ตรงความต้องการ</p> <p>- มีหน่วยงานกลางที่ได้รับการยอมรับ และเชื่อถือจากทุกฝ่ายเป็นผู้นำดำเนินงาน เป็นหน่วยงานระดับจังหวัด เช่นศึกษาธิการจังหวัด หรือเป็นคณะกรรมการที่ตั้งจากคณะกรรมการจากสถานศึกษา หรืออาจจะเป็นองค์กรอิสระร่วมกับภาครัฐ ผู้ประกอบการ สภาวิชาชีพ เป็นต้น</p>	<p>- ปัจจัยด้านความร่วมมือของหน่วยงานด้านการศึกษา ผู้ประกอบการในพื้นที่และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด, กศน.จังหวัด, อุตสาหกรรมจังหวัด, หอการค้าจังหวัด ในการร่วมวางแผนการจัด การศึกษาและพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการในพื้นที่</p>	<p>- การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต่าง ๆ ในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็น สถานศึกษาทุกระดับ สำนักงาน กศน.จังหวัด แรงงานจังหวัด ฯลฯ ให้ทำงานร่วมกันตั้งแต่ใน การวางแผน การดำเนินงานและ การประเมินผล</p>	

ตารางที่ 4.16 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน (ต่อ)

สู่จ้อย	อู่ยฮานี้	ครึสะเกษ	สถูล
<p>2) การมีเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบ การดำเนินงานและขับเคลื่อน การทำงานในพื้นที่ของธนาคาร หน่วยกิต โดยเฉพาะองค์กรหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษา ที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการเทียบโอน และการจัดการ หลักสูตร เช่น ศักยภาพการ ึ่งหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ึ่งหวัดจะมิบทบาทในการเป็น ึ่งหวัดในการทำงานในพื้นที่ โดยการบริหารจัดการ คณะกรรมการดำเนินการ โดยขอความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ึ่งหวัด</p> <p>3) กลไกกลางในพื้นที่ เพื่อดำเนินการ เก็บสะสมหน่วยกิต การประเมิน และวัดผล เพื่อเทียบโอนหน่วยกิต โดยเป็นกลไกที่มีการจัดตั้งขึ้นในรูปแบบ คณะทำงาน ที่ทำหน้าที่ออกแบบ การสะสมหน่วยกิต การประเมิน และวัดผล และการออกแบบ กระบวนการเทียบโอนได้</p>			

ตารางที่ 4.16 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน (ต่อ)

สุุ้ชยั	อู้ชยัชานี	ครีัสะกะษ	สทุล
<p>ปัจจัยภายนอกพื้นที่</p> <p>1) การมีหน่วยงานกลางในระดับกระทรวงที่เป็นผู้วางรูปแบบระบบธนาคารหน่วยกิต รวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่ องค์กรที่เป็นที่ยอมรับในแต่ละสาขาอาชีพ หรือสภาวิชาชีพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการดำเนินงานต้องมีรูปแบบที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ การกำหนดมาตรฐานเชิงพื้นที่ควรที่จะสามารถทำได้ แต่ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานหลัก</p>	<p>ปัจจัยภายนอกพื้นที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีหน่วยงานกลางในระดับกระทรวงที่เป็นผู้วางรูปแบบระบบธนาคารหน่วยกิต รวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ใช้เกี่ยวข้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม การกำหนดมาตรฐานเชิงพื้นที่ควรที่จะสามารถทำได้ แต่ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานหลัก - การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ที่มีประสิทธิภาพ มีการออกแบบที่เป็นมิตรและสร้างประสบการณ์ที่ดีกับผู้ใช้ สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว ทั้งแก่ตัวผู้สะสมหน่วยกิตและผู้ประกอบการ 	<p>ครีัสะกะษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัจจัยด้านการส่งเสริมด้านงบประมาณทั้งทางการเงิน อุปกรณ์และสถานที่ในการฝึกทักษะและประสบการณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องตรงกับความต้องการของแรงงานในยุคสมัยใหม่ ที่ทันสมัย และตรงกับความต้องการของพื้นที่ทั้งในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานฝึกต่าง ๆ - ปัจจัยด้านเอกลักษณ์หรือเป้าหมายการพัฒนาของจังหวัด ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำหนดภาพรวมการผลิตแรงงานของพื้นที่ และคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ที่โดดเด่นของแต่ละจังหวัด 	<p>สทุล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระบบข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้สามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลไปยังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ - ควรมีส่วนงานที่ทำงานอย่างต่อเนื่องในการเก็บข้อมูลผู้เรียนไว้ทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งผู้เรียนและสถานประกอบการได้รู้ถึงสถานภาพของการผลิตแรงงานของจังหวัด และผู้เรียนได้ทราบถึงความต้องการของจังหวัด รวมถึงอาจคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตด้วย

ตารางที่ 4.16 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน		
สู่วิทย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ
<p>2) การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ที่มีประสิทธิภาพ มีการออกแบบที่เป็นมิตรและสร้างประสบการณ์ที่ดีกับผู้ใช้ สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว ทั้งแก่ตัวผู้สะสมหน่วยกิตเอง และผู้ประกอบการที่ต้องการดูข้อมูลแรงงาน มีการจัดทำแอปพลิเคชันเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการใช้งานจากอุปกรณ์พกพา ในขณะที่เดียวกันก็ควรจะมีศูนย์ที่ให้บริการเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิตกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีอุปสรรคในการใช้งานดิจิทัลเทคโนโลยี</p>	<p>- การประชาสัมพันธ์ และการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมี การประชาสัมพันธ์ให้มีความเข้าใจในระบบธนาคารหน่วยกิต และเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>- ปัจจัยด้านฐานข้อมูลเกี่ยวกับ การเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของบุคคลที่ควรเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ที่ผู้เรียนและผู้ดูแลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าดูและตรวจสอบได้</p>
		<p>สรุป</p>

ตารางที่ 4.16 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน			
สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
3) การประชาสัมพันธ์ และการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ความเข้าใจในระบบธนาคารหน่วยกิต ประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ การงาน และการจัดสรรแรงงาน			

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

จากการสนทนากลุ่มกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา พบว่าแนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน เป็นดังนี้

1. กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย

นโยบายเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิต กลุ่มผู้ประกอบการมองการจัดตั้งธนาคารหน่วยกิตมีประโยชน์ต่อนักเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ดังนี้

1) การลดระยะเวลาในการเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนอยู่ในระบบสถานศึกษาซึ่งจะทำให้เด็กสามารถสำเร็จการศึกษาได้เร็วขึ้น และย่นเวลาที่เหลือไปฝึกฝนทำงานเพื่อค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเองได้อีกทางหนึ่ง

2) การลดค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้ปกครอง เพราะในบางส่วนที่เด็กไปทำงานหรือไปมีประสบการณ์การทำงานกับสถานประกอบการในพื้นที่ ถ้านำมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตได้ในสถานศึกษาก็จะทำให้เด็กใช้เวลาในการเรียนน้อยลง ส่งผลให้ลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวได้

3) นักเรียนที่มีฐานะยากจนที่ต้องออกไปทำงานก็สามารถกลับมาเทียบประสบการณ์การทำงาน เพื่อเข้าเรียนเมื่อมีความพร้อมอย่างนี้ก็จะเป็นการช่วยให้เด็กสามารถกลับเข้ามาเรียนในระบบได้

นอกจากนี้กลุ่มครูและผู้บริหารอธิบายว่าหากระบบธนาคารหน่วยกิตเกิดขึ้นจะส่งผลดีต่อนักเรียนและนักศึกษาในระบบ นักเรียนและนักศึกษาที่ออกกลางคัน แรงงานและพนักงานในสถานประกอบการที่ต้องการกลับเข้าสู่การศึกษาในระบบ มีดังนี้

1) นักเรียนและนักศึกษาในระบบ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากการทำงานกับสถานประกอบการ ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน การไปอบรมและเรียนรู้จากหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาวัดและประเมินเพื่อเทียบโอนเป็นหน่วยกิตได้ สามารถนำเอาหน่วยกิตมาใช้ในสถาบันการศึกษาของตนเอง โดยการรับรองจากธนาคารหน่วยกิต อย่างนี้ก็จะทำให้เด็กได้ออกไปเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและทำให้นักเรียนสามารถสำเร็จการศึกษาได้เร็วขึ้น

2) นักเรียนและนักศึกษาที่ออกกลางคัน สามารถนำหน่วยกิตมาเทียบโอนสะสมเก็บไว้ในระบบธนาคารหน่วยกิตได้ เมื่อต้องการกลับมาเรียนก็สามารถนำหน่วยกิตเหล่านั้นกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยที่ไม่ต้องมาเริ่มเรียนรายวิชาเดิมอีกครั้ง ซึ่งธนาคารหน่วยกิตจะเข้ามาเป็นกลไกที่สำคัญในการรับรองหน่วยกิตโดยสามารถใช้ได้ตลอดโดยไม่มีการจำกัดระยะเวลา

3) แรงงานและพนักงานในสถานประกอบการที่ต้องการกลับเข้าสู่การศึกษาในระบบ และต้องการยกระดับการศึกษาของตนเอง สามารถนำเอาประสบการณ์การทำงานในอาชีพของตนเองมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตเพื่อย่นระยะเวลาในการเรียนในระบบได้ โดยมีธนาคารหน่วยกิตเป็นกลไกหลักในการรับรองและเทียบโอนเป็นหน่วยกิต

2. กรณีศึกษาจังหวัดอุทัยธานี

จากการสนทนากลุ่ม ทุกฝ่ายมีความเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีและอยากให้เกิดขึ้นจริง โครงการควรมีหน่วยงานกลางเป็นหลักในการทำงานและมีการกระจายอำนาจให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ในการจัดรูปแบบที่เหมาะสมแก่ท้องถิ่นของตนเอง ควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนโดยเฉพาะผู้ประกอบการในพื้นที่และผู้ประกอบการขนาดใหญ่ซึ่งมาตรฐานที่กำหนดออกมานั้นจะเป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการในพื้นที่เองและในขณะเดียวกันก็เป็นที่ยอมรับได้ทั่วไป ทุกฝ่ายเห็นว่าการเก็บข้อมูลควรเป็นลักษณะข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นแก่ทุกภาคส่วน สามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย นักเรียนนักศึกษาสามารถวางแผนการศึกษาของตนเองได้เพราะรู้ว่าอะไรที่สามารถนำมาเทียบโอนได้และรู้ว่าอะไรที่สถานประกอบการต้องการหรือยังขาดอยู่ สถานศึกษาสามารถใช้ข้อมูลมาประกอบการเทียบโอนและสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดหลักสูตรที่เหมาะสม ผู้ประกอบการสามารถค้นหาข้อมูลแรงงานที่สำคัญและวางแผนการประกอบธุรกิจให้สอดคล้องกับแรงงานที่มีอยู่ หากระบบธนาคารหน่วยกิตเกิดขึ้นจริง ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและชัดเจน เพื่อให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับทั้งต่อตนเองและสังคม

3. กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

จากการสนทนากลุ่ม ภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัดศรีสะเกษมีความเห็นเกี่ยวกับนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตในอนาคตนั้นควรมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เทียบโอนที่มีมาตรฐาน และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย มีหน่วยงานเทียบโอนระดับจังหวัดที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานกลางกับจังหวัด และมีระบบฐานข้อมูลหรือเป็นเว็บไซต์ที่ผู้เรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าไปตรวจสอบและใช้งานได้ซึ่งควรเป็นฐานข้อมูลแบบออนไลน์ที่สามารถอัปเดตได้

ในเรื่องการจัดการเรียนรู้นั้นก็ควรมีการเปิดกว้างผ่านรูปแบบออนไลน์มากขึ้นโดยรัฐควรต้องเข้าไปควบคุมข้อมูลการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของผู้เรียนให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นหรือเข้าไปเป็นผู้ผลิตเนื้อหาสาระด้วยตนเองหรือตั้งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้และฝึกอบรมแล้วเก็บเป็นประสบการณ์ ทักษะ หรือเทียบโอนความรู้ไว้ใช้ได้สะดวกยิ่งขึ้น และควรมีการประสานกับผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเพื่อร่วมกันวางแผนการพัฒนากลุ่มแรงงานทักษะใหม่ที่ทันต่อยุคสมัยให้เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ยังเห็นว่าในการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตนั้นควรมีกฎหมายรองรับระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบหลักการและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากเป็นการทำงานของหลายหน่วยงาน หลายภาคส่วนที่แต่ละหน่วยงานจะมีระเบียบการทำงาน ข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของตนเองอยู่แล้ว รวมทั้งเป็นการคุ้มครองผู้เกี่ยวข้องและให้ความมั่นใจได้ว่ากระบวนการทำงานของผู้เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิตนั้นไม่ขัดกับกฎหมายตัวอื่น และควรกำหนดเป็นนโยบายยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศด้วย

4. กรณีศึกษาจังหวัดสตูล

จากการสนทนากลุ่ม ทุกฝ่ายเห็นว่าเป็นนโยบายที่ดี แต่มีข้อพึงระวัง กล่าวคือ ในกลุ่มของผู้ประกอบการและส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเห็นว่า ไม่ควรสนับสนุนการเรียนในลักษณะนี้หากผู้เรียนมีอายุน้อย เพราะแม้ว่าจะทำงานได้แต่บางอาชีพต้องการผู้มีวุฒิภาวะด้วย ดังนั้น ผู้ที่มาขอเทียบต้องเรียนด้านทฤษฎีเพิ่มเติมอย่างเข้มข้นเพื่อให้มีความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมและนำไปต่อยอดได้ ไม่ใช่ทำตามที่เคยปฏิบัติมาเท่านั้น สอดคล้องกับที่ผู้บริหารการศึกษาและครูเห็นว่า การเทียบโอนเป็นสิ่งที่ดี แต่ต้องเทียบโอนทั้งทักษะและความรู้เชิงวิชาการในเรื่องนั้น ๆ ประกอบกันด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีการสอบวัดระดับความสามารถเชิงปฏิบัติของอาชีพต่าง ๆ อยู่แล้ว และยังมี การสอบวัดความรู้โดยหน่วยงานของรัฐอยู่แล้วคือสำนักงานแรงงานจังหวัด แต่ในส่วนของเนื้อหาเชิงวิชาการ มีข้อเสนอว่าควรให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างเข้มข้นจากสถาบันการศึกษา ที่จะเป็นผู้นำในการออกแบบรายวิชา ร่วมกับสถานประกอบการ อีกทั้งได้รับข้อคิดเห็นและการประสานงานจากสภาอุตสาหกรรมจังหวัด และหอการค้าจังหวัดประกอบการวางแผนการจัดการศึกษาด้วย

นอกจากนี้ผู้บริหารและครูยังเห็นว่า รูปแบบของการเทียบโอนหน่วยกิตในอนาคต จำเป็นต้องมีมาตรฐานกลางที่ทุกคนจะได้วัดผลเหมือนกัน และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ทั้งในจังหวัดสตูลและทั้งระดับประเทศ ในลักษณะของธนาคารกลางที่ผู้เรียนสามารถนำไปเทียบโอนในสถานศึกษาอื่น ๆ ทั่วประเทศ ทั้งนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้สนใจมาเทียบโอนซึ่งยังไม่ได้เข้าศึกษาต่อที่ใด หรือ

เคยเข้าเรียนแล้วเรียนไม่จบ แล้วต้องการมาปรับวุฒิ หรือมาเรียนให้จบ ก็จะไปทำงานหรืออบรมเพื่อให้ได้หน่วยกิตมาแล้วมาเทียบอีกครั้ง ซึ่งหากผู้เรียนเรียนต่อในสาขาเดิมก็จะมีปัญหานัก แต่หากเปลี่ยนสาขาเช่นเรียนสาขาการโรงแรมในระดับ ปวช. แล้วจะมาเรียนต่อการปกครองท้องถิ่น ก็จะสามารถเทียบได้แค่บางวิชาเท่านั้น ดังนั้นสถาบันการศึกษาจะเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมตามเนื้อหารายวิชาและประมวลรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นสถานศึกษาออกจังหวัดสตูลเช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่จังหวัดสงขลา หรือมหาวิทยาลัยรามคำแหงหรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการประชาสัมพันธ์ ดังเช่นในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ทราบว่า สำนักงาน กศน. ได้เปิดให้มีการเทียบโอนความรู้กับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบอยู่แล้ว มีคณะกรรมการตรวจสอบอย่างชัดเจน มีหลักสูตร วิธีดำเนินงานที่ชัดเจน แต่ส่วนงานอื่น ๆ แม้กระทั่งสถานศึกษาซึ่งเป็นส่วนงานที่สามารถเผยแพร่แนวทางการจัดการศึกษาเหล่านี้ได้ ยังไม่มีข้อมูลเพื่อสนับสนุนการศึกษาในลักษณะนี้ให้กับผู้เรียนเลย

อีกสิ่งที่สำคัญหนึ่งคือต้องมีหน่วยงานกลางรวบรวมข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการ ทั้งระยะสั้น ระยะยาว ทั้งประเภทและจำนวน ที่เป็นข้อมูลให้กับผู้เรียน รวมถึงข้อมูลผู้ที่กำลังจะจบการศึกษาในสาขาต่าง ๆ อันจะเป็นข้อมูลให้กับสถานประกอบการเรียกเก็บเข้าทำงานด้วย ดังนั้นหน่วยงานนี้ต้องทำงานประสานงานกับสถาบันการศึกษา สถานประกอบการให้ร่วมกันวางแผน ตั้งแต่การผลิตบุคลากร และการส่งเสริมพัฒนาต่อยอดความรู้ให้กับผู้ทำงานอยู่แล้วที่อาจจะต้องมาปรับความรู้ใหม่ในภายหลังด้วย ข้อมูลที่ต้องการนั้น ควรมีทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศเพื่อให้เป็นทางเลือกสำหรับทุกฝ่าย สถาบันการศึกษาจะได้ผลิตให้ตรงความต้องการ สถานประกอบการจะได้ร่วมวางแผนฝึกอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงควรมีหน่วยงานกลางแต่จะเป็นใคร มีระบบอย่างไรนั้น คงต้องวางแผนต่อไป ซึ่งอาจจะใช้เทคโนโลยีเข้ามาร่วมด้วยจะทำให้การดำเนินงานดีมากยิ่งขึ้น

จากการลงพื้นที่จังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา สามารถสรุปแนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 4.17 และ 4.18

ตารางที่ 4.17 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับจังหวัด

ลำดับที่	แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
1	มีนโยบายและแผนการทำงาน ของระบบธนาคารหน่วยกิต ระดับจังหวัดอย่างชัดเจน	1.1 มีการกำหนดเป้าหมาย ร่วมกันของภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในจังหวัด	- ศึกษาธิการจังหวัด เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมทำงาน กับ กศน. สพฐ. สพม. อาชีพศึกษาและ สถาบันอุดมศึกษา	- ภาคการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา กศน. สพฐ. สพม. และ ศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น - ภาคแรงงาน ทั้งภาครัฐและ เอกชน เช่น ศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และผู้ประกอบการ เป็นต้น - ภาคองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล เป็นต้น - ภาคประชาชน เช่น ตัวแทน ผู้ประกอบการ
		1.2 มีการกำหนดขั้นตอน การทําระบบธนาคาร หน่วยกิตของภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในจังหวัด	- ศึกษาธิการจังหวัด เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมทำงาน กับ กศน. สพฐ. สพม. อาชีพศึกษา และ สถาบัน อุดมศึกษา ศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และ ตัวแทนผู้ประกอบการในพื้นที่	- ภาคการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา กศน. สพฐ. สพม. และ ศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น - ภาคแรงงาน ทั้งภาครัฐและ เอกชน เช่น ศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และผู้ประกอบการ เป็นต้น

ตารางที่ 4.17 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับจังหวัด (ต่อ)

ลำดับที่	แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
		<p>1.3 มีกระบวนการการทำงาน ของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ระบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีการกำหนดบทบาท ของแต่ละภาคส่วนในจังหวัด อย่างชัดเจน โดยการแต่งตั้ง คณะกรรมการระดับจังหวัด และสอดคล้องกับกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อบจ. อบต. เทศบาล และ ตัวแทนผู้ประกอบการ - ศึกษาธิการจังหวัดเป็น เจ้าภาพหลัก ร่วมทำงานกับ กศน. สพฐ. สพม. อาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา - ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรม จังหวัด และตัวแทน ผู้ประกอบการในพื้นที่ - อบจ. อบต. เทศบาลและ ตัวแทนผู้ประกอบการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ภาคองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล เป็นต้น - ภาคประชาชน เช่น ตัวแทน ผู้ประกอบการ - ภาคการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา กศน. สพฐ. สพม. และ ศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น - ภาคแรงงาน ทั้งภาครัฐและ เอกชน เช่น ศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และผู้ประกอบการ เป็นต้น - ภาคองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล เป็นต้น - ภาคประชาชน เช่น ตัวแทน ผู้ประกอบการ

ตารางที่ 4.17 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับจังหวัด (ต่อ)

ลำดับที่	แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
		1.4 เป็นการบริหารบูรณาการ ทำงานของภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในจังหวัด	- คณะกรรมการธนาคารเครดิต ระดับจังหวัด ตัวแทนจาก ภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัด	- ภาคการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา กศน. สพฐ. สพม. และ ศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น - ภาคแรงงาน ทั้งภาครัฐและ เอกชน เช่น ศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และผู้ประกอบการ เป็นต้น - ภาคองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล เป็นต้น - ภาคประชาชน เช่น ตัวแทน ผู้ประกอบการ
2	มีการสื่อสารการดำเนินการ ระบบธนาคารหน่วยกิตระดับ จังหวัดอย่างชัดเจน	2.1 มีแพลตฟอร์มข้อมูล ที่ครบถ้วน สำหรับผู้ที่ ดำเนินงานเกี่ยวกับระบบ ธนาคารหน่วยกิตได้ใช้เป็น ฐานข้อมูลในการทำงาน ร่วมกัน	- ศึกษาธิการจังหวัดเป็น เจ้าภาพหลัก ร่วมทำงานกับ กศน. สพฐ. สพม. อาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา	- ภาคการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา กศน. สพฐ. สพม. และศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น - ภาคแรงงาน ทั้งภาครัฐและ เอกชน เช่น ศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงาน หอการค้า จังหวัดพัฒนาฝีมือแรงงาน หอการค้า

ตารางที่ 4.17 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับจังหวัด (ต่อ)

ลำดับที่	แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
3	มีระบบธนาคารหน่วยกิต ที่มีประสิทธิภาพ	<p>3.1 มีระบบการเข้าถึงข้อมูล เช่น ใช้รหัสประชาชน</p> <p>3.2 ระบบออนไลน์ ตลอดชีวิต</p> <p>3.3 สร้าง ดูแล ระบบให้ท้าย ต่อการใช้งาน</p> <p>3.4 มีการประเมินผลเป็นระยะ</p> <p>3.5 มีผู้รับผิดชอบโดยตรง</p> <p>3.6 มีระบบเทียบโอน</p> <p>3.7 มีระบบสะสมหน่วยกิต</p> <p>3.8 มีระบบควบคุมมาตรฐาน</p> <p>3.9 มีระบบบริหารจัดการ มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่า ปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ มี MOU</p> <p>3.10 มีการประเมิน ติดตาม ปรับปรุง พัฒนา</p> <p>3.11 สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ในจังหวัด</p>	<p>- ศึกษาศึกษาจังหวัดที่เป็น เจ้าภาพหลัก ร่วมทำงานกับ กศน. สพฐ. สพม. อาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา</p>	<p>- ภาคการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา กศน. สพฐ. สพม. และศึกษานิเทศก์จังหวัด เป็นต้น</p> <p>- ภาคแรงงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด พัฒนาฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และผู้ประกอบการ เป็นต้น</p> <p>- ภาคองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล เป็นต้น</p> <p>- ภาคประชาชน เช่น ตัวแทน ผู้ปกครอง</p>

ตารางที่ 4.17 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการศึกษา ระดับจังหวัด (ต่อ)

ลำดับที่	แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
4	มีโครงการนำร่องโรงเรียนระบบธนาคารหน่วยกิต	4.1 คัดเลือกโรงเรียนเพื่อทดลองใช้ระบบ	- สพฐ. สพม.	
5	พัฒนาการเรียนการสอน	5.1 เพิ่มการเรียนออนไลน์ 5.2 สถานศึกษาร่วมมือกับภาคการทำงาน จัดวิชาที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของจังหวัด ประเทศ 5.3 มีหลักสูตรหลากหลายหลายรูปแบบ Degree และ Non - degree 5.4 มีเครื่องมือวัดที่ได้มาตรฐาน ทั้งทางวิชาการ ภูมิภาค	<ul style="list-style-type: none"> - สพม. สถาบันอาชีวศึกษา และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัด - สพม. กศน. สถาบันอาชีวศึกษา และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัด - สพม. กศน. สถาบันอาชีวศึกษา และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัด - สพม. กศน. สถาบันอาชีวศึกษา และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัด - ศึกษาธิการจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมทำงานกับ กศน. สพฐ. สพม. อาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ภาคการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา กศน. สพฐ. สพม. และศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น - ภาคแรงงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และผู้ประกอบการ เป็นต้น - ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล เป็นต้น - ภาคประชาชน เช่น ตัวแทนผู้ปกครอง

ตารางที่ 4.18 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับประเทศ

ลำดับที่	แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
1	มีนโยบายและแผนการทำงาน ของระบบธนาคารหน่วยกิต ระดับประเทศอย่างชัดเจน	1.1 มีการกำหนดเป้าหมาย ร่วมกันของภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในประเทศ 1.2 มีการกำหนดขั้นตอน การทำงานระบบธนาคาร หน่วยกิตของภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในประเทศ 1.3 มีการบูรณาการทำงาน ของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ระบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีการกำหนดบทบาท ของแต่ละภาคส่วน ในประเทศอย่างชัดเจน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ ระดับจังหวัดและสอดคล้อง กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงศึกษาธิการ	- กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมและ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม และตัวแทน สภาวิชาชีพต่างๆ - กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมและ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม และตัวแทน สภาวิชาชีพต่างๆ - กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมและ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม และตัวแทน สภาวิชาชีพต่างๆ

ตารางที่ 4.18 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับประเทศ (ต่อ)

ลำดับที่	แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
2	มีการสื่อสารการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตระดับประเทศอย่างชัดเจน	1.4 เป็นการบูรณาการการทำงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในประเทศ	- กระทรวงศึกษาธิการ	- กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และตัวแทน สภาวิชาชีพต่างๆ
		2.1 มีแพลตฟอร์มข้อมูลที่ครบถ้วน สำหรับให้ผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการทำงานร่วมกัน	- กระทรวงศึกษาธิการ	- กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และตัวแทน สภาวิชาชีพต่างๆ
		2.2 สร้างดิจิทัลแพลตฟอร์ม		
		2.3 ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ ครูแนะแนว เจ้าของสถานประกอบการ แรงงานจังหวัด อดท. จังหวัด		

ตารางที่ 4.18 แนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ระดับประเทศ (ต่อ)

ลำดับที่	แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
3	มีกลไกระบบธนาคารหน่วยกิต ที่มีประสิทธิภาพ	<p>3.1 มีระบบการเข้าถึงข้อมูล และสะสมหน่วยกิต เช่น ใช้รหัสประชาชน</p> <p>3.2 ระบบออนไลน์ สามารถ ใช้ได้ตลอดชีวิต</p> <p>3.3 สร้าง ดูแล ระบบให้ง่าย ต่อการใช้งาน</p> <p>3.4 มีการประเมินผลเป็นระยะ มีผู้รับผิดชอบโดยตรง</p> <p>3.5 มีระบบเทียบโอน ที่มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้</p> <p>3.6 มีระบบสะสมหน่วยกิต ที่มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้</p> <p>3.7 มีระบบควบคุมมาตรฐาน</p> <p>3.8 สอดคล้องกับต้องการ แรงงานของประเทศ</p>	- กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม และตัวแทน สภาวิชาชีพต่างๆ	

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงาน สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์เป็นดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

1. บริบทของประเทศไทย

ลักษณะประชากร

ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุในอนาคต โดยประชากรในวัยเด็กจะลดลง ในขณะที่วัยผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนยิ่งขึ้นตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และในอนาคต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554: ออนไลน์) ส่งผลให้จำนวนผู้เรียน และจำนวนแรงงานลดลง

สถานการณ์ศึกษา

จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ปี 2550 – 2559 มีจำนวนลดลงมาก โดยมีจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นออกกลางคันมากที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 190) ส่วนในระดับอุดมศึกษามีจำนวนนักศึกษาลดลงเรื่อย ๆ โดยมีจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาโท ตามลำดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 184)

สถานการณ์แรงงาน

ระดับการศึกษาที่สำเร็จของแรงงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ปี 2560 – 2564 คาดว่าจะเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา 8.64 ล้านคน รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา 6.27 ล้านคน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 6.21 ล้านคน ซึ่งความต้องการแรงงานยังเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์) ส่วนแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาของผู้มีงานทำที่คาดว่าตลาดแรงงานต้องการเพิ่ม ได้แก่ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เช่น ปริญญาโท ปริญญาเอก ร้อยละ 11.56 (จาก 8.42 แสนคน เป็น 9.39 แสนคน) รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 7.54 (จาก 4.75 ล้านคน เป็น 5.11 ล้านคน) ปริญญาตรี ร้อยละ 6.96 (จาก 5.16 ล้านคน เป็น 5.52 ล้านคน) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 5.49 ล้านคน (จาก 1.37 ล้าน เป็น 1.45 ล้านคน) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์) เมื่อพิจารณาแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานในแต่ละภาคอุตสาหกรรมตามประเภทกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คาดว่าความต้องการแรงงานและการเข้าสู่ตลาดแรงงานมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ อุตสาหกรรมการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 11.16 ล้านคน (แต่มีแนวโน้มลดลง) อันดับสอง คือ อุตสาหกรรมขายปลีก (ยกเว้นยานยนต์และจักรยานยนต์) 4.87 ล้านคน อันดับสาม คือ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม 2.43 ล้านคน อันดับสี่ คือ การก่อสร้างอาคาร 1.62 ล้านคน อันดับห้า คือ การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ 1.59 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์)

สำหรับแนวทางพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม New S – Curve ในกรอบระยะเวลา 5 ปี มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) สร้างระบบผลิตและพัฒนาากำลังคนให้มีคุณภาพ 2) ผลิตกำลังคนระดับสูงรองรับ EEC 3) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างทักษะเพื่ออนาคต 4) ส่งเสริมปัญญาประดิษฐ์เป็นฐานขับเคลื่อนประเทศในอนาคต และ 5) ปฏิรูประบบการอุดมศึกษาของประเทศไทย (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562: ออนไลน์)

2. ระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต

ในการศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มในจังหวัดสี่ภูมิภาค ดังนี้ ภาคเหนือ คือ จังหวัดสุโขทัย ภาคกลาง คือ จังหวัดอุทัยธานี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดศรีสะเกษ และภาคใต้ คือ จังหวัดสตูล โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2563 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในแต่ละจังหวัด ได้แก่ ผู้แทนจาก

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาเอกชน สถาบันอาชีวศึกษา (ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง) สถาบันอุดมศึกษา (ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง) ผู้แทนสำนักงาน กศน. จังหวัด ผู้แทนอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสถานประกอบการ และผู้แทนพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ดังแสดงในตารางที่ 4.15

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน คือ สิ่งที่ส่งเสริมให้ขั้นตอนการดำเนินการภายใต้ระบบธนาคารหน่วยกิตเอื้อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ ได้รับการยอมรับจากภาคการทำงานและสอดคล้องกับความต้องการของภาคการทำงาน แบ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมระดับจังหวัด หรือเรียกว่า ปัจจัยภายในพื้นที่ และปัจจัยส่งเสริมระดับประเทศ หรือเรียกว่า ปัจจัยภายนอกพื้นที่ ดังแสดงในตารางที่ 4.16

4. แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน ซึ่งคือวิถีทาง/หลักและวิธีปฏิบัติ ที่ขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่ตอบสนองความต้องการของภาคการทำงาน ผลจากการสนทนากลุ่มแบ่งเป็นแนวทางระดับจังหวัด และแนวทางระดับประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 4.17 และ 4.18

ตอนที่ 2 อภิปรายผล

1. จุดมุ่งหมายของการมีระบบธนาคารหน่วยกิต

สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาวิจัยพบว่า จุดมุ่งหมายของการมีระบบธนาคารหน่วยกิต คือ

1) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 “การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ

หรือจากประสบการณ์การทำงาน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, ป.ป.ม.,: 9 – 10)

2) เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของประชาชน ดังเช่น เปิดโอกาสที่เด็กออกกลางคัน หรือไม่สามารถเข้าเรียนได้ตามช่วงวัย ได้มีโอกาสเข้ามาเรียน หรือได้รับวุฒิตามที่ต้องการ

3) เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคการทำงาน ดังเช่น การพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม New S – Curve ซึ่งระบุว่า จะยกระดับระบบฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับบุคลากรวัยทำงาน (Re-skill/Up-skill) เช่น ผลักดันระบบธนาคารหน่วยกิต พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นแบบ Macro - credential หรือ Non – degree ให้การสนับสนุนทางการเงินสำหรับบุคคลเพื่อเพิ่มพูนทักษะ พัฒนาและขยายผลระบบ MOOCs เป็นต้น (สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562: ออนไลน์)

4) เพื่อเพิ่มโอกาสการทำงานของแรงงานในยุค disruption ซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม อย่างรวดเร็ว ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้แรงงานหรือผู้ที่ทำงานต้องเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงกับตำแหน่งหน้าที่การงาน ทั้งในเรื่องของ Up – skills และ Re – skills

2. ประเทศไทยมีกฎหมายและนโยบายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตอยู่แล้ว แต่ยังขาดกลไกสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

- มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มาตรฐานดังกล่าวนี้จะอยู่ในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education: DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องดำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก และเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 57)

- กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานขึ้น เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2556 โดยกำหนดกรอบคุณวุฒิ 9 ระดับ คือ ระดับ 1 มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับ 2 มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับ 3 ประกาศนียบัตร ระดับ 4 อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับ 5 ปริญญาตรี ระดับ 6 ประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับ 7 ปริญญาโท ระดับ 8 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และระดับ 9 ปริญญาเอก และประเทศไทยได้จัดทำและพัฒนารอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระบบการศึกษาของไทย เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่มีมาตรฐานสามารถเทียบเคียงได้ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

และเพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอีกด้วย ได้แก่ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: ข, 63 - 64)

- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา เพื่อให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยการเชื่อมโยงผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งผลการเรียนรู้ออกนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในสถานศึกษา ซึ่งมีหลักการและแนวทางในการเทียบโอน ประกอบด้วย หลักการเทียบโอนผลการเรียน แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: ออนไลน์)

- การวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว คือ แผนกำหนดทิศทางหรือแผนชี้แนะ เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในระยะยาว ประกอบด้วย แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2533 - 2547) และแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) ในการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งอยู่ในยุคสมัยของการปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยอุดมศึกษาต้องเป็นสมองของประเทศในการคิดวิเคราะห์เชิงรุก มีทฤษฎี มีตรรกะ สามารถสร้างสรรค์ นวัตกรรม แสวงหาทางเลือกใหม่ และสร้างรากฐาน การวิจัยเพื่อขับเคลื่อนชุมชนและสังคมในการพัฒนาประเทศ แผนต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบอุดมศึกษา ทั้งการปรับโครงสร้างอำนาจหน้าที่ และการจัดสรรทรัพยากร ให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลาและให้การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการวางระบบ training credit มีระบบรับรองหลักสูตรออนไลน์ และนวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561: ออนไลน์)

- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561 - 2580) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้มีระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่น มีมาตรการจูงใจและส่งเสริมสนับสนุนให้คนใฝ่เรียนรู้ พัฒนาตนเอง รวมถึงการยกระดับทักษะวิชาชีพ พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชนให้เข้าถึงได้ทุกที่

ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งนี้ ในร่างแผนแม่บทฯ ยังได้กำหนดว่า การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีการวางระบบเทียบโอนประสบการณ์ (Training Credit) ระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นมาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ

นอกจากนี้ ประเด็นเร่งด่วนในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ยังได้กำหนดให้ “โครงการการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) ระหว่างการทำงานและภาคการศึกษา” เป็นตัวอย่างของโครงการเร่งด่วน ภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนา ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีสาระสำคัญว่า พัฒนาระบบและกลไกในการเข้าสู่ระดับคุณวุฒิที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้บุคคลที่มีประสบการณ์หรือสมรรถนะจากการปฏิบัติงานสามารถเทียบโอนหรือเติมเต็มเพื่อให้ได้การรับรองคุณวุฒินั้น ๆ จัดให้มีการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาในระบบ และผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ของบุคคล มาเก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิตสำหรับสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน

- พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นพื้นที่การศึกษาที่ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่สำหรับการทดลองนวัตกรรมการศึกษา โดยให้อำนาจสถานศึกษาในการบริหารงานได้อย่างอิสระและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยมีหน่วยงานส่วนกลางให้การสนับสนุนทั้งในด้านทรัพยากรและกลไกการหนุนเสริมแก่โรงเรียนในพื้นที่อย่างเหมาะสม ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของพื้นที่ (สมพงษ์ จิตระดับ สุ้องคะวาทีน จิตระดับ และชุตินา ชุมพงษ์ อ่างถึงโน สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562: 2)

3. ประเทศไทยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่พร้อมจะขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต แต่ขาดแพลตฟอร์มและอำนาจในการทำงาน

4. ประเทศไทยสามารถนำบทเรียนจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย

5. ประเทศไทยสามารถนำบทเรียนจากการวิจัยในประเทศไทยมาสังเคราะห์ ใช้งานได้

6. ต้องมีการขับเคลื่อนโดยเร็ว จริงจัง

7. ความจำเป็นของประเทศไทย จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง ความต้องการแรงงานวุฒิสูงกว่าที่เป็นอยู่เพิ่มมากขึ้น

8. คำนี้ถึงความแตกต่างของแต่ละจังหวัด เช่น จุดอ่อน จุดแข็ง ภูมิประเทศ ความต้องการของคนในจังหวัด ความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สามารถนำผลของการวิจัยไปเป็นแนวทางในขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับจังหวัด โดยมีนโยบายและกลไกระดับประเทศรองรับ มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเป็นระดับจังหวัด และระดับประเทศอย่างเป็นทางการ

2) มีแพลตฟอร์มระบบธนาคารหน่วยกิตแบบครบวงจร ซึ่งปัจจุบันดิจิทัลแพลตฟอร์มจะสะดวกต่อผู้ใช้งานมากที่สุด ดังนี้

- การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิต เนื่องจากผู้ปกครอง นักเรียน ครู ผู้บริหาร เห็นว่ายังไม่มีแหล่งให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจน

3) จัดทำคู่มือสถานศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งปัจจุบันมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องปรากฏอยู่ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา เพื่อให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยการเชื่อมโยงผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งผลการเรียนรู้จากนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในสถานศึกษา ซึ่งมีหลักการและแนวทางในการเทียบโอน ประกอบด้วย หลักการเทียบโอนผลการเรียน แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: ออนไลน์)

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการสถานศึกษาที่ได้มีการทดลองใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต ทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งมีอยู่หลายแห่งแล้วในประเทศไทย เพื่อค้นหาข้อดี ข้อด้อย และแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสถานศึกษาที่ใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับจังหวัด และภูมิภาค

รายการอ้างอิง

- ก.พ., สำนักงาน. (2561). **สังคมผู้สูงอายุเป็นอย่างไร?** สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563, จาก <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-2561-y60b04.pdf>
- ก.พ., สำนักงาน. (ม.ป.ป.). **การพิจารณารับรองคุณวุฒิและกำหนดอัตราเงินเดือนของผู้สำเร็จการศึกษาจากสหรัฐอเมริกา.** สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2563, จาก <http://eaccreditation.ocsc.go.th/acc/search/interpdf/usa.pdf>
- กรมการปกครอง. (2562). **ระบบสถิติทางการทะเบียน.** สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php
- กรมทรัพยากรธรณี. (2551). **การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณีจังหวัดอุทัยธานี.** สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.dmr.go.th/download/digest/Uthaithani.pdf>
- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2562ก). **ฝ่ายฝึกอบรมกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน EP.1.** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก <https://gethr.co/ฝ่ายฝึกอบรมกับ-กรมพัฒนา/>
- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2562ข). **คำแนะนำสำหรับผู้ประกอบกิจการที่อยู่ในข่ายบังคับส่งเงินสมทบกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 ประจำปี 2558.** ฝ่ายฝึกอบรมกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน EP.1. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก file:///C:/Users/User/Downloads/45_File_คำแนะนำสำหรับผู้ประกอบการ%20แก้ไขเพิ่มเติม%20ม.ค.%202559_20012560104330_.pdf
- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (ม.ป.ป.ก). **ประวัติกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน.** สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dsd.go.th/DSD/Home/History2559>
- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (ม.ป.ป.ข). **วิสัยทัศน์/พันธกิจ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dsd.go.th/DSD/Home/Vision2559>
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2563). **สรุปภาพรวมโรงงานอุตสาหกรรม.** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก <http://www.diw.go.th>

- กรมอาชีวศึกษา. (2545). **โครงการความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและการจัดอาชีวศึกษาระบบ
ทวิภาคี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2562). **สหรัฐอเมริกา (United States of America)**. สืบค้นเมื่อวันที่
6 มีนาคม 2563, จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/other/9239/99677> -
สหรัฐอเมริกา-(United-States-of-America).html
- กระทรวงแรงงาน. (2563). **ข้อมูลสำคัญด้านแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 14 มีนาคม 2563, จาก [https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/
2020/03/ดาวนโหลด.pdf](https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2020/03/ดาวนโหลด.pdf)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563, จาก
<http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/tay/0401-b-490216.pdf>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก
<http://www.moe.go.th/พื้นที่นวัตกรรม>
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสตูล. (2562). **จังหวัดสตูล**.
สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563, จาก www.satun.go.th
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนา
จังหวัดสุโขทัย (พ.ศ. 2561–2564)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก [http://
www.sukhothai.go.th/ONEPLATE/oneplate.html](http://www.sukhothai.go.th/ONEPLATE/oneplate.html)
- กศน.จังหวัดสตูล, สำนักงาน. (2562). **จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนและสำเร็จการศึกษาจากการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก <http://www.satun.nef.go.th>
- เกรียงไกร ศรีประเสริฐ. (2558). **ธนาคารหน่วยกิต**. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2563, จาก [http://
kaewpanya.rmutl.ac.th/km/wp-content/uploads/2015/11/cd-key-3-copy1.jpg](http://kaewpanya.rmutl.ac.th/km/wp-content/uploads/2015/11/cd-key-3-copy1.jpg)
- เกษตรก้าวไกล. (2561). **ม.เกษตร เปิดแล้ว!! หลักสูตรศาสตร์แห่งแผ่นดิน เพื่อการเรียนรู้
ตลอดชีวิต**. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2563, จาก [https://www.kasetkaoklai.com/
home/2018/04/ศาสตร์แห่งแผ่นดิน/](https://www.kasetkaoklai.com/home/2018/04/ศาสตร์แห่งแผ่นดิน/)

- เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38, สำนักงาน. (2561). **โครงการจัดการศึกษาเรียนร่วม อาชีวศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.mskyt28.info/document/efa24c22e2739675d7acf435b86befe5.pdf>
- คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. (2558). **พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545**. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2563, จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/ca63-20-9999-update.pdf
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน (2542). **โครงสร้างการบริหารการศึกษาประเทศ สหรัฐอเมริกา**. 1000, 1. กรุงเทพฯ: ที.พี.พี.ริษัท จำกัด.
- คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. (2560). **เอกสารประกอบการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาร่วมหลักสูตร อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)**. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2551). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.mua.go.th/assets/img/pdf/HEPlan_book.pdf
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2561). **แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.mua.go.th/users/bpp/main/download/plan/plan20yrs.pdf>
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). **การจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต ระดับอุดมศึกษา Credit Bank System in Higher Education**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.mua.go.th/users/bhes/bhes4/KM_Group/detail/CBS_ประชยন্নันท์.pdf
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560–2564**. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=6422
- ความสัมพันธ์ต่างประเทศ, สำนัก. (2557). **ระบบการศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลี**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2563, จาก <https://www.bic.moe.go.th/index.php/twi-pakee-menu/asia-menu/item/4240-korea-education-system>
- เครือรัฐออสเตรเลีย. (2562). **อเมริกาและแปซิฟิก: เครือรัฐออสเตรเลีย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2563, จาก [http://www.mfa.go.th/main/th/other/9239/99630-เครือรัฐออสเตรเลีย-\(Australia\).html](http://www.mfa.go.th/main/th/other/9239/99630-เครือรัฐออสเตรเลีย-(Australia).html)
- จังหวัดสตูล. (2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://www2.satun.go.th/>
- จังหวัดสุโขทัย. (ม.ป.ป.ก). **ข้อมูลด้านการเมืองการปกครอง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.sukhothai.go.th/festival/data/data_03.htm
- จังหวัดสุโขทัย. (ม.ป.ป.ข). **ข้อมูลทั่วไป**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.sukhothai.go.th/3584/data/data_01.htm
- จังหวัดศรีสะเกษ. (2558). **ยุทธศาสตร์จังหวัดศรีสะเกษ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2563, จาก http://www.sisaket.go.th/plan_si/
- จังหวัดอุทัยธานี. (2563). **สรุปข้อมูลจังหวัดอุทัยธานี**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.uthaithani.go.th/data_uthai/uthai.pdf
- ณัทภพ แก้วสัมฤทธิ์. (2561). **แนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย**. วิจัยส่วนบุคคล วิชาสังคมจิตวิทยา หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- บุญมา พิพิธธนา. (2543). **ภาษาเกาหลีสำหรับมัคคุเทศก์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เอส.บี.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. (2560). **คู่มือแนวทางการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิตการศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสศ.

- พิณสุตา สิริธรรังสี. (2563). “ธนาคารหน่วยกิต” เปิดโอกาสเรียนรู้ ยกระดับการศึกษาคนทุกวัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2563, จาก <https://today.line.me/th/pc/article/ธนาคารหน่วยกิต+เปิดโอกาสการเรียนรู้+ยกระดับการศึกษาคนทุกวัย-D9LN8B>
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ม.ป.ป.ก). การเทียบโอนหน่วยกิต. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2563, จาก <http://www.kan.ru.ac.th/credit-transfer/>
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ม.ป.ป.ช). การเรียนระบบ Pre-degree. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.ru.ac.th/th/Predegree/index2>
- มาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน, สำนัก. (ม.ป.ป.). มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dsd.go.th/Content/themes/Files/Ratchakitja/sst2aec.pdf>
- รายงานสถิติจังหวัดสตูล. (2563). สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2563, จาก www.nso.go.th
- แรงงานจังหวัดศรีสะเกษ, สำนักงาน. (2563). รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดศรีสะเกษ รายปี 2562 (มกราคม – ธันวาคม 2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://sisaket.mol.go.th/news/สถานการณ์แรงงานจังหวัดศรีสะเกษ-รายปี-2562>
- แรงงานจังหวัดสตูล, สำนักงาน. (2563). สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://satun.mol.go.th/>
- แรงงานจังหวัดสุโขทัย, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). แผนที่จังหวัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://sukhothai.mol.go.th/ข้อมูลภาพรวมจังหวัด/แผนที่จังหวัด>
- แรงงานจังหวัดสุโขทัย, สำนักงาน. (2562). สรุปสถานการณ์แรงงานจังหวัดสุโขทัย ไตรมาส 4 ปี 2562 (ตุลาคม – ธันวาคม 2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://sukhothai.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/29/2020/02/1.รายงานสถานการณ์-ไตรมาส-4-ปี-2562.pdf>
- แรงงานจังหวัดอุทัยธานี, สำนักงาน. (2562). สถานการณ์แรงงานจังหวัดอุทัยธานี ไตรมาส 2 ปี 2562 (เมษายน – มิถุนายน 2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://uthaithani.mol.go.th/news/สถานการณ์ด้านแรงงาน-ไตรมาส-2-ปี-2562>
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน (2549). การกระจายอำนาจทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2558). รายงานการวิจัยแนวทางพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2559). การพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2561). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. (2562). การจัดการศึกษาปฐมวัยสาธารณสุขเกาหลี. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2563, จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=58608&filename=The_Secretariat
- วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ. (2555). โครงการจัดการเรียนการสอนร่วมทวิภาคีโคนม (บริษัท ดัชมิลล์จำกัด). สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.sskcat.ac.th/dutchmill.php>
- วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ. (2562). โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.sisat.ac.th/main/index.php/pr-news-all/1043-2019-09-20-07-37-19>
- ศึกษาธิการจังหวัดอุทัยธานี, สำนักงาน. (2561). ข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://drive.google.com/file/d/1PFjqoGzQODNjBZ5kdjnHYfFXm9gubCMg/view>
- ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย, สำนักงาน. (2563). ข้อมูล อปท.จังหวัดสุโขทัย สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.sukhothailocal.go.th/content_local/network_info
- ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสตูล, สำนักงาน. (2562). จำนวนโรงเรียนจำแนกตามสังกัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก <http://satunlocal.go.th/public/default/index/index>

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). **โครงสร้างประชากรไทยกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://biology.ipst.ac.th/?p=913>
- สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). **มาตรฐานอาชีพ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.tpqi.go.th/standard.php>
- สถิติจังหวัดศรีสะเกษ, สำนักงาน. (2563). **สรุปสถานการณ์เด่นด้านแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2562**. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://sisaket.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=105&Itemid=510
- สถิติจังหวัดสุโขทัย, สำนักงาน. (2562). **จำนวนประชากร แยกเพศ ในแต่ละอำเภอของจังหวัดสุโขทัย** สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://sukhothai.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=featured&Itemid=435
- สถิติสตูล, สำนักงาน. (2563). **บริบทจังหวัด**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก <http://satun.nso.go.th/>
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (2560). **การศึกษาแนวโน้มความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานในประเทศไทย ช่วงปี 2560 – 2564**. สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/แนวโน้มความต้องการแรงงาน/แนวโน้มความต้องการแรงงาน.pdf>
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (ม.ป.ป.) **3. สถิติการศึกษา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/03.aspx>
- สภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). **วาระปฏิรูปที่ 30 : การปฏิรูประบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament-parcy/download/parcy/057.pdf>
- สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2562). **แนวโน้มความต้องการบุคลากรในอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต (new s – curve) และทิศทางนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2563 - 2567**. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2563, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/wp-content/uploads/2019/09/Demand-New-S-Curve-2563-2567.pdf>

- สมศักดิ์ นาวายุทธ. (2558). ระบบสะสมหน่วยกิตการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนความรู้
ประสบการณ์กรณีศึกษาสาธารณรัฐเกาหลี. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สยามรัฐ. (2562). สถาบันการอาชีวศึกษาภาคอีสาน 1 ร่วมกับ “ซีพีออลล์” จัดพิธีลงนาม MOU
ร่วมมือทางด้านวิชาการ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี “อาชีวะพรีเมียม”.
สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://siamrath.co.th/n/77846>
- สำนักเรียนวัดพระเชตุพน. (ม.ป.ป.). **แผนที่จังหวัดสตูล**. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563, จาก
<http://www.kitmaiwatpho.com/datathailand/Province/74STN.html>
- องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.ก). **ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น**.
สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.jnto.or.th/information/japan-overview/overview-of-japan/>
- องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.ข). **ภาษา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์
2563, จาก <https://www.jnto.or.th/information/japan-overview/overview-of-japan/#Language>
- องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.ค). **ประชากร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18
กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.jnto.or.th/information/japan-overview/overview-of-japan/#People>
- อนุชัย रामวรัญกูร และนลินรัตน์ รักกุศล. (2557). **การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือ
แรงงาน เพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(สกว.).
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2560). **การพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตเพื่อการเทียบโอนความรู้ ทักษะ
ไปสู่การยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐานหรือการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น. ใน ชุดโครงการ
“นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์ของ
พระราชาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและประโยชน์สุข”**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ (2560). **การนำร่องการจัดการระดับพื้นที่เพื่อเชื่อมต่อกภาค
อุตสาหกรรมกับภาคการศึกษาและการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อบูรณาการการทำงาน
ระหว่างหน่วยงานในการยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- อรุณี ตระการไพโรจน์. (2560, กรกฎาคม – ธันวาคม 2561). **ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้
สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุซงกีบัณฑิต สาขา
วิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.
- อุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัย, สำนักงาน. (2562). **รายงานความเคลื่อนไหวการลงทุนอุตสาหกรรม
ของจังหวัดสุโขทัย ประจำเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์
2563, จาก [http://www.industry.go.th/sukhothai/index.php/doc01/2563-1/
22613-63/file](http://www.industry.go.th/sukhothai/index.php/doc01/2563-1/22613-63/file)
- อุตสาหกรรมจังหวัดอุทัยธานี, สำนักงาน. (2562). **รายงานความเคลื่อนไหวการลงทุนอุตสาหกรรม
ของจังหวัดอุทัยธานี ประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์
2563, จาก [http://www.industry.go.th/uthaithani/index.php/ActivityReport?
limit=10&limitstart=30](http://www.industry.go.th/uthaithani/index.php/ActivityReport?limit=10&limitstart=30)
- Danuri. (2561). **การศึกษาสำหรับบุตร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563, จาก [http://
www.liveinkorea.kr/portal/THA/page/contents.do?menuSeq=5900&pageSeq=54](http://www.liveinkorea.kr/portal/THA/page/contents.do?menuSeq=5900&pageSeq=54)
- East Asia Watch. (2562). **ข้อมูลประเทศและเขตเศรษฐกิจสาธารณรัฐเกาหลี (Republic of
Korea)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2563, จาก [http://www.eastasiawatch.in.th/th/
information/2/](http://www.eastasiawatch.in.th/th/information/2/)
- Japan Study Support Information for International Students. (ม.ป.ป.). **จุดเด่นของ
การศึกษาต่อที่ญี่ปุ่น**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2563, จาก [https://www.jpss.jp/th/
life/before/1/](https://www.jpss.jp/th/life/before/1/)
- Jeducation.com. (ม.ป.ป.). **ระบบการศึกษาในญี่ปุ่น**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2563, จาก
<https://jeducation.com/main/education/education-in-japan/>
- MGRonline. (2562). **มทร.ธัญบุรี เปิดระบบเรียนรู้ตลอดชีวิต “RILL” สะสม Credits Bank
เทียบโอนขอใบปริญญา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก [https://mgronline.com/
qol/detail/9620000040558](https://mgronline.com/qol/detail/9620000040558)
- Swasdee.com. (ม.ป.ป.). **ข้อมูลแนะนำจังหวัดสุโขทัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563, จาก
<http://www.sawadee.co.th/thai/sukhothai/>

ภาษาอังกฤษ

- Adult Learning Australia. (2019). **VOCED plus NCVER's international tertiary education research database**. Retrieved March 5, 2020 from <https://www.voced.edu.au/content/ngv%3A45692>
- American Council on Education. (2015). **Credit for Prior Learning – Charting Institutional Practice for Sustainability**. Retrieved January 23, 2020 from <https://www.acenet.edu/Documents/Credit-for-Prior-Learning-Charting-Institutional-Practice-for-Sustainability.pdf>
- American Council on Education. (2013). **Credit for Prior Learning – From the Student, Campus, and Industry Perspectives**. Retrieved January 23, 2020 from <https://www.acenet.edu/Documents/Credit-for-Prior-Learning-Issue-Brief.pdf>
- American Council on Education. (n.d.). **About The American Council on Education**. Retrieved 23 January 2020 from https://www.acenet.edu/About/Pages/default.aspxenglish/learner_english.pdf
- Australia. (2019). **Contry data**. Retrieved March 5, 2020 from www.countryeconomy.com/countries/australia.
- Australia Education System. (2019). Retrieved March 5, 2020 from www.studyinaustralia.gov.au
- Australian Government. (2019). **Australian education system**. Retrieved March 5, 2020 from <https://www.studyinaustralia.gov.au/English/Australian-Education/Education-system>
- Central Intelligence Agency. (2020). **The World Fact Book**. Retrieved March 24, 2020 from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html>
- Global Innovation Index. (2016). **Global Innovation Index 2016**. Retrieved Jan 20, 2020 from <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>

- Global Innovation Index. (2019). **Global Innovation Index 2019**. Retrieved Jan 20, 2020 from <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
- International Student Data. (2019). **Australian Government Department of Education Skills and Employment**. Retrieved March 5, 2020 from www.internationaleducation.gov.au/service-and-resources
- International Student Information. (2019). **The University of Melbourne**. Retrieved March 6, 2020 from www.studenys.unimelb.edu.au
- Jennifer Epstein. (2009). **The Bank of Academic Credit**. Retrieved January 26, 2020 from <https://www.insidehighered.com/news/2009/11/24/bank-academic-credit>
- Korea Institute of Child Care and Education. (2013). **KICCE Parenting Policy POLL Parent Monitoring Group Recruitment**. Retrieved January 20, 2020 from <http://ipol.kicce.re.kr/pages/index.jsp>
- Lumina Foundation. (2015). **Connecting Credentials**. Retrieved January 23, 2020 from <https://www.luminafoundation.org/files/resources/making-the-case.pdf>
- National Conference of State Legislatures. (2019). **Credit for Prior Learning**. Retrieved January 23, 2020 from <https://www.ncsl.org/research/education/credit-for-prior-learning.aspx>
- National Institute for Lifelong Education. (2017). **Organization Chart**. Retrieved January 20, 2020 from <http://www.nile.or.kr/eng/>
- The Council for Adult and Experiential Learning. (n.d.). **About Us**. Retrieved January 23, 2020 from <https://www.cael.org/about/us>
- U.S. Department of Education. (2017). **Strategic Plan for Fiscal Year 2018-22**. Retrieved January 23, 2020 from <https://www2.ed.gov/about/reports/strat/plan2018-22/strategic-plan.pdf>

- U.S. Department of State Bureau of International Information Programs. (2010). **U.S.A History in Brief**. Retrieved March 23, 2020 from <https://photos.state.gov/libraries/amgov/30145/publications-University of Minnesota>.
- UNESCO Institute of Lifelong Learning. (2014). **Republic of Korea Case Study: World of Work Lifelong Learning Account System**. Retrieved January 20, 2020 from <https://uil.unesco.org/fileadmin/keydocuments/LifelongLearning/en/KoreaCaseStudy2WorldOfWorkLifelongLearningAccountSystem.pdf>
- University of Minnesota. (2018). **Guide to the Education System in the United States**. Retrieved March 23, 2020 from <https://iss.umn.edu/publications/USEducation/>
- World Population Review. (2020). **GDP Ranked by Country 2020**. Retrieved March 24, 2020 from <https://worldpopulationreview.com/countries/countries-by-gdp/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต และประเด็นที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล
ในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....
- 1.2 ตำแหน่ง.....
- 1.3 สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

- 2.1 ความหมายของระบบธนาคารหน่วยกิต
- 2.2 รูปแบบของธนาคารหน่วยกิต
- 2.3 ประโยชน์ของธนาคารหน่วยกิต
- 2.4 การนำระบบธนาคารหน่วยกิตมาใช้ในประเทศไทย

ภาคผนวก ก_2

แบบบันทึกข้อมูลจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพของระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา

จังหวัด .....

1. บริบททั่วไปของจังหวัด
2. บริบทภาคการทำงาน
3. บริบทภาคการศึกษา
4. ระบบธนาคารหน่วยกิตของจังหวัด
  - 4.1) ระบบธนาคารหน่วยกิต
  - 4.2) กลไกการทำงาน
  - 4.3) ความเชื่อมโยงของระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน
  - 4.4) บทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
  - 4.5) หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหลักในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตที่สะสมไว้

แนวทางการสนทนากลุ่ม
การศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต

คำชี้แจง

1. โครงการการศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นโครงการวิจัยที่คณาจารย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
2. เอกสารนี้มี 2 ส่วน คือ 1) แนวทางการสนทนากลุ่ม และ 2) โครงการการศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต (เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา)
3. แนวทางการสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) รายละเอียดของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม 2) วัน เวลา สถานที่สนทนากลุ่ม 3) ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม และ 4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ข้อมูล
ผศ.ดร.เพ็ญอรุณ ปรีดีดิลก
หัวหน้าโครงการ

ภาคผนวก ข

ส่วนที่ 1 แนวทางการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 รายละเอียดของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

ลำดับที่	ชื่อ นามสกุล	กลุ่ม	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ

ตอนที่ 2 วันที่สนทนากลุ่ม.....
เวลาที่สนทนากลุ่ม.....
สถานที่สนทนากลุ่ม.....

ตอนที่ 3 ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มคำถาม ควรแบ่งตามองค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม

- 3.1 ตามความเห็นของท่านระบบธนาคารหน่วยกิตคืออะไร และมีประโยชน์อย่างไร
- 3.2 สถานการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดของท่านเป็นอย่างไร
- 3.3 ท่านคิดว่าระบบธนาคารหน่วยกิตจะเชื่อมโยงกับภาคแรงงาน / สถานประกอบการ / อุตสาหกรรม ในจังหวัดอย่างไร
- 3.4 ท่านคิดว่าท่านหรือหน่วยงานของท่านจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตได้อย่างไร
- 3.5 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดควรจะรับผิดชอบและดูแลในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตที่สะสมไว้ ซึ่งจะต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย
- 3.6 ท่านคิดว่าปัจจัยที่สนับสนุนระบบธนาคารหน่วยกิตมีอะไรบ้าง เช่น ดิจิทัลแพลตฟอร์ม
- 3.7 ท่านคิดว่านโยบายเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 โครงการการศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต

1. ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

เจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน / ประชาชน ได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพ มาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนาค้นเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ ทำให้ลดข้อจำกัดของผู้เรียน / ประชาชนอันจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระบบธนาคารหน่วยกิตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา สำหรับระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของประเทศต่าง ๆ ยังมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ บางประเทศมีการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และสะสมหน่วยการเรียนรู้ บางประเทศดำเนินการเฉพาะเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) และระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันมีหลายมหาวิทยาลัยที่นำระบบธนาคารหน่วยกิตมาใช้ แต่เป็นลักษณะการดำเนินงานเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย ยังไม่ได้เชื่อมโยงกันทั้งระบบ

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดเรื่องการเทียบโอนผลการเรียนในมาตรา 15 ว่า “การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้มีการเปรียบเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน”

นอกจากนี้ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่าว่าปริญญาเพื่อเป็นแนวทาง

การเทียบโอนผลการเรียนของหน่วยงานสถานศึกษาต่าง ๆ และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานขึ้น เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2556 โดยกำหนดกรอบคุณวุฒิ 9 ระดับ คือ ระดับ 1 มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับ 2 มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับ 3 ประกาศนียบัตร ระดับ 4 อนุปริญญา / ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับ 5 ปริญญาตรี ระดับ 6 ประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับ 7 ปริญญาโท ระดับ 8 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และระดับ 9 ปริญญาเอก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: ข)

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ระบุถึงการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาที่ีรอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

สำหรับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา และให้การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีกาวางระบบ training credit มีระบบรองรับหลักสูตรออนไลน์ และนวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่

นอกจากนี้ ประเด็นเร่งด่วนในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ยังได้กำหนดให้ “โครงการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit bank system) ระหว่างการทำงานกับภาคการศึกษา” เป็นตัวอย่างโครงการเร่งด่วนภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีสาระสำคัญว่าพัฒนาระบบและกลไกในการเข้าสู่ระดับวุฒิที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย เพื่อให้บุคคลที่มีประสบการณ์หรือสมรรถนะ จากการศึกษาสามารถเทียบโอนหรือเติมเต็มเพื่อให้ได้รับการรับรองวุฒินั้น ๆ จัดให้มีการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาในระบบ และผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ของบุคคล มาเก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิต สำหรับสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

3. คำจำกัดความ

3.1 ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System: CBS) หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ หลักเกณฑ์ วิธีการ แนวทาง และปัจจัยสนับสนุน ที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียน/ผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน /อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่สะสมไว้ มาเทียบโอนกันได้ เพื่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น การเพิ่มวุฒิ หรือการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน

3.2 ระบบการเทียบโอน (Credit Transfer System) หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงาน ที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน ภายใต้อัตลักษณ์และวิธีการที่สถานศึกษากำหนดและที่ได้รับอนุมัติจากต้นสังกัด

3.3 ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ ซึ่งสามารถแสดงในรูปของคะแนนตัวอักษรหรือแต่มีระดับคะแนนที่นำมาคิดคะแนนผลการเรียนหรือคำนวณแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยที่สะสมได้

3.4 ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์ของบุคคลที่สะสมไว้ที่สามารถประเมินและวัดได้โดยวิธีการต่าง ๆ

3.5 ประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลที่สะสมไว้จากการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการทำงาน การฝึกอบรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น การฝึกอบรมจากการปฏิบัติงาน การฝึกอาชีพ การสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

3.6 ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน หมายถึง สิ่งที่ส่งเสริมให้ขั้นตอนการดำเนินการภายใต้ระบบธนาคารหน่วยกิตเอื้อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ ได้รับการยอมรับจากภาคแรงงานและสอดคล้องกับความต้องการของภาคการทำงาน แบ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมระดับจังหวัดและ ปัจจัยส่งเสริมระดับประเทศ

3.7 แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน หมายถึง วิธีทาง/หลักและวิธีปฏิบัติ ที่ขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ตอบสนองความต้องการของภาคการทำงาน

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มในจังหวัดสี่ภูมิภาค ดังนี้

ภาคเหนือ คือ จังหวัดสุโขทัย

ภาคกลาง คือ จังหวัดอุทัยธานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดศรีสะเกษ

ภาคใต้ คือ จังหวัดสตูล

4.2 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในแต่ละจังหวัดไม่น้อยกว่า 15 คน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้แทนจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาเอกชน สถาบันอาชีวศึกษา (ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง) สถาบันอุดมศึกษา (ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง) ผู้แทนสำนักงาน กศน.จังหวัด ผู้แทนอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสถานประกอบการ และผู้แทนพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด

4.3 เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2563

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

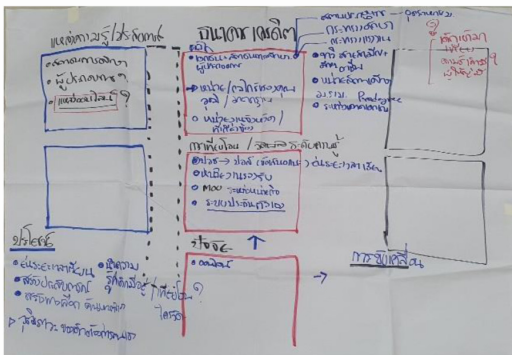
1) ได้รับความรู้เกี่ยวกับระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานแนวทาง/นโยบายที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงาน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สามารถองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้

1. จังหวัดสุโขทัย

วันเสาร์ที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563

ณ โรงแรมสุโขทัย เทรเซอร์ รีสอร์ท แอนด์ สปา จังหวัดสุโขทัย

2. จังหวัดศรีสะเกษ

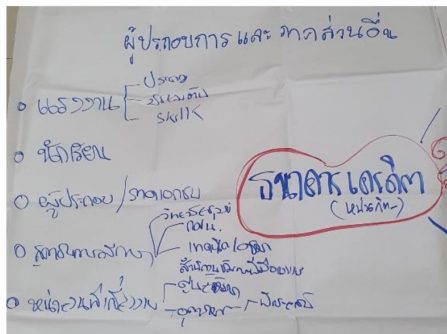
วันเสาร์ที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563
ณ โรงแรมศรีลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ

3. จังหวัดอุทัยธานี

วันพฤหัสบดีที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563

ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี

4. จังหวัดสตูล

วันศุกร์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563

ณ ร้านอาหารบ้านครัวศิริดา จังหวัดสตูล

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ช่วยวิจัย เจ้าหน้าที่ช่วยงาน และนิสิตช่วยงาน

คณะวิจัย

ผศ.ดร. พันธุ์ศักดิ์ พลสารรัมย์	ที่ปรึกษาโครงการ
ผศ.ดร. เพ็ญอรุณ ปรีดีติลล	หัวหน้าโครงการ
ดร. ดวงกมล บางชวด	นักวิจัย
ดร. ภัทร ยืนยง	ผู้ช่วยนักวิจัย
นายสสิพงษ์ เศรษฐมานิต	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวรัตนลักษณ์ มณีรัตน์โชติวงศ์	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาววรรณุช มงคลบุตร	เจ้าหน้าที่ช่วยงาน
นางสาวโสมนภา ผดุง	เจ้าหน้าที่ช่วยงาน
นางสาวสิริยา ไทยภักดี	นิสิตช่วยงาน
นางสาวรุย์ดา เลาะสาแต	นิสิตช่วยงาน
นางสาวพิมพ์สิริ ภมรศิริ	นิสิตช่วยงาน
นางสาวชุตติกาญจน์ สวัสดิ์โกมล	นิสิตช่วยงาน
นางสาววิชนี ชิดเชื้อวงศ์	นิสิตช่วยงาน
นางสาวพัทธ์ธีรา วัฒนสินพงษ์	นิสิตช่วยงาน

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุภัทธร จำปาทอง	เลขาธิการสภาการศึกษา (1 ตุลาคม 2562 - 30 กันยายน 2563)
ดร.อำนาจ วิชยานุวัติ	เลขาธิการสภาการศึกษา (1 ตุลาคม 2563)
ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (1 ตุลาคม 2562 - 30 กันยายน 2563)
ดร.พีรศักดิ์ รัตนะ	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (1 ตุลาคม 2563)
นายกวิน เสือสกุล	ผู้อำนวยการสำนักแผนและนโยบายการศึกษา

บริหารโครงการ

ดร. รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายการศึกษาเฉพาะด้าน
---------------------------	---

กำกับติดตามโครงการ และให้ความเห็นวิชาการ

ดร. รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายการศึกษาเฉพาะด้าน
นางสาวณัฐธราพร บัณฑิตสกุลชัย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวณภัชนันท์ นุชบุษบา	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

บรรณาธิการ และพิสูจน์อักษร

ดร. รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายการศึกษาเฉพาะด้าน
นางสาวณภัชนันท์ นุชบุษบา	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มนโยบายการศึกษาเฉพาะด้าน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2421, 2476, 2418 โทรสาร 0 2243 2787

E-Mail: pse.oec@gmail.com

เว็บไซต์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา <http://www.onec.go.th>

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 46/2563
ISBN : 978-616-270-272-3

